

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ**

МАТЕРІАЛИ

**V Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції**

**МОВНА ОСВІТА ФАХІВЦЯ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ**

**23 лютого 2023
Харків**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Лученко Д. В. – проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор

Співголова оргкомітету:

Частник О. С. – завідувач кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат наук, доцент

Координатори оргкомітету:

Зелінська О. І. – доцент кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат філологічних наук, доцент

Романцова Я. В. – доцент кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат філологічних наук, доцент

Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 лютого 2023 року). – Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2023. – 300 с.

У збірнику матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції» вміщено виступи й тези її учасників. Захід, що відбувся 23 лютого 2023 року, було організовано з метою окреслення проблем та узагальнення наукових досягнень у галузі лінгвістики та теорії і практики інноваційного навчання мов і культур у полікультурному просторі XXI століття.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр, прізвищ тощо несуть автори.

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ЗМІСТ

<i>В.Д. Андрусенко, М.П. Василенко</i> ЛІТЕРАТУРА « <i>YOUNG ADULT</i> » ЯК ОРІЄНТИР ВЗАЄМОДІЇ ТА СПІЛКУВАННЯ ДЛЯ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ.....	11
<i>О.В. Анісенко, М.В. Риженко</i> РОЗВИТОК ІНОЗЕМНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО ВНЗ ЯК ПОКАЗНИКА РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	14
<i>Т.П. Бесараб, Н.В. Лутай</i> СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОГО ЛИСТА.....	18
<i>Yu. Bozhko</i> EDUCATIONAL REALITIES IN UKRAINE DURING MARTIAL LAW.....	23
<i>О.В. Буйвол</i> ЩОДО ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ХІМІЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	25
<i>І.А. Вереїтіна, Н.Л. Добровольська, О.В. Попель</i> ПІДВИЩЕННЯ ДІЄВОСТІ ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	28
<i>Т.В. Веретюк</i> МЕТОД «CASE-STUDY» ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....	30
<i>Т. Viediernikova</i> THE CALLAN METHOD AS INTERACTIVE TECHNIQUE OF TEACHING VOCABULARY IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES	34
<i>К. Havrylenko</i> COMMENT GANRE DEVELOPMENT IN INTERNET LINGUISTICS.....	38
<i>О.В. Гаврилова</i>	

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯ У ВНЗ.....	43
<i>Т.М. Головач</i>	46
МОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІА.....	
<i>Л.О. Голубнича</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	50
<i>Л. Hrechok, S. Kormiltsyna</i>	
DIFFICULTIES OF TRANSLATIONS OF ENGLISH PHRASEOLOGICAL UNITS.....	52
<i>В.К. Григорян</i>	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ В УМОВАХ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ.....	55
<i>Я.В. Гуртова</i>	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧВННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНОМУ ВНЗ.....	57
<i>Г.А. Дивнич</i>	
МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ІРОНІЇ У ВИСТУПАХ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ: НА МАТЕРІАЛІ ВИСТУПІВ СЕРГІЯ КИСЛИЦІ.....	59
<i>Н.Є. Дмитренко</i>	
ХАРАКТЕРИСТИКА АВТОНОМНОГО СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОГО НАВЧАННЯ.....	64
<i>О.В. Долгушева</i>	
СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОЛЬОРОНАЗВ У СТВОРЕННІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ <i>LIGHT/DARKNESS</i> У РОМАНІ Ф.С. ФІДЖЕРАЛЬДА «НІЧ ЛАГІДНА».....	68

<i>I.M. Єжель</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	72
<i>Л.М. Жигжитова, О.І. Назаренко</i>	
РІЗНОМАНІТНІСТЬ МЕТОДІВ ТА ПІДХОДІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ.....	74
<i>O. Zelinska</i>	
ROLE OF ORACY IN FUTURE CAREER IN LAW.....	76
<i>O.B. Зосімова</i>	
ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ПРИЗВИСЬК ПРЕЗИДЕНТІВ США.....	80
<i>O. Ilienکو</i>	
USING POLITICAL SPEECHES FOR TEACHING ENGLISH IN THE TIME OF WAR.....	87
<i>Ю.Ю. Ісаченко</i>	
USE OF INTERACTIVE METHODS IN TEACHING ENGLISH TO STUDENTS OF NON-LINGUAL SPECIALIZATIONS.....	90
<i>O.B. Каданер</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	93
<i>T.M. Калініченко</i>	
БІХЕВІОРИЗМ ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРИ ВИКЛАДАННІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	96
<i>O.O. Karpenko</i>	
IMPLEMENTING ENGLISH MEDIUM INSTRUCTION AT UNIVERSITIES: PERSPECTIVES AND CHALLENGES.....	98
<i>O.V. Karpenko</i>	
MILITARY ENGLISH LANGUAGE LEARNING MOTIVATION PROGRAM AT IVAN KOZHEDUB KHARKIV NATIONAL AIR FORCE UNIVERSITY.....	101

<i>М.Г. Карпушина</i>	
ПЕРЕКЛАД ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В НЕСПЕЦІАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ.....	104
<i>Ю.В. Качуровська, Ю.В. Фальштинська</i>	
STORYTELLING IN EFL CLASSES.....	109
<i>S. Khrystiuk</i>	
THE ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE ENGLISH-LANGUAGE TRAINING OF SPECIALISTS IN THE AREA OF INTERNATIONAL RELATIONS	113
<i>Ю.В. Кіщенко</i>	
METHODOLOGY OF TEACHING IN WRITTEN TRANSLATION..	117
<i>Г.О. Князь, К.О. Коваль</i>	
ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ ТА ЛІНГВІСТИЦІ.....	120
<i>V. Kochubei</i>	
WAYS OF SHAPING PHONOLOGICAL COMPETENCE.....	123
<i>Т.О. Коломоєць</i>	
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ У ЗВО – СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ З ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ.....	126
<i>М.Г. Корабель, О.А. Коваленко</i>	
ФЕМЕНІЗМ ТА ГЕНДЕРНІ СТУДІЇ	130
<i>А.М. Крохмаль</i>	
ФОРМУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ПОЗИЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ПІДЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ	132
<i>О. Kuznetsova, L. Shtefan, V. Simonok</i>	
E-ASSESSMENT: ASPECTS TO CONSIDER.....	135

<i>О.П. Лисицька</i> АКАДЕМІЧНА САМОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З АКАДЕМІЧНОЮ УСПІШНІСТЮ.....	139
<i>О.В. Лось, Н.В. Гагіна</i> ДРАМАТИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД УДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ.....	142
<i>Т.В. Мельнікова</i> ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА МОВНОЇ ОСВІТИ СЬОГОДНІ ТА У МАЙБУТНЬОМУ.....	145
<i>С. Муkytiuk, С. Муkytiuk</i> PROJECT MARKETPLACE MODEL FOR EFFICIENT COOPERATIVE LEARNING AND LINGUISTIC SKILLS DEVELOPMENT IN THE EFL CLASSROOM.....	147
<i>В.М. Мирошниченко</i> ПРО СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ ІШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	151
<i>Н. Минуєнкова</i> FILMY ANIMOWANE PO POLSKU W NAUCZANIU JPJO.....	153
<i>І. Мішчынська</i> PECULIARITIES AND STAGES OF TEACHING STUDENTS ESSAY WRITING.....	156
<i>Т.Ю. Мороз</i> АСИМЕТРИЧНЕ СПІВВІДНОШЕННЯ СЕМАНТИКИ ТА ГРАМАТИКИ НА ПРИКЛАДІ МОРФОЛОГІЧНИХ КАТЕГОРІЙ ІМЕННИКА.....	158
<i>О. Мoшынська</i> WRITING AN ESSAY AS A METHOD TO DEVELOP CRITICAL THINKING.....	163

<i>О.П. Невельська-Гордєєва</i> СЕМІОТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ СОФІЗМІВ.....	167
<i>К. Nesterenko</i> SPEAKING SKILLS DEVELOPMENT IN ESP STUDENTS THROUGH ONLINE LEARNING IN EMERGENCY CONDITIONS	171
<i>S. Nikiforova</i> THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS.....	174
<i>I.M. Новак</i> ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО.....	178
<i>I.Я. Ординська</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	183
<i>N. Orlova</i> THE ROLE OF THE «FLIPPED» TEACHING METHOD IN REDUCING THE STATE ANXIETY LEVEL AND FORMING STUDENTS' LANGUAGE COMPETENCE.....	184
<i>О. Особова, О. Долгушева</i> ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТА COLLEGE OF EDUCATION, GEORGIA COLLEGE & STATE UNIVERSITY: МІСТКИ СПІВПРАЦІ.....	189
<i>Ю.В. Перебийніс</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ ІНШОМОВНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРАВА.....	194

<i>O. Petrova, M. Bogun</i> ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES IN THE CONTEXT OF ACADEMIC MOBILITY.....	198
<i>N. Plotnikova</i> CONCEPTOLOGIE LINGUISTIQUE, LINGUOCULTUROLOGIE ET LINGUISTIQUE COGNITIVE : CONNEXION ET DIFFÉRENCES.....	201
<i>Н.М. Поліщук</i> УДОСКОНАЛЕННЯ СЛУХО-ВИМОВНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ-ГЕРМАНІСТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	207
<i>Н.О. Полуйко, І.В. Горохова</i> РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МОВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	209
<i>L. Poplavska</i> EMI AS A TOOL TO INTERACT AND COMMUNICATE.....	213
<i>A. Posokhova, V. Bondarenko</i> THE CONCEPT OF "WOMAN" IN MODERN LINGUISTIC RESEARCH OF GENDER STEREOTYPES.....	216
<i>О.В. Радчук</i> ВПЛИВ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ЧИСЛОМ <i>НУЛЬ</i> НА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНОЗЕМЦІВ.....	219
<i>О.В. Рачковський</i> NEUE ANSÄTZE BEI DER KLASSIFIZIERUNG VON MODALPARTIKELN	223
<i>Л.В. Рибалка</i> ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ІСТОРИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	226

<i>Ya. Romantsova</i>	
FOREIGN LANGUAGE LEARNING MOTIVATION BY MEANS OF PORTFOLIO.....	230
<i>Н.В. Саєнко, Г.С. Созикіна</i>	
ТРАНСЛІНГВІЗМ ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	235
<i>Г.А. Сергєєва</i>	
ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗАЛУЧЕНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	239
<i>Я.С. Скрипник, Т.В. Глазунова</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	243
<i>Н.К. Солошенко-Задніпровська</i>	
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	246
<i>Н.А. Сорока, Т.М. Щокіна</i>	
РОЛЬ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	251
<i>Н.Ф. Соценко</i>	
ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	258
<i>I. Stavyt'ska, N. Kutsenok</i>	
EFFECTIVE STRATEGIES FOR TEACHING ADULT LEARNERS	262
<i>A-A.W. Stepanenko</i>	
INTERKULTURELLE KOMMUNIKATION UND SPRACHERWERB VON UKRAINISCHEN GEFLÜCHTETEN IM RAHMEN DER INTEGRATIONSPROZESSE.....	265
<i>I.I. Степаненко</i>	
АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК МОТИВАТОР ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	268

<i>M. Tykhonova</i>	
SOME INTERESTING METHODS AND TECHNIQUES OF LEARNING THEMATIC VOCABULARY.....	272
<i>S. Tsymbal</i>	
FEATURES OF THE ELECTRICAL TERMINOLOGY TRANSLATION FROM ENGLISH TO UKRAINIAN.....	275
<i>O.C. Частник</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ-ЮРИСТАМ В УМОВАХ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ.....	277
<i>В.К. Четверик</i>	
ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ЗАСТОСУНКІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	282
<i>О.В. Шум</i>	
АЛЬТЕРНАТИВНІ ЗАСОБИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	288
<i>Б.М. Юськів</i>	
ФОРМУВННЯ ІНШОМОВНОГО ЮРИДИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ДЗЕРКАЛІ АНГЛІЙСЬКИХ ПРАВНИЧИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ	291
<i>О.В. Яцук</i>	
ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК ТРЕНД ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	296

В.Д. Андрусенко

М.П. Василенко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ЛІТЕРАТУРА «*YOUNG ADULT*» ЯК ОРІЄНТИР ВЗАЄМОДІЇ ТА СПІЛКУВАННЯ ДЛЯ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

Підлітковий вік у становленні та подальшому розвитку людини – це особливий і визначальний період. Особливість та визначальність зумовлені тим, що, по-перше, саме в цей час формується світогляд людини; по-друге, саме у підлітка запускаються процеси самоідентифікації, самопізнання та самовизначення, формується відношення до себе і до інших людей. Ці ознаки та риси згодом схарактеризують увесь наступний життєвий шлях людини. Сучасна школа – це саме те місце, де формується молода людина, де вона вчиться думати, аналізувати, любити та спілкуватися; де формується її світогляд і життєва позиція. У цьому процесі важливу та необхідну роль відіграє мовне виховання підлітка. Як зазначають українські дослідники Л.А. Карпець та О.І. Олійник, «мовна освіта – одна із підсистем сфери освіти, в якій мова і освіта ... мають у своїй основі комплексний системний характер» [2]. Тому від того, що читають сучасні підлітки буде залежати їх подальше життя і відношення до себе й оточуючих.

Сучасна література – явище суспільне, тому і співзвучно сучасному життю й проблемам, що хвилюють людину. Підлітки – це своєрідні люди; вони завжди емоційні та категоричні; у стосунках і відношенні до світу й оточуючих переважають тільки два кольори: «чорний» і «білий»; завжди намагаються віднайти справедливість та своє місце в світі; хочуть говорити про те, що їх цікавить без обмежень і табу. Література «*Young Adult*» виявляється саме такою, що в змозі це зробити. Вчинки та слова героїв творів, які належать до цього напряму літератури стають тим орієнтиром, за яким звіряють свої вчинки, який беруть за основу стосунків і відношень.

Термінологічне сполучення «*Young Adult Literature*» перекладається, як «молода доросла література», хоча у літературі можна зустріти і такі назви: «юні

дорослі», «підліткова література», «література для підлітків». Появу терміна дослідники [1; 4] пов'язують з низкою книг, які були написані не завжди для підлітків, однак торкалися тих тем, що були суголосні настроям і думкам підлітків.

За визначенням Джона Х. Бушмана в статті «Література для юнацтва в класі – чи є така?» [5, с. 40-45] *юнацька література* – це «література, яка дає відповіді на запитання, що ставляться в юному віці, зосереджується на питанні пошуку свого «я», тобто веде до самоідентифікації» [5; 40–45].

«*Young Adult Literature*» пройшла певну еволюцію становлення: від заяви про себе до повноцінного літературного напрямку, де виокремлюється багато жанрів. YA-література («*Young Adult Literature*») має свої особливі риси, які виокремлюють її з інших напрямів.

Луцевська Оксана, посилаючись на дослідника Донна Нідей, вважає, що ключовими ознаками підліткової літератури є: наявність певного головного героя – «підліток чи юнак», виклад від першої або третьої особи, «зображення дорослих персонажів з точки зору підлітків, невелика кількість персонажів, невеликі часові рамки і знайоме оточення, сленг або мова підлітків чи юнаків, детальні описи зовнішності чи одягу, позитивна розв'язка, кілька паралельних сюжетів чи один сюжет, довжина тексту приблизно від 125 до 250 сторінок» [3].

До цих ознак можна додати: *різноманітність жанрів* (зустрічається реалістична, романтична, містична література та фентезі, нон-фікшн, графічні романи, поєднання жанрів, романи у віршах, комікси); *типова тематика* (пошук свого місця у світі, самоідентифікація, дружба і ненависть, шкільні проблеми, проблеми стосунків з батьками, смерть та самогубство, кохання, секс, наркотики тощо); *дещо перебільшена емоційність творів*.

Головним героєм юнацької літератури є, як правило, підлітки (юнаки чи дівчата), які стикаються з певними проблемами та кризами та змінюються під впливом обставин, що склалися. Герої не прості підлітки; зазвичай у них є недоліки; більш того – вони ізгої у певному значенні (не такі, як інші, по-іншому сприймають життя, без батьків або з батьками-алкоголіками тощо). Такі

персонажі приваблюють підлітків, викликають у них набагато більше симпатії і прихильності, бо кожен підліток по-своєму ізгой та одинак.

Для YA-літератури обов'язковим є те, щоб герой говорив з читачами однією мовою, тому серед героїв цього напрямку все частіше з'являються представники абсолютно різних етнічних, релігійних чи расових груп і меншин.

Література YA часто використовує мову та сленг, знайомі їй цільовій аудиторії, відображаючи досвід і погляди молодих людей.

Таким чином, література «Young Adult» все більше завойовує своє місце серед творів, які читають підлітки. Це зумовлено і її актуальною для юнацтва тематикою; і кутом сприйняття суспільно-політичних та етичних проблем; і різноманітною формою викладу; і неординарним героєм, який долає труднощі. Усе це певним чином формує молоду людину, вказує їй моральні орієнтири, вселяє віру й надію у дружбу й любов, відданість і жертвність.

Література

1. Караваева Л. П., Тарасова Л.В. Особенности совладания со стрессом у молодых людей, отдающих предпочтение художественному направлению Young Adult. 2019. <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-sovladaniya-so-stressom-u-molodyh-lyudey-otdayuschih-predpochtenie-hudozhestvennomu-napravleniyu-young-adult/viewer>.

2. Карпець Л.А. Олійник О. І. Мовна освіта в інформаційному суспільстві. [Спецпроект: аналіз наукових досліджень](#). Харківська державна академія фізичної культури. Харків, 2014. URL: http://www.confcontact.com/2014-specproekt/ff7_karpets.htm. (дата звернення: 10.02.2023).

3. Луцевська Оксана Від припущення до визначення: підліткова література /література для юнацтва. URL:<https://chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/89>. (дата звернення: 09.10.2022).

4. Яким Марина. Поэтика и структура сказочной прозы в романе Р. Риггза «Дом странных детей мисс Перегрин». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія»*. Ужгород, 2018. Вип. 1 (39). С. 119–121.

5. John H. Bushman *Young Adult Literature in the Classroom – Or Is It?"* by John H. Bushman. *Spec. issue of English Journal*. 86.3 (1997), p. 45–40

О. В. Анісенко

М. В. Риженко

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

РОЗВИТОК ІНОЗЕМНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО ВНЗ ЯК ПОКАЗНИКА РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Інноваційні зміни у розвитку сучасного суспільства надають суттєвий вплив на систему освіти, актуалізуючи необхідність модернізації та конструювання нового освітнього середовища немовного вузу, лінгвістична освіта студентів у якій була б орієнтована на розвиток та вдосконалення рівня сформованості іншомовної компетентності студентів з урахуванням міжнародних освітніх стандартів ціннісними пріоритетами академічної культури особистості. У зв'язку з цим іншомовна професійна комунікативна компетентність студентів виступає як гуманітарний феномен в особистісному та професійному самовизначенні майбутніх спеціалістів.

В епоху інтеграції вітчизняної освіти до міжнародного освітнього простору, мобільності фахівців, глобалізації інженерної діяльності зростає потреба України в конкурентоспроможних фахівцях. У зв'язку з цим якість вищої освіти характеризується не лише обсягом знань зі спеціальності, а й здатністю майбутніх випускників до іншомовного спілкування зі спеціалістами інших країн, рівнем розвитку академічної культури.

Значною складовою професійної освіти є становлення, розвиток та вдосконалення вторинної мовної особистості студентів, які мають високий рівень професійної компетентності. У немовному виші актуальність компетентнісного підходу у проектуванні діяльнісних результатів мовної освіти визначається як необхідність подолання дегуманізації технічної освіти шляхом конвергенції соціально-гуманітарної та технічної підготовки студентів.

На етапі інтенсивного розвитку міжнародного обміну та академічної мобільності у сфері вищої освіти ситуація, коли випускники технічного вузу зазнають труднощів у процесі професійного спілкування з фахівцями інших країн через недостатню сформованість компетенції в іноземній мові для спеціальних цілей, полікультурного світогляду, особистісних поведінкових якостей, рівня академічної культури, тобто не готові здійснювати іншомовну професійно орієнтовану діяльність на міжнародному рівні, є неприпустимою.

Компетентнісна модель навчання, на відміну від знання, передбачає не тільки отримання певного обсягу академічних знань, а й практико-орієнтоване застосування отриманих знань у професійно орієнтованій діяльності. У цьому метою компетентностно орієнтованої освіти є подолання розриву між освітою та вимогами життя. Тому освітні пріоритети повинні зміщуватися від необхідності досягнення студентами певного рівня сформованості компетентності у професійній діяльності до готовності майбутніх спеціалістів реалізувати набутий набір ключових компетенцій у професійному середовищі, уміння взаємодіяти у колективі та кооперувати свої зусилля у команді, здатність конкурувати на ринку праці, проявити рівень сформованості академічної культури у практичній діяльності.

Поняття «компетентність» ширше, ніж поняття «знання, уміння, навички», тому включає не лише когнітивну та операційно-технологічну складові, а й мотиваційну, естетичну, поведінкову.

Поняття «професійна компетентність» студента технічного вишу включає наступні важливі складові:

1. Професійну кваліфікованість: набір компетенцій, необхідний для провадження діяльності у професійній сфері, здатність до продуктивного володіння сучасними інформаційними технологіями для успішного виконання поставлених цілей та вирішення запланованих завдань у професійно орієнтованої діяльності.

2. Професійну готовність: розвиток нових компетенцій на діяльнісному рівні, освоєння перспективного інструментарію, інноваційних інформаційних

технологій, здатність до успішного пошуку, освоєння та використання необхідної наукової інформації, уміння вчитися та навчати інших.

3. Комунікативну підготовленість: володіння рідним та іноземними мовами, у тому числі здатність застосовувати понятійний апарат та лексику базових та суміжних наук та галузей, володіння комунікативними та інформаційними технологіями.

4. Володіння методами техніко-економічного, екологічно орієнтованого аналізу виробництва з метою його раціоналізації та гуманізації.

5. Креативну підготовленість: здатність до критичного мислення, пошуку інноваційних підходів до вирішення завдань та проблем, як у профільній професійній сфері, так і в суміжних галузях науки, техніки та галузі гуманітарних дисциплін.

6. Розуміння тенденцій та основних напрямків розвитку профільної професійної галузі та науково-технічної сфери в цілому відповідно до духовними, політичними, соціальними та економічними процесами.

7. Усвідомлене позитивне ставлення до інженерної діяльності як роду занять загалом та конкретної інженерно-технічної спеціальності зокрема, потреба, прагнення та готовність до професійного вдосконалення, корпоративна самоідентифікація та позиціонування.

8. Стійкі та професійно значущі особисті якості, що розвиваються, такі, як відповідальність, цілеспрямованість, рішучість, толерантність, емпатія, вимогливість і самокритичність, самооцінка.

Також необхідно виділити такі компоненти як складові професійної компетентності студента технічного вузу, в тому числі і іншомовної, як невід'ємної частини розвитку академічної культури: мотиваційно-вольовий, функціональний, комунікативний та рефлексивний.

Мотиваційно-вольовий компонент включає: мотиви, цілі, потреби, ціннісні установки, стимулює творчий прояв особистості в професії; передбачає наявність інтересу до професійної діяльності.

Функціональний (від лат. *Functio* - виконання) компонент у загальному випадку проявляється у вигляді компетенцій, необхідних фахівцю у професійно спрямованій діяльності для проектування та реалізації проектів та впровадження нових технологій.

Комунікативний (від лат. *communico* – пов'язую, спілкуюся) компонент компетентності включає здатність ясно і чітко викладати думки, переконувати, аргументувати, будувати докази, аналізувати, висловлювати судження, передавати раціональну та емоційну інформацію, встановлювати міжособистісні зв'язки, узгоджувати свої дії з діями вибирати оптимальний стиль спілкування у ділових та неофіційних ситуаціях, організовувати та підтримувати діалогічне та полілогічне спілкування.

Рефлексивний (від пізньолат. *reflexio* – звернення назад) компонент проявляється в умінні свідомо контролювати результати своєї діяльності та рівень розвитку особистісних досягнень, сформованість таких якостей та властивостей, як креативність, ініціативність, націленість співробітництво, співтворчість, самоаналіз.

У процесі академічної діяльності у студентів формуються не лише практичні вміння, навички та якості особистості – компетенції, а й індивідуальний стиль діяльності, система цінностей, рівень академічної культури.

Поняття «академічна культура» не тільки пов'язане з навчально-пізнавальною та науково-дослідною професійною діяльністю студентів у ВНЗ, але також розглядається, виходячи із вікових, соціально-психологічних особливостей студентів та специфіки конкретного освітнього рівня.

Показником наявності основ академічної культури, її початкового рівня сформованості є успішність навчання у вузі. Процес розвитку академічної культури на заняттях з іноземної мови є складною особистісно-спрямованою освітою, рівень розвитку академічної культури знаходиться у прямій залежності від рівня сформованості компетенцій, особистісних властивостей та якостей спілкування, таких як емпатія, толерантність, трансперсональність, готовність

майбутніх випускників до успішної навчальної діяльності, досягненню значних результатів.

Таким чином, розвиток іншомовної складової професійної компетентності студентів технічного ВНЗ як показника рівня сформованості академічної культури є особливо значущим у процесі становлення та розвитку вторинної мовної особистості студентів, важливою складовою професійної освіти у вищій школі.

Література

1. Зязюн І.А. *Освітні парадигми та педагогічні технології у вимірах філософії освіти. Розвиток педагогічної освіти в контексті цивілізаційних змін, 2009. — № 28. — С. 21–27.*

Т.П. Бесараб

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Н.В. Лутай

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОГО ЛИСТА

Оскільки англійські юридичні терміни досить складні для звичайного сприйняття, робилися численні спроби в таких країнах як США, Австралія, Канада та Великобританія з метою спростити мову, якою викладається закон. На жаль, юристи не схильні змінювати стиль юридичного листа, тому у юридичних перекладачів та звичайних громадян, які прагнуть зрозуміти англо-американський юридичний лист, нічого не залишається, як ознайомитися з основними характеристиками мови права з посиланням на його лексичні та синтаксичні риси.

Лінгвісти вивчають несвідомі психологічні механізми, за допомогою яких ми вимовляємо та інтерпретуємо висловлювання рідною мовою. Хоча межі можуть бути розмиті, а підполів існує безліч, лінгвістику умовно поділяють на п'ять основних галузей вивчення: фонологію, морфологію, синтаксис, семантику та

прагматику. Фонологія, що вивчає правила, які управляють вимовою, і морфологія, яка фокусується на слові освіта, є центральними для професійних письмових навичок. Навпаки, синтаксис, (який вивчає структуру фраз, статті та речення), семантика, (що вивчає мовне значення), та прагматика, (яка вивчає мову в контексті) мають безпосереднє відношення до професійного письма. Оскільки семантика та лінгвістична прагматика фокусується не на рівні слів та речень, а на рівні дискурсу, вони особливо актуальні для складання юридичних документів і, таким чином, для юридичного листа.

Говорячи про лінгвістичні правила, слід розуміти, що вони багатосарові, багаторівневі та ієрархічні, що підтверджується при протиставленні способів, за допомогою яких слово та пропозиція набувають свого значення. В обох випадках це апеляція до правил, але в першому випадку це спосіб пов'язати слова зі світом, а в другому правило об'єднують добре сформовані послідовності слів і світ завдяки двом речам: значенню окремих слів (встановлені першим правилом) і принципам, що об'єднує їх у словосполучення, фрази і, зрештою, речення. Присутність цієї ієрархії правил у мові, яка гарантує, що мовне значення за своєю суттю є комбінаторним, і саме комбінаторна природа мовного значення дозволяє нам вивчити мову і дозволяє усвідомити нескінченну кількість речень зі здатністю кінцевого розуму людини.

Семантика ґрунтується на синтаксисі. [5; с.13]. Ця взаємозалежність пояснює, чому межі між мовними полями проникні. “Хоча багато досліджень в галузі лінгвістики зосереджені розмовною мовою і лінгвістична теорія сформульована з точки зору того, хто говорить, загальновизнано, що лист підпорядковується одним і тим же синтаксичним і семантичним правилам і, більше того, і тим же прагматичним механізмам, як мова, незважаючи на відсутність явної «черговості» у листі”. [2; с.24]

Генеративна граматики деталізує правила, що визначають спосіб побудови речення. У носіїв мови не виникають проблеми з більшістю цих правил, а викладачам потрібно лише виправити деякі найбільш розповсюджені, як, наприклад, *"Doormen authorized to accept mail deliveries are proper service of*

process." (Швейцари, уповноважені приймати поштові відправлення, надають належну службу). Це речення порушує те, що лінгвісти називають селективним обмеженням. Тому що предикативний називний відмінок, що йде за дієсловом-зв'язкою, який повинен описувати предмет, робить твердження незв'язковим: належна служба процесу не описує швейцарів.

Таким чином, одна з функцій лінгвістики полягає в тому, щоб діагностувати помилки, які зазвичай легко розпізнати, але важко пояснити граматично. Крім того, існує проблема висловлювань, які неоднозначні за своєю природою через конфліктуючі правила або стратегію обробки, що визначають способи інтерпретації цих речень [3; 4].

Синтаксична неоднозначність виникає щоразу, коли складовій фразі присвоєно більше однієї функції, наприклад: *American law professor*, де «американець» може відноситися або до права або до професора. Більшість випадків синтаксичної двозначності зустрічається в сурядних чи підрядних конструкціях. Координація дозволяє пов'язувати речення чи їх частини шляхом прив'язування однієї частини речення до іншої. Іноді буває неясно, які частини речення складають основу конструкції, а які є паралельними, узгодженими елементами.

In asking for a rent reduction, the tenant asserted that the elevator maintenance company was incompetent and alleged that the janitor repeatedly failed to fix the boiler.

In asking for a rent reduction, the tenant alleged that the janitor both repeatedly failed to fix the boiler and asserted the elevator maintenance company was incompetent.

Ключовий аспект показань полягав у тому, що в першому реченні синтаксично неясно, чи з'єднує союз "*and*" дієслова "*failed to repair*" (не вдалося відремонтувати) та "*asserted*" (заявити) або "*alleged*" (передбачати) /стверджувати). Щоразу, коли третє дієслово вживається за основним або підрядним дієсловом і може поєднуватися з будь-яким з них, необхідно правильно пов'язати речення. Якщо автор має намір координувати дії в рамках

підрядного речення з *"that"* (квартиронаймач стверджував дві речі), то, можливо, цей намір слід було підкреслити за допомогою співвідносних сполучників.

Якщо у другому реченні передбачалося використання присудка у головному реченні, це повинно бути виділено повторенням підрядних сполучників і прийменників, які уточнюють формулювання пропозиції.

In asking for a rent reduction, the tenant asserted that the elevator maintenance company was incompetent and alleged that the janitor repeatedly failed to fix the boiler.

Говорячи про зниження орендної плати, орендар стверджував, що ремонтна компанія, що обслуговує ліфт, була некомпетентна і стверджував, що двірнику неодноразово не вдавалося полагодити котел. Вступні фрази, а також використання додаткових речень, що переривають головну пропозицію, сурядні та підрядні речення дозволяють додавати частини до основного тексту та встановити ієрархічну структуру елементів доданих у речення [1:3]. Проте, іноді зв'язок між частинами речення неясний, тому зміст неоднозначний. Визначення також часто є однією з причин двозначності.

Говорячи про синтакс, який вивчає структуру фраз, деякі вчені [7] дотримуються думки, що пов'язаність – це семантична концепція відносин значень у тексті, що визначають його текстуру. Такі семантичні елементи, як посилення, заміна і багатокрапка, сполучник та лексична зв'язність відіграють велику роль на їхню думку. Ці семантичні елементи працюють як «цілісні зв'язки або маркери», які виходять за рамки речень та з'єднують послідовність речень за допомогою розширення однієї області речення в іншу. Інші дослідження вивчили синтаксичні структури, які встановлюють зв'язність шляхом структурування інформації у вигляді усвідомлених і чітко виражених форм, використовуючи супідрядність, пасивний стан та паралелізм для перетворення матеріалу в пояснювальні патерни.

Перший із семантичних зв'язків, який обговорюють дослідники, це еталонна цілісність. Тобто, коли один із елементів у тексті вказує на інший елемент для його інтерпретації. Посилання може бути анафоричним (на слово або фразу в

попередній фразі або реченні) або катафоричним (що стосується слова або фрази в наступному реченні). Посилання дає цілісність, робить акцент та підтримує цей акцент за допомогою низки висловлювань. Заміна і крапка також розширюють область від одного речення до іншого. Використовуючи заміщувальне слово (синонім) або опускаючи слово/ фразу, яка може бути виведена з попереднього речення, досягається наступність:

The legislature did not intend to include private dental offices within its definition of public accommodation. If it had meant to, it could have easily included them in its list.

Сполучник та сполучникові прислівники утворюють іншу категорію цілісних зв'язків. Хоча з'єднувальні елементи не сприяють наступності за допомогою сфокусованого повторення або анафоричного відношення вони сприяють зв'язаності тексту, тому що їх специфічні лексичні значення «припускають наявність інших компонентів у дискурсі» [3; с.56] та встановлюють особливе семантичне відношення між цими компонентами. Сполучники поділяються на чотири групи - адитивні, тимчасові, противні та каузальні. Адитивні сполучники (and, moreover, in addition, etc.) розширюють ідеї у тексті шляхом акреції.

Тимчасові сполучники (afterwards, then, finally, etc.) уточнюють відносини між текстовими компонентами, встановлюючи їх послідовність. Протиставлення (yet, though, however, etc.) дозволяють спростовувати чи ставити під сумнів попередню ідею. причинно-наслідкові зв'язки (thus, therefore, because, etc.) дати пояснення та підтримують інші твердження. *При* правильному використанні сполучники та сполучникові прислівники є корисними вказівниками, однак, коли ними зловживають, цілісність виявляється під серйозною загрозою.

Because Murray was driving with the flow of traffic, he did not realize his failure to wear sunglasses would render him unable to see the state trooper.

З цієї пропозиції незрозуміло яким чином потік транспорту вплинув те, що Мюррей носив сонцезахисні окуляри, т.к. пояснення не виправдовує висновок. Окрім сполучників, деякі інші мовні явища підлягають додатковому тлумаченню

на основі контексту та знання світу, і заслуговують на особливу увагу як при складанні, так і при тлумаченні.

Зв'язковий текст перестав бути сумою його мовних властивостей. Оскільки лист — це комунікативний акт, той, хто його пише, має враховувати думку аудиторії, її знання та здатності робити висновки, що аудиторії необхідно розшифрувати мету та значення тексту. Це передбачає, що жоден текст не є достатнім сам по собі; всі тексти спираються на читацьке позатекстові знання, що допомагають читачеві засвоїти текст. Зв'язковий текст — це текст, у якому читач може легко зрозуміти план того, хто пише, оскільки автор точно і належним чином оцінив наскільки читач знайомий із предметом, а також з мовними і жанровими умовностями.

Література

1. *Brinton, L. J. and Brinton, D. M. (2010) The Linguistic Structure of Modern English. John Benjamins Publishing Company.*
2. *Halliday, M. K. and Hasan, R. (1976) Cohesion in English. London: Longman.*
3. *Cook, G. (2009) Discourse. Oxford University Press.*
4. *Gotti, M. (2012) Text and genre. In L. M. Solan & P. M. Tiersma (Eds.) The Oxford handbook of language and law. Oxford Univ. Press. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199572120.013.0005.*
5. *Hatch, E. M. (2006) Discourse and language education. Cambridge Cambridge Univ. Press.*
6. *Salkie, R. (2015) Text and discourse analysis. Routledge. [13]*
7. *Wollheim, R/ The mind and its depths. Harvard University Press; Reprint edition (January 1, 1994)*

Yu. Bozhko

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

EDUCATIONAL REALITIES IN UKRAINE DURING MARTIAL LAW

The beginning of the full-scale military aggression of the Russian Federation against Ukraine on February 24, 2022, caused severe destruction of the social and economic systems of Ukraine. *Great damage was done* to the infrastructure, public and social buildings, including many educational institutions. Some cities and towns of Ukraine were completely wiped off the map by Russian artillery rockets and air

shelling, forcing residents of these places to evacuate, fleeing from the occupied areas and places where active hostilities were taking place. The introduction of martial law in Ukraine has affected all spheres of public life. The education sector has also undergone changes. The war harms the organization of the educational process, which necessitates a flexible transformation of the educational sector for the period of martial law. The war forced many participants in the educational process to leave their places of residence. This large-scale displacement, both within Ukraine and abroad, has become a challenge for the education system, given the need to ensure equal access to education, creating preconditions for retaining students and teachers in the sphere of influence of the Ukrainian education system and their return if they have left abroad.

Higher education institutions also found themselves in new realities, with students and teachers joining the ranks of the Armed Forces of Ukraine and territorial defense. Some teachers continued to work with students even from the front line. Educational institutions became headquarters for helping the population and the military. Students and teachers worked as volunteers, raised and donated funds to the Armed Forces, and recorded video messages to international media describing the realities of Russian aggression. Students massively contributed to the development of websites and the creation of telegram channels to inform the public about the course of hostilities and other important issues.

At this difficult time, it is extremely important and vital to have the ongoing support of Ukraine from international donors and development partners. Many international services have offered free courses for Ukrainians. Among them are foreign language learning platforms that help temporarily displaced citizens learn new languages and improve their knowledge. These are such platforms and applications as Busuu, Drops, LingQ, Duolingo, Ling App, UTalk, Coursera, Mondly [1]. The British Council supported Ukrainians by organizing a three-day course "Teaching and Learning in Difficult Times". More than 300 English teachers from 230 schools in 20 regions of Ukraine overcame a long and difficult journey to Poland to take part in the course "Teaching and Learning in Difficult Times". During this three-day course, in a friendly and supportive atmosphere amongst their colleagues, teachers discussed

extremely challenging topics related to internally/externally displaced students and shared their experiences and feelings about teaching in difficult wartime. The teachers believe that this course is critically important for teachers in Ukraine. They learned how to help themselves and their students be resilient to trauma and instability. They also learned how to create trauma-sensitive learning environments and cope with challenging tasks [2]. For participants in the educational process, the British Council in Ukraine offers the following online resources: Teach English (for teachers), Learn English (for adults), Learn English Kids (for children), Learn English Teens (for teenagers).

Due to the professional heroism of teachers and international support, Ukrainian education has survived and continues to overcome difficulties and adapt to new realities. Learning a foreign language as a means of communication is of particular importance during military events.

References

1. <https://shotam.info/vidomi-platformy-dlia-vyvchennia-mov-nadaly-ukraintsiam-bezkoshtovnyy-dostup-spysok/>.
2. <https://www.britishcouncil.org.ua/en/teaching-and-learning-in-difficult-time>.

О.В. Буйвол

Харківський національний університет

«Харківський політехнічний інститут»

ЩОДО ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ХІМІЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Щодо способу утворення нових хімічних термінів на даний момент найбільш поширеним способом є афіксальний. Цей спосіб полягає у складанні основ та об'єднанні декількох слів в одне повноцінне слово.

Чинні правила систематичної номенклатури IUPAC були створені для англомовної наукової літератури на базі грецьких і латинських числівників та інших частин мови. Перехід до українських назв, що відповідають правилам

IUPAC, полягає в трансформації англійського слова-терміну на українському ґрунт. У даному випадку відбувається саме трансформація, а не переклад (йдеться про відтворення англійських слів та термінів українськими фонетичними засобами). Переклад поширюється лише на деякі частини назв типу: -yl alcohol ⇒ -овий спирт; -oic acid ⇒ -ова кислота, або на окремі тривіальні назви, що стали систематичними (benzene ⇒ бензен, naphthalene ⇒ нафтален, pyrrole ⇒ пірол тощо) [2].

Як можна прослідкувати, проблем із цим видом перетворення слів не має, оскільки трансформація у даній ситуації це по суті копіювання базових слів на латині або грецькій мові, які дуже вдало перейнялися англійською мовою та стали частиною англійської хімічної термінології [1].

Однак все ж таки є деякі недоліки трансформації. Вони пов'язані із традиціями термінотворення та особливостями українського правопису. Останній передбачає, зокрема, варіювання в деяких морфемах *и* – *і* – *ї* та *е* – *є* залежно від їхньої позиції в слові. Так, літера *и* у префіксі *ди-*, коли він знаходиться перед голосною, змінюється на *і*: діоксид, діамін, діазин, діаліл, дієн, діураніл, проте не змінюється в усіх інших випадках: диметил, дибутил, дисульфід, диванадат. Відзначимо, що це не стосується префікса *три-* або інших морфем чи частин складного слова з кінцевим *и* (*анти-*, *аци-*, *окси-*, *проти-*, *гідрокси-*, *карбокси-*, *метокси-*, *септи-*, *гекси-* тощо): триоксид, антиоксидант, метоксианілін. У префіксах *гемі-*, *семі-*, *сескві-*, *бі-*, *тіо-*, *тіа-*, *полі-*, *квінкві-* (*квінкві-*) завжди пишемо *і*: геміоксид, семіциклічний (не плутати із семициклічним), сесквітерпен, біфеніл, тіофенол, тiazол, квінквіфеніл, полійодид.

Дуже поширеним у хімічній номенклатурі є суфікс *-ил* (гідроксил, гексил, нітрил, ацетил, ацил). Його правопис впливає так званого «правила дев'ятки». Після приголосних *б, в, г, к, л, м, н, п, ф* він змінюється на *-іл* (пропіл, пропаргіл, алкіл, хроміл, тіоніл, нуклеофіл), а після голосних – на *-їл* (бензоїл, пропадїїл, тетраїл, триїл). Подібні зміни відбуваються в усіх інших суфіксах з початковим *и*, зокрема, в *-ин, -ит, -ид* (бутин, піридин, гексит, нітрит, гексит, оксид, хлорид,

йодид, зооцид, азид, але: алкін, морфолін, амін, фосфіт, кофеїн, коніїн, триїн, тетраїн, бромід, альдегід, карбід, сульфід, лантаноїд, алкалоїд).

Суфікс **-en** (бутен, арен, тіофен, антрацен) після голосної змінюється на **-ен**: дієн, полієн, октаєн, тетраєн.

У всіх цих прикладах існує усталена практика використання слів і термінів, які вже вкоренилися в мові і не змінюються.

Більшість літер латинського алфавіту відповідають українським. Однак очевидно, що повної та чіткої трансформації не існує. Наприклад, англійські літери **th** (яка є подвійною графемою) передаються українським т, так як звука [θ], який на письмі позначається двома літерами **th**, в українській мові немає: ethyl ⇒ етил, thiophene ⇒ тіофен.

Також літера **ph** та літера **f** – обидві передаються українською літерою **ф**: phosphorus ⇒ фосфор, sulfate ⇒ сульфат.

Графема **rh** передається українським **р**: rhodium ⇒ родій, rhodanide ⇒ роданід.

Потрійна графема **qui** передається українськими **хі-** або **кві-** чи **кі-**: quinone ⇒ хінон, quinine ⇒ хінін.

Літера **x** передається як **кс**: oxide ⇒ оксид, xylene ⇒ ксилен.

Літера **y** може передаватись як **ї**, а також як **у**: pygulium ⇒ пірилій. Транслітерація **c** залежно від її розташування в англійському слові має два варіанти в українській мові – **к** і **ц**.

Перед літерами **e** та у англійська літера **c** відповідає українській – **ц**: acetone ⇒ ацетон, cyan ⇒ ціан. Перед іншими голосними, а також приголосними англійська літера **c** відповідає українській – **к**: decane ⇒ декан, octane ⇒ октан, docosane ⇒ докозан.

Українській **г** відповідають літери **g** і **h**: argon ⇒ аргон, hexane ⇒ гексан.

Закінченню **-ium**, що характерне для назв катіонів, відповідає **-ій**: ammonium ⇒ амоній, oxonium ⇒ оксоній, sulfonium ⇒ сульфоній. Зазначимо, що в українських назвах елементів **-ium** може зовсім випадати: selenium ⇒ селен, uranium ⇒ уран. Англійська літера **s** може передаватися літерами **с** або **з**: samarium ⇒ самарій, glucose ⇒ глюкоза. Інші приголосні, якщо вони не входять

до складу вказаних буквосполучень, передаються в українських назвах однозначно.

Більше того, цілком очевидно, що на процес засвоєння англійських термінів з використанням української знову вплинула ще одна усталена традиція – передача термінів з німецької мови, які походять з латини. Але як для німецької, так і для української мови характерна перевага фонетичного принципу у правописі. Тому проблем з освоєнням латиномовних за походженням німецьких термінів майже відсутня.

Як наслідок, принцип передачі хімічних термінів за інерцією та традицією знову перемістилися до процесу засвоєння англійської термінології, особливо завдяки зростаючій ролі комп'ютерних засобів для створення назв органічних сполук (зокрема, програма яка є популярною це ACD / Name).

Створюючи українську хімічну термінологію, бажано йти шляхом, вже прокладеним у міжнародному хімічному товаристві IUPAC, віддаючи перевагу міжнародним термінам разом зі своїми успішними національними аналогами. Останні, як відомо з педагогіки та дидактики, краще сприймаються та засвоюються при викладанні основ точних наук на початкових етапах навчання.

Література

1. Корнілов М., Голуб О., Гордієнко О., Толмачова В., Ковтун О. Проблеми трансформації хімічних термінів URL : <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/15345/1/24-110-114.pdf> (дата звернення 23.04.2021).

2. Шаповалов Є. Номенклатура хімічних речовин в Україні URL : <https://stemua.science/номенклатура-хімічних-речовин-в-укра/> (дата звернення 17. 04. 2021).

І.А.Вереїтіна

Одеський національний технологічний університет

Н.Л.Добровольська

Одеський національний технологічний університет

О.В.Попель

ПІДВИЩЕННЯ ДІЄВОСТІ ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Якість формування професійно зорієнтованої англомовної компетенції як сукупності знань, навичок та умінь, набутих у процесі навчання значною мірою визначається змістом, організацією та проведенням одного з фундаментальних елементів процесу навчання – практичного заняття. Метою публікації є пошук таких можливостей підвищення дієвості заняття з іноземної мови, які можна використовувати вже зараз, в умовах нестабільної життєвої ситуації сьогодення. Це необхідно робити, щоб не втратити інтелектуальний та емоціональний потенціал цілого покоління, яке має все більше часу на самостійні заняття і все менше можливостей для живого спілкування з викладачем. Потреба у використанні іноземної мови у комунікаційних та професійних цілях виникає у здобувача за умови високої мотивації, яка забезпечить його активність під час практичного заняття та підштовхне до самостійних кроків з іншим рівнем відповідальності.

По-перше, слід знайомити здобувачів із основними принципами саморегулювання свого навчання, а саме раціональними прийомами самостійної роботи, відповідними способами вивчення іноземної мови та методиками пошуку джерел та фільтрації інформації до вивчення. Оскільки у наш час кількість таких джерел дуже велика, а обсяг інформації вимірюється вже у терабайтах, стає все складніше орієнтуватися у цьому просторі та організувати свою самостійну роботу таким чином, щоб вона була достатньо цілеспрямованою та вела до активної пізнавальної діяльності. Успіх в оволодінні іноземною мовою напрямку залежить від того, наскільки активно і дієво сам здобувач здійснює мовну і мовленнєву діяльність, тому вміння самостійно набувати знання стає важливою навичкою соціально активної особистості. Зробити самостійну роботу чітко організованою допоможе саме викладач, який буде вказувати «шлях», тобто ресурс, яким слід користуватись. Тому ретельна підготовка до заняття – це друга можливість підняти дієвість як заняття з

іноземної мови так і самостійної роботи, на яку відводиться 63 відсотки часу від усього обсягу навчального навантаження з дисципліни. Основними складнощами, з якими стикнеться викладач іноземної мови під час підготовки це:

- обов'язковість появи нового блоку знань на кожному занятті. Це може бути нова лексика, що буде сприяти кращому розумінню мовлення, новий чи розширений граматичний матеріал, аудіо- чи відео файли до прослуховування чи перегляду;
- під час підготовки сценарію заняття слід використовувати різноманітні форми організації навчання, і перш за все слід включати активні форми навчання, щоб надати можливість кожному здобувачеві проявити себе і відчувати підвищення рівня своїх знань;
- пошук таких ресурсів, які забезпечать навчальний процес реальними засобами, які будуть відповідати поставленим завданням;
- створення мотивації до вивчення іноземної мови через особистісний підхід до кожного здобувача, підготовка відповідних мовленнєвих та проблемних завдань (у тому числі із залученням здобувачів).

Слід констатувати, що сьогодні використання вищеперерахованих можливостей є доступним для кожного викладача. Але при цьому оптимальні результати можуть бути досягнуті лише за умови, що усі можливості будуть реалізуватись постійно і комплексно.

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.

Т.В. Веретюк

Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського

МЕТОД «CASE-STUDY» ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

На сьогодні опанування української мови як іноземної на немовних спеціальностях в закладах вищої освіти (ЗВО) відбувається шляхом використання різноманітних як традиційних, так і інноваційних методів та прийомів, що зумовлено не лише різним контингентом здобувачів вищої освіти-іноземців, а й умовами навчання. Різноманітність методів та способів опанування української мови як іноземної на немовних спеціальностях в ЗВО призводить до потреби раціонального вибору одного з них чи оптимального поєднання декількох подібних методів та технологій, що обумовлено необхідністю узагальнення знань про методи та прийоми організації іншомовного спілкування.

При вивченні української мови як іноземної проблемною є повна адаптація здобувачів вищої освіти-іноземців до умов міжнародної практичної діяльності, що вирішується шляхом поєднання теорії і практики. У сучасному освітньому просторі для усунення цієї проблеми викладачами ЗВО застосовуються методи інтерактивного навчання, серед яких найбільш поширеним є метод «case-study».

Метод «case-study» протягом останніх десятиліть посів провідне місце при вивченні іноземної мови за кордоном, адже дає змогу опанувати знання фаху іноземною мовою, підвищити рівень своєї професійної компетентності та самооцінки, реалізуючи при цьому традиційні цілі навчання, які й на сьогодні залишилися актуальними: комунікативна установка, мовна мета, виховна мета тощо. Провідна роль у теоретичній розробці методу та практичному його застосуванню належить П. Дафф (P. Duff) [2], С. Фолтіс (C. Faltis) [3], Дж. Хіп (J. Heap) [4].

На думку І. Гунько та О. Волошиної, метод «case-study» є «способом пізнання, що характеризується тісною взаємодією всіх учасників освітнього процесу». Окрім того, науковці-методисти зауважують, що цей метод націлений не лише «на підвищення рівня знань, умінь, навичок студентів, а й на розвиток різноманітних творчих здібностей та практичних можливостей» [1, с. 76]. Незважаючи на, здавалося б, ґрунтовні дослідження щодо застосування методу «case-study», на сьогодні немає чітко сформульованих принципів, вимог і

методичних рекомендацій щодо застосування методу «case-study» на заняттях з української мови як іноземної.

Застосування методу «case-study» на заняттях з української мови як іноземної у професійному середовищі сприяє реалізації таких цілей:

1) вдосконалення комунікативної компетенції (лінгвістичної та соціокультурної);

2) формування професійних якостей здобувачів вищої освіти-іноземців.

Варто наголосити, що метод «case-study» на заняттях української мови як іноземної бажано застосовувати в тих групах здобувачів-іноземців, які мають, по-перше, певний запас знань з фаху, а по-друге, достатній рівень володіння українською мовою.

Використання методу «case-study» під час викладання української мови як іноземної має бути спрямоване на розв'язання таких завдань:

1) розвиток та удосконалення мовних навичок;

2) набуття аналітичних навичок;

3) оволодіння професійними вміннями й соціокультурними навичками;

4) формування навичок рефлексії;

5) розвиток креативних навичок тощо.

Серед прикладів комунікативних завдань з української мови як іноземної можемо назвати такі:

1) читання професійно спрямованого тексту, у якому сформульовано завдання за фахом (в оригіналі або з невеликими скороченнями, або незначною адаптацією) та подальший переклад;

2) самостійний пошук рішення (внутрішньомонологічне мовлення українською мовою);

3) аналіз ситуації під час заняття українською мовою як іноземною (монологічна або діалогічна мова, підготовлена чи спонтанна).

4) аудиторне спілкування (суперечка, дискусія, аргументація, опис, порівняння, переконання та інші мовні акти) тощо.

Використання подібних завдань сприяє тренуванню навички вироблення правильної стратегії мовної поведінки, дотримання норм та правил україномовного спілкування. Викладачі оцінюють коментарі здобувачів-іноземців за такими навичками: аналітична, навичка прийняття рішень, навичка міжособистісного спілкування, творчий підхід, навичка усного та письмового спілкування українською мовою як іноземною (лексико-граматичний аспект).

Як бачимо, метод «case-study» – це не лише специфічна подача навчального матеріалу, а й способи його використання в навчальній практиці викладання української мови як іноземної. Це підтверджують і результати проведених нами практичних занять, що засвідчують ефективність методу «case-study» у досягненні цілей навчання української мови як іноземної та професійної, а також міжкультурної адаптації. Варто зауважити, що актуальною та дієвою основою для подальшого україномовного (іншомовного) професійно орієнтованого спілкування випускника ЗВО є формування достатньо високого рівня української (іншомовної) професійної комунікації. Проте варто пам'ятати, що застосування цього методу при викладанні української мови як іноземної має бути методично доцільним: як на рівні організації навчального процесу за освітньою програмою загалом, так і на рівні планування окремим викладачем зокрема. Серед недоліків застосування цього методу можемо зазначити: 1) незважаючи на те, що метод «case-study» значно підвищує рівень знання іноземної мови загалом, проте сама по собі його ефективність значно менше, ніж при поєднанні з іншими методами вивчення (це пояснюється тим, що цей метод не передбачає обов'язкового нормативного знання української мови); 2) важкість перевірки самостійності виконання всіх завдань в окремо взятих здобувачів вищої освіти-іноземців.

Отже, при використанні методу «case-study» здобувач вищої освіти-іноземець відчуває особисту залученість до освітнього процесу, що сприяє формуванню в нього відповідальності за власні освітні результати. Адже метод «case-study» розвиває творче мислення; навички проведення презентацій; уміння вести дискусію та аргументувати відповіді; удосконалює навички професійного

читання текстів іноземною мовою, опрацювання інформації; також учить працювати в команді та приймати єдине спільне колективне рішення. Окрім того, використання таких прийомів, як дискусія, аналіз реальних ситуацій, мозковий штурм, ділова гра, проєктне завдання сприяє створенню сприятливої психологічної атмосфери на занятті, посилює мовну та інтелектуальну активність здобувачів-іноземців, підвищує їхнє почуття впевненості в собі та створює смисловий контекст комунікацій. Також використання цього методу дозволяє застосовувати отримані теоретичні знання у вирішенні/розв'язанні певних практичних завдань. Проблема використання методу «case-study» при вивченні української мови як іноземної в навчальній практиці ЗВО на сьогодні є достатньо актуальною, що пояснюється не лише орієнтацією на здобуття конкретних знань, а й формуванням професійної компетентності, умінь та навичок мисленнєвої діяльності, розвитком здібностей особистості.

Література

1. Гунько І., Волошина О. Застосування кейс-методу в процесі викладання іноземної мови в умовах начально-науково-виробничого комплексу «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум». *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 75–79. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.15>

2. Patricia A. Duff. *Case study research in applied linguistics*. N. Y.: Lawrence Erlbaum, 2008. P. 233.

3. Faltis C. *Case study methods in researching language and education* // *Encyclopedia of Language and Education*. Vol. 8: *Research Methods in Language and Education* / N.H. Hornberger, D. Corson (Eds.). Dordrecht; Boston; London: Kluwer Academic Publishers, 1997. P. 125–127.

4. Heap J. *Conversation analysis methods in researching language and education* // *Encyclopedia of Language and Education*. Vol. 8: *Research Methods in Language and Education* / N.H. Hornberger, D. Corson (Eds.). Dordrecht; Boston; London: Kluwer Academic Publishers, 1997. P. 217–225

T.V. Viediernikova

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

THE CALLAN METHOD AS INTERACTIVE TECHNIQUE OF TEACHING VOCABULARY IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES

Currently, oral English proficiency training has become primarily important in English communication skills training, and providing the learners with the opportunity of effective output activity has become an important issue. There are many teaching methods that are interpreted as non-traditional. Non-traditional methods are methods that are not used by the school curriculum or university syllabus. There are a lot of such methods and all of them have their benefits in learning English.

The Callan Method is an English training method for learners of English as a second or foreign language developed by scientists at Cambridge University under the leadership of Professor Robin Callan in the 60s of the 20th century. It is widely used all over the world and is aimed at rapid improvement of communication skills, consists in the technique of constant repetition and guarantees success in learning a foreign language. The Callan Method was practically applied at Callan School in London, the largest English language school in Europe. Since this method turned out to be very effective and popular all over the world.

The main principle of the Callan Method involves the rapid improvement of the student's communication skills by means of maximum immersion in the language process, which is an integral part of the communicative approach. The Callan Method involves teaching a person to perceive living foreign speech and express himself freely in a foreign language. 70% of the lesson is devoted to conversational practice in the "question-answer" mode [1, p.17]. The method consists of 12 levels, where the 1st is the level for beginners A1 (Beginner), and the 12th is the level for advanced C1 (Advanced).

Unlike other teaching methods, this method aims to make students think in English without translating sentences from their mother tongue into English and vice versa. This effect can be achieved due to the fast pace of interaction between the teacher and the student, and the main emphasis is put on multiple repetitions of the studied material with the gradual consolidation of grammar and vocabulary. Another advantage of the Callan's Method is that students learn to perceive and then respond to the fast pace of

speech typical of native speakers, which greatly contributes to the development of their cognitive processes in English [1, p. 54].

Here are some features of the Callan Method that distinguish it from standard training methods:

- the class is conducted as a question-and-answer session, the teacher asks questions and the student answers them. Then it is the student's turn to ask questions. Through questions and answers to questions, a certain word or word combination, language pattern or grammatical construction is practiced through multiple repetition;
- the whole class is a quick interaction between the teacher and the student. Thanks to the pace of speech, close to the pace of native speakers, students gradually begin to think in English. The teacher repeats each question twice, helping his students to answer it. Student responses are long sentences that have the same grammatical construction as the teacher's question, which helps students remember vocabulary and some grammar material;
- the teacher corrects the students' mistakes by repeating them and then forcing the students to pronounce them correctly. This approach to identifying and correcting errors helps improve students' mastery of the English language;
- since shortened forms are typical of the spoken language of native speakers, only shortened forms should be used in classes. Therefore, in order to sound natural, you need to learn to understand abbreviations and use them effectively.

The lesson has a certain structure and lasts 45-60 minutes. There are usually up to 8 people in the group, who have textbooks - a set of questions and answers. It is advisable not to use them during the lesson itself. The teacher quickly asks the group a question - repeats it twice and points to the one who should answer. There is a certain rhythm of the lesson, quite fast, which should not be disturbed. Therefore, the student is not given the opportunity to think. If he is late, the teacher gives a prompt - he begins to say the answer himself, and the student picks it up. Immediately after the answer, the next question sounds. The one who will answer is chosen by the teacher in random order, so everyone should be ready to answer. Due to the unexpectedness and fast rhythm, tension is created in the group, a kind of stressful situation, which, according

to psychologists, contributes to memorization. The teacher actively gestures to help the student understand unfamiliar or unheard words [2, p.21].

During the lesson, students go through about 20 pages of the book. The new lesson begins with about 15 pages back in the book. That is, if pages 1 to 20 have been covered during the lesson, then the next lesson the teacher will start reading questions from the 5th page, by the end of the lesson the group will reach, for example, the 25th, and the next lesson will start from the 10th. In this way, almost everyone in the group will have the opportunity to speak the answers to all the questions. Answers must be complete. So that the questions do not get boring and the students do not get used to the teacher's accent, the teachers change for each lesson, that is, 5 teachers can be assigned to the group, who come to the lessons in turn.

With this approach, the material is constantly repeated, making multiple repetition the key to success. Most language schools that use this method provide a high level of teaching, which guarantees the successful acquisition of a foreign language by students.

Private schools in Britain even give their students a written guarantee: if they do not pass their Cambridge exam after studying the required number of hours, they will be educated for free until they get the desired result. Most schools have a 95% success rate, while traditional schools have a 70% success rate, say those promoting the method. Even if these data are reliable, it should be taken into account that passing the exam does not always mean learning the language [3, p.832].

The Callan Method is a fast and dynamic approach to language teaching and learning that consists of guided conversations with native speakers. The learners actively practice English during the lesson, speaking the entire time. Findings indicate that the Callan Method trainings are greatly effective in improving oral competence especially in vocabulary and slightly significant in improving overall competence of English. Psychological aspects were also examined and very high evaluations of satisfaction and motivation are observed. This method requires four times less preparation than traditional language learning. Normally 350 hours (four academic

years) are required to reach the Intermediate level, but the Callan Method is designed to ensure that this level is achieved in 80 hours (1 academic year).

References

1. Callan R. *Callan Method: Student's Book. English in Quarter of the Time. Orchard Publishing Ltd, 2001. 112 P.*
2. Cziko, G., & Park, S. *Internet audio communication for second language learning: A comparative review of six programs // Language Learning & Technology, № 7(1), 2003. P. 15–27.*
3. Sakamoto, Y. (). *Practices of speaking English by using Callan Method: A case study in one-on-one conversation lessons online. Proceedings of the 30th Annual Conference of JSET, 2014. P. 831-832.*

K.M. Havrylenko

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

COMMENT GENRE DEVELOPMENT IN INTERNET LINGUISTICS

The linguistic research in recent years is interested in studying the Internet discourse and particularly the development of genres. The works of D. Crystal, D. Barton, C. Lee, P. Benson, S. Herring, B. Danet, J. Giltrow, D. Stein, B. Hanna, S. Thorne and others are devoted to this problem.

A number of speech genres that have developed in traditional communication are evolving on the Internet. Among them, the genre of comments deserves special linguistic attention. The quick development of Internet technologies brought to the existence of own website for all media resources such as journals, newspapers, magazines etc. However, one of the essential differences between electronic media and printed ones is their two-directional nature or direct contact between the author and the addressee, which became possible due to the developing of a comment as a genre. J. Giltrow and D. Stein point out that network technologies make it possible to receive in the shortest possible time an almost unlimited number of comments from both experts and ordinary readers, which provide an opportunity to assess the degree of

impact on the readers' minds, determine the success of the author's goals, and rate the recourse popularity and readability [5]. S. Thorne, S. Sauro and B. Smith also emphasize that modern development of Internet technologies provides quick feedback, which is difficult in traditional types of mass communication [8, p.218]. Moreover, the reaction of the addressee is extremely important for the message sender, and is an evidenced of the commentary system development. Previously, in the printed media, the audience read only comments by journalists who gave their explanation of an event from a certain position and formed some public opinion on the issue, while the comments from the readers were technically unacceptable.

The choice of the genre of commentary is determined as the subject of this study and primarily the analysis of comments typical for Internet communication. The purpose of the study is to identify the main features of comments made by the authors and common readers. In the communicative act comments can be made by the publication's author and by its readers. Both the author and the reader want to achieve a certain result. The author formulates his attitude to some events and associated problems, analyses the shortcomings or achievements, and expresses their assessment and possible outcomes. As a rule, the traditional printed comments try to pursue several goals at the same time. The virtual comment, however, is narrower and directs the audience's attention to important facts, evaluates them, connects the commented event with others, identifies the causes of this event; predicts the development of the commented event, substantiates, gives examples etc.

Thus, the main difference is the fact that the author acting as a commentator tries to convey his point of view to the reader and gain his trust, while readers' comments on the article are focused either on the author of the article or on the exchange of points of view, and expressing the reader's position.

Regardless of the size of the message in both types of comments, they apply the following commenting techniques: develop relationships between the original and commenting facts (for example, discuss the background of an event); detail the main commented events, sign important questions, compare the facts, remind analogies with precedents; draw parallels and connections of the current event in the comments,

oppose or confront, start a discussion; interpret or clarify the text into simple, clear language.

However, the reader commenting something seldom combines all the mentioned techniques, while in the traditional comments it is possible. The printed comments can contain a number of such structural elements as a message about the commented event and the formulation of the task of the comment or questions arisen in connection with this event, presentation of commenting facts and details, reflect the author's attitude to the event, their presentation either at the beginning of the text, or immediately after the questions.

Such structured statements are completely uncharacteristic for comments in some forums, chats and blogs. They organized in a free form, the language is simple and familiar to all communicants, without restrictions in style, manner and structure of writing. The language of comments can be a mixture of standard and colloquial variants, and the syntax reflects the general tendency of simplifying the means of expression and the desire to save efforts.

According to J. Giltrow and D. Stein genres of computer communication are characterized by the following interrelated parameters: thematic feature, communicative goal, sphere of communication, image of the author-reader, synchronous/asynchronous mode, form of objectification (proximity to the written-oral type of text), dialogue/polylogue, composition, and linguistic features [5, pp. 111-115]. The Internet comments are usually united by thematic features and determined by the author-reader attitudes. Communicators can express their point of view, approve or disapprove, enter into debates with others, etc.

Depending on the communication purpose, we can determine the communication area, characterized primarily by the communicants' roles – status-oriented or personality-oriented. The author's image is determined by the participants of communication, both currently and presumably present in retrospect and perspective. This image is created in communication modes many-to-one, one-to-one, one-to-many, and many-to-many. The anonymity of individual participants in communication, hidden behind nicknames, makes it possible to crystallize a certain image of a

collective author, as non-personalized and possessing a collective mind. Comments can be considered as an oral-written type of asynchronous communication. The participants taking part in communication, represented in the present, past and future perspective form the polylogical nature of the Internet comments, and the speech genres are characterized by non-standardization, subjectivity, evaluativeness, as well as randomness and statement inconsistency.

As for the professional comments in their traditional meaning, there has recently been a tendency in Internet publications to present expert comments in the debate or polemic section. Likewise, professional blogs assessing and interpreting certain events or with reports are becoming increasingly popular. Such blogs are essentially a mixture of different media contents of online media or electronic publications of traditional printed ones. The idea of developing expert blogs can also be traced in the works of D. Barton and C. Lee who notes that various thematic blogs turn the readers into participants of the publication [1].

Studying the genre of comments, we cannot ignore the phenomenon of linguistic personality, which develop a language response to the primary text, and comments become, in fact, secondary texts, representing a variant-interpretative field with the primary text in the centre [6, p.85].

A linguistic personality is understood as an individual with a set of abilities and characteristics that determine the creation of discourse different in the degree of structural and linguistic complexity, the accuracy of reflection of reality, certain target orientations. The following levels in the structure of a linguistic personality can be identified: verbal-semantic (the choice of words and expressions); cognitive (thesaurus); motivational-pragmatic, which highlight an individual's discursive activity.

In this regard, there is a question whether it is possible to model a linguistic personality based on the comments' analysis of in Internet communication? A professional commenter is considered to be a person who is characterized by a creative use of language units, their syntagmatics and text architectonics in order to express their individual perception of the world [2, p.95] The realization of an author's potential

depends on the objective predominantly discursive factors including the features of the modern text, the discourse and genres, as well as the pragmalinguistic features of an individual's speech.

However, regarding only individual brief comments on the subject, it is impossible to build an individual linguistic portrait. Only the numerous comments of a permit to study the author's personality, since in such cases they express their subjective attitude to the topic and communicate with other individuals, supporting, disproving or developing their point of view. However, the interpretation of the speech behavior of an individual communicator cannot be absolutely reliable due to the communication privacy, which brings online comments closer to chat and forum communication.

Some electronic sources can cause a lively discussion among readers and are accompanied by numerous comments. Often in the course of a communicative act, the interlocutors are not limited to the scope of a given topic and raise other issues urgent for them. Comments reflect the addressee's reflection on information obtained from the primary text and formulate a dynamic vision of the social processes, developing public opinion. They reveal an individual's cognitive activity, the awareness and subsequent objectification of the systems of values, stereotypes, as well as personal identification in professional and social aspects.

The genre of comments in Internet communication is undergoing significant changes, acquiring various forms and evolving in favor of interactivity. The transformation of comments in the Internet discourse permits the authors to appreciate the importance of the covered topics and expand the analytical space of the publication through readers' information. Studying the genre of Internet comments is a promising direction for Internet linguistics.

References

1. Barton D., Lee C. *Language online: investigating digital texts and practices*. Taylor & Francis Group, 2013. 224 p.
2. Benson P. *Commenting to learn: Evidence of language and intercultural learning in comments on YouTube videos*. Fifth international roundtable on discourse analysis: discourse and digital practices, City University of Hong Kong, China. 2015.
3. Crystal D. *Internet linguistics: a student guide*. Taylor & Francis Group, 2011.

4. Danet B., Herring S. C. *The multilingual Internet: language, culture, and communication online*. Oxford University Press on Demand, 2007. 442 p.
5. Giltrow J., Stein D. *Genres in the internet. issues in the theory of genre*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2009. 310 p.
6. Hanna B., De Nooy J. *Learning language and culture via public internet discussion forums*. Springer, 2009. 220 p.
7. Herring S. C., Stein D., Virtanen T. *Introduction to the pragmatics of computer-mediated communication*. *Handbook of pragmatics of computer-mediated communication*. 2013. P. 3–32.
8. Thorne S. L., Sauro S., Smith B. *Technologies, identities, and expressive activity*. *Annual review of applied linguistics*. 2015. Vol. 35. P. 215–233. URL: <https://doi.org/10.1017/s0267190514000257>.

О. В. Гаврилова

*Харківський національний університет
міського господарства ім. О.М. Бекетова*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯ У ВНЗ

Процеси євроінтеграції та постійно зростаючі міжнародні зв'язки вимагають від українців навичків володіння іноземною мовою. Досягнення впевненого рівня володіння мовою є важливим складником успіху, що стало більше цінуватися у професійній сфері діяльності, тому ВНЗ приділяють увагу вивченню та вдосконаленню мовних компетенцій студентів немовних спеціальностей. Професійно орієнтоване навчання іноземної мови є ефективним засобом підвищення рівня знань зі своєї спеціальності та інтеграції її з фаховими дисциплінами [1, с.25].

У немовних закладах освіти вивчення англійської, або якої-небудь іншої іноземної мови не було пріоритетним. В Україні, згідно з указом №641/2015 «Про оголошення 2016 роком англійської мови в Україні» розпочалися перші дії, спрямовані на вивчення іноземної мови на офіційному рівні. Комплекс заходів щодо стимулювання вивчення студентами іноземної мови передбачав у вищих

навчальних закладах збільшення годин на викладання дисциплін англійською мовою, організацію на базі ВНЗ курсів з вивчення англійської мови, розвиток взаємного обміну учнями та студентами між закладами освіти України та інших держав, у яких англійська мова є основною мовою комунікації, проведення професійних конкурсів, олімпіад та інших змагань з англійської мови [2]. З огляду на це перед закладами освіти стало нагальним питання щодо розширення і поглиблення процесу вивчення міжнародної мови, зокрема англійської мови. Для немовних професійних навчальних закладів виникла необхідність у професійно орієнтованому підході до викладання іноземних мов, що передбачає формування у студентів навичок іншомовної комунікації в окремих ділових, професійних та наукових сферах.

Вибір методик або вказівок щодо підвищення ефективності навчального процесу залежить від умов, за яких цей процес відбувається, матеріальної та методичної бази, рівня сформованих у студентів компетенцій, методів навчання і контролю засвоєння програмного матеріалу, інших зовнішніх і внутрішніх факторів. Однак, завжди ключовою фігурою у навчальному процесі залишається викладач. Саме викладачі повинні швидко адаптуватися до сучасних потреб і створювати оптимальні умови для формування у студентів мотивації до вивчення дисципліни. Перш за все, викладачу необхідно орієнтуватися на наступні етапи у вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням: 1. перехідно-підготовчий етап. 2. професійно орієнтований етап.

Шукаючи та розробляючи нові стратегії, методи та підходи до навчання іноземної мови та покращення рівня володіння мовою у студентів потрібно спиратися на вже сформовані компетенції, на посилення цих компетенцій, та на розвиток нових. Зміст і методика викладання іноземної мови за професійним спрямуванням полягає в розвитку у студентів навичок професійної формальної комунікації, що означає вивчення конкретних лексичних та граматичних структур і розширення мовних можливостей, необхідних для досягнення успіху в професійній діяльності. Студенти також повинні отримати навички писемного мовлення, складання документів та усної аргументації. Мовний матеріал, який

повинен опанувати майбутній фахівець складається, передусім, з англomовної термінології, що позначає відповідні поняття галузі. Використання мережі Інтернет як інформаційної бази є великою перевагою при професійно орієнтованому навчанні студентів англійської мови, що дає змогу швидко опанувати живу лексику та вдосконалити комунікативні навички. Сучасні технології також надають можливість віртуальної участі у професійних ситуаціях.

Одним з ефективних інноваційних технологій у викладанні іноземної мови за професійним спрямуванням є кейс-метод, або метод вирішення ситуаційних завдань [3]. Він передбачає моделювання, ігрові методи, дискусію, які виконують певні функції. Таким чином, студенти зможуть покращувати свої навички говоріння, аудіювання, граматики та лексики. Інтерактивний кейс-метод формує у студентів інтерес і позитивну мотивацію, професійну позицію, оскільки передбачає вищий рівень аналізу професійних ситуацій, розвиваючи навички самостійного вибору не тільки рішення, але і засобів вирішення поставлених завдань. Професійно орієнтоване навчання англійської мови можна здійснювати по-різному, але викладач повинен постійно підтримувати оптимальну мотивацію в області спонукання студентів до навчання.

Сьогодні ВНЗ намагаються покращити стан викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, але нині цей процес потребує прискорення та удосконалення, а студенти потребують підвищення рівня володіння мовою за професійним спрямуванням, оскільки іноземна мова є важливою складовою системи підготовки майбутніх спеціалістів. Слід зазначити, що вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» має відбуватися паралельно з вивченням профільних дисциплін, оскільки студенти, не знаючи основ спеціальності та базової термінологічної лексики рідною мовою, будуть не готові до іншомовного сприйняття навчального матеріалу, що призведе до неефективності засвоєння матеріалу дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

Література

1. *Професійно орієнтоване навчання іноземних мов у старшій профільній і вищій школі: проблеми та перспективи* : Колективна монографія / Л. А. Сажко, Л. Я. Зєня, О. В. Бирюк та ін. / за заг. ред. Л. А. Сажко. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2015. – 225 с.

2. Ломакіна Л.В. *Сприяння вивченню англійської мови в Україні та сучасні тенденції у навчанні.* [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/lomakina_spryyannya.pdf

3. Ломакіна Л.В. *Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови у вищому технічному навчальному закладі.* [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/lomakina_profesiyno.pdf

Т.М. Головач

Львівський державний університет внутрішніх справ

МОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІА

Сучасні англомовні медіа є сприятливим середовищем для апробації мовних інновацій. У них постійно відбуваються трансформаційні процеси і, відповідно, змінюється і медіамова.

У лінгвістиці широкої популярності набуло поняття «медіатекст» або «медійний текст». Медійний текст розглядають як поліфункціональну гетерогенну смислову систему, яка є продуктом вербалізації когнітивної діяльності індивіда та об'єктом і результатом цілеспрямованого конструювання смислів відповідно до прагматичної орієнтації ЗМІ [8, с. 102]. Зазначимо, що медійні тексти є дискретними одиницями медіадискурсу – типу мовленнєвої діяльності в медіа, спроектованого на інформування аудиторії щодо різних сфер суспільного життя засобами масової комунікації (через телебачення, радіо, Інтернет, друковану пресу та ін.) [8, с. 96].

Попри розвиток Інтернет-технологій, газета залишається однією з основних форм спілкування з аудиторією. Сучасні газети, їх структурно-композиційна організація та лексичний склад становлять значний науковий інтерес для лінгвістів (наприклад, див. І. А. Бехта [1], В. В. Зайцева [4], Б. О. Коваленко [5], І. С. Семенюк [9]).

Мова газети – різновид мови масової інформації в її писемній формі [4]. Існує досить помітна кількість термінологічних сполучень на позначення стилю мови газет: газетно-публіцистичний стиль, інформаційний стиль, стиль газетної публіцистики. Вважаємо, однак, доречним вживати ці терміни як синонімічні, оскільки вони називають одне й теж поняття.

Дослідники зазвичай виділяють такі основні риси мови газет: економія мовних засобів, стислість викладу і водночас інформативне навантаження; вживання зрозумілих слів та висловів; використання суспільно-політичної термінології; помітна наявність мовних кліше, штампів; переосмислення лексики інших функціональних стилів [5, с. 3]. Газетну мову розглядають як співвідношення стандартизованих і експресивних мовних засобів, через їх чергування і контрастування [9]. Вважають, що англійський газетний текст відрізняється синтаксичною лаконічністю.

Більшість учених справедливо вважають пресу «четвертою гілкою влади» (*the fourth estate*), яка за силою впливу на соціально-політичні процеси в суспільстві не поступається першим трьом. За допомогою засобів масової інформації можна впливати на громадську думку як стан масової свідомості. На думку І. А. Бехти, попри зовнішнє розмаїття британських газет, вони виконують одне соціопрагматичне завдання – формування суспільної думки у потрібному напрямку [1, с. 71]. Проте сучасний газетний текст відображає не тільки зміни, що відбуваються в суспільно-політичному та соціально-економічному житті, але й оперативно реагує на нові лінгвальні явища. Мова газети миттєво засвоює нові поняття і відповідні слова та словосполуки, що відображають соціальні, політичні, економічні та культурні процеси в суспільстві.

Рухливість медійних текстів створює простір для розвитку, модифікації їхнього вербального аспекту та появи мовних інновацій, причому, як справедливо зазначає А. Е. Левицький, вони змінюють не лише себе, а і загальнонаціональну літературну мову, «відтворюючи тенденції її модифікації у контексті широких суспільних перетворень» [6, с. 4].

Дослідники медійної комунікації приділяють увагу її мовним процесам та новим тенденціям плану вираження медіатекстів. Перша з них пов'язана з подальшою креолізацією, збільшенням ролі передусім візуальної складової, яка дедалі більше включає графічні компоненти – фотографії, карикатури, колажі, малюнки, шрифт і колір, піктограми та ідеограми [7, с. 81], а також відео та анімацію в їхніх Інтернет-різновидах.

До інших лексичних тенденцій у медіамові відносять використання: оцінно-емоційної лексики та експресивно-оцінних засобів – емпатичних конструкцій, синтактико-риторичних прийомів, що здійснюють потужний вплив на емоційну сферу читача; вживання жаргонізмів та сленгу, які привносять своєрідну образність у мову медіа; вкраплення зниженої лексики в такій кількості, яка дозволяє наблизитись до широких верств читачів, але загалом не порушує стильові орієнтири видання; порушення стилістичних, граматичних і словотвірних норм у медіатекстах певних жанрів, що обумовлюється прагматикою цих жанрів.

В англomовних медійних текстах активно використовуються також професійна лексика і терміни, які виявляють, за спостереженнями дослідників, високий рівень метафоричності. Мова сучасних медіа також віддає данину мовній моді. Вона інкорпорує слова, вирази, фрази, які на даний момент активно фігурують у суспільстві, вважаються трендовими [2, с. 299].

Дослідники мови медіа відзначають також помітне функціонування у ній екзотичної лексики, появу якої пов'язують з дією інтра- та екстралінгвальних чинників. До інтралінгвальних чинників вживання екзотизмів у європейських мовах зазвичай відносять [3, с. 170–171]: 1) недостатню кількість у мові певних слів або лексико-семантичних груп на позначення деяких реалій; 2) прагнення уникнути описових фраз чи зворотів на позначення якоїсь реалії чи предмета залученням екзотизму; 3) потреба у семантичному обмеженні вже наявної у мові лексеми, уникнення полісемії. Екстралінгвальними причинами вважають: 1) історичні міжнародні контакти, мультилінгвізм; 2) новаторський внесок нації-джерела екзотизмів в окремій сфері діяльності; 3) мовний снобізм, мода на

іншомовні запозичення; 4) авторитетність мови джерела, пов'язана з економічним статусом та політичним авторитетом держави; 5) впровадження певних заходів у сфері мовної політики.

В англomовних медіа постійно відбуваються трансформаційні процеси і, відповідно, змінюється мова засобів масової інформації та з'являються мовні інновації. Справедливо, можемо стверджувати, що мові медіа властива стислість викладу у поєднанні з інформаційним навантаженням та використання мовних засобів, зрозумілих широкому колу читачів.

Література

1. Бехта І. А. Прагматика оповідного дискурсу в газетно-публіцистичному стилі. *Новітня філологія. Миколаїв : Вид-во МДУ ім. Петра Могили, 2006. № 4 (24). С. 71–84.*

2. Гончаренко Л. О. Функціональний аспект запозичень. *Актуальні проблеми слов'янської філології. 2010. Вип. XXIII. Ч. 4. С. 294–300.*

3. Демченко К. В. Функціонування іншомовних лексем у текстах публіцистичного стилю. *Культура народів Причорномор'я. 2005. № 69. С. 170–172.*

4. Зайцева В. В. Особливості газетно-публіцистичного стилю. *Дослідження з лексикології і граматики української мови : [зб. наук. пр.] / за ред. проф. А. М. Поповського. Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетровськ. нац. ун-ту, 2011. Вип. 10. С. 82–91.*

5. Коваленко Б. О. Стилiстично знижена лексика в мові сучасної української публіцистики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 2003. 19 с.

6. Левицький А. Е. Сучасна англomовна публіцистика: лінгвістичний вимір: монографія / за заг. ред. А. Е. Левицького, С. І. Потапенка. Ніжин: Видав. НДУ імені Миколи Гоголя, 2010. С. 4–5.

7. Макарук Л. Л. Специфіка сучасного англomовного мас-медійного дискурсу. *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Сер.: Філологічна. 2012. Вип. 23. С. 81–83.*

8. Медіалінгвістика : словник термінів і понять / Л.І. Шевченко, Д.В. Дергач, Д.Ю. Сизонов / за ред. Л.І. Шевченко. Вид. 2-ге, випр. і доп. К. : ВПЦ "Київський університет", 2014. 380 с.

9. Семенюк І. С. Функціональні особливості сучасної газетної публіцистики. *Культура народів Причорномор'я. 2012. № 235. С. 121–22.*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В УМОВАХ ВІЙНИ

Особливості освітнього процесу вищої школи України, зокрема й організація викладання іноземної мови, визначаються озброєною агресією, яку сусідня держава-терорист здійснює по відношенню до нашої країни. Заклади освіти, що розташовані на незначній відстані від зони бойових дій або кордону з державою-агресором, не мають можливості проводити заняття традиційно в аудиторіях, оскільки це є небезпечним для життя та здоров'я студентів та викладачів, окрім того значна кількість будівель закладів вищої освіти зазнала пошкоджень або була зруйнована ворожими ракетами.

Однак, як і в часи пандемії, система освіти продовжує функціонувати й надавати освітні послуги, використовуючи всі наявні для цього можливості. Так, основною формою навчання під час війни стала дистанційна, яка має суттєві відмінності від того дистанційного навчання, що провадилося в часи пандемії.

Оскільки останнім часом важко переоцінити потенціал телекомунікаційних, інформаційних і мобільних технологій у сфері надання освітніх послуг, вони є основою забезпечення дистанційного навчання зі значною, а іноді й з переважною долею мобільних технологій.

Під технологіями мобільного навчання науковці розуміють використання мобільних технологій у навчальному процесі [3]. Під час війни в Україні мобільне навчання широко використовується для забезпечення дистанційної освіти як у синхронному, так і у асинхронному форматі [1], при чому застосування останнього для навчання іноземних мов до війни становило дуже незначний відсоток (тоді як синхронний формат (в он-лайн режимі) практично повністю замінював традиційне навчання в аудиторії). Сьогодні ж для багатьох студентів, які опинилися на окупованих територіях, в зоні бойових дій, займаються волонтерською діяльністю, або захищають країну асинхронний режим виявляється єдиною доступною можливістю для навчання.

Викладання та навчання іноземних мов за допомогою мобільних пристроїв, які зазвичай використовувалися як доповнення до традиційних форм і методів навчання, продемонструвало сприяння у вивченні мови, збільшення заохочення та покращення успішності студентів. Дослідники технології мобільного навчання відмічають позитивний вплив багатьох сучасних мобільних додатків для вивчення англійської мови.

Отже, в умовах пандемії, а потім військового часу мобільне викладання та навчання стає все більш важливою частиною освітнього процесу. Однак, якщо до спалаху коронавірусу освітяни здебільшого розглядали його як додаткову форму навчання, то під час карантинних заходів, які виявилися досить тривалими, мобільне навчання часто прирівнювалося до дистанційного [2]. Цей період збагатив викладачів українських університетів необхідним досвідом, а також ефективною методологією та підготував їх до викладання із застосуванням технологій мобільного навчання під час поточної війни, коли в багатьох випадках (як-то: перебої з електропостачанням, пошкодження в мережі провідного Інтернету, неможливість знаходитися біля стаціонарного комп'ютера тощо) мобільні пристрої (переважно персональні смартфони) виявляються єдиним доступним засобом як викладання, так і навчання на території всієї країни.

Таким чином, особливостями викладання іноземних мов у закладах вищої освіти, які не мають можливості організувати традиційне аудиторне навчання, є широке застосування мобільних технологій для забезпечення дистанційного навчання іноземної мови як у синхронному, так і в асинхронному форматі, застосування якого є єдиною можливістю навчання для багатьох студентів.

Література

1. Holubnycha L., Besarab T., Pavlishcheva Y., Romaniuk S., Sytnykova Y., Ahibalova T., & Alpatova O. *The Effectiveness of Mobile Learning Technology at the Tertiary Level During Conflicts. International Journal of Interactive Mobile Technologies (iJIM)*, 2022, 16(23), pp. 148-160. <https://doi.org/10.3991/ijim.v16i23.33793>

2. Holubnycha L., Besarab T., Pavlishcheva Ya., Kadaner O., & Khodakovska O. *E-Learning at the Tertiary Level in and after Pandemic. Acta Paedagogica Vilnensia*, 2022, 48, 47-60. <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2022.48.3>

3. Wagner E. D. *Enabling Mobile Learning - EDUCAUSE Review*, 2005, 40 (3), 40-53.

L. Hrechok,

S. Kormiltsyna

Chernihiv Polytechnic National University

DIFFICULTIES OF TRANSLATIONS OF ENGLISH PHRASEOLOGICAL UNITS

Phraseological units are considered to be one of the most specific and nationally distinctive units of any language. They reflect in their meaning the history of the people, originality its culture, way of life, traditions, a person's perception of the surrounding world, revealing the uniqueness of his worldview. The purpose of the article is to clarify the difficulties and methods of translating English phraseological units into Ukrainian.

The difficulty of translating English phraseological units in Ukrainian is related not only to the differences of the structure of English and Ukrainian, but also, above all, with the special status of them.

Undeniable difficulty during translation is caused by the national and cultural coloring of phraseological units, the so-called the ethnic component of their meaning, in the case of reproduction of which the lexical composition, structure, images of the source and target phraseological units may not coincide.

The study of phraseological units of different languages, their comparative analysis makes it possible to clarify not only the ethnic features of this or that nation, the peculiarities of its worldview, but also the understanding of the deep, universal foundations of worldview positions and instructions of humanity.

So, for example, man's observation of nature and belief in its magical power were reflected in oral folk art, with the help of which already in that period humanity began to convey important information about the world and the peculiarities of interaction with it. The experience accumulated by humans is now manifested in the existence of many proverbs and sayings of different languages about nature, weather, seasons, signs: the morning sun never lasts a day; it never rains but it pours; oaks may fall when reeds stand the storm; time and tide wait for no man; a summer day feeds a year; after rain comes fair weather; red sky at night shepherds delight, red sky in the morning shepherds warning.

The universality of phraseological funds of different languages is determined by the universal features of thinking, the tendency to figuratively convey ideas about the world. In particular, both in Ukrainian and in English culture there are phraseological units indicating the influence that a bad and a good wife can have on a man, and vice versa: a worthy woman is the crown of her husband; a good husband makes a good wife; well-married, a man is winged: ill-matched, he is shackled; a cheerful wife is the joy of life.

The difficulties of translating phraseological units are also connected with the fact that one and the same compound, one and the same linguistic expression can be both stable and free at the same time. This can be illustrated by the example of the phrase the boy next door, which can be translated into Ukrainian as a neighbor, a boy who lives nearby, and as an ordinary boy, a boy of whom there are many.

The main ways of transmitting English phraseological units through the means of Ukrainian languages are their equivalent and analog, descriptive translation, as well as tracing.

It is clear that the best way to translate the original phraseology is to transfer it using an equivalent unit, if such a unit exists in the target language. The use of such a unit ensures not only the full reproduction of the content, but also the transfer of imagery and expressiveness of the original phraseological unit. Full phraseological equivalents are identical in structure, lexical composition, stylistic characteristics, meaning and imagery, in particular: in seventh heaven – *на сьомому небі*.

The use of a phraseological analogue provides the same adequate translation of an English phraseology as if there were a full equivalent.

When there is no equivalent or analogue of the original phraseological unit in the translation language, tracing can be used, which is a method of its literal transmission. It should be noted that this method of translation of phraseological units can only be applied if its result is an expression that is easily perceived and adequately understood by the recipient.

If the phraseology has no equivalent or analogue in the translated language, and the literal translation leads only to an obscure literalism, the translator is forced to convey the meaning of a similar unit of the source language by description. The optimal translation solution in the case of transferring an English-language phraseological unit is to search for an equivalent Ukrainian-language phraseological unit (full or partial equivalent, which can be a partial lexical or partial grammatical analogue).

Thus, the difficulty of translating English phraseological units into the Ukrainian language is caused not only by the differences in the structure of the English and Ukrainian languages and their units, but also by the complexity of the semantic structure, the figurative nature, and the national-cultural specificity of the meaning of individual phraseological units.

References

1. Харкевич Г.І. *Українські прислів'я та приказки*. Харків: Видавництво «Фоліо», 2011. 204с.
2. *Longman Dictionary of English Idioms*/ed. T. Hill. London: Blackwell Publishers, 1979. 654p.
3. Partridge E. *A Dictionary of Cliches*. London : Taylor & Francis e-Library, 2005. 549 p.
4. Moon R., 1998, *Fixed Expressions and Idioms in English: A Corpus-based Approach*, Oxford University Press, Oxford.
5. Fellbaum (ed.), *Idioms and Collocations. Corpus-based Linguistic and Lexicographic Studies*, Continuum, London, pp. 81-108.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ В УМОВАХ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

В умовах війни проведення занять обмежене онлайн-форматом. Викладач має застосувати всі доступні методики навчання задля зменшення впливу такого формату на засвоєння студентами навчального матеріалу.

Поведінкове залучення (англ. Behavioral engagement). У віртуальному середовищі поведінка студентів під час виконання завдань може включати коментарі студентів у функції чату, запитання та відповіді на них, пошук і надання допомоги одногрупникам, а також участь у спільних дискусіях. Когнітивне залучення стосується зусиль, спрямованих на розуміння складного матеріалу або вивчення складних навичок. У віртуальному середовищі когнітивна активність може включати демонстрацію учнями того, що вони бажають і здатні взятися за завдання, навіть якщо воно є складним, ступінь, до якого вони наполегливо виконують завдання, незалежно від його складності, і стратегії, які вони використовують, щоб допомогти їм під час навчання. Афективна залученість стосується емоційних реакцій студентів, включаючи вияв інтересу до завдання, цікавості або задоволення від нього, передачу позитивного ставлення та вираження цінності, важливості чи особистої значущості завдання. Коли студенти не емоційно залучені, вони, швидше за все, виявлятимуть нудьгу, стрес або занепокоєння.

Багато стратегій, які вчителі використовують для підвищення залученості студентів в очних класах, також можна адаптувати до структури онлайн-викладання. Наприклад, важливо розпізнати типи навчання, для яких синхронний (активний онлайн) і асинхронний (самостійна робота студента) модальності є вигідними, і стратегічно використовувати кожну модальність.

Синхронний формат корисний для представлення нових тем, обговорення складних ідей і складної роботи, а також для сприяння спільному навчанню та взаємодії між учнем і викладачем.

Асинхронне навчання можна використовувати для закріплення того, що викладалося та обговорювалося під час синхронних сесій, а також для завдань і дій, які можна виконувати самостійно та для виконання яких може знадобитися більше часу, наприклад, довгострокові проекти. Оскільки учні працюють самостійно під час асинхронного навчання, важливо розбивати діяльність на менші частини, а також варіювати типи діяльності, наприклад відповідати на запитання після перегляду короткого відео або писати коротке есе після прочитання призначених сторінок книги. Асинхронне навчання також має перевагу в тому, що сприяє саморегуляції студентів і відчуттю контролю над навчальним процесом, фактори, які, як відомо, підвищують залученість студентів.

Нарешті, учні, швидше за все, будуть залученими, якщо вони відчувають повагу та цінність викладачів та одногрупників, а також якщо вони відчувають, що належать до групи та освітньої спільноти. Вчителі можуть підсилити залучення учнів похвалою або дозволивши учням зайнятися цікавою діяльністю. Крім того, встановлення певного часу протягом тижня, коли студенти можуть співпрацювати над творчою діяльністю, разом дивитися коротке та безтурботне відео або просто спілкуватися, може значно допомогти створити позитивні зв'язки та залучену спільноту у віртуальному середовищі. [1]

При викладанні онлайн бажано:

- Встановити «зоровий» контакт (просіть студентів увімкнути камери);
- підготувати матеріал (для використання в онлайн-форматі);
- робити часті паузи та перевірки знань;
- викладати в першу чергу важливе. [2]

Література

1. *Coalition for Psychology in Schools and Education. Managing attention and distractibility in online learning.* URL: <https://www.apa.org/topics/covid-19/managing-attention-distractibility-online-learning> (дата звернення: 11.01.2023)

2. Wheeler R. 6 Ways to Keep Your Students' Attention During Remote Learning. URL: <https://sched.com/blog/keep-your-students-attention-during-remote-learning/> (дата звернення: 11.01.2023)

Я.В. Гуртова

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНОМУ ВНЗ

Входження України в єдиний освітній простір в процесі загальноєвропейської інтеграції зумовлює народження якісно іншої освітньої ситуації у зв'язку з об'єктивною потребою суспільства у фахівцях зі знанням іноземної мови (ІМ) у функціональних цілях, що використовують мову як засіб комунікації з колегами-представниками різних культур і народів. Завдяки дослідженням у галузі соціолінгвістики та соціальної психології стало очевидним, що для повноцінного спілкування іноземною мовою необхідним є не тільки вміння володіти мовним матеріалом, але й знати специфічні поняття, властиві тій чи іншій людській спільності, володіти позамовними знаннями, пов'язаними з культурою та звичаями цієї спільності людей. Таким чином, очевидно, що ідея інтеграції компонентів культури у мовну освіту нефілологів – це ідея сучасна, підготовлена довгим ходом історичного і діалектичного становлення методичних та лінгводидактичних ідей, теорій і концепцій.

Розгляд у лінгводидактичному ракурсі актуального стану питання про співвідношення мови і культури дозволило виявити ряд культуроорієнтованих підходів (лінгвокраїнознавчий, соціокультурний етнографічний, лінгвокультурологічний та міжкультурний) до навчання іноземних мов і визначити їх значущість для умов навчання в немовному ВНЗ. Лінгвокраїнознавчий підхід передбачає вивчення мови з метою виявлення в ньому національно-культурної специфіки. У контексті цього підходу основним джерелом лінгвокраїнознавчої інформації був лексичний склад слова. У зв'язку з

цим основна увага дослідників була приділена вивченню еквівалентних і безеквівалентних лексичних понять, фонової лексики, термінологічної лексики, фразеологізмів.

Наступний підхід – лінгвокультурологічний. Цей підхід при навчанні мови дає можливість інтерпретувати мовну семантику як результат культурного досвіду, тобто «Бачити мовну одиницю в якості не тільки репрезентанта конкретного мовного рівня, що володіє характерними граматичними ознаками, але й одиниці культурної пам'яті народу» [1,с.36]. Що стосується навчання іноземної мови студентів-нефілологів, то є проблемність і складність використання цього підходу в таких освітніх умовах, оскільки лінгвокультурологічний підхід передбачає досить глибокі знання іноземної мови для дослідження проявів культури народу в цій мові. В рамках етнографічного підходу головним є вміння зрозуміти чужу поведінку і взаємодіяти з представниками іншої культури, що володіють іншим набором цінностей. Як зазначає М. Байрам, при навчанні ІМ особливу увагу має бути приділено «підготовці студента до непередбаченого, замість тренування передбачуваного»[2,с.8].

При соціокультурному підході пріоритетне становище набуває орієнтація на навчання в контексті діалогу культур, що припускає створення дидактико-методичних умов для порівняльного вивчення іншомовної та рідної культур. Характеризуючи в цілому розглянуті культурознавчі підходи можна зробити висновок, що жоден з них, в силу ряду об'єктивних обставин, практично не поширював свого впливу на навчання ІМ у немовному ВНЗ. Однак в основі міжкультурного підходу, який став логічним продовженням культурологічних підходів, лежить ідея про необхідність підготовки студентів, які вивчають ІМ, до ефективного здійснення міжкультурної комунікації. Здатність аналізувати і порівнювати особливості носіїв різних культур, як домінанта міжкультурного підходу, стає особливо значущою при підготовці сучасного фахівця-нефілолога. При цьому новий освітній – міжкультурний – акцент не зажадає внесення істотних змін в об'єктивно сформовану систему

навчання ІМ. Немає потреби нескінченно розширювати культурологічний лексикон і тезаурус студентів (як того вимагають вищезгадані підходи). Можна обмежити сфери діалогу культур тільки середовищем міжкультурної професійної взаємодії, і в рамках цієї обмеженої сфери виробляти міжкультурний аналіз. До того ж цей аналіз навряд чи зажадає особливої підготовки студентів. Технології та методики міжкультурного підходу досить прості і вони можуть бути підвладні студентам немовного ВНЗ.

На підставі вищезазначеного матеріалу можна зробити висновок, що стосовно підготовки студентів немовного ВНЗ доцільно ставити і вирішувати питання про переорієнтацію процесу їхнього мовного навчання з позицій міжкультурного підходу. Мова в цьому випадку стає інструментом діалогу професійних культур і ефективним знаряддям реалізації всіх професійних комунікативних інтенцій фахівця, пов'язаних із взаємодією з представником іншої культури, країни, іншого соціуму.

Література

1. Красных В. В. *Этнопсихоллингвистика и лингвокультурология* М. : Гносис, 2002. 284 с.
2. Byram M. *Investigating Cultural Studies in Foreign Language Teaching* Clevedon : Multilingual Mateers, Ltd., 1991. 163 p.

Г.А. Дивнич

Національний університет «Чернігівська політехніка»

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ІРОНІЇ У ВИСТУПАХ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ: НА МАТЕРІАЛІ ВИСТУПІВ СЕРГІЯ КИСЛИЦІ

У той час як триває війна росії проти України, закордонні спостерігачі та самі українці спостерігають зростаючу кількість чорного гумору та іронії у народній творчості, яка знаходить своє розповсюдження у засобах масової інформації, соціальних мережах та побуті, часто викликаючи нерозуміння міжнародної спільноти. Гумор розглядається як механізм психологічної компенсації та підтримки, а також один із шляхів донесення ключової інформації до адресата.

Більш того, дана тенденція спостерігається у виступах офіційних представників України на міжнародному рівні, що привносить свої особливості міжкультурної комунікації.

Зважаючи на вище сказане, вважаємо за доречне підкреслити важливість вивчення прийомів та засобів творення і перекладу іронії майбутніми фахівцями з перекладу, адже вірогідність її наявності у тексті не лише художнього, публіцистичного або розмовного стилів, але і офіційно-ділового зростає, хоча, традиційно, даний стиль мовлення і тяжіє до нейтральності тону викладу змісту у прямому значенні [3, с. 235]. Нерозуміння іронії, її переклад як синтаксично-нейтрального виразу, може призвести не лише до спотворення думки, але й до цілковитого порушення міжкультурної комунікації.

На підтвердження даної думки, у рамках даного дослідження, ми провели якісний аналіз виступів Постійного представника України при ООН Сергія Кислици на засіданнях Ради Безпеки ООН у 2022 році [2] на предмет використання мовних засобів іронії. Іронія обрана у якості об'єкта дослідження саме через її філософсько-естетичну сутність, яка полягає у зображенні негативних явищ у позитивному плані, протиставленні ідеального тому, що є насправді [4, ст.7]. Враховуючи стилістичну обмеженість офіційно-ділового мовлення, де сарказм був би зовсім недоречним, іронія дозволяє підкреслювати абсурдність або жахливість реальності, як у випадку з війною в Україні.

В рамках нашого дослідження встановлено, що для мовлення Сергія Кислици на засіданнях Ради Безпеки ООН характерне використання широкого спектру засобів і прийомів творення ситуативної іронії, а саме: лексико-стилістичні (слова з іронічною конотацією, іронічно маркована лексика); логіко-сміслові (іронічні епітети, евфемізми, іронічні порівняння, іронічні метафори і перифрази, гра слів); синтактико-стилістичні (риторичні питання, цитування).

Більш детально, результати якісного аналізу представлені у таблиці 1.

Таблиця 1.

Засоби і прийоми творення іронії у публічних виступах С.Кислици на засіданнях Ради Безпеки ООН

Категорія	Засіб/прийом	Приклади
лексико-стилістичні	слова іронічною конотацією	з «...territories of Luhansk and Donetsk regions as “ <i>independent entities</i> ”...» (територій Луганської та Донецької областей як «самостійних суб’єктів») So just don’t call it a <i>mere appeal of Duma</i> (Так що тільки не називайте це простим зверненням Думи) «...when I listen to this member and to the representative of this country, I think that the Department of Health of New York city is called the Department of Health and <i>Mental Hygiene</i> not by chance.» (...коли я слухаю цього члена та представника цієї країни, я думаю, що Департамент охорони здоров’я Нью-Йорка не випадково називається Департаментом охорони здоров’я та психічної гігієни).
	іронічно маркована лексика	«...while we are sitting here and <i>discussing our business</i> , another appalling example of Russia’s disregard of its own commitments on humanitarian corridors has taken place just now.» (...поки ми сидимо тут і обговорюємо наші справи, щойно стався ще один жахливий приклад нехтування Росією своїми зобов’язаннями щодо гуманітарних коридорів.) «As we established that he <i>was out of the loop</i> on many occasions <i>having no clue</i> what was going on on the ground.» (Оскільки ми встановили,

		<p>що він багато разів був не в курсі, не маючи жодного поняття, що відбувається на місці.)</p> <p>«The rest is a bunch of <i>insane delirium</i> from Putin and his <i>henchmen...</i>» (Решта – згусток божевільного марення від Путіна та його поплічників.)</p>
логіко-смыслові	іронічні метафори і перифрази	<p>«So far disrespect to undertaken commitments remains the <i>hallmark</i> of Russia's strategy». (Покищо неповага до взятих зобов'язань залишається <i>візитною карткою</i> стратегії Росії.)</p> <p>«...Russia pulled another propaganda ace up its sleeve...» (...Росія витягла чергового пропагандистського туза з рукава...)</p> <p>«By calling this meeting the aggressor state has shot itself in the foot once again.» (Скликанням цієї зустрічі держава-агресор вкотре вистрілила собі в ногу.)</p> <p>«<i>An outlet of Russian lies</i> – the Russian Embassy in London...» (Аутлет російської брехні – посольство Росії в Лондоні...)</p>
	іронічні епітети	<p>«The dialogue that Russia still avoids and hides behind their <i>puppet occupation</i> administrations.» (Діалог, якого Росія досі уникає і ховається за своїми маріонетковими окупаційними адміністраціями.)</p>
	гра слів	<p>«But let me mention just a couple of <i>the lowest of the low</i> of them.» (Але дозвольте мені згадати лише пару найнижчих із їх низьких (брехень).)</p>

	евфемізми	«And I would not hesitate to mention them again after the <i>Representative sitting in the Soviet seat</i> has just talked referring to them.» (І я б без вагань згадав про них знову після того, як <i>Представник, який сидить на місці Радянського союзу, і щойно говорив, посилаючись на них.</i>)
синтактико-стилістичні	риторичні питання	«Каково оно, Сергей Васильевич, в кресле постоянного члена Совета Безопасности, Союза Советских Социалистических Республик?» (Як воно вам, Сергію Васильовичу, в кріслі постійного члена Ради Безпеки Союзу Радянських Соціалістичних Республік? «What is next? Ammonia, phosphorus? And what will be the next target? One more residential building?» (Отже, що далі? Аміак, фосфор? І яка буде наступна мета? Ще один житловий будинок?)
	цитування	«...who said yesterday indeed: “We do not plan to attack other countries, we did not attack Ukraine either”.» (...який вчора дійсно сказав: «Ми не плануємо нападати на інші країни, і ми не нали на Україну.»)

Джерело: розробка автора.

Таким чином, бачимо широке використання слів з іронічною конотацією та іронічно-маркованої лексики, іронічних метафор і перифраз, риторичних питань, а також обмежене використання інших мовних засобів вираження іронії. Увагу привертає ситуативне використання даних засобів – маємо відмітити

неоднорідність насичення виступів іронією. Зокрема, мовні засоби іронії використовуються для подолання обмеженості офіційно ділового стилю стосовно звернення до адресата, як то: уникнення приниження та образи партнера, дотримання норм ввічливості [1, ст.12]. Так, більшість випадків використання іронії знаходимо у зверненнях до або посиланнях на представників російської федерації.

Література

1. Виноградова Ю. Б. *Форми реалізації офіційно-ділового дискурсу в сучасній українській літературній мові*. Київ: Науковий часопис НПУ ім.М.П.Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). Випуск 9, 2017. С.11–18.
2. *Виступи. Прес-центр. Постійне представництво України при ООН в Нью-Йорку*. URL: <https://ukraineun.org/en/press-center/speeches/> (дата звернення: 15.01.2023)
3. Долинський, Є. В. *Особливості перекладу офіційно-ділового стилю мовлення*. Publishing House “Baltija Publishing”, 2021. С.234–238.
4. Калита О.М. *Мовні засоби вираження іронії в сучасній українській малій прозі : дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. Київ, 2006. 23 с.*

Н.Є. Дмитренко

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

ХАРАКТЕРИСТИКА АВТОНОМНОГО СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОГО НАВЧАННЯ

Дослідники, які розглядають автономне навчання в сучасному контексті розвитку освіти, однак, є в тому, що воно передбачає вибудовування індивідуальної траєкторії в освіті, починаючи з визначення мети й закінчуючи рефлексією. Таким чином, автономне навчання охоплює всі основні етапи, відображає як загальну методологію освітньої діяльності, так і специфіку конкретної освітньої галузі [1, с. 14].

Автономне навчання переважно розглядається у контексті оволодіння іноземною мовою. Це зумовлено, насамперед, специфікою самої дисципліни і

тим, що ідея автономного навчання з'явилася в зарубіжній педагогіці саме стосовно вдосконалення умінь і навичок спілкування іноземною мовою. У процесі організації автономного навчання змінюється позиція студента й викладача в освітньому процесі у бік переходу до суб'єкт-суб'єктних відносин, а педагогічна взаємодія розглядається як необхідна умова реалізації автономного навчання поряд із педагогічним супроводом і самоосвітою.

Не можна не погодитися з Л. Дікінсоном, що в традиційному навчанні викладач одноосібно несе відповідальність за організацію заняття, вибір навчального матеріалу, практичну реалізацію самого заняття. Він сам оцінює роботу студентів і планує заняття на перспективу. Проте, в умовах автономного навчання, викладач може передати частину цих функцій своїм студентам, які спроможні відповідати за такі аспекти освітнього процесу, як-от: окреслення навчальних завдань, підбір дидактичних матеріалів, оцінювання досягнутих ними результатів. Навчання перетворюється у співпрацю, за якої викладач організовує заняття таким чином, щоб якомога більше залучати студентів до управління процесом навчання і поступово передавати їм частину відповідальності за їхнє навчання [5, с. 11].

Студент в умовах автономного навчання постає в таких позиціях:

1) Свідоме й ефективне самостійне керування навчальною діяльністю (від визначення цілей до самоконтролю й самооцінки результату навчальної діяльності), самокорекція навчальної діяльності, самопідтримка своєї навчальної діяльності з позиції «я – викладач».

2) Ділова активність, яка полягає у здатності ініціювати особисту навчальну діяльність, визначати її стратегію й приймати самостійні незалежні рішення стосовно всіх аспектів цієї діяльності (аналізу й оцінки реальних потреб, вибору цілей і засобів, визначення кінцевого продукту й критеріїв його оцінки) і прийняття на себе відповідальності за результат цієї діяльності.

3) Конструктивна й креативна діяльність, яка орієнтована на особистісний освітній продукт, його конструювання, вибудовування системи знань і освітніх результатів, адаптивність навчальної діяльності до різних ситуацій і свобода її

творчого перетворення, взаємодія й групова співпраця у процесі вирішення навчальних завдань, передача індивідуального освітнього досвіду товаришам по групі, взаємодія й співпраця в освітньому середовищі.

4) Рефлексивна самооцінка, що означає здатність до самооцінки цілей, процесу й продукту навчальної діяльності, рефлексію, корекцію й накопичення ефективного досвіду, формування індивідуального стилю навчання, перенесення раціонального досвіду на нові навчальні контексти й обмін ним із іншими здобувачами [1, с.16].

Зарубіжні дослідники в своїх працях з навчальної автономії роблять спроби охарактеризувати «автономного студента». Зокрема, М. Брін і С. Манн окреслили ознаки автономного студента так [3, с. 134]:

– новий психологічний статус студента, новий спосіб існування, почуття відповідальності за освітній процес;

– бажання навчатися, позиція «я справді *хочу* це зробити», а не «я роблю це тому, що я *зобов'язаний* це робити» або «тому, що хтось вимагає, щоб я це зробив», кореляція внутрішньої мотивації із зовнішньою («я *хочу* це вивчити, тому що це допоможе мені досягти ...»);

– самоопанування й впевненість у собі;

– метакогнітивні уміння, прийняття рішень – *що* вчити, *коли*, *де*, за допомогою чого, конструктивне використання порад наставників;

– готовність студента до змін в навчальному менеджменті;

– здатність мислити, діяти, здійснювати вчинки, керуючись власними спонуканнями, інтересами й цілями;

– незалежність від викладача, самостійність у виборі навчальних матеріалів, стратегій;

– стратегічний підхід до навчання, активність, пізнавальний інтерес, використання зовнішніх джерел інформації з найбільшою користю;

– усвідомлення, чому, навіщо і як потрібно навчатися;

– здатність до співпраці та вміння «вести переговори» з викладачем та іншими здобувачами, щоб знайти найкраще застосування навчальним ресурсам, що знаходяться в його розпорядженні.

До умінь і здібностей студента, що свідчать про його готовність до навчальної автономії, дослідниця С. Ніколаєва відносить:

– уміння сконцентрувати увагу на поставлених цілях і завданнях освіти в цілому або її окремого етапу;

– вміння і спроможність самому керувати процесом власної освіти;

– вміння контролювати й оцінювати динаміку свого розвитку, дотримуючись певних строків / вимог тематичного / підсумкового / поточного контролю;

– здатність не втратити впевненості у власних силах у випадку стресових ситуацій, невдач тощо [2, с. 511].

Як зауважує дослідник С. Борг, серед чинників, які ускладнюють формування навчальної автономії студента, виділяються такі: брак навчального часу; не сформований досвід автономного навчання; потреба в допомозі викладача; відсутність мовної практики поза аудиторією; надмірна зосередженість на оцінках; недостатньо високий рівень володіння англійською мовою; обмежений вибір підручників, запропонованих програмою; недостатня викладацька автономія; нездатність викладача визначити реальні можливості студентів [4, с. 19].

Отже, одне із головних завдань у формуванні автономного студента у процесі іншомовного навчання полягає в тому, щоб навчити студентів учитися, що передбачає формування навичок, які сприяють успішному опануванню іноземною мовою, а також цілеспрямовано формувати певні властивості, звички, ціннісні установки, від яких залежить результативність навчальної діяльності. Формування автономного студента у процесі іншомовного навчання, поза всяким сумнівом, є однією з необхідних умов для становлення сучасного фахівця і вимагає певної готовності як від студента, так і від викладача.

Література

1. Дмітренко, Н. Є. (2020). Автономне навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх учителів математики [монографія]. Вінниця: Твори.
2. Ніколаєва, С. Ю. (Ред.). (2013). Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика [підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів]. Київ: Ленвіт.
3. Benson, P., Voller, P. (Eds.). (1997). *Autonomy and independence in language learning*. London and New York: Longman.
4. Borg, S. (2012). *Learner Autonomy: English Language Teachers' Beliefs and Practices*. London: British Council.
5. Dickinson, L. (1987). *Self-instruction in language learning*. Cambridge University Press.

О.В. Долгушева

Центральноукраїнський державний університет

імені Володимира Винниченка

**СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОЛЬОРОНАЗВ У СТВОРЕННІ
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ *LIGHT/DARKNESS* У РОМАНІ
Ф.С. ФІДЖЕРАЛЬДА «НІЧ ЛАГІДНА»**

Феномен кольору привертав увагу багатьох академічних і прикладних наук. Багатство колірної лексики в будь-якій мові зумовлено важливістю зорових вражень як одного з джерел пізнання навколишнього світу. Колірні ознаки матеріальних об'єктів абстрагуються свідомістю людини й набувають «самостійного існування у сфері ідеального, у різноманітних пластах духовного досвіду людства» [3, с. 101]. Колір є невід'ємним компонентом людської культури, одним із засобів вираження її понять і реалій, що відбиваються у різних картинах світу. У будь-якого носія мови існує поняття про наївну картину світу кольорів, зафіксовану засобами мови і представлену у вигляді континууму, який людина повинна розділити на окремі частини згідно з наявною в культурі традицією та індивідуальним асоціативним мікрополем кольору [2, с. 43].

Спостереження в царині лінгвопоетики переконують, що в художній мові назви кольорів є естетично акцентованими, вирізняються розмаїттям

семантичних наповнень і виконуваних функцій. Колірна гама як важливе естетичне явище є одним із показників індивідуального стилю автора, а її аналіз має принципове значення для розуміння специфіки поетично-мовних картин світу, окреслення особливостей розвитку ідейно-художніх систем, характеристики традиційного і новаторського тощо.

У художньому тексті поряд з образами персонажів, природи і матеріальних об'єктів важливу роль відіграє колірний образ. Зазвичай колірний образ тлумачать як зображення в художньому тексті спільного колірного досвіду, колірних відчуттів за допомогою конкретних мовних одиниць – кольоропозначень (лексем, вільних словосполучень, фразеологізмів). Колірний образ створюється за допомогою стилістичних прийомів, які містять у своїй структурі кольоропозначення [4, с. 83].

І. Бабій зазначає, що у художніх текстах активно використовуються позначення кольору, що характеризуються багатством семантичної наповненості і виконуваних ними функцій. Досліджувані лексеми властиві великі естетичні можливості, здатність створювати різноманітні образи. Колірні епітети виконують в художньому творі різні функції, наприклад, значеннєву, описову, емоційну [1, с. 5]. Відтак у художньому дискурсі назви кольорів реалізують власне суб'єктивне ставлення автора до кольору через низку конотацій і символів, що актуалізуються у тексті відповідно до авторського задуму.

Продемонструємо деякі особливості функціонування кольороназв у романі «Ніч лагідна» Ф.С. Фіцджеральда.

У романі “Ніч лагідна” методом суцільної вибірки нами було виділено лексичні одиниці на позначення кольору та було визначено найбільш уживані кольори, до яких вдається автор. Найчастотнішими лексеми на позначення кольорів у романі є такі: *white* (68), *black* (35), *blue* (39), *gray* (21), *green* (20) *red* (18), *yellow* (13), *brown* (13), *pink* (12), *gold* (9) тощо. Як свідчать підрахунки, білий та чорний є найчастотнішими у романі кольорами, що і сприяє появі у романі образів *світла / темряви* (*light / darkness*), які допомагають в описі внутрішнього стану героїв. Зазначимо, що створення цих образів не обмежується

лише зазначеними вище назвами кольорів, оскільки у художньому творі актуалізуються асоціативні зв'язки, що вербалізуються у тому числі через стилістичні засоби та експресивні прийоми.

Асоціація світла у романі пов'язана з сонцем: *it was a bright day, with sun, glittering on a glass beach below, a square of sunlight*; з жіночою вродою: *her face lighting up like an angel's, with the bright blue eyes*; з емоціями героїв: *fierce lustre of his brown eyes, his eyes gleamed, with a flush of joy*. Лексико-семантичне поле *light* представлено 106 одиницями на позначення кольору, зокрема такими іменниками: *light* (20), *sunshine* (8), *twilight* (7), *sunlight* (5), *moonlight* (7), *flush* (6), *sparkle* (2), *beam* (3), *blaze* (1); прикметниками: *bright* (24), *vivid* (5), *florid* (1); дієсловами: *shine* (3), *burn* (7), *flash* (2), *gleam* (4), *illuminate* (2).

Лексико-семантичне поле *darkness* представлено іменниками: *night* (17), *darkness* (20), *shadow* (21) та ін.; прикметниками: *dark* (29), *black* (21), *gray* (16); дієсловами: *darken* (4), *obscure* (2) (усього – 130 одиниць). Темрява передовсім асоціюється з часом доби: *on the dark air, it was growing dark, black shadow of a hill, late at night*; почуттями й емоціями героїв: *to enjoy the darkness, a wonderful night, you know, things looked black for them, lie down with his black heart*; зовнішністю персонажів: *deep-set dark golden eyes, the straight dark hair brushed back, that little dark girl, his gray immaculate head*; метафоричним вираженням світосприйняття: *all the world's dark magic, the darkness of the world, mental darkness, the gray gentle world* тощо.

Зазначимо, що створення образів світла й темряви не обмежується лише зазначеними вище назвами кольорів, оскільки у художньому творі актуалізуються асоціативні зв'язки, що вербалізуються у тому числі через стилістичні засоби та експресивні прийоми. Наприклад, кольоропозначення *black* в епітеті *black heart* набуває переносного значення. Загалом, одиниці на позначення темряви, а саме *black*, *dark*, *darkness* набувають метафоричних обрисів у контексті усього твору, що акцентують трагічність подій у романі, жорстокість та несправедливість світу, внутрішній конфлікт буття героїв:

darkness of the seventeenth century, the world's dark magic, the darkness of the night, the darkness of the world, the dark universe moцo.

Отже, можемо зробити висновок, що в романі створюються образи світла та темряви, які були представлені нами вище за допомогою лексико-семантичних полів. Більша кількість одиниць на позначення темряви свідчить про те, що роман «Ніч лагідна» має трагічний характер і тому сенсорна лексика наділена негативною оцінкою, що відображає трагічність подій (навіть сама сильна і завершена особистість (в даному випадку мова йде про Діка Дайвера) може розтратити себе та все своє життя в порожнечу), жорстокість та несправедливість світу (повністю вилікуваній Ніколь, Дік стає непотрібним), внутрішній конфлікт буття героїв (внутрішній конфлікт Діка, який сплутав жалість та кохання). Водночас, наявність «світлого» боку життя героїв свідчить про природну дихотомію людського буття, що сповнене надіями і розчаруваннями, прагненнями до успіху і руйнацією планів, щасливими та нещасливими миттєвостями.

Література

1. Бабій І. М. Семантика, структура та стилістичні функції назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі малої прози В. Стефаника, М. Коцюбинського, М. Хвильового): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. К., 1997. 21 с.

2. Губарева Г.А. Семантика та стилістичні функції кольоративів у поетичній мові Ліни Костенко: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Харків, 2002. 174 с.

3. Пастушенко Т. В. Яскравість та насиченість кольору як компонент семантичної структури колірних номінацій. *Studia metodologica*: зб. наук. праць. Тернопіль: ТДПУ, 1998. С. 101-105

4. Шелепова Н. В. Контекстуальна емотивність одиниць лексико-фразеологічного поля «цвет» (на матеріалі англоязычної художественной прозы XX века): дис. на соиск. учен. степени канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Астрахань, 2007. 217 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Вивчення іноземної мови потребує значних зусиль з боку студента. Викладання іноземної мови також потребує серйозної підготовки та пошуку матеріалу, який допоможе якнайкраще зацікавити та підтримати студента на шляху вивчення мови. Під час підготовки до занять ми користуємося відповідною літературою, яка допомагає нам структурувати заняття та зробити його наповненим усіма компонентами: письмом, читанням, аудіюванням та говорінням; граматикую та лексикою; монологом та діалогом. До кожної з тем ми можемо знайти вправи, що є у підручниках з французької мови та використати їх під час заняття або для домашнього завдання [1-3].

Завдання у підручниках розраховані на широке коло читачів. Проте не завжди саме ці завдання відповідають індивідуальним потребам кожного студента. Студенти різних спеціальностей, вивчаючи французьку мову, з більшим задоволенням та ентузіазмом ставляться до особистісно орієнтованих завдань. Це пов'язано із їхньою потребою в обробці літератури іноземною мовою для підготовки кваліфікаційних робіт та наукових публікацій.

Вміння працювати з джерелами, написаними французькою мовою, значно підвищується у контексті мовної політики нашої країни. Для підготовки до занять з різних дисциплін, написання тез на конференції, курсових, бакалаврських та магістерських робіт, студенти вже не використовують літератури, написаної мовою агресора, але потребують джерел інформації. У цій ситуації викладач французької мови повинен навчити студента знаходити джерела інформації французькою мовою та обирати серед них такі, які найкраще підходять для виконання поставлених завдань роботи.

Під час викладання французької мови студентам спеціальностей 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) та 014.07 Середня освіта (Географія) природничого факультету Українського державного університету

імені Михайла Драгоманова було застосовано особистісно орієнтований метод для роботи з автентичними текстами. Для застосування цього методу студенти відібрали ключові слова, котрі найбільше пов'язані з темою їхніх бакалаврських робіт. Під керівництвом викладача студенти з'ясували найбільш точний французький переклад основних термінів та понять. Відповідно до теми своєї кваліфікаційної роботи студенти знаходили матеріали французькою мовою, перекладали та опрацьовували їх. Отриману інформацію студенти спеціальностей 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) та 014.07 Середня освіта (Географія) змогли використати для написання першого розділу своєї роботи, присвяченому історії вивчення досліджуваного ними питання.

Для отримання якісних джерел в мережі “Google” та відсіювання сторінок з неперевіреною інформацією (до прикладу, точки зору блогерів), варто застосовувати ключові слова, які допоможуть натрапити саме на публікації вчених з французьких підручників, журналів або збірників тез конференцій. Такими ключовими словами можуть бути “pdf”, “science”, “biologique”, “géographique” та ін. У зв'язку з тим, що деякі слова французькою мають схожу конструкцію з англійською мовою, варто додавати ключові слова, які не мають тотожних форм в інших мовах, а використовуються лише французькою мовою. Наприклад, слово “science” перекладається як “наука” і з французької, і з англійської мови, проте прикметник “scientifique” має відмінності від такого ж самого за значенням англійського аналога “scientific”. Також під час пошуку варто звернути увагу на те, що слово “article” може перекладатися і як “стаття” і як “артикуль”. Тому для пошуку наукової статті французькою мовою краще обрати ключові слова, притаманні конкретній темі з використанням лексики, що максимально унікальна відносно подібних конструкцій англійською мовою.

Література

1. Мартинюк О.М. Французька мова. Практичні завдання до дисциплін «Друга іноземна мова», «Третя іноземна мова»: навчально-методичне видання./ О.М. Мартинюк, О.В. Галян. - Луцьк : Вежа-Друк, 2021. - 98 с.

2. Самсонова А.З. Посібник з граматики французької мови: Навчальний посібник / А.З. Самсонова. – К.: Кондор, 2006. – 160 с.

3. Федішин О.М. *Методичні поради та практичні завдання з граматики французької мови* / О.М. Федішин. - Львів: Видавництво ЛДУВС, 2011. - 45 с.

Л.М. Жигжитова

О.І. Назаренко

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

РІЗНОМАНІТНІСТЬ МЕТОДІВ ТА ПІДХОДІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

В наш час, коли глобалізаційні процеси проникають в усі сфери нашого життя та охоплюють все більше громадян у різних країнах світу, гостро постає питання взаєморозуміння між народами. Тому науковці, прикладні лінгвісти, практики та усі викладачі іноземних мов постійно шукають ефективніші та більш прийнятні методи та підходи до навчання іноземних мов, які б допомогли їм підготувати висококваліфікованих спеціалістів, які добре володіють однією, або краще двома чи навіть трьома іноземними мовами. Але протягом останніх двох років, коли жителі нашої планети страждають від пандемії коронавірусу, питання дистанційного навчання стало дуже актуальними. Серед великої кількості різноманітних методів і підходів викладачу іноземних мов варто вибрати лише ті, які найбільше відповідали б викликам сучасності в цілому, та підходили рівню його студентів зокрема. В даній роботі пропонується короткий огляд саме тих методів і підходів, які можна було б застосувати при дистанційному навчанні. Наприклад, методологічний підхід «Проблемне навчання» [1, с. 46] пропонує студентам стати основними учасниками процесу навчання та отримати нові знання, виконуючи відкриті завдання, які можна знайти в матеріалі-завданні. Цей підхід може використовуватися викладачами на заняттях як основний підхід, так і як допоміжний, додатковий. Наступний момент, про який варто поговорити – це підхід до вивчення мов, який базується на використанні ігрових моментів. Це своєрідний методологічний засіб, який

визначив навчальний зворотний зв'язок і спрямований на узгодження змісту заняття з режимом розваги та вмінням студентів запам'ятовувати, зберігати та використовувати вивчений матеріал у живому спілкуванні. Також хочеться відзначити такий вид навчання, як «Спільне вивчення», тобто студенти виконують завдання не індивідуально, а разом у групах по дві-три особи. Цей вид діяльності передбачає, що студенти користуються здібностями та навичками свого товариша по групі, тобто студентів спонукають допомагати один одному при вивченні іноземної мови. Наступний метод вивчення мови базується на змісті навчального матеріалу, що передбачає поєднання прикладів реальних та уявних життєвих ситуацій для використання їх в процесі навчання. Такий підхід допоможе студентам ретельніше вивчити саму проблему в цілому, через реальний підтверджений досвід, ніж лише її концептуальну частину. Інший метод, який також варто застосовувати в навчальному середовищі, називається «Проектним вивченням мови». Цей метод також, як і попередні, орієнтований на студента, та передбачає, що студенти отримують знання, активно виконуючи різні види реальних завдань, які мають відношення до їхньої майбутньої професії. Їм може знадобитися додатковий час для вивчення та дослідження предмета, щоб знайти кращі шляхи вирішення поставлених проблем. Інший метод, який, на відміну від традиційного, коли викладач зазвичай пояснює або представляє студентам новий фактичний матеріал, називається «Вивчення на основі запитів», і він пропонує викладачам розпочати заняття ставлячи запитання, констатує проблеми або пропонуючи різні сценарії вирішення завдань. Студенти повинні самі знайти, опрацювати аби винайти необхідні шляхи вирішення проблеми. У цьому випадку викладач стає більше помічником або консультантом для студентів, аніж лектором. Наступний методичний підхід описується як «Процеси навчання», тобто як такі, які засновані на завданнях і характеризуються використанням іноземної мови, що вивчається під час виконання студентами різних відповідних завдань. Тобто, їх можуть попросити розіграти діалог в ролях на різні теми, наприклад, звернутися до споживача, ніби їм потрібна будь-яка послуга, тощо. Підхід «Кооперативної побудови

розуміння» [2] передбачає співпрацю колективу студентів як основний інструмент навчання. Завдання та відповідальність розподіляються порівну між усіма учасниками групи, компетенція розподіляється і думка кожного студента враховується для створення рішення. Методологія використання лексики означає, що студенти можуть застосовувати усі вивчені слова та словосполучення як нерозривні фрагменти у повсякденному вживанні. Також вони повинні розуміти та відтворювати в ситуаціях спілкування різні фразеологізми та граматичні зразки.

Отже, говорячи про використання та комбінації різних підходів та методів у ситуації дистанційного навчання, варто зауважити, що зазвичай викладачі самі повинні вирішувати, які методи краще застосовувати, враховуючи цілі занять та рівень мовленнєвої підготовки їхніх студентів. Підхід поєднання методів називається «Еклектизм» і вважається найефективнішим підходом у технологічному викладанні мови.

Література

1. *Jack C. Richards and Theodore S. Rodgers . Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press, Second Edition, 1999.*
2. *Digital Competences in Language Education. Retrieved from: <https://www.dc4lt.eu/wp-content/uploads/2021/03/Digital-Competences-in-Language-Education-DC4LT2021.pdf>.*

O. Zelinska

Yaroslav Mudryi National Law University

ROLE OF ORACY IN FUTURE CAREER IN LAW

Employers rate communication skills at the highest priority sometimes even above qualifications. Effective communication and oracy take important places among skills necessary for future career in law.

The first definition of oracy was formulated by A. Wilkinson as “oral competence through listening and speaking” [6].

Oracy is also defined as “proficiency in oral expression and comprehension” in Merriam-Webster Dictionary [3].

Cambridge Dictionary explains the term as the “ability to speak clearly and grammatically correctly” [2].

Both definitions give the understanding that oracy is the ability to express yourself well. It is about having the vocabulary to say what has to be said and the ability to structure the thoughts so that they make sense to others.

The ability to present arguments and issues clearly and succinctly, with appropriate emphasis on the most important points, and in a way that retains the attention of audience is a key skill for future lawyers.

For many lawyers, speaking and presenting is unavoidable. They may have

- to advocate on behalf of a client;
- negotiate a contract;
- arbitrate a dispute;
- speak to the media;
- converse with colleagues or lay people;
- moderate a panel discussion;
- present while participating in a public event.

Whatever the occasion, lawyers need to speak with confidence and connect with their audience, even if that audience is only one person.

The benefits of the oracy skills go far beyond academic achievements and employability, they boost a whole range of social, emotional and interpersonal skills, including self-confidence, self-awareness, resilience and empathy. Having the skills and confidence to speak up and believe in yourself has also been shown to enhance our sense of happiness and well-being, preventing the isolation that comes from feeling side-lined.

Charles Barker states that oral communication and advocacy skills training at the undergraduate stage of legal education should be aimed at equipping students with an understanding of notions of quality in a legal context to enable them to develop their

ability to make evaluative judgements in relation to their own work and the work of others. [1, p. 4]

Oracy in legal ESP classroom can be described as learning **to** talk and learning **through** talk which means that students are to be involved in different types of discussions, debates, presentations, and moot courts.

Effective oracy skills can be developed while exchanging ideas, exploring new areas and challenging assumptions. Oracy is the art of speaking eloquently and persuasively. While this type of communication is common in everyday life, it has to be a fundamental part of speaking skills development in the educational process.

Students should be taught to speak clearly and convey ideas confidently using English. They should learn to justify ideas with reasons; ask questions to check understanding; develop vocabulary and build knowledge; negotiate; evaluate and build on the ideas of others; and select the appropriate register for effective communication. They should be taught to give well-structured descriptions and explanations and develop their understanding through speculating, hypothesising and exploring ideas. This will enable them to clarify their thinking as well as organise their ideas for writing.

To make their voices heard clearly and effectively, it is vital that young people develop the knowledge and skills they need to become confident, effective communicators who can articulate their thoughts, reach consensus in a variety of situations and become inspired professionals. There are not always specific guidelines or structures in place to support students to develop their speaking and listening skills as well as the culture of oracy.

In 2014 one of London schools worked with the University of Cambridge to develop an oracy curriculum for schools together with a set of assessment tools under the title Voice 21. Voice 21 sets out four strands of oracy - Physical, Linguistic, Cognitive and Social, and Emotional. The ‘physical’ includes elements such as voice projection, using eye contact and gesture. ‘Linguistic’ involves using appropriate vocabulary and choosing the right language for different occasions; ‘cognitive’ is about organising the content of the speech and ‘social and emotional’ includes working with

others, taking turns and developing confidence in speaking [4]. These methods and techniques are also suitable for ESP classroom, especially for future lawyers.

The following activities can be applied in teaching oracy:

Students have to try setting their expectation and understanding what high-quality talk looks, feels and sounds like? They can develop ‘Rules for Talk’, for example:

- use formal vocabulary related to analytical writing;
- keep speaker – audience eye contact;
- use key vocabulary words from the topic of the lesson;
- project loudly and clearly;
- use full sentences and articulate each word;
- speak precise academic language without fillers;
- read with expression to elucidate meaning;
- listen attentively: they may be asked to paraphrase what a peer said

The rules should be reinforced through teacher modelling and constant reminders[4].

Helen Sharpe recommends the following activities proved to be effective in her oracy classroom: ‘Sophisticated Synonyms’ – displaying academic verbs in the subject area and a list of synonyms then reminding them during a discussion to encourage students to vary their vocabulary. It also opens up a dialogue about which verb is most appropriate thereby teasing out the subtle nuances between meanings. ‘Paraphrasing’ – students listen and comprehend successfully for them to paraphrase their peers’ ideas. ‘Thought Stems’ – by encouraging students to think and speak using sophisticated phrasing, they are more likely to internalize it and use it confidently in their writing. ‘Relentless Redrafting’ – by asking students to replace a word with a more specific or sophisticated synonym; add a subordinate clause or use one of the keywords from the lesson in their answer with constantly raising the standard of their thinking and speaking. By modelling this process first, students are able to see, hear and understand the thinking behind the redrafting process. It is worth remembering that if students answer using complex sentences, their thinking becomes more complex too [5].

Charles Barker observes that “undergraduate teaching of oral communication skills need not be just an early introduction to skills that will be developed in earnest at a later stage of legal training. On the contrary such teaching should be aimed at equipping students with an understanding of what constitutes good quality in legal oral communications and the skills to make evaluative judgements of both their own performances and the performances of others. Through this process law graduates will be prepared for the next stage of their career, whether that be vocational legal training or a role outside of legal practice” [1, p. 18].

Oracy can improve academic outcomes developing learners who can think critically, speak clearly and precisely, reason together and have the vocabulary to express their knowledge and understanding.

References

1. *Barker Ch. To Convince, to Delight, to Persuade: Rethinking Teaching Oral Communication Skills to Undergraduate Law Students Using Cicero and Activity Theory. Journal of Commonwealth Law and Legal Education Vol. 13, No. 1, Spring 2019. URL: <https://law-school.open.ac.uk/sites/law-school.open.ac.uk/files/files/JCLLE/Spring-2019/To-Convince-to-Delight-to-Persuade.pdf>*
2. *Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/oracy>*
3. *Merriam-Webster.com Dictionary, Meriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/oracy>*
4. *School 21. Voice 21. Speaking Curriculum. URL: <https://www.school21.org.uk/voice21>*
5. *Sharpe H. 6 Tips for Improving Oracy. URL: <https://www.teachertoolkit.co.uk/2018/01/25/improving-oracy/>*
6. *Wilkinson, Andrew. 1965. The Concept of Oracy. English in Education 2 (A2): 3–5. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1754-8845.1965.tb01326.x>*

О.В. Зосімова

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ПРИЗВИСЬК ПРЕЗИДЕНТІВ США

На сьогодні різні види англомовних неофіційних онімів привертають увагу лінгвістів багатьох країн – О. Алексєєвої (антропоніми США й України в

зіставному аспекті, зокрема неофіційні) [1, с. 16–17], Л. Брутян (американські топоніми, офіційні й неофіційні, в аспекті відображення національної ментальності) [5, с. 29–31], Е. Делагунті (загальна характеристика англомовних прізвиськ різних типів) [6], О. Зосімової (деривація, структура та мотивація прізвиськ міст і штатів США) [2; 8; 9], В. Катернюк (структурно-семантичні характеристики неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах) [3] та ін. Проте в цій галузі залишається ще чимало відкритих питань, зокрема, фахового дослідження у функціональному аспекті потребують прізвиська президентів США, широке використання яких є прикметним явищем в американській лінгвокультурі.

Мета цієї студії – окреслити основні функції прізвиськ президентів США.

Дослідники виділяють різні функції неофіційних іменувань. Наприклад, Н. Хрустик до головних функцій прізвиськ відносить номінативну, ідентифікувальну та диференціувальну, або розрізнявальну, які притаманні всім власним назвам. Водночас, за словами дослідниці, прізвиська виконують особливу функцію – характеризувальну, а також другорядні – експресивну, емоційну та інформативну [4, с. 27].

Аналіз прізвиськ американських президентів дозволив запропонувати дещо модифіковану класифікацію функцій цих неофіційних антропонімів та виокремити 4 основні типи:

1. Номінативна функція полягає в тому, що прізвисько називає особу. Називання – це основна лексична функція будь-якої назви, зокрема власної. Однак номінативна функція прізвиськ специфічна: вони не просто називають особу, а водночас, на відміну від офіційних антропонімів, характеризують її за певною ознакою (походженням, професією, зовнішністю, фізичними та психологічними якостями, манерою вдягатися, діяльністю президента на посаді голови держави та ін.), тобто виконують **характеризувальну** функцію: *The Careful Dutchman, The Tennessee Tailor, The Lion, Old Granny, Gentleman Boss, Elegant Arthur, Handsome Frank, The Red Fox, Mr. Nice Guy* тощо.

Наприклад, Томас Джефферсон був відомий як *Long Tom* завдяки своєму високому зросту [10]. Натомість Джеймса Медісона називали *Little Jemmy* або *His Little Majesty*, оскільки він був низький на зріст (1,63 м) і досі залишається найнижчим президентом в історії США [11]. Джеральд Форд отримав прізвисько *Mr. Nice Guy* за свій незмінно гарний вигляд [10].

Вільям Говард Тафт відзначався дуже великою вагою (понад 130 кг), що й спричинилося до появи прізвиська *Big Will* та ін. Також його називали *Sleeping Beauty* через схильність засинати під час нарад, вистав у театрі, тривалих подорожей автомобілем (власне, вважають, що це прізвисько вигадала його дружина, яка звикла до того, що чоловік часто засинав під час поїздок [10]).

Поява прізвиська Джиммі Картера *The Peanut Farmer* зумовлена тим, що він справді володів арахісовою фермою, пишався цим фактом й підкреслював його під час перших виборчих кампаній, протиставляючи себе політикам-вихідцям із Вашингтонської еліти [11]. Прізвисько Джо Байдена *Middle Class Joe* вказує на його походження з родини, що належала до середнього класу, та на його невеликі статки у період перебування на посаді сенатора [11].

У 1927 р., коли Міссісіпі вийшла з берегів, майбутній президент Герберт Гувер запропонував свої послуги інженера-будівельника й зробив великий внесок у боротьбу з повеннями. За це його називали *the Great Engineer* [10; 11].

Ощадливість як риса характеру Ліндона Джонсона стала основою жартівливого прізвиська *Light-Bulb Lyndon* – президент ненавидів марно витратити електроенергію й вимикав усе зайве світло навіть у Білому домі [11].

Президента Барака Обаму за досить стриману й спокійну манеру поведінки на публіці, а також обережну виборчу кампанію 2007-08 рр. називали *No Drama Obama* [10; 11].

Особливості характеру Дональда Трампа також покладено в основу його прізвиська *President Snowflake (Snowflake-in-Chief)* [11]. Зневажливий сленговий термін *Snowflake*, який виник до появи прізвиська ексцентричного президента

Трампа, по суті, є метеоморфною метафорою. Уважають, що кожна сніжинка має унікальну структуру, яка ніколи не повторюється. Саме тому так зараз називають людей (здебільшого молоде покоління – *Generation Snowflake*), які впевнені у своїй винятковості, що водночас поєднується із вразливістю, несприйняттям критики та інших поглядів, відмінних від власних, а відтак потребою в належності до великих спільнот однодумців [12].

Барак Обама отримав не надто приємне прізвисько *Deporter-in-Chief* через депортацію понад 3 мільйонів нелегальних іммігрантів. Це більше, ніж за час перебування на посаді президента будь-кого з попередників [11].

2. У свою чергу, характеризувальна функція щільно пов'язана з **оцінною**, адже, характеризуючи конкретну людину прізвиськом, ми, фактично, висловлюємо їй певну оцінку, виражаємо особливості свого сприйняття цієї особи. Залежно від ставлення номінатора до президента та тих особистих якостей або певних вчинків, на які вказує прізвисько, неофіційні антропоніми можуть мати як позитивне, так і негативне забарвлення.

Яскраво виражену позитивну конотацію мають поетично-піднесені імена-перифрази перших президентів США, які умовно можна вважати прізвиськами у вузькому розумінні. Зокрема, Джордж Вашингтон відомий як *The Father of His Country*, *The Father of His Nation*, *The American Moses*. Інше його прізвисько, *The American Fabius*, також є цілком позитивним і вказує на ефективну воєнну стратегію майбутнього президента під час Війни за незалежність США [10; 11]. Неофіційний антропонім *The American Cincinnatus* характеризує гідну поведінку Вашингтона, який не хапався за владу, зокрема, після відставки. Як відомо, Луцій Квінкцій Цинциннат – видатний давньоримський політичний і військовий діяч, який не прагнув слави та не шукав винагород [10; 11].

Президентський термін Джеймса Монро припав на повоєнний час (по закінченні Англо-американської війни 1812–1815 рр.), який характеризувався відносним спокоєм та злагодою у внутрішній і зовнішній політиці США [11]. Відповідно, Монро отримав прізвисько *The Era of Good*

Feelings President, що дає підстави вважати ставлення номінатора до президента позитивним.

Як відомо, за часів президентства Авраама Лінкольна південні штати було приєднано до північних, завершилася Громадянська війна й було скасовано рабство. Ушановуючи заслуги Лінкольна, американці створили низку позитивних неофіційних іменувань президента. Зокрема, він отримав прізвисько *The Ancient One* за свою «давню мудрість» [11]. Активна діяльність, спрямована на звільнення рабів, зумовила появу неофіційних антропонімів *The Great Emancipator* і *The Liberator* [11]. Також Лінкольн відомий як *Honest Abe* (за свою виняткову чесність та принциповість) [10], *The Tycoon* (за енергійну та амбіційну політику його адміністрації під час Громадянської війни [11]; за аналогією до *tycoon* – «успішний бізнесмен або промисловець; людина, яка стала багатою й впливовою [7]).

Вудро Вільсон був викладачем, науковцем і ніколи не потребував, щоб йому писали тексти виступів. Також він чудово володів ораторським мистецтвом, за що його й називали *The Phrasemaker* [10; 11].

Прізвиська американських президентів досить часто мають також негативну конотацію. Наприклад, явно зневажливим є вигаданий опонентами неофіційний антропонім *His Accidency*, який натякає на той факт, що Джон Тайлер обійняв посаду президента «випадково» – лише у зв'язку зі смертю попередника, а не в результаті всенародних виборів [11].

Глузливим можна вважати одне з прізвиськ Джона Адамса: через надмірну вагу та захоплення формальними титулами його називали *His Rotundity* [10]. Здебільшого негативне забарвлення мають прізвиська мовчазного й обережного у своїх висловлюваннях Кальвіна Куліджа: *Cautious Cal*, *Silent Cal* [10].

Ричард Ніксон мав низку зневажливих прізвиськ: *Gloomy Gus*, *Tricky Dick*, *Richard the Chicken-Hearted*. Зокрема, найвідоміше з них – *Tricky Dick* – уперше з'явилося через звинувачення в брудних трюках під час виборів

до Сенату в Каліфорнії у 1950 році. Пізніше прізвисько використовували у зв'язку з обставинами навколо Вотергейтського скандалу [10].

3. Диференціювальна (соціально-розрізнявальна) функція полягає, власне, у розрізненні певних осіб, у виділенні президента з-поміж інших.

Так, для розрізнення двох президентів – Джорджа Буша-старшого (41-го президента) і його сина Джорджа Буша-молодшого (43-го президента) – виникло чимало передбачуваних неофіційних антропонімів, як-от: *Bush 41, Bush Senior / Bush the Elder, Bush I, Papa Bush* – прізвиська батька; *Bush 43, Bush Jr. / Bush the Younger, Bush II* – прізвиська сина [3, с. 12; 10; 11].

Шостий президент Джон Квінсі Адамс (John Quincy Adams) волів називати себе *JQA*. У такий спосіб він підкреслював відмінність від свого батька Джона Адамса – другого президента США [11]. Джеймс К. Полк та Франклін Пірс мали спільне прізвисько *Young Hickory*, інспіроване неофіційним антропонімом *Old Hickory* (так називали Ендрю Джексона). Аби розрізнити двох президентів, прізвисько Франкліна Пірса було доповнене вказівкою на мальовничі пагорби його рідного штату Нью-Гемпшир – *Young Hickory of the Granite Hills* [10; 11].

4. Функція мовної економії полягає в тому, що прізвиська є засобом економії часу в процесі спілкування тощо. Для більш зручного називання президентів їхні офіційні імена дуже часто підлягають різним трансформаціям, результатом яких стають відіменні прізвиська (передусім мають місце скорочення, зокрема ініціальна аббревіація; творення гіпокористичних форм тощо): *Jerry* – Gerald Ford, *Jack* – John F. Kennedy, *Grove* – Grover Cleveland, *Barry* – Barack Obama, *FDR* – Franklin Delano Roosevelt; *JFK* – John Fitzgerald Kennedy, *TR* – Theodore Roosevelt, *LBJ* – Lyndon B. Johnson [10; 11] тощо. Такі прізвиська є або нейтральними, або їх конотація залежить від контексту.

Отже, у ході дослідження було виокремлено 4 основні функції прізвиськ президентів США: номінативно-характеризувальна, оцінна, диференціювальна та функція мовної економії. Усім прізвиськам притаманна номінативна функція, що в системі неофіційних антропонімів, на нашу думку, нерозривно пов'язана з

характеризувальною. Дуже важливою є також оцінна функція, що передбачає оцінку певних рис президента з позицій номінатора, забезпечує надання онімам позитивної чи негативної конотації.

Література

1. Алексеева О. М. Лінгвістична генеза та сучасний стан антропонімів США й України: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство». Київ, 2011. 20 с.

2. Зосімова О. В. Прецедентні топоніми в неофіційних назвах американських міст і штатів. Лінгвістичні дослідження: збірник наук. праць Харківського нац. пед. ун-ту імені Г.С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. Вип. 50. С. 50–58. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2019.50.07>

3. Катернюк В. В. Структурно-семантичні характеристики неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство». Київ, 2010. 18 с.

4. Хрустик Н. М. До питання про функції прізвиськ. Щорічні записки з українського мовознавства: збірник наук. статей. Одеса: Друкарський двір, 1995. Вип. 2. С. 25–28.

5. Brutian, L. G. American place names as the reflection of American mentality. *Cognition, Communication, Discourse*. 2018. № 16. Pp. 25–32. URL: <https://periodicals.karazin.ua/cognitiondiscourse/article/view/11270> (accessed 11 January 2023).

6. Delahunty, A. *Oxford Dictionary of Nicknames*. New York, 2006. 240 p.

7. *Oxford Advanced Learner's Dictionary* [E-resource]. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (accessed 11 January 2023).

8. Zosimova, O. V. Motivation of American Informal Place Names. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Філологічні науки. Бердянськ, 2016. Вип. IX. С. 61–68.

9. Zosimova, O. V. Structural Models of Multi-Component Nicknames of American Cities and Towns. Лінгвістичні дослідження: збірник наук. праць Харківського нац. пед. ун-ту імені Г.С. Сковороди. Харків, 2015. Вип. 39. С. 56–62.

10. *American Presidents* [E-resource]. URL: <http://spangledwithstars.com/us-presidents/american-presidents.htm> (accessed 11 January 2023).

11. List of nicknames of presidents of the United States [E-resource]. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_nicknames_of_presidents_of_the_United_States (accessed 11 January 2023).

12. *Wikipedia: The Free Encyclopedia* [E-resource]. URL: <https://en.wikipedia.org/> (accessed 11 January 2023).

USING POLITICAL SPEECHES FOR TEACHING ENGLISH IN THE TIME OF WAR

Researchers prove that to instill and sustain a lifelong love of learning, motivation is a must. It is argued that in order to improve motivation, the teachers should carry out the following actions:

- to *inspire*;
- *instill drive*;
- *incite excitement*
- *stimulate curiosity* [2].

It should be also noted that motivation can be actuated more efficiently by providing an opportunity for the student to choose an individual trajectory for training [1].

Working remotely in war conditions, we face such challenges as a lack of psychological resources for both students and teachers, sensitivity to the discussion of certain topics, difficulty for the students to focus on a particular subject, reducing memory resources, which requires frequent repetition of the main issues. The need for repetition also gains importance due to the fact that distance learning causes the loss of some information for technical reasons.

Under these conditions, the motivation of students to perform certain tasks in the classroom is, in our opinion, the basis for successful activities of the teacher.

One of the possible ways to advance motivation for learning and limit psychological stress is to give students the right to choose their tasks. Since students are now in constant search for fresh and authentic political information, students-translators suggested to conduct a linguistic analysis of the speech of the President of Ukraine V. Zelensky in the UK Parliament. Besides, the teachers decided to give them an additional assignment to conduct a comparative analysis of this speech and the historic speech of W. Churchill, delivered to Parliament in 1940, when Great Britain was at war with Nazi Germany.

The students' findings prove that the most common characteristics of the texts of both parliamentary speeches are the use of vocabulary denoting weapons and military branches, geographical names, dates of military events: cruise missiles, Russian forces, artillery, air bombs, battle, armored vehicles, warship, "Zmiinyi" island in the Black Sea, the Kalmius, the Dnieper, on the 1st day at 4 a.m.

Among the typical characteristics of the text grammar imperatives and deictic modality should be mentioned. The need and opportunity to close the sky over Ukraine, the speaker explains by the greatness of Great Britain and its capabilities:

On the 9th day, we listened to a meeting of NATO countries. Without the desired result, without the courage. That is how we felt it. I don't want to offend anyone, but we felt that alliances don't work. They cannot even close the sky. That is why, security guarantees in Europe must be built from scratch. Find the way to make our Ukrainian sky safe. Do what you can, that you have to. Do what the greatness of your state and your people require [3].

*Syntactic models of the texts contain a large number of parallel constructions, repetitions, sometimes organized as an anaphoric gradation, rhetorical questions and emotionally colored exclamations. For example, parallel constructions and rhetoric questions are often combined with allusions, e.g. with the allusion to the battle of Great Britain in 1940 : But we are waging it. Because we do not want to lose what we have, what is ours – Ukrainian. As well as you did not want to lose your **Island**, want the Nazis were preparing the battle for your great country, battle for Britain. 13 days of our defense [3].*

Or to the play of the most famous in the world writer of Great Britain W. Shakespear: "To be or not to be?"- you know this Shakespearean question well. 13 days ago, this question could still be raised about Ukraine. But not now. Obviously, the answer is to be. Obviously, to be free [3].

It should be noted that in the analyzed parliamentary speeches, stylistic devices are skillfully used, first of all, allusions to historical events and personalities, metaphors, metonyms, etc. For example, the allusion to the historic speech of Martin Luther King: With a great dream. And with the great struggle. I am going to tell you

about our 13 days. 13 days if a ferocious war, which was not started and wanted by us. An allusion to the Nazi Army crimes: On the 6th day, Russian missiles hit Babyn Yar. It is the place where the Nazis killed 100 thousand people during World War II. 80 years later, Russia killed them for the second time. [3].

Comparisons of V. Zelensky's speech are very vivid and catchy: E.g. On that day 50 children were killed. 50 great martyrs. Comparisons of Russian soldiers with the Nazis and even likening with animals can be seen: On the 3rd day, Russian forces fired directly at people, apartment buildings without hiding. Using artillery. Using air bombs. And it finally shows us, shows the whole world who is who. Who are great people, and who is just animals [3].

Later, a direct allusion to the historic speech by W. Churchill is given. V. Zelensky recalls that both speeches were made in the same place - in the British Parliament, in a similar historical situation - participation of the country in the war. In this war, the inhabitants of both countries demonstrate the will to win, resilience, readiness to go to the end. The choice of lexical means and syntactic constructions with anaphoric repetition emphasizes the test analogy with the speech of W. Churchill in 1940:

And if not here, where should I remind you of the words that Great Britain has already heard. And which are relevant again. We shall not give up and shall not lose! We shall go the whole way. We shall fight in the seas, we shall fight in the air, we shall defend our land, whatever the cost may be. We shall fight in the woods, in the fields, on the beaches, in the cities and villages, in the streets, we shall fight in the hills ... And I want to add: we shall fight on the spoil tips, on the banks of the Kalmius and the Dnieper! And we shall not surrender! [3].

Carrying out linguo-stylistic analysis allowed students to develop their skills in text interpretation, to conduct a comparative analysis of such type of text as political speech, in particular, parliamentary speech, to identify the immanent characteristics and differences based on the specific models of intercultural communication. The authenticity and topicality of the text material, participation of each student in choosing the texts, contributed to an increase in motivation needed to perform creative tasks in conditions of distance learning in wartime.

References

1. Романовський О. Г. Педагогіка успіху : підручник / О. Г. Романовський, В. Є. Михайліченко, Л. М. Грень. – Харків : НТУ «ХПІ», 2011. – 368 с.
2. Positive Education. How to motivate students. [Electronic resource]. – Available at: <https://positivepsychology.com/how-to-motivate-students/>
3. Address by the President of Ukraine to the Parliament of the United Kingdom. 8 March 2022. [Electronic resource]. – Available at: <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-do-parl-73441>

Ю.Ю. Ісаченко

Національний університет «Чернігівська політехніка»

USE OF INTERACTIVE METHODS IN TEACHING ENGLISH TO STUDENTS OF NON-LINGUAL SPECIALIZATIONS

Today's global changes create new requirements and tasks for specialists in various fields of knowledge. High-quality foreign language training of students of technical specialties is possible with the introduction of modern educational technologies, such as: professionally oriented learning, the project method, intensive and distance learning technologies, information and telecommunication technologies, creating presentations. [2, p. 56].

Different initial level of English language training; the number of academic hours allocated to the study of this discipline; the quantitative composition of the groups determines certain features in the process of teaching English for technical specialties [6, p. 250].

Completing tasks requires the use of various methods of teaching English by students of technical faculties, but the main methodological innovations today involve the use of interactive methods.

Interactive methods of learning foreign languages were also studied by T. Melnikova, O. Pasichnyk, N. Andrushchenko, E. Passov, and others. In particular, Z. Osada, O. Matveenکو analyzed modern methods and technologies of teaching foreign languages in technical higher education institutions [7].

According to the definition of the researcher V. Marigodov, "interactive learning is learning in a dialogue mode, during which the participants of the pedagogical process interact with each other for the purpose of mutual understanding and joint solution of educational tasks" [3, p. 51].

The use of computer technologies when learning a foreign language not only gives students access to new sources of information, but also increases the efficiency of independent work and provides new opportunities for creativity. Thanks to this, students can learn more material than during traditional education, show their real knowledge [5, p. 98].

Interactive learning allows you to dramatically increase the percentage of assimilation of the material, as it affects not only the student's consciousness, but also his feelings and actions. It is quite obvious that the most insignificant results can be achieved under the conditions of passive learning, and the best - with the use of interactive methods [1].

Among the principles of interactive learning, the following should be noted: the principle of activity; the principle of feedback (encouragement for discussion); the principle of experimentation (incitement to search for new ways of solving problems); principle of trust; the principle of equality of views (absence of imposing one's own position). The essence of interactive learning is that the educational process is characterized by constant, active, positive interaction of all students in various forms of communicative situations: collective, group, individual learning in cooperation, when students act as equal participants interacting with the teacher. As a result of the organization of training activities under such conditions, an atmosphere of cooperation, support and tolerance is created. Thanks to the effect of novelty and originality of interactive methods, when they are properly organized, interest in the learning process increases.

Interactive teaching methods sufficiently meet the requirements for the organization of the educational process, namely: all students are active in group work; students learn to work in a group (team); a positive attitude towards the interlocutor is formed; everyone has the opportunity to offer their own opinion; in a short time it is

possible to learn a lot of new material; tolerant communication skills are formed, the ability to argue one's point of view, to find an alternative solution to a problem. Different forms of interactive learning make it possible to create comfortable psychological conditions for assimilation of information, during which each student will be able to realize his potential. Such an educational process is based on cooperation and effective communication, which aims to develop students' creative thinking, a joint approach to problem solving, the ability to highlight the main points, achieve set goals, plan joint activities, be responsible, and expand one's horizons. Not only the memorization of the material is significantly improved, but also the prospects for its use in everyday life are outlined.

The organization of interactive training involves the modeling of life situations, the use of role-playing games, and the creation of problem situations. The purpose of such training is, firstly, to impart knowledge, and secondly, to realize the value of other people. However, the special value of interactive learning is that with the correct, planned and systematic application of such methods, students learn to work effectively in a team through mastering a foreign language. These skills will be useful and constantly applied in further professional activities. The teacher in interactive learning is not only a carrier of information and a certain amount of knowledge, whose task is to transfer this knowledge, but constantly and actively stimulates the student to independent creative work, acting as a designer and consultant. In addition, interactive activity involves the organization and development of such communication, which leads to mutual understanding, interaction, to the joint solution of common but significant tasks for each participant, because students will not get enough practice by simply talking to the teacher or simply listening to him [4, p.15]

Thus, the introduction of interactive activity methods into the process of teaching a foreign language to students of non-linguistic majors allows to significantly increase the volume of language and communicative practice, to achieve proper assimilation of the material by the participants of interactive communication, and also to solve a number of educational tasks. The teacher acts as an organizer of individual, creative activities of students, and not just a bearer of knowledge, which contributes to the

personal development of students.

Literature

1. *Andrushchenko N. O. The use of interactive learning methods in institutions of higher education / Nataliya Oleksandrivna Andrushchenko // Interactive educational space of higher educational institutions: materials of the inter-university scientific and practical webinar (Vinnytsia, March 23, 2018) / resp. ed. L.B. Lischynska – Vinnytsia: VTEI KNTEU, 2018. – 92 p. - pp. 7-10.*
2. *Dychkivska I. M. Innovative pedagogical technologies. Kyiv: Akademydav, 2004. P. 338–339.*
3. *Marigodov V. K., Slobodyanyuk A. A., Kozlakova G. O. Educational system as a technological complex. Problems of education: science and method. coll. 2000. No. 22. P. 51–56.*
4. *Ovcharenko L. R. Formation of foreign language communicative competence of students of non-language majors / L. R. Ovcharenko // Vocational education: problems and prospects. – 2016. – Issue 11. – P. 104-110*
5. *Osada Z. O., Matveenکو O. I. Modern methods and technologies of teaching foreign languages in technical universities. English and American studies: coll. of science pr. / ed. coll.: A. I. Anisimova (chief editor), T. M. Potnitseva (deputy chief editor) and others. Dnipro: LIRA, 2015. Issue 12. P. 95–101.*
6. *Timofeeva O. Ya. Educational autonomy in the process of learning English by future specialists in the maritime industry. Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects. 2019. Issue 71. P. 250–254.*
7. *Chorna O.A. Pedagogical and information technologies of distance learning of foreign languages in universities / O. A. Chorna // Teaching languages in higher educational institutions at the modern stage. Interdisciplinary connections. Scientific research. Experience. Searches. - 2011. – Issue 18. - pp. 301-308.*

О.В. Каданер

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Війна – це період важкого випробування для всіх структурних складових держави і, безумовно, для системи освіти. Практично щодня агресор завдає по території нашої держави нищівних і жорстоких ударів, руйнуючи в тому числі й освітню інфраструктуру. Загарбники вважають українських освітян своїми ворогами, бо саме викладачі формують наше вільне, демократичне та волелюбне

суспільство, незалежні світоглядні позиції в наших громадян, озброюючи міцними й ґрунтовні знаннями сучасних захисників України, які освоюють складну військову техніку в рекордні терміни. В умовах війни кафедра іноземної мови Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого працює і виконує свої обов'язки і завдання, забезпечуючи підтримку усіх учасників освітнього процесу.

В умовах війни та постійних повітряних тривог складно дотримуватись сталого розкладу занять та календарно-тематичного планування (КТП). Тому КТП має бути гнучким інструментом в руках викладача.

Звичайно, що сталі календарно-тематичні плани сьогодні не на часі. Викладачі можуть користуватися КТП як основою, та водночас адаптувати і змінювати план, збільшуючи час, наприклад, на повторення та конкретизацію матеріалу після діагностування.

Викладачу у календарно-тематичному плані варто обрати такий матеріал, який можна винести на самостійне опрацювання студентам (обов'язково за наявності якісних ресурсів); стисло дати матеріал, простіший для засвоєння, і навпаки – більш докладніше той, що потребує детальнішого вивчення; визначити матеріал, що вивчаються вперше і без якого неможливо засвоєння наступних тем. Саме такі лайфхаки можуть допомогти викладачеві щодо більш гнучкого застосування календарно-тематичного плану в умовах війни.

Тривале дистанційне навчання в умовах війни, безумовно, проходить із застосуванням спеціальної структурованої онлайн-платформи Moodle, яка була розроблена в університеті у 2015 році та пройшла апробацію під час карантину, та з урахуванням надання наявного системного зворотнього зв'язку студент-викладач та налагодженої системи оцінювання через чіткі критерії, терміни виконання тестів та застосування дедлайнів.

Не дивлячись на війну, відстежувати навчальні досягнення студентів як і раніше важливо і необхідно. Для цього варто викладачам розробити тестові завдання для діагностики навичок та умінь студентів, підбираючи матеріал за темами та очікуваними результатами. Разом з тим кожен викладач із власного

досвіду знає, які є “проблемні” моменти засвоєння тієї чи іншої теми. Насамперед їм необхідно приділяти найбільше уваги, включати саме цей матеріал до діагностичних робіт.

Рухаючись у напрямку відстеження динаміки навчальних досягнень викладач вчасно зможе діагностувати можливі освітні прогалини та також вчасно їх заповнити. Для діагностування освітніх прогалин варто у першу чергу визначити пропущені теми, розробити відповідні тестові завдання для оцінювання навчальних досягнень, ретельно проаналізувати результати. Наступний крок – розробка стратегії подолання освітніх прогалин: колективні, групові або індивідуальні. Такі стратегії можуть включати самостійну роботу студента, індивідуальні консультації викладача, виконання завдань у групах.

Дистанційне навчання в умовах війни вкрай відрізняється від дистанційного навчання під час Covid-19, перше відбувається в умовах стресу, надмірного психологічного навантаження та постійних переживань всіх учасників освітнього процесу. Важкий психологічний стан учасників освітнього процесу є однією із числених складових, що створює значні перепони на шляху забезпечення якості освіти. У цій частині МОН зробив певні кроки щодо забезпечення психологічної підтримки, розмістивши на своєму офіційному сайті доречні поради для постраждалих.[4] Оскільки на перший план виходить психологічний аспект, а саме велика потреба в позитивних емоціях, а не лише в сухій інформації, тому варто змінити акцент на підтримку, а не на контроль. Психологічно розрадити студентів, наприклад, допоможе емоційно заряджений країнознавчий матеріал у вигляді екскурсії, перегляду цікавих відео сюжетів, що безумно є доречним в рамках вивчення курсу “Іноземна мова” та “Студії з іноземної мови”.

Кафедра іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого створює всі умови для професійного та повноцінного розвитку особистості, умови для формування мотивації до самовиховання й саморозвитку, а вуз взагалі створює привабливі умови соціально-економічного характеру для повернення в Україну вимушено переміщених здобувачів освіти,

які виїхали за кордон або у більш безпечніші регіони у зв'язку з військовою агресією з боку РФ.

Література

1. *Навчаємося без кордонів / ДУ «Український інститут розвитку освіти».* URL: <https://uied.org.ua/navchayemosya-bez-kordoniv/>.

2. *Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р.* URL: <https://www.kmu.gov.ua/nras/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-vukrayini-na-20222032-roki-286->

3. *Реформа освіти та науки / Урядовий портал.* URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogokapitalu/reforma-osviti>.

4. *Як контролювати емоційний стан під час воєнного стану? Поради психологів / М-во освіти і науки України.* URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/yak-kontrolyuvati-emocijnij-stan-pid-chas-voennogo-stanu-poradi-psihologiv>

Т.М. Калініченко

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

БІХЕВІОРИЗМ ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРИ ВИКЛАДАННІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вчені приділяють багато уваги дослідженню сучасних підходів, якими користуються викладачі іноземних мов у закладах вищої освіти [1; 2; 3]. Ми вважаємо, що одним з найважливіших підходів до навчання іноземним мовам у закладах вищої освіти є біхевіоризм, тобто підхід до навчання, заснований на психології біхевіоризму. Основоположником даного підходу вважається Б. Скіннер, який розробив систему принципів поведінки людини в суворо визначених умовах; тобто на процес навчання в першу чергу впливає навколишній світ людини, а не генетичний фактор.

Б. Скіннер розвинув теорію умовних рефлексів стосовно до навчання і ввів поняття «operants», під якими, на відміну від операцій, що функціонують у мовленнєвій діяльності, розуміються різні варіанти поведінки людини. Науковець також вказував на необхідність «підтримки і закріплення» реакції (reinforcement). Таким чином, біхевіоризм описує навчання як операціонально

обумовлений процес (operant conditioning), тобто процес, в якому індивідуум реагує на стимул певною поведінкою. Подальше закріплення даної поведінки за допомогою різних заохочень чи покарань або сприятиме його відтворенню та повторенню або приведе до відмови від нього. Передбачалося, що за допомогою такого підходу до навчання можна домогтися від студента самостійного виконання певного набору дій, за якими закріплена позитивна реакція викладача, або відмови від виконання дій, які супроводжувалися його негативною реакцією.

В цілому біхевіористський підхід до навчання зробив значний вплив на викладання іноземних мов у сучасних закладах вищої освіти і сприяв появі в різних країнах цілого ряду підходів і методів: аудіолінгвального в США, аудіовізуального у Франції, а також використовувався англійськими педагогами при розробці ситуативного методу навчання. Згідно з нашою точкою зору, з одного боку використання заохочень та покарань при навчанні іноземної мови у закладах вищої освіти сприяє кращому засвоєнню матеріалу та навчає мовленню. Але з іншого боку, ці дії, якщо вони призвели до відмови у студента від операціонально обумовленого процесу, можуть негативно вплинути в подальшому на навчання іноземної мови.

Біхевіористський підхід до навчання іноземним мовам у закладах вищої освіти неодноразово зазнавав критики з боку багатьох вчених. Так, біхевіоризм, який намагався поставити знак рівності між поведінкою тварин і людини, зокрема при трактуванні процесу оволодіння мовною діяльністю, виявився помилковим напрямком у психології. Структуральний напрям в лінгвістиці (метод, яким представлений біхевіористський підхід) також не зміг дати повного опису системи мови. Проте в підручниках структурального і аудіолінгвального (ще один метод, яким представлений біхевіористський підхід) типів міститься багато корисного з дозування мовного матеріалу на основі врахування лінгвістичної простоти/складності презентуємих одиниць мови різних рівнів [5].

Деякі вчені пишуть про прямий (чи інтуїтивний) підход, який базується на біхевіористській теорії навчання [4]. Критика цього підхода зазвичай пов'язана з перебільшенням ролі інтуїтивного начала над свідомим в процесі навчання і той

ролі, яка відводиться системі «стимул – реакція» в навчанні. Згідно цієї схеми, не виправдано велике значення надається тренувальним вправам, розрахованим на механічне виконання.

Література

1. *Калініченко Т. М. Діяльнісний підхід у навчанні іноземним мовам у закладах вищої освіти. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XIII: Утилітарна цінність наукових досліджень: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Конін, 25 жовтня 2022 р.). / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький]. Конін : Академія прикладних наук у Коніні, 2022. С. 191–192.*
2. *Калініченко Т. М. Підходи до вивчення іноземних мов. Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 травня 2022 р.). Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2022. С. 52–54.*
3. *Маслова Л. Біхевіоризм та лексичний підхід, їх комплексне використання при вивченні іноземних мов у лінгвістичних закладах вищої освіти. Матеріали конференції МЦНД, жовтень 2020 р. С. 37-39.*
4. *Riazi M., Candlin, C. N. Mixed-methods research in language teaching and learning: Opportunities, issues and challenges. Language Teaching. 2014. Vol. 47. P. 135-173.*
5. *Richards K. Trends in qualitative research in language teaching since 2000. Language Teaching. 2009. Vol. 42, № 02. P. 147–180.*

O. O. Karpenko

M. Ye. Zhukovskyi National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”

IMPLEMENTING ENGLISH MEDIUM INSTRUCTION AT UNIVERSITIES: PERSPECTIVES AND CHALLENGES

Current tendencies of improving the quality of the Ukrainian higher education require implementing the English Medium Instruction at universities when integrating into the European Union. It is English as a global language that can give opportunities to students to realize their professional ambitions worldwide taking into consideration UNESCO’s statement “poor language skills are a serious obstacle to seizing professional opportunities” [1, p. 1]. As early as in 2016 (declared as the year of studying English) an idea about adopting English as the second working language in

Ukraine was proclaimed. In this context the issue of considering perspectives and challenges of implementing the English media instruction at universities is of great importance for Ukraine.

The term English medium instruction (EMI) is usually defined as the practice of teaching an academic subjects in English which is not the first language of the majority population. Wherein there is not a generally accepted definition of this term as it is often used as synonymous with Content and Language Integrated Learning (CLIL) and it is also associated with teaching English as a Foreign Language (EFL), English for Specific Purposes (ESP) or English for Academic Purposes (EAP), despite all these terms have different functional aims [2, p.10].

There are many perspectives of implementing EMI at universities such as:

- attracting and retaining international students;
- raising a university ranking;
- giving students opportunities to study abroad through participating in exchange programs such as the Erasmus program geared toward studying subjects in English as most widely spoken language;
- developing student and staff career possibilities;
- modernizing universities to join the modern learning environment worldwide to become increasingly international in the global world [3, p. 228].

EMI is geared toward tackling problems of students and teachers on finding jobs not only in Ukraine but also abroad so that to adapt and contribute knowledge and skills in their professional fields of activities including abilities of solving problems in a foreign language, as well as to share the results of their researches in the largest abstract and citation databases of peer-reviewed literature like Scopus and Web of Science. In other words, students and teachers with EMI's experience have opportunities to join not only global academic but also business communities. In M. Ye. Zhukovskyi National aerospace university «Kharkiv aviation Institute» EMI is implemented not only for foreign students coming to study in Ukraine, but also for Ukrainian ones. For instance, there is an obligatory course “Information culture” for bachelors majoring in Information, Library and Archival Studies and there are free choice courses

“Communication Skills Training” (https://khai.edu/assets/files/anotacii/gumanitarka/801_anotaciya_Communication-Skills-Training-silabus.pdf, <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=5911>) for bachelors of all specialties and “Persuasive Skills Strategy” (https://khai.edu/assets/files/anotacii/div-78/801_anotaciya_Persuasive-Communication-Strategies-silabus.pdf, <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=6019>) for masters of humanitarian specialties which are successfully experienced and in popular student demand.

When implementing EMI there are some challenges concerning lack of students’ and teachers’ proficiency. According to the British Council report, EMI programs have not been introduced on any large scale because of lack of teaching staff Common European Framework of Reference (CEFR) B2 level of English [2, p.12]. Another challenge is lack of teaching resources to teach students with low proficiency in English. Implementing EMI programs requires adequate resources for students and proper funding appropriately. All classes should be taken in well-equipped auditoriums. Misunderstanding between teachers and students in EMI is a consequence of above-mentioned challenges.

Thus, despite some challenges of implementing EMI at universities in the global learning environment connected with lack of teacher’s quality to organize the learning process because of different levels of English proficiency of students; limited resources; misunderstandings in communication because of different pronunciation, etc. EMI has much more advantages and perspectives for both students and teachers as to achieving their career goals worldwide. To realize the idea of implementing EMI at universities in Ukraine it is necessary to tackle the following problems:

- stimulating teachers to have CEFR B2 level of English;
- to enhance cooperation among foreign language teachers and teachers specialized in teaching professional disciplines;
- to organize educational collaboration providing for exchanging students and teachers for improving their professional foreign language competence;
- to increase amount of professional disciplines taught in a foreign for students;

–to integrate higher educational institutions into the world scientific and educational environment with the help of joining international programs of solving scientific problems [3, p. 69].

References

1. *European Commission Staff Working Document, Language competences for employability, mobility and growth.* Strasbourg, 2012. 45 p. URL: http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668235/19_Commission_staff_working_document_Language_competences_for_employability_mobility_and_growth.pdf/9a226734-cfcd-4945-9ea6-ba2fbadb1d4c (Last accessed: 08.01.2019).

2. Karpenko O. O. *English medium instruction as a component of improving student's professionally oriented foreign language competence in Ukraine.* Актуальные научные исследования в современном мире : сб. науч. трудов. Переяславль-Хмельницкий, 2019. Вып. 4 (45). Ч. 4. С. 9–14. URL: <https://drive.google.com/file/d/1VEPhItamc3ZDENXCCDnYrte09IavuY/view>

3. Karpenko O. O. *English medium instruction as a factor improving student competences.* Людина, культура, техніка в новому тисячолітті : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 квітня 2019 р. / Нац. аерокосміч. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». Харків, 2019. Ч.1 С. 227–229. URL: http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/Lyudyna_Kultura_Tekhnika_2019_1.pdf

4. Karpenko O. O. *Strategies of enhancing professionally oriented foreign language competence in higher education.* International Scientific Journal. 2016. № 5, Vol. 1. P. 68–70. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/1505892674749.pdf>.

O. V. Karpenko

Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University

MILITARY ENGLISH LANGUAGE LEARNING MOTIVATION PROGRAM AT IVAN KOZHEDUB KHARKIV NATIONAL AIR FORCE UNIVERSITY

Taking into account the time of Russian war against Ukraine and the entire democratic world, the military English language learning educational program at Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University has been adopted the motivating requirements for our cadets the use of both armament and military equipment, produced by the ally's countries.

In this context, it is very important to study the problem of enhancing the efficiency of the English language educational and training program not only for leadership and engineering knowledge, but also for combat and military mission proficiency requirements. Moreover, implementing at our university both the military English language learning educational and training programs, and the testing and evaluation system according to the STANAG 6001 NATO language interoperability document, allow cadets to increase their motivation for mastering fundamental and professional knowledge.

The STANAG 6001 (Standardization Agreement) defines the English language learning processes, procedures, curriculum and test program development for enhancing the language interoperability and operational effectiveness of the alliance military forces.

At Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University there is an experience of the military English language learning motivational technic when teaching fundamental academic disciplines at the department of physics and radio electronics.

There are two main types of the military English language learning motivation of our cadets, such as: learning English for the engineering purposes, for example, to participate in the military educational and training programs in the ally's countries for studying both modern ammunition and military equipment, and leaning English for the developing staff career possibilities; for example, to explore the contemporary style and culture of the control and communication procedure for achievement interoperability amount the military staff of the ally's nations. The motivated cadets display goal-oriented behaviors. They take initiative, show resilience, harness their curiosity.

According to the results of the conducted analysis of testing cadets' knowledge, it can be concluded that enhancing the efficiency of the military English language learning motivation at Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University should be based on implementing the Problem based learning and Blended Learning as the innovative forms of learning technology combining online educational methods of

learning with traditional classroom methods at the safe locations, even at the air raid shelter, at the following stages of teaching cadets:

- the preparation stage including developing not only methodical materials for academic disciplines but also visual materials (presentations, layouts, samples of studied devices, etc.), as well as consulting cadets about specifics of applying professional terminology in the combat application and technical field;
- the main stage consisting of conducting classes in English and establishing feedback between a teacher and cadets through the problem-based learning method;
- the final stage based on controlling cadets' knowledge and developing their creativity in making decisions in the combat environment [1, p. 390].

So, the use of information technologies is obligatory for enhancing the motivation and efficiency of the military English learning process. At Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University there is an experience of using motivational programs of such universities as the Air Force Academy, Embry-Riddle Aeronautical University, Massachusetts Institute of Technology.

Thus, taking into consideration the above-mentioned, it can be stated that development of the military English language education program is possible due to using the Problem based learning and Blended learning educational methods, modern information technologies, and methodical fundamentals of teaching based on logic, system analysis, visual materials that promote cadets' linguistic and professionally-oriented motivation geared toward their realizations in officer career progression to ensure the Ukraine's victory in the war with Russia for the independence, sovereignty and territorial integrity of Ukraine.

References

1. Карпенко О. В., Нос А. І., Степаненко В.А. Шляхи підвищення ефективності викладання модулів навчальних дисциплін англійською мовою. Освітній процес: методика, досвід, проблеми // Навчально-методичний збірник. Харків, 2018. №1(147). С. 387–392.

ПЕРЕКЛАД ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

В НЕСПЕЦІАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

Переклад юридичних текстів вважається одним із найскладніших видів перекладу, що зумовлено не тільки вимогою до досконалого володіння термінологією, а й необхідністю розуміння мовних реалій носіїв мови. Юридичний переклад почав виокремлюватися в окремий вид спеціального перекладу не так давно, у другій половині ХХ ст. й поступово сформувався як окремий вид перекладу, об'єктом якого є передача засобами іншої мови правових письмових або усних текстів. Юридичний переклад не може бути виконаним без обізнаності у відповідній галузі права, без знання специфіки конкретного виду правовідносин. Перекладачеві необхідно орієнтуватися як у чинному законодавстві, так і володіти спеціальною лексикою, знати особливості використання іноземної юридичної термінології в конкретному контексті. До особливостей юридичних текстів можна віднести використання спеціальної юридичної лексики, основну частину якої складають юридичні терміни та реалії; загальноживаної лексики зі спеціальним вузькогалузевим значенням; скорочень, більшість яких зустрічається тільки в юридичних текстах; синонімів, що використовуються для позначення одного поняття з метою уникнення двозначності; кліше та сталих виразів; запозичень з латинської та французької мов; слова давньоанглійського походження, які вийшли із загального вжитку; ідіоматичних виразів та фразеологічних сполучень, які майже не використовуються в літературній мові [9].

Термін – це спеціальне слово або словосполучення, що вживається у мові фахівців і має точно окреслене значення [28, с. 8], носій спеціальної інформації в одній із спеціальних галузей знання, денотатом якого виступає поняття [4, с. 7]. При перекладі юридичних термінів з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення терміну. Однією з умов якісного перекладу є контекст використання

терміну. Добір необхідного еквіваленту терміну мовою перекладу залежить саме від контексту [11]. У дослідженнях Д. Мелінкоффа англійська юридична термінологія характеризується «значно більшою різноманітністю спеціальних сфер застосування порівняно з іншими терміносистемами. Жанрове розмаїття обумовлене множинністю джерел права й розвиненістю англосаксонської правової сім'ї, до якої зараховуються, передусім, правові системи США та Великої Британії» [4].

Унікальність англійської юридичної термінології полягає в активному її використанні в неспеціальному дискурсі, приклади якої широко представлені в художній літературі, фільмах, текстах засобів масової інформації. Так, роман Г. Лі То Kill a Mockingbird, який здобув загальне визнання американського суспільства, а наратив твору ведеться від імені семирічної доньки адвоката, став яскравим прикладом використання юридичної термінології у художній літературі. Твір, який розбирають на цитати відомі політики, знаменитості, ненав'язливо й у зрозумілому контексті знайомить нас з юридичною сферою й історією країни у темні часи Ку-Клукс-Клану. У цьому творі читач натрапить на безліч юридичних термінів, ідіом, сталих виразів: *prosecuting attorney* (прокурор); *circuit solicitor* (окружний нотаріус); *court-appointed attorney* (адвокат, призначений судом); *corroborating evidence* (підтверджуючі докази); *irrelevant 'n' immaterial – irrelevant and immaterial* (матеріали, які не стосуються судової справи); *to kill a mockingbird* (завдати шкоди невинному); *to restore the defendant to his family* (повернути відповідача в сім'ю); *to plead not guilty* (не визнавати себе винним); *to get a square deal* (отримати неупереджене ставлення); *to put a man's life at stake* (піддавати життя людини ризику); *to commit a crime* (вчинити злочин); *a jury box* (суд присяжних). А для перекладача цей твір може стати автентичним джерелом виявлення, аналізу, опису, а також і конструювання юридичної мови. До популярних тематичних цитат долучимо такі:

Shoot all the blue jays you want, if you can hit 'em, but remember it's a sin *to kill a mockingbird*. – Стріляйте в усіх блакитних сизойок, якщо зможете влучити, але пам'ятайте, що вбивати пересмішника – це гріх.

Our *courts* have their faults as does any human institution, but in this country our courts are the great *levelers*, and in our courts all men are *created equal*. – Наші суди мають свої недоліки, як і будь-яка людська інституція, але в цій країні наші суди є великими прихильниками рівності людей, і в наших судах усі люди створені рівними.

The one place where a man ought to *get a square deal* is in a courtroom... – Єдине місце, де людині слід *очікувати справедливого ставлення*, – це зала суду.

Такі кінофільми як комедія-драма *And Justice for All*, надприродний жах *The Devil's Advocate*, юридична драма *A Few Good Men*, детективний трилер *The Firm*, юридичний серіал *Suits* порушують чимало юридичних питань. Ці стрічки розкривають події, які відбуваються у залі суду, будь-які етапи юридичної діяльності, включаючи наради присяжних, роботу приватних юридичних фірм, співпрацю правників тощо. Чимало сайтів новин висвітлюють проблеми суспільства, пов'язані з юридичною тематикою, демонструючи судові процеси над злочинцями, судові справи з неповнолітніми, статистику типових злочинів тощо. Всі вони є автентичним джерелом юридичної термінології, яка орієнтована на широку аудиторію, включаючи і перекладачів.

Для сучасної англійської юридичної лексикології характерною є подвійна мовна основа. Поряд із словами та виразами, які входять до національної мови, наявні терміни-слова та терміни-словосполучення, запозичені з класичних та сучасних європейських мов. Іншомовна лексика здійснювала значний вплив на формування англійської юридичної термінології в певні періоди її існування, що відображається у запозиченнях з французької та латинської мов, які і сьогодні широко використовуються у юридичній практиці. В англійській мові терміни-слова і терміни-словосполучення, запозичені з інших мов, адаптують до правил термінотворення, які є властивими англійській мові [11].

Один із способів творення нових термінів є зміна значення слів загальнолітературної мови і термінів, які запозичені із інших галузей науки й техніки. Проаналізуємо типи термінів з серіалу *Suits*: 1) прості, які складаються з одного слова, (*plea* – заява, зроблена в суді однією зі сторін; судова справа,

процес; передача справи до суду; *tort* – цивільне правопорушення); 2) похідні, у структурі яких є суфікси, (*indictment* – звинувачувальний акт; *litigation* – судовий процес), префікси, (*mistrial* – судова помилка) або обидва афікси одночасно (*reindictment* – звинувачувальний акт за повторний злочин; *inadmissible* – недозволенний, недопустимий; *injunction* – судова заборона); 3) складні, які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс (*subpoena* від *sub poena* «*under penalty*») – повістка до суду, викликати в суд); 4) терміни-словосполучення, які включають кілька компонентів (*pro-bono legal service* – безоплатна юридична послуга; *acquittal verdict* – виправдовувальний вердикт) тощо.

Серед юридичних термінів переважають в основному терміни-словосполучення, основною ознакою яких є їх відтворюваність у професійній сфері вживання для вираження конкретного спеціального поняття та стійкість в межах певної терміносистеми. Ця тенденція прослідковується також і в текстах ЗМІ. Аналіз сайтів BBC й CNN новин є цьому підтвердження.

Italian former Prime Minister Silvio Berlusconi has *been acquitted of bribing witnesses to lie about his notorious "bunga-bunga" parties.* – Колишнього прем'єр-міністра Італії Сільвіо Берлусконі виправдали у справі підкупу свідків, які брехали про його сумнозвісні секс-вечірки [3].

Russian journalist Maria Ponomarenko has *been jailed for six years for posting on social media about a deadly attack by Russian warplanes on a theatre in Ukraine.* – Російську журналістку Марію Пономаренко ув'язнили на шість років за публікацію в соцмережах про смертоносний напад російської авіації на театр в Україні.

Prosecutors said Maria Ponomarenko had committed a criminal offence brought in within days of the invasion... – Прокуратура заявила, що Марія Пономаренко вчинила кримінальне правопорушення впродовж декількох днів після вторгнення...[6].

Suing the website that matched me with my abuser – Подаю до суду на веб-сайт, який звів мене з моїм кривдником. [5].

The husband of prominent Iranian *human rights lawyer* Nasrin Sotoudeh will be forced to *serve the rest of a five-year prison sentence* – Чоловік відомої іранської правозахисниці Насрін Сотуде буде змушений відбути решту п'ятирічного ув'язнення [2].

Four men have *been arrested and charged* in Florida *in connection to* the 2021 *assassination* of Haitian President – У Флориді чотирьох чоловіків заарештували й висунули звинувачення у причетності до вбивства президента Гаїті у 2021 р.

[They] *were charged with supporting a conspiracy to kidnap or kill the president* of Haiti - Їх звинуватили в підтримці змови з метою викрадення або вбивства президента Гаїті [1].

Юридичні тексти характеризуються високою об'єктивністю, що виключає будь-яке вираження суб'єктивної думки перекладача, який здійснює переклад юридичного тексту. Такий текст не може містити емоційно забарвлену лексику, слова у переносному значенні, жаргонну лексику. Неточність у використанні слів може призвести до втрати юридичної чинності тексту документа. Переклад юридичного тексту в межах двох різних правових систем вимагає від перекладача вільного володіння мовою перекладу та мовою оригінала, володіння спеціальною юридичною термінологією, знань у галузі права країни, на мову, з якої перекладається документ, розуміння національно-культурних відмінностей та особливостей країни, для представників якої здійснюється переклад [10].

Відтворити тексти художньої літератури, кіно, статей ЗМІ іншою мовою допомагають певні перекладацькі трансформації. У результаті аналізу перекладу окремих текстів було виявлено, що основними прийомами, які використовувалися при перекладі були переклад з функціональним еквівалентом, вилучення, додавання, генералізація, конкретизація, еквівалент, антонімічний переклад. Як виявилось складні юридичні терміни становлять проблему у перекладі, тому часто основними прийомами відтворення таких слів є транскрибування та калькування. Попри те головне завдання перекладача полягає у тому, щоб донести до читачів/глядачів/слухачів емоційно-стильові переваги оригіналу, тому фахівець має свободу вибору засобів, вдаючись до

принципу компресії (стисла передача змісту повідомлення), нехтуючи при цьому окремими деталями тексту [8].

Література

1. *Haiti assassination: Four arrested in Florida for alleged roles in assassination*. Режим доступу: <http://bit.ly/412ruZM>
2. *Husband of prominent Iranian human rights lawyer summoned by judiciary*. Режим доступу: <http://bit.ly/3KcKIpy>
3. *Italy ex-PM Silvio Berlusconi acquitted in 'bunga-bunga' party case - BBC News*. Режим доступу: <http://bit.ly/3Io5EaD>
4. Mellinkoff D. *The Language of the Law* / David Mellinkoff. – Boston : Little, Brown and Co, 2004. - Google книги. Режим доступу: <http://bit.ly/40Z6ouZ>
5. *Omegle: Suing the website that matched me with my abuser - BBC News*. Режим доступу: <http://bit.ly/3RYWs0F>
6. *Russian journalist Maria Ponomarenko jailed for highlighting Mariupol killings*. Режим доступу: <http://bit.ly/3YTNrbn>
7. Дорда С. В. Складності перекладу юридичної термінології [Електронний ресурс] / С. В. Дорда. – 2011. – Режим доступу: <https://bit.ly/3EaigjY>
8. Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види : монографія. Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. 280 с. Режим доступу: <https://bit.ly/3YywnIh>
9. Чепурна О. В. Особливості методичної роботи над англomовними юридичними текстами у процесі перекладу [Електронний ресурс] / О. В. Чепурна // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Сер.: Філологічні науки. - 2013. - № 2. - С. 321-325. Режим доступу: <https://bit.ly/3E9NMin>
10. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Іванко Ю. П., Ліпко І. П. Переклад англomовної юридичної літератури. Навчальний посібник. – 3-є видання, виправлене і доповнене. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 656 с. Режим доступу: <https://bit.ly/3jUh4ut>
11. Шумило І.І., Карпушина М.Г. Труднощі перекладу юридичних термінів англійської мови. «Молодий вчений» № 12 (52). Видавничий дім «Гельветика», 2017.- с.275-279. Режим доступу: <https://bit.ly/3K9b0sA>

Ю. В. Качуровська,

Ю.В. Фальштинська

Вінницький державний педагогічний університет

STORYTELLING IN EFL CLASSES

The widespread use of information and communication technologies (ICT) has significantly changed educational practices, shifting the emphasis from linguistic to communicative language proficiency. On the other hand, one of the most difficult tasks for teachers and students of language, particularly in second language classes, is teaching and mastering speaking skills. When teaching English in the past, the teacher had to spend the majority of the class period lecturing, and the students would frequently passively absorb linguistic information from the textbook or the teacher, but their speaking ability could not be properly trained and improved.

In order to communicate successfully, English as a Second Language (ESL) students must strengthen their speaking abilities. Speaking is a crucial component of communication. Communication without speech will only be programmed. Since speaking is the primary form of human communication, experts claim that being able to communicate verbally or orally is equivalent to knowing the target language. Additionally, English is an essential medium of communication in our technological age [1, p. 13].

Teachers can select the web tools, software, and hardware that students find engaging in order to improve their learning and better prepare them for the future profession. Students can interact with information, generate knowledge, and then express the outcomes to a real audience because today they learn a lot by self-discovery. In fact, students nowadays must learn how to handle the abundance of information and generate knowledge. In particular, learning a language is a lifelong process that cannot be completed with standard education but rather must be practiced continuously.

There are a variety of methods that can be utilized to help students enhance their speaking skills, including role playing, small group discussions, speeches, news and poetry reading, debates, singing songs, playing games, rehearsing dialogues and STORYTELLING.

Comparing storytelling to other teaching strategies, it may give students greater benefits to advance in their language acquisition. Students are encouraged to reason the events of the story or come up with their own conclusions based on their imagination and creativity in addition to being introduced to the new form of the language. In the classroom, a teacher should engage the pupils by telling a story, posing questions, and giving out solutions. The kids get a broad and consistent linguistic experience through the stories, which heavily rely on vocabulary [2, p. 37].

The three stages of storytelling are the following: the pre-story stage, which consists of warming-up exercises that help students get ready for listening by introducing target vocabulary and employing some realia, such as posters, to draw the learners' attention to the story. The second stage is the in-story portion, which assists the pupils in comprehending the context without stress because of the enjoyable environment. The final step, post-story, involves sharing the story or engaging in follow-up activities that encourage pupils' creative thinking or anticipation skills. The most crucial elements of a story are the sounds, words, and linguistic figures. Storytellers employ mimes and gestures by using their voice, face, and hands [3, p. 81].

The benefits of storytelling for social and emotional growth are numerous. During story time, the link between the storyteller and the listener is solidified. When considering its motivational role in foreign language instruction, storytelling has a beneficial impact on pupils, which motivates them to keep studying the language. Additionally, it allows kids to use their creativity by getting involved in the narrative or identifying with a particular character.

Stories are often used by teachers to set up reading or writing comprehension exercises. Students are invited to retell the narrative to their friends after it has been told to them, which helps them improve their speaking skills, strengthen their memory by recalling the specifics and drawing logical links between the events, and also helps them recognize the usage of suitable structures [4, p. 25].

One could argue that storytelling draws students into a rich, engaging communication setting, fosters a warm environment, and gets them ready to pick up the target language naturally.

Students must acquire sufficient spoken and auditory language skills in order to develop their reading proficiency. The aural input provided by storytelling is essential for social narrative communication. According to certain studies, telling stories helps students learn vocabulary, thus teachers should use illustrations and make an effort to persuade students to listen to the stories [5, p. 51].

A crucial component to presenting grammatical and syntactic elements in an engaging and meaningful context may be presumed to be storytelling. The focus of the learners' attention can be directed by the teacher on the language's linguistic characteristics and various tenses. This allows the students to contextualize the knowledge they have received from storytelling class once they have first recognized all the types of structural variations.

It is thought that the storytelling approach is one of the essential ways to teach the targeted language concept in EFL lessons, enriching the teaching methods of the instructors and resulting in a wide range of engaging classroom activities. The learners can readily become involved in the learning process and can demonstrate fruitful language output because they combine their real-life experiences with the stories delivered in the classroom. They will be able to remember what they have learned in the classroom more easily as a result. Additionally, students will learn how to plan events in their real life.

Because they can relate to the characters in the stories and remember the phrases and structures, stories give learners rich and meaningful vocabulary context. As a result, they can assimilate the vocabulary in the stories more quickly. Stories give students the opportunity to use their imaginations, which gives them access to new patterns that may make drilling more effective. Additionally, the moral of the majority of the stories encourages kids to develop strong personalities.

All in all, storytelling is one of the earliest forms of instruction and oral tradition which is still used today to transmit the cultures, traditions, and customs of earlier societies. It creates a link between old and modern. In EFL lessons, storytelling typically offers a relevant context, an engaging environment, and is utilized as a method to greatly encourage students. Although it appears to be mostly based on

speaking, it also uses writing, reading, and listening to encourage other abilities. Although it is generally believed that storytelling is based on imitation and repetition, many creative activities can be used in the classroom because this method encourages students to use their imagination.

Overall, in order for EFL students to significantly advance their language acquisition while studying authentic materials, substantially much help is required. Because of this, the teacher uses the storytelling technique in his or her modern language classes to speed up learning despite the fact that it involves much work prior to the course.

References

1. Chomsky C. *Stages in language development and reading exposure. Harvard Educational Review. 2017. Vol. 42. pp. 1-33.*
2. Spaulding A.E. *The art of storytelling. United Kingdom: Scarecrow Press, Inc., 2011. 216 p.*
3. Dujmovic M. *Storytelling as a method of EFL teaching. Methodological Horizons. 2016. Vol. 1(1). pp. 75-88.*
4. Fitzgibbon H.B., Wilhelm K.H. *Storytelling in ESL/EFL classrooms. TESL Reporter. 2019. Vol. 31(2). pp. 21-31.*
5. Huang H. *The effects of storytelling on EFL young learners' reading comprehension and word recall. English Teaching & Learning. 2006. Vol. 30(3). pp. 51-74.*

S. Khrystiuk

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine Kyiv

THE ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE ENGLISH-LANGUAGE TRAINING OF SPECIALISTS IN THE AREA OF INTERNATIONAL RELATIONS

In terms of globalization and advances in modern information, transportation and communication technologies, English has conquered the world in a way that no language in the history of mankind has ever managed to do. According to statistics, about a quarter of the world's population has already been speaking English rapidly, and this figure is growing: by the beginning of the twenty-first century, it was more

than one and a half billion people. No other language, both in terms of speed and scale of distribution, can compare with English. In today's world, 750 million people use English as a second language. As a means of communication №1 in Europe, English is used not only in countries where it has the status of state language, but also among peoples (France, Portugal, Italy, Spain, Sweden, Norway, etc.).

In essence, English, originating from the West Germanic dialect spoken by the English and Saxon tribes, spread to the south-east of Scotland through the Anglo-Saxon Kingdom. Later, English in the colonial regime of the United Kingdom became a common language in the British Empire colonies. The newly formed peoples began speaking English to avoid political difficulties. All-in-all, as an aftermath of the British Empire rise, the language spread to North America, India, Africa, Australia and many regions. The English language hegemony, which began in the mid-20th century in the United States, accelerated the diffusion of English globally. It appeared in America in the 17th century in the English-speaking British colonies, formed from immigrants who arrived to North America [3].

The 20th century ICT technologies provided the circumstances needed for a global language to grow. According to D. Crystal, “there are no precedents in human history for what happens to languages, in such circumstances of rapid change; there has never been a time when so many nations needed to talk to each other so much; there has never been a time when so many people wished to travel to so many places; there has never been such a strain placed on the conventional resources of translating and interpreting; never has the need for more widespread bilingualism been greater, to ease the burden placed on the professional; and never has there been a more urgent need for a global language” [1].

Ukraine has passed rather complicated and responsible way towards the European Higher Education Area (EHEA). Ministry of Education and Science of Ukraine has paid great attention to the ICT integration into all educational processes: since 2005 proper strategies have been declared, educational establishments have been computerized, teachers and students have got acquainted with new digital technologies, distance learning methods, etc. The national informatization strategy has been formed

taking into account the long-term priorities of socio-economic, scientific, technical, national and cultural development of the country and world achievements in the informatization field, aimed at solving the most important social problems and creating conditions for Ukraine's integration into the global information space. The new Law of Ukraine "On Education" was passed, transition to 12-year model of learning was initiated, and the new Ukrainian school was born, Global Teacher Prize Ukraine was held for the first time, the Law of Ukraine "On Inclusive Education" was adopted (2017); Ukraine took part in PISA for the first time (2018); the start of voluntary EIE (external independent evaluation) for teachers (2019); distance learning (2020); blended learning (2021). Over the years of independent Ukraine, each generation students and postgraduate students has experienced a significant transformation in education, which was to change both the educational process and the content of the educational program [3].

New ICT (cloud computing, computer testing, e-textbooks, PowerPoint presentations, interactive whiteboard, multimedia projector, teacher's computer, webcam, data transmission system, adapter, consoles, wireless microphone systems, interactive wireless tablet, Internet data-resources, online dictionaries, Zoom, Google Classroom, Microsoft Teams, Cisco Webex platforms, etc.) training makes it possible to intensify the learning process, to increase the speed of perception, understanding, and the huge knowledge depth.

In May 2016, the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine requested the Ministry of Education and Science of Ukraine to allow the training of specialists in the specialty 291 "International relations, public communications and regional studies". The relevance of the offered educational and professional program lies primarily in the expediency of training specialists in the area of international agrarian relations to ensure food security and social sustainability. Since the NULES of Ukraine's mission is to create, systematize, preserve and disseminate modern scientific research knowledge to improve the quality of people's lives; to train world-class specialists in intellectual and personal development, therefore, the specifics of training specialists in "International Relations, Public

Communications and Regional Studies” in the NULES of Ukraine is their professional orientation to work in the sector of international trade and economic cooperation of agrarian direction.

It’s worth noting, that diplomatic language is characterized not only by the description accuracy, an in-depth analysis of government policy and actions, but also precise and concise wording, so that, as the classic taught, “words were close and thoughts were spacious.” Therefore, those who do not have the gift of the written word or have not developed the skills of diplomatic style; it is hardly advisable to go to diplomats. The content of diplomatic documents is set, established (by the relevant government body that determines the policy) before the diplomatic document drafting begins. Hence, it is clear how important are language instruments, word accuracy, each phrase correspondence with the meaning embedded in it.

Having analyzed the huge amount of data we may conclude that professionally-oriented English training of future International Relations specialists with the introduction of ICT is primarily characterized by multifunctionality, efficiency, productivity, intensity, students’ possibility of quick and effective creative self-realization, availability of personal educational trajectory. The introduction of ICT in modern foreign language learning process via blended learning, case technology, e-learning, flipped learning approaches not only accelerates the knowledge transfer and accumulated social experience of mankind from generation to generation, but is an important factor in creating a new system of education.

References

1. Crystal, D. (2012). *English as a Global Language*. Cambridge: Cambridge Univ. Press. 229p.
2. Khrystiuk, S. (2022). *Professionally-oriented English Training of Future International Relations Specialists with the Introduction of Information and Communication Technologies*. *International journal of philology*. Vol. 13 (4), 101–112.
3. Khrystiuk, S., Schuka, O. (2021). *A Comparative Analysis of Languages in the Area of International Relations*. *International journal of philology*. Vol. 12 (3), 107–111.

METHODOLOGY OF TEACHING IN WRITTEN TRANSLATION

The system of training in written translation has existed for a long time. The most common method among the existing traditional ones is teaching translation of texts within a narrow specialty. This is how different types of translation appear: technical translation, military translation, legal translation, etc.

At first translators get acquainted with the vocabulary in one of these areas (with so called terms), and after that complex grammatical structures are mastered on the basis of this vocabulary. This method is productive only if you have to translate texts in a narrow specialty as it lacks the analytical identification of significant textual features and a wide lexical range.

The second most common method is philological analysis of the text and, finally, translation. This method has a long tradition. Philological analysis (the so-called "analytical reading") is traditionally one of the most important aspects of language learning. Philological analysis makes it possible to get acquainted with the speech realization of the language in its most diverse manifestations: historical, phonetic, stylistic, etc. We get a picture of the diverse features inherent in the text. Thus, philological analysis helps to thoroughly understand the text, but does not help to determine the features that are included in the translation invariant. The development of linguistics in recent decades, including the theory of translation, has shown the objective impossibility of conveying everything. It was believed that for the translation of a non-fiction text, knowledge of terms and grammar is sufficient, and for the translation of a literary text, in addition to analyzing its specifics, intuition and talent are needed to get a good result. In other words, philological analysis offers an intuitive path of choice.

And, finally, there is another method that is used on its own or is superimposed on any of those described and always gives a good result in training. These are cases when young translators are trained by an experienced, talented master. This method can be called authoritarian-creative. Future translators, learning from the master, see how a

good translation is made, assimilate someone else's positive experience and build their own on this basis.

The first technique is based on learning words and phrases on a specific topic and mastering grammar. This technique teaches to find the correct equivalent matches [3, c. 22].

The second technique – philological analysis – gives a complete picture of the specifics of the text in the original language, but does not single out among the abundance of features those which are significant for translation; it also does not develop skills for the ability to control results.

The third technique – learning from the master – helps to learn how to control oneself [1, c. 143]. A note should be made that none of the methods makes it possible to master the specifics of similar texts in the target language.

Thus, the existing methods, although useful, are not enough for learning how to translate in writing. Therefore, a comprehensive methodology is proposed, which includes components of traditional methods, but also contains fundamentally new ideas. It is necessary to highlight that written translation training should consist of three stages. The first one may be called “preparatory”. At the beginning we train the students' ability to analyze ready-made texts of various types in the original language and independently to generate their own. The second step should be devoted to the active development of various types of texts in the target language (English).

The second stage is considered to be the main. It may be divided into pre-translation analysis; analytical variable search; analysis of the achieved results.

And the third stage must be devoted to written translation training based on texts of one type and/or on one topic.

It should be noted that texts for analysis when teaching translation must be of generally applied nature. Therefore, there should be no purely analytical studies. The main thing that is in focus should be a translation. At the first stage of the analysis – pre-translation – it will be necessary to involve students' mistakes widely. Sometimes the best place to start working on text is to model similar text in your native language. This applies to those cases when students can easily create a certain type of text

themselves because it is familiar to each of them (for example, weather forecast). After this the students are suggested discussing possible translation options. The text must be recreated in its “ideal” version of the translation that suits everyone. In this case, the authority of the teacher plays a big role, and that is why it is important not to go too far, imposing your own version every time. This can deprive many students of the initiative, and they will remain in the status of students for a long time. The most productive way is to rely on students' proposals when developing a general version [1, c. 147].

Let us designate the main aspects of pre-translation analysis: collecting external information about the text (the author of the text, the time of the text’s publication and alike). All this external information will immediately tell us a lot about what can and cannot be allowed in translation [2, c. 52]; determining the source and recipient of the translation; composition of information and its density (cognitive, emotional and aesthetic).

It is easier to identify and, therefore, it is easier to translate texts in which cognitive information dominates as they have a lot of terms, that is, elements that do not depend on the context. Here belong scientific and technical, business and legal texts. The second level of complexity for the translator is formed by texts that contain approximately equal shares of cognitive and emotional information and those where emotional information predominates. They are classified as information-emotional. These are newspaper and magazine texts, memoirs, advertising, and sermons. The difficulty of their translation is due to the fact that the arsenal of means for transmitting emotional information is diverse. The third group includes texts where aesthetic information dominates (fiction and poetry).

Pre-translation analysis usually takes an experienced translator up to ten minutes [1, c. 158], and then the process of written translation may be started. After the translation is completed we need to evaluate it: the correspondence of the translation to the literary norm of the language and the unity of style must be verified by the translator themselves.

In conclusion it should be said that dominating means of written translation are those which help to render cognitive, emotional and aesthetic information. Emotive information is conveyed by various corresponding variants that preserve stylistic expressiveness of the text (jargonisms, colloquialisms etc.). Among the syntactic means of rendering emotive context we may point to functionally adequate means of the target language. Aesthetic information – individual expressive means – is translated with the help of corresponding options or transformations that preserve the individual features of the certain figure of speech: epithet, simile, metaphor and alike.

References

1. Алексеева И.С. *Профессиональный тренинг переводчика*. СПб : Союз, 2001. 288 с.
2. Мірам Г.Е., Дейнеко В.В. *Основи перекладу: курс лекцій з теорії та практики перекладу*. К : Ніка-Центр, 2005. 280 с.
3. Нестеренко Н.М., Лусенко К.В. *A Course in Interpreting and Translation*. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова книга, 2006. 248 с.

Г.О. Князь

К.О. Коваль

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди **ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ ТА ЛІНГВІСТИЦІ**

Багато науковців виявляють зацікавленість до художнього образу в різних сферах мистецтва, проте поняття «образ» недостатньо визначена категорія, що постійно спонукає до наукових пошуків його потрактування. Вперше термін «художній образ» було вжито І.В. Гете. Вивчення художнього образу велося в різних напрямках естетичної думки: просторово-часовою формою образу займався М.М. Бахтін, образ автора і героя входив у сферу наукових досліджень В.В. Виноградова і Л.Я. Гінзбурга.

Деякі дослідники наполягають, що в поняття «художній образ» може бути включене тільки зображення персонажів – людей. На противагу таким усталеним поглядам інші науковці вважають таке розуміння художнього образу дещо

вужким, що не зовсім повно відображає його специфіку. На ряду з літературними образами слід враховувати і мовленнєві образи – яскраві вирази, тропи, порівняння тощо. У сучасному літературознавстві під художнім образом розуміють відтворення явищ життя або предмета в конкретно-індивідуальній формі. В його основі лежить первинний, або, так званий, чуттєвий образ. Саме Г. Гегель першим визначив естетичне трактування образу й основний напрям його вивчення, зазначивши, що образ дозволяє людині побачити об'єкти у їх реальній конкретно-чуттєвій повноті [1, с. 38].

Літературознавчі, мовознавчі та мистецькі дисципліни активно продовжують досліджувати поняття образу, визначаючи що саме слово *образ* має декілька тлумачень. Так, наприклад, тлумачний словник української мови визначає, що «образ є формою відображення дійсності, що народжується або постає в уяві та зображує об'єктивну дійсність» [6, с. 256]. У мистецтвознавстві та літературознавстві зустрічається термін «художній образ», що має декілька значень: 1) специфічна форма пізнання і зображення дійсності; 2) художній твір та його складові елементи. Найбільш повне трактування художнього образу у сучасному літературознавстві, на нашу думку, пропонує український науковець П.В. Білоус, який зазначає, що «художній образ – комплексне вираження конкретно-чуттєвого враження про дійсність, яке виявляє себе у процесі творчої діяльності митця, становить нерозривну єдність змісту і форми, репрезентує художній світ, створений за допомогою уяви, фантазії та асоціативного мислення автора» [1, с. 54].

В основі художнього образу як специфічної форми відображення дійсності лежить чуттєвий образ, що робить його емоційно-підкресленим і змістовно-узагальненим, тобто таким як його бачить автор. Через суб'єктивно-емоційне сприйняття людина отримує знання від світу, отже формує власне ставлення до нього [2, с. 97–98].

Наукові розвідки пропонують наступні класифікації художніх образів за: 1) історичною епохою; 2) ідейно-художнім напрямом або стилем; 3) способом творення і сприйняття; 4) характером; 5) ставленням автора тощо [4, с. 50]. За

допомогою конкретно-чуттєвого зорового сприйняття і творення образи поділяють на пластичні та непластичні.

Художній образ та образність є складовими багатопланового процесу художнього сприйняття, що поєднує й охоплює емоції, художні асоціації та інтенції автора. За допомогою художнього сприйняття письменник впливає на читача, апелюючи до його фантазії, пам'яті, досвіду, що допомагає осмислити художньо-естетичну доцільність твору, інтерпретувати його сенс, розкрити особливості психологізму твору, позиції читача та автора. Психологічна дієвість має за мету вплинути на минулі відчуття сприйняття (слухові, чуттєво-зорові, тактильні тощо) і конкретизувати інформацію від прочитаного.

Т. Орлова виділяє п'ять етапів художнього сприйняття, зазначаючи що послідовність етапів може бути змінена або деякі етапи можуть бути незастосовані. На четвертому етапі читач інтерпретує і реагує на художні образи відповідно до свого досвіду, отже, формуючи естетичну оцінку прочитаного [3, с. 123].

Художні образи за способом сприйняття уможливають змалювання картини у свідомості читача, апелюючи до п'яти відчуттів: зору, слуху, смаку, нюху та дотику. Митець створює візуальні образи, змальовуючи колір, форму, розмір, тінь, текстуру. Описуючи звуки та явище ономапопеї, автор формує аудіальні образи та впливає на читача в реальному часі, навіть без зовнішнього подразника. За допомогою кінестетичних або тактильних образів автор зображує наші відчуття (наприклад, температура), дотики або рухи довкола нас. Особливе місце серед художніх образів за способом сприйняття посідають густаторні та ольфакторні образи, тобто смакові і нюхові, адже через зображення запахів та смаків митець вміло впливає на читача і його відчуття, а також передає авторський задум (наприклад, «Парфуми» П. Зюскінда).

Візуальні, аудіальні, густаторні, ольфакторні та кінестетичні образи покликані викликати емоційну оцінку читача, сприяти повноцінному розумінню та запам'ятовуванню прочитаного (персонажів, подій тощо). Тобто розуміння,

запам'ятовування та оцінка літературних текстів є неповними без залучення органів чуття під час художнього сприйняття тексту [6, с. 84].

Отже, поняття художнього образу є центральним у літературознавстві та мовознавчих дисциплінах. Дослідники виділяють декілька класифікацій художнього образу, зазначаючи, що їхня основна мета полягає у тому, щоб вплинути на читача, викликати певну емоційну реакцію. Художній образ – це одночасно конкретна і узагальнена картина буття, яка передається за допомогою вербальних засобів і художніх прийомів. У літературному творі це частина художнього цілого, що наділена самостійністю і змістом, створена автором за допомогою мовленнєвих засобів, які активізують уявлення читача про естетичні і концептуальні складники художнього твору.

Література

1. Білоус П. В. *Теорія літератури*. Київ: Академвидав, 2013. 328 с.
2. Галич О. А., Назарець В. М., Васильєв Є. М. *Теорія літератури : підручник*. Київ : Либідь, 2005. 488 с.
3. Орлова О. В. *Сприйняття як літературознавча проблема*. Рідний край. 2011. Т. 1, № 24. С. 115–125.
4. Пітерська О. В. *Художній образ у сучасному науковому дискурсі*. Філологічні науки. 2020. № 32. С. 50.
5. *Тлумачний словник української мови. 20 000 слів і словосполучень / ред. В. В. Дубічинський ; уклад.: Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник*. Харків : Книжк. Клуб, 2010. 608 с.
6. Krasny K. A. *Imagery, affect, and the embodied mind implications for reading and responding to literature* /. URL: <http://handle.tamu.edu/1969.1/3274> (date of access: 14.01.2023).

V. Kochubei

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

WAYS OF SHAPING PHONOLOGICAL COMPETENCE

Common English framework of reference for languages: learning, teaching assessment (CEFR) [1] is widely recognized as the most authoritative document in language teaching. It promotes language competences, which are essential for social inclusion, mutual understanding and professional development. Language is viewed as

a vehicle of communication with the key idea of learning to use the language rather than just learning about the language [1, p. 27]. If so, what is the place of phonological competence in language acquisition?

Pronunciation plays a crucial role in the language class especially at early stages of language acquisition. CEFR includes phonological competence in its descriptive scheme as well as in its assessment scale. However, as Enrica Piccardo states, phonology “has been under-researched by scholars working in second / foreign language education” [4, p. 6]. Moreover, methodology books dedicate little attention to pronunciation and phonology and do not base their indication on research [4, p. 12]. Native-like accent is no longer considered to be the target in language acquisition. The idea that intelligibility is most crucial for successful communication in second / foreign language learning [3, p. 316-317] has become widely accepted among educators. Taking intelligibility as the key goal in teaching pronunciation, EFL teachers often question the effectiveness of L2 phonological instruction, especially when adult learners are concerned. Many students find pronunciation hard to improve when a certain level of fluency has been reached. In the view of action-oriented approach pronunciation drills are often perceived as boring, repetitive, lacking emotional challenge. Evidently, there is a growing need for modernization of teaching techniques aimed at reaching phonological competence.

Computer-assisted pronunciation training programs are a useful tool but they lack individual approach that EFL teachers can provide. Feedback is highly important for students to see their progress in foreign language pronunciation.

When it comes to language description, various phonetic features are grouped into three categories: overall phonological control, sound articulation and prosodic features (intonation, stress, rhythm) [1, p. 135]. Overall phonological control involves the idea of intelligibility which measures how much effort is required from the interlocutor to decode the speaker’s message [1, p.135]. Sound articulation is related to the speaker’s familiarity and confidence with the target language sounds. Key concepts in the area of prosodic features include control of stress, intonation and / or rhythm and the ability to exploit and vary stress and intonation to highlight his / her particular messages.

The challenges of teaching pronunciation are described by Adrian Underhill in his article “Pronunciation – the poor relation?” [5] where he emphasizes two aspects of pronunciation teaching: the need for physicality and the need for a mental map. Physicality deals with the physical aspect of articulation, with teaching how to train articulatory muscles and how to control the work of these muscles. Foreign language learners need both physical and cognitive effort. Phonemic chart (or its variation, the mental map of sounds) provides mental scaffolding. Learners must learn to associate L2 sounds with their visual images, transcription symbols. If the students receive sufficient training in sound recognition they are more likely to reproduce the sounds correctly. The activities aimed at developing phonological competence in sound recognition and articulation are usually variations of the following:

1. Listen and tick the sounds you hear.
2. Listen and repeat / read. What’s the difference between a and b?

Another idea may be asking the students to write a few words using phonemic chart symbols and then exchange the students’ lists and read the words [6].

Listening and repeating sounds in words are just the first steps in acquiring phonological competence. English pronunciation instruction should be integrated into prosodic framework with the emphasis on the role of rhythm and melody as means of organizing thoughts. In her book [2] Judy B. Jilbert suggests several effective activities for training such prosodic features as stress, rhythm and melody. Overcoming native language articulatory habits becomes successful only when students develop pronunciation skills through exercises and communicative activities. The goal of reaching intelligibility cannot be fully attained without increased work on phonological aspect in language education.

Література

1. *Common European framework of reference for languages: learning, teaching assessment. Companion volume with new descriptors. Council of Europe. 2018. URL: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>*

2. *Jilbert J. B. Teaching the pronunciation. Using the prosody pyramid. Cambridge University Press, 2008. 52 p.*

3. Munro, M. J., Derwing, T. M. *The foundations of accent and intelligibility in pronunciation research*. *Language Teaching*. 2011. 44(3), P. 316–327

4. Piccardo E. *Common European framework of reference for languages: learning, teaching assessment. Phonological scale revision process report*. Council of Europe. 2016. URL:

<https://rm.coe.int/phonological-scale-revision-process-report-cefr/168073fff9>

5. Underhill A. "Pronunciation – the poor relation?" URL:

<https://www.teachingenglish.org.uk/article/pronunciation-poor-relation>

6. *Using the phonemic chart for autonomous learning*. URL:

<https://www.teachingenglish.org.uk/teaching-resources/teaching-secondary/activities/beginner-a1/using-phonemic-chart-autonomous>

Т.О. Коломоєць

Запорізький національний університет

**ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ У ЗВО –
СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ З
ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ**

В умовах сучасних державотворчих та правотворчих процесів в Україні, безпосередньо пов'язаних із протидією зовнішній збройній агресії, актуалізуються питання й формування дієвого фундаменту для повоєнної відбудови нашої держави, відновлення «сильної європейської країни як майбутнього для іноземного інвестування», що і визначено як візію у Плані повоєнної відбудови України, запропонованому Прем'єр-міністром України у липні 2022 року. Охоплюючи перелік національних програм для досягнення ключових результатів (наприклад, Національна програма «Основи відновлення. Зміцнення інституційної спроможності» і її складова «Створення Експертно-аналітичної платформи з питань англійських перекладів законодавчих актів України», Національна програма «Прагнення до інтеграції в ЄС» та її складові «Гармонізація українського законодавства з законодавством ЄС у сфері поштового зв'язку», «Формування рекомендації щодо послідовності опрацювання положень Директив ЄС, які потребують імплементації в

законодавство України щодо нарахування та сплати податків, податкового адміністрування» тощо), План повоєнної відбудови України фактично визначив стратегічний напрямок державної політики з підготовки фахівців, спроможних їх реалізувати. Запит держави на належну та якісну організацію перекладу законодавства України англійською мовою, а також перекладу законодавчих актів Європейського Союзу українською мовою, обумовлює й потребу підготовки фахівців, які безпосередньо долучаються до такої діяльності й забезпечать її результативність та ефективність. Згідно з чинним законодавством України юридичний переклад не виділяється в якості окремої професії, а Класифікатор професій ДК 2010 не містить переліку робіт, кваліфікацій та професій, пов'язаних із юридичним перекладом. Отже, з одного боку, відсутні будь-які обмеження щодо допуску особи до діяльності, пов'язаної із юридичним перекладом, відсутній імператив щодо наявності у особи спеціальної освіти, з іншого боку, виконання такої діяльності передбачає певної підготовки особи як зі спеціальності 081 Право (освітня програма Право), так і 035.041 Філологія (освітня програма Германська мова та література (переклад включно)). При цьому варто звернути увагу, що не просто знань, теоретичної підготовки, а саме компетентностей «перекладача певної галузевої спрямованості» - «перекладача правничої спрямованості». Особи, які залучаються до відповідної діяльності (а її обсяг та зміст, з урахуванням реалій сьогодення та пріоритетів державотворення та правотворення на майбутнє, суттєво зростають та урізноманітнюються), мають опанувати два типи знань та компетентностей – правничі та мовні. І саме на цю специфіку підготовки фахівців звертає увагу МОН України у Листі № 1/484-23 від 12.01.2023 «Про підготовку фахівців з юридичного перекладу», із деталізацією положень Доручення КМУ № 36340/1-22 від 31.12.2022, Доповідної записки Державного секретаря КМУ № 156/09-55-28-22 від 11.11.2022. Запит держави на підготовку фахівців з юридичного перекладу та їх кількісне зростання вимагає вирішення організаційних питань такої підготовки.

З огляду на потребу комбінації двох типів знань, практичноорієнтоване спрямування всього процесу підготовки, залучення для кадрового супроводу як

юристів, так і філологів, а відповідно й акцент при формуванні кола потенційних здобувачів на осіб, які отримали (або ж отримують) рівень вищої освіти за спеціальностями Право та Філологія (щодо інших спеціальностей результат підготовки може бути менш ефективним, хоча і незабороненим), цілком можливо вести мову про декілька «базових» моделей підготовки фахівців з юридичного перекладу у ЗВО України.

Так, цілком можливо вести мову про запровадження підготовки здобувачів за окремою освітньою програмою «Юридичний переклад» як за першим (бакалаврським), так і за другим (магістерським) рівнями вищої освіти за спеціальностями Право та Міжнародне право й присвоєння випускникам професійної кваліфікації «фахівець з юридичного перекладу» поряд із, наприклад, «фахівець з міжнародного права». Такий досвід вже є в Україні (наприклад, в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, із присвоєнням випускникам освітньої програми Міжнародне право спеціальності Міжнародне право двох кваліфікацій) і він активно запозичується вітчизняними правничими освітянськими школами. Така модель підготовки фахівців з юридичного перекладу у ЗВО є системною, тривалою у часі, ресурсовитратною, із виділенням унікальності кожної освітньої програми.

Цілком можливою вбачається підготовка за освітньою програмою «Юридичний переклад» й здобувачів вищої освіти за спеціальністю Філологія, Переклад. Оскільки базовим фундаментом підготовки здобувачів буде мовна підготовка, зміст цієї освітньої програми (а це у переважній більшості може бути другий (магістерський) рівень вищої освіти) має бути «насичений» освітніми компонентами правничого змісту, хоча і мовний тип знань та компетентностей має бути присутнім. Для випускників цієї моделі підготовки варто також передбачити присвоєння професійної кваліфікації «фахівець з юридичного перекладу», що істотно вплине на їх конкурентоспроможність на ринку праці й можливість залучення до реалізації національних програм Плану повоєнної відбудови України.

Як перша, так і друга модель підготовки фахівців є системними, тривалими у часі, передбачають проходження обов'язкової процедури акредитації освітніх програм та їх відповідність встановленим у законодавстві критеріям, можливість доступу до них лише осіб у разі проходження «фільтрів» (ЗНО з певних дисциплін, ЄФВВ, ЄВІ, прохідний бал тощо).

Водночас менш витратною як у часових, так і ресурсних вимірах в цілому є модель підготовки фахівців з юридичного перекладу за сертифікатною програмою або програмою підвищення кваліфікації «Юридичний переклад», із автономією ЗВО щодо кількості кредитів ЄКТС, критеріїв допуску до навчання, змістовного наповнення, кадрового, методичного супроводу, щоправда, із обов'язковим збереженням практично орієнтованого компетентнісного підходу процесу підготовки й комбінації двох типів знань та компетентностей. Саме сертифікатна програма або ж програма підвищення кваліфікації «Юридичний переклад» є найбільш оптимальним інструментом оперативного «зростання якості» вже наявних кадрових ресурсів (співробітники органів публічної влади, для реалізації конкретних національних програм, із акцентом на певну галузеву спрямованість їх професійної діяльності, за запитом конкретного органу публічної влади тощо) для вирішення поточних питань підготовки реалізації національних програм Плану повоєнної відбудови України, мобільності у змістовній трансформації процесу підготовки таких кадрів й водночас «пілотним проєктом» для ЗВО у визначенні спроможності підготовки здобувачів за відповідними освітніми програмами рівнів вищої освіти задовольнити стратегічні запити держави у кадрах відповідної кваліфікації.

За рахунок впровадження всього розмаїття зазначених моделей підготовки фахівців з юридичного перекладу у ЗВО цілком можливо вирішити питання кадрового професійного супроводу як поточних, так і перспективних завдань реалізації національних програм Плану повоєнної відбудови України.

М.Г. Корабель

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

О.А. Коваленко

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

ФЕМЕНІЗМ ТА ГЕНДЕРНІ СТУДІЇ

У другій половині ХХ століття поява нових соціально-філософських теорій відбувалася паралельно з демократизацією західного суспільства. Активізація фемінізму сприяла прискореному поширенню цілої низки ідей.

Початок інтелектуального фемінізму можна пов'язати з постструктуралістським і постмодерністським напрямками. Наприклад, постструктуралістський варіант фемінізму, розробляючи теорію «жіночого письма», показує жіночні (нежіночі) способи вираження в різних фігурах мови – тональності, ритмі, риториці, метафорі і т.п.

Фемінізм як суспільне явище примушує людство розкрити очі на багаторічне існування маскулінізму (домінування чоловіків у всіх сферах суспільного життя та поява пов'язаних з ним гендерних стереотипів, нав'язування гендерних ролей).

Саме завдяки феміністському рухові та боротьбі жінок за рівні права з чоловіками ввійшов до вжитку термін «гендер» (80-ті роки) для позначення надбіологічної, культурно-детермінованої статі; поява терміна виражала виникнення проблеми та необхідності її вирішення. Так звані «гендерні дослідження» (або «гендерні студії» – «gender studies») стали сферою науки, що звернулася безпосередньо до вивчення соціального в біологічному та біологічного в соціальному. На відміну від слова «sex», що позначає фізіологічні відмінності двох статей, «gender» позначає соціальні та ті, що з ними по'язані. Тобто поняття «гендер» стосується обох статей. Вперше термін був запроваджений Р. Столлером, який назвав свою книгу «Sex and Gender», де й виникає певна опозиція цих двох понять, кожне з яких передбачає відмінності, але в різних планах: суто біологічному та культурно-психологічному [1, с. 189].

Сьогодні гендерні студії у сфері мови й комунікації привертають увагу все більшого кола дослідників; формується самостійний науковий напрямок – лінгвістична гендерологія, названа також гендерною лінгвістикою.

У загальному плані, дослідження гендера в мовознавстві стосується двох груп проблем:

1. Мова й відображення в ній статі. Мета такого підходу полягає в описі й поясненні того, як репрезентується в мові наявність людей різної статі (досліджуються, в першу чергу, номінативна система, лексикон, синтаксис, категорія роду й т.п.).

2. Мовленнєва й у цілому комунікативна поведінка чоловіків і жінок, де виділяються типові стратегії й тактики, гендерно специфічний вибір одиниць лексикона, способи досягнення успіху в комунікації, переваги у виборі лексики, синтаксичних конструкцій тощо – тобто специфіка чоловічого й жіночого мовлення.

При вивченні мовленнєвої й у цілому комунікативної поведінки також враховується гендерний фактор. Однак протягом останніх років його роль не вважається настільки радикальною, як це було на початковому етапі. Гендер розглядається як один із параметрів, за допомогою якого в спілкуванні конструюється соціальна ідентичність мовця. Як правило, він взаємодіє з іншими параметрами – статусом, віком, соціальною групою й т.п. У науці поки ще не склалася єдина концепція дослідження гендера в комунікації. Однією з найбільш відомих робіт у цій сфері стала праця Дебори Таннен «Ти мене просто не розумієш. Жінки й чоловіки в діалозі» [2]. Авторка аналізує комунікативні невдачі в спілкуванні осіб різної статі й пояснює їх різними вимогами, пропонованими суспільством до чоловіків і жінок, а також специфікою соціалізації в дитячому й підлітковому віці, коли спілкування відбувається переважно в одностатевих групах. Під впливом цих факторів у чоловіків і жінок виробляються різні мотиви поведінки, різні стратегії й тактики спілкування. Мовна поведінка чоловіків, як правило, націлена на досягнення й збереження незалежності й високого статусу. Від жінок суспільство очікує неконфліктності,

поступливості, емоційності. Вимовляючи ті самі фрази, чоловіки й жінки можуть керуватися різними мотивами й по-різному інтерпретувати слова співрозмовника.

Таким чином, гендерні дослідження дозволяють побачити серйозні відмінності у мовній поведінці чоловіків та жінок, які зумовлені психолого-емоційними та соціальними причинами.

Література

1. Емірсуїнова Г.І. Деякі тенденції розвитку фемінізму другої половини ХХ століття . Нова парадигма. Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2000. Вип. 16. С. 188-199.
2. Tannen D. *You just don't understand. Women and men in conversation.* New York: Ballantine Books, 1990. 330p.

А.М. Крохмаль

Харківський національний університет

міського господарства імені О.М. Бекетова

ФОРМУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ПОЗИЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ПІДЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

На сьогоднішній день важливим є не лише надати студентам знання зі спеціальності на яку вони навчаються, але й надати їм чітке розуміння всіх сфер, де вони можуть реалізуватись в професії. Це є одне з головних завдань вищих навчальних закладів, бо реалії такі, що багато хто з випускників вищих закладів не йдуть в професію, бо не до кінця розуміють, де, саме, вони можуть реалізуватись. Саме з цією метою студентам філологам в Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова надається можливість спробувати себе як перекладачем, так і викладачем під час проходження практик. Саме на третьому курсі у них є можливість пройти педагогічну практику в технікумах. Але зважаючи на реалії сьогодення ця практика проводиться дистанційно. Тобто у них є можливість не лише зрозуміти

, чи є викладання сферою їх майбутньої професійної реалізації, але й спробувати себе викладачем в незвичайних обставинах – викладання он-лайн.

Розвиток технологій дистанційного навчання та ІКТ дозволив досить швидко й ефективно вирішити проблему переведення навчального процесу в освітніх закладах у режим змішаного навчання, що став безальтернативним способом навчання в умовах пандемії. Водночас викладачі й учні та студенти мали пристосуватись до умов роботи у віддаленому режимі й опанувати типові платформи онлайн та дистанційної комунікації, такі як ZOOM, Meet, Teams та інші.

Проблемним елементом педагогічної практики, яка відбувається у режимі дистанційного навчання, за думкою науковців Н. Безлюдної та Н. Дудник, є організація та проведення виховного заходу (виховної години, предметного вечора, екскурсії тощо), що є одним із завдань навчальної практики майбутнього учителя початкових класів [Безлюдна]. Враховуючи те, що в умовах карантину класичний виховний захід провести неможливо, автори розробили завдання-замінники для забезпечення формування виховних компетенцій майбутніх вчителів:

- аналіз виховного заходу базового закладу освіти, проведеного раніше і збереженого у відеозаписі;
- розробку авторський сценарій тематичного заходу – із його аналізом;
- визначення шляхів організації виховної роботи школи в умовах дистанційного навчання – відповідно до плану виховної роботи та із урахуванням потреб учнів, батьків (використання синхронних та асинхронних засобів комунікації; обмеження кількості додатків та платформ – із визначенням найзручніших; допомога у покращенні змісту й технологічності роботи шкільного сайту; створення локальних спільнот і організація їх роботи; добір матеріалів та засобів для проведення інтерактивних виховних заходів; організація учнів до роботи над тематичними проєктами у парах, групах – із представленням інструкцій та алгоритмів; надання допомоги батькам та учителям у використанні цифрових пристроїв та різних застосунків; створення

мотиваційних листів-подяк для учнів та батьків – за співпрацю в умовах карантину.

Узагальнення досвіду науковців щодо організації педагогічних практик студентів в умовах пандемії дозволило виокремити основні аспекти підготовки майбутніх філологів до викладацької діяльності із застосуванням дистанційних засобів навчальної діяльності, до яких відносимо:

- ознайомлення із основними платформами реалізації дистанційного навчання у закладі освіти та аналіз ефективності їх застосунків для вивчення іноземної мови в усіх видах мовленнєвої діяльності;
- вибір однієї найбільш оптимальної платформи й детальна презентація усіх її можливостей у вивченні іноземної мови учням (студентам);
- вибір методичних матеріалів, оптимальних для навчання іноземної мови учнів (студентів) на означеній платформі;
- підготовка кожного заняття з урахуванням як технічних можливостей платформи, так і представлення кожного із видів мовленнєвої діяльності учнів (говоріння, аудіювання, письмо, слухання);
- урахування в організації заняття часу на технічні включення студентів;
- корегування класичних елементів навчального заняття (уроку) з урахуванням можливостей обраної платформи.

Отже, підготовка майбутнього філолога до практичної викладацької діяльності з метою формування у них альтернативної позиції професійної реалізації має здійснюватися на основі сформованих теоретичних знань з дидактики, організації вихованого процесу та методики викладання іноземної мови. Ураховуючи особливості провадження навчального процесу в умовах сучасного життя студенти мають бути готовими до реалізації навчання як в режимі реальної присутності, так і в дистанційному форматі.

Література

1. Ірина Барабаш (2015). Актуальні проблеми практичної підготовки майбутніх учителів-філологів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* № 12, с 114–122. URL https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2015/12_2/16.pdf

2. Безлюдна В. Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у системі вищої освіти / В. Безлюдна // *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. - 2016. - № 4. - С. 178-185.

Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_4_26

3. Garrison, D., & Kanuka, H. (2004). *Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education*. *The Journal of The Internet and Higher Education*, 7, 95-105 [in English]. https://www.researchgate.net/publication/222863721_Blended_Learning_Uncovering_Its_Transformative_Potential_in_Higher_Education

4. Rivera, J. (2019). *Blended Learning-Effectiveness and Application in Teaching and Learning Foreign Languages*. *Open Journal of Modern Linguistics*, 9, 129-144. <https://doi.org/10.4236/ojml.2019.92013>

5. Specht, A. L. (2022). *Practices and their Challenges in an English Teaching Project of a Brazilian State University during the Pandemic*. *Educational Challenges*, 27(1), 23-33. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2022.27.1.02>

O.Yu.Kuznetsova

Yaroslav Mudryi National Law University

L.A.Shtefan

H.S.Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

V.P.Simonok

Yaroslav Mudryi National Law University

E-ASSESSMENT: ASPECTS TO CONSIDER

Assessment makes an essential element of the teaching and learning process. It directly serves defining the quality of education provided at a higher education institution. It allows to reveal the level of education achieved and its correspondence to certain standards. It provides those engaged in teaching with the data on the efficiency of their teaching activity, on the issues that cause difficulties and require more efforts on both their part and on the part of students, prompts theoretical and practical research into the education content matters as well as into teaching methods, forms and technologies. Learners get clear information about their level of learning achievements, about the areas of their knowledge to be improved, get impulse on

promoting their learning. These are only several of a number of functions assessment (its different types: diagnostic, formative, interim, summative etc.) in education serves

Scholars and educational policymakers believe that [ensuring the quality of higher education demands creation of appropriate conditions for personal and professional development of students and their successful achievement of educational goals and planned results](#). Thus, the mission of a modern institution of higher education is to create a favourable educational environment for each student, direct him/her to an independent educational and cognitive, learning and research, professional and practical activities [5, p.10]. Besides, institutions of higher education should help students to define their educational and professional priorities and build individual trajectories of training and education. The strategy for ensuring education of high quality "determines the interconnected and mutually agreed activities of all subjects of the educational process, directed at the achievement of a common goal [5, p.11-12].

The document "Standards and Guidelines for Quality Assurance in European Higher Education Area" (2015) defines quality as "a result of the interaction between teachers, students and the institutional learning environment" adding that "quality assurance should ensure a learning environment in which the content of programmes, learning opportunities and facilities are fit for purpose" [4].

The authors of the document claim that "at the heart of all quality assurance activities are the twin purposes of accountability and enhancement. Taken together, these create trust in the higher education institution's performance. A successfully implemented quality assurance system will provide information to assure the higher education institution and the public of the quality of the higher education institution's activities (accountability) as well as provide advice and recommendations on how it might improve what it is doing (enhancement). Quality assurance and quality enhancement are thus inter-related" [4].

As current technological progress prompts a great level of use of electronic digital devices, the aspects of e-assessment are getting growing priority. Both technological and content issues of e-assessment undergo research and draw attention of scholars and academics. Denoting high quality e-assessment expert opinion focuses on

Psychometrics (reliability, validity), Pedagogy (mapping to intended learning outcomes), and Practical issues (security, accessibility).

The authors of the Report on Summative E-Assessment Quality (2009) point out that what “high quality” meant to those who they interviewed depended on the role they played in the process of creating and using e-assessments. Their interviewees listed the following matters as influencing quality e-assessment: using the medium to give an extra dimension to assessment, including creating e-assessments that are authentic to the skills being tested; issues around delivery including security, infrastructure reliability, and accessibility; fairness and ease of use; supporting academic, managerial, and organisational goals; addressing the intended learning outcomes; and validity and reliability, mainly in their “non-psychometric” senses. The interviewees focused on the e-assessment issues that were foremost in their mind [3].

The authors’ findings suggest that steps needed to produce high quality e-assessment are associated with: establishing sets of steps to follow for both content and quality management; identifying, using, and developing relevant standards for both content and quality management; identifying metrics for both content and process; and capability maturity modelling as an encapsulation of these three essential elements of a quality management process [3].

In fact, most scholars researching e-assessment point out the necessity: to develop toolkits and guides for the end-to-end process of creating e-assessment, for the quality assurance of e-assessments, psychometric measures for assessing the quality of item banks, development and extension of existing psychometric theory, to hold workshops and prepare support materials to disseminate good practice in question creation and meeting educational needs [1;2;3].

E-assessment issues have appeared to be extremely important in higher education of wartime Ukraine as e-assessment instruments and tools offer an important means for maintaining the teaching process, for finding out the results of the educational process, for meaningful educational developments and modifications. The period of online teaching during Covid-19 pandemic urged institutions of higher education in Ukraine to work out sets of e-assessment materials and educational resources in all

curricula subjects that are widely used in institutions of higher education nowadays. However, in the given circumstances the aspects that cause debates and have to be solved concern some technical and technological issues of e-assessment implementation, such as: - accessibility of technical support (instructors and students should be able to get help, should know how to get help, and from whom they can get help when certain problems arise); - access to the required hardware, software, and the Internet connection with suitable bandwidth; - interruptions in the access to e-assessment tools (algorithms for coping with the situation); - ensuring security of an e-assessment (the need to verify the identities of students and be sure that students do the e-assessment tasks themselves to avoid cheating).

Thus, there is a need for the mechanisms for overcoming the existing disadvantages of the e-assessment process. They may include using monitoring tools to ensure students' identity, limiting access time to prevent content sharing, mixing the options, randomising the item order, etc.

References

1. Doğan, N., Kıbrıslıoğlu Uysal, N., Kelecioğlu, H., & Hambleton, R. K. (2020). *An overview of e-assessment. Hacettepe University Journal of Education, 35(Special Issue), 1-5. DOI: 10.16986/HUJE.2020063669*

2. Kuznetsova O. *Focus on Assurance of Quality in European Higher Education/ The scientific heritage. No 75. Vol.3. (2021). - P.25-28. DOI: 10.24412/9215-0365-2021-75-3-25-28*

3. *Report on Summative E-Assessment Quality (REAO) / L. Gilbert, V. Gale, B. Warburton and G. Wills. 2009. (PDF) JISC Report on E-Assessment Quality (REAO) in UK Higher Education (researchgate.net)*

4. *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area.*

Retrieved from:

http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/2015_Yerevan/72/7/European_Standards_and_Guidelines_for_Quality_Assurance_in_the_EHEA_2015_MC_613727.pdf

5. *Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей. Київ; Ніжин: Видавець Лисенко М. М., 2019. 176 с.*

АКАДЕМІЧНА САМОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З АКАДЕМІЧНОЮ УСПІШНІСТЮ

Сучасний дистанційний формат навчання ставить перед студентами численні завдання. Велику роль грає у вдалому вирішенні поставленої мети таке психологічне явище як самоефективність. У поняття самоефективність вкладається здатність людей усвідомлювати свої можливості та здійснювати у повсякденному житті їх найкращим чином. А. Бандура та інші дослідники в галузі когнітивної психології встановили, що самоефективність відіграє важливу роль у тому, як цілі, бажання та мотиви втілюються в життя [2]. Самоефективність – це очікування успіху від своїх дій, віра у власну ефективність. Самоефективність залежить від конкретного типу діяльності, і люди, які мають велику віру в самоефективність, проробляють в розумі сприятливі варіанти розвитку подій, які визначають їх на більш ефективне виконання поставленої мети. Навпаки, що вважають себе неефективними, припускають несприятливий перебіг подій, акцентуючи увагу свідомості на негативному результаті запланованих дій, що, справді, призводить їх до невдалого результату.

Академічна самоефективність є одним із важливих факторів, що впливають на академічну успішність. Академічна самоефективність стосується віри та ставлення студентів до своїх можливостей досягти успіху в навчанні, а також віри у свою здатність виконувати навчальні завдання та успішне вивчення матеріалів. Віра в самоефективність веде до відмінної продуктивності індивідів через підвищення відданості, зусиль і наполегливості. Студенти з високим рівнем самоефективності пояснюють свої невдачі меншими спробами, а не нижчими здібностями, тоді як учні з низьким рівнем самоефективності приписують свою невдачу своїм низьким здібностям [9]. Тому самоефективність може впливати на вибір завдань і наполегливість під час їх виконання. Іншими словами, студенти з низькою самоефективністю частіше бояться виконувати свої

завдання, уникають, відкладають на потім і незабаром кидають їх [2]. Навпаки, люди з високим рівнем самоефективності частіше покладаються на себе, коли стикаються зі складними проблемами, щоб знайти рішення проблеми, а також проявляють терпіння під час процесу, докладаючи більше зусиль і довше наполегливо подолаючи проблему. виклики. Таким чином, здається, що самоефективність є одним із найважливіших факторів академічної успішності студентів. Наприклад, Chemers і Garcia виявили, що самоефективність студентів на першому курсі університету є сильним прогностичним показником їх майбутньої успішності [4]. Низка досліджень демонструє, що академічна самоефективність позитивно та суттєво впливає на їхню академічну успішність [1]. Інші дослідження показали, що академічна самоефективність має значний вплив на навчання, мотивацію та академічну успішність студентів [10; 7; 5].

Очікування самоефективності є центральним елементом соціальної когнітивної теорії, запропонованої Бандурою [3]. Ця конструкція стосується переконань людини щодо її здатності мобілізувати напрямки дій, необхідні для досягнення бажаних особистих цілей. Таким чином, це фундаментальний психологічний ресурс для здійснення контролю над подіями у своєму житті. Насправді самоефективність вважається потужним мотиваційним, когнітивним та афективним чинником поведінки учнів, який має значний вплив на їхню участь, зусилля, наполегливість, саморегуляцію та досягнення. Ці характеристики роблять самоефективність важливою змінною в контролі стресу, і це фактор захисту від впливу повсякденних факторів стресу [8; 11]. Самоефективність є ресурсом для контролю над подіями свого життя та потужною мотиваційною детермінантою поведінки студентів, що впливає на їхню наполегливість, залученість та успіх. Деякі дослідження показують, що самоефективність вважається важливим фактором в управлінні стресом і як спосіб психічного захисту від впливу стресорів [8; 11]. Інші демонструють тісний зв'язок між самоефективністю, позитивними емоціями, стресом і академічною успішністю [6; 12], вважаючи, що переконання в самоефективності можуть призвести до відмінної успішності підвищення прагнення до успіху. Дослідники

відзначають, що люди з високим рівнем самоефективності частіше покладаються на себе і докладають більше зусиль, щоб знайти рішення проблеми.

Самоефективність ситуативна, тобто є оцінкою своєї здатності виконати конкретне завдання, конкретний вид діяльності. Тому основною метою є такий підбір матеріалу та вибір стратегії, які б змогли розкрити потенціал впевненості студента у власній потенційній успішності. Самоефективність також впливає на рівень тривожності, що важливо за умов військової агресії. Зіткнувшись із погрозами, стресовими ситуаціями та труднощами, люди з високою самоефективністю відчувають менше тривоги та інших негативних переживань. Учні з високою самоефективністю виявляють велику толерантність до невдачі і з більшою наполегливістю просуваються у своїй діяльності. Також вони менш тривожні і оптимістичніше дивляться на результати своєї діяльності – відповідно, домагаються більшого. Таким чином, створюючи певні завдання та ставлячи деякі завдання, очікується певний рівень академічної самоефективності, безпосередньо пов'язаний з академічною успішністю. Створення таких ситуацій успіху для учнів може впливати на глибину та якість навчання. невдалому результату.

Література

1. Alyami M, Melyani Z, Al Johani A, Ullah E, Alyami H, Sundram F, et al. *The impact of self-esteem, academic self-efficacy and perceived stress on academic performance: a cross-sectional study of Saudi psychology students. Eur J Educ Sci (EJES). 2017;4(3):51–68.*
2. Bandura A. *Self-Efficacy: The Exercise of Control. New York: Worth Publisher; 1997*
3. Bandura A. *Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. Psychol Rev. 1977; 84 (2): 191*
4. Chemers MM, Hu L-t, Garcia BF. *Academic self-efficacy and first year college student performance and adjustment. J Educ Psychol. 2001;93(1):55.*
5. Doménech-Betoret F, Abellán-Roselló L, Gómez-Artiga A. *Self-efficacy, satisfaction, and academic achievement: the mediator role of Students' expectancy-value beliefs. Front Psychol. 2017;8:1193.*
6. Feldman, D. B., and Kubota, M. (2015). *Hope, self-efficacy, optimism, and academic achievement: distinguishing constructs and levels of specificity in predicting college grade-point average. Learn Individ. Differ. 37, 210–216. doi: 10.1016/j.lindif.2014.11.022*

7. Ferla J, Valcke M, Cai Y. *Academic self-efficacy and academic self-concept: reconsidering structural relationships. Learn Individ Differ. 2009;19(4):499– 505.*
8. Freire, C., Ferradás, M. M., Núñez, J. C., Valle, A., and Vallejo, G. (2019). *Eudaimonic well-being and coping with stress in university students: the mediating/moderating role of self-efficacy. Int. J. Environ. Res. Public Health 16:48. doi: 10.3390/ijerph16010048*
9. Kurbanoglu NI, Akim A. *The relationships between university students' chemistry laboratory anxiety, attitudes, and self-efficacy beliefs. Aust J Teach Educ. 2010;35(8):4.*
10. Sadi O, Uyar M. *The Relationship Between Self-Efficacy, Self-Regulated Learning Strategies And Achievement: A Path Model. J Baltic Sci Educ. 2013; 12(1):21–33.,*
11. Schönfeld, P., Brailovskaia, J., Bieda, A., Zhang, X. C., and Margraf, A. (2016). *The effects of daily stress on positive and negative mental health: mediation through self-efficacy. Int. J. Clin. Health Psychol. 16, 1–10. doi: 10.1016/j.ijchp.2015.08.005*
12. Volz, M., Voelkle, M. C., and Werheid, K. (2019). *General self-efficacy as a driving factor of post-stroke depression: a longitudinal study. Neuropsychol. Rehabil. 29, 1426–1438. doi: 10.1080/09602011.2017.1418392*

О.В. Лось

Н.В. Гагіна

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ДРАМАТИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД УДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Удосконалення іншомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця філологічного профілю постає важливим завданням вищої освіти, оскільки здатність майбутніх філологів до розв'язання комплексних завдань у професійній діяльності забезпечує їх затребуваність не тільки на національному, а й світовому ринку праці.

Відповідно до Національної рамки кваліфікацій, компетентність є динамічною комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність фахівця успішно соціалізуватися, провадити професійну та, за необхідності, подальшу навчальну діяльність [1].

Іншомовну комунікативну компетентність розглядаємо як засадничу складову фахової компетентності майбутніх філологів і визначаємо її як цілісне утворення, що ґрунтується на системі набутих знань, навичок і вмінь, індивідуальних та особистісних характеристик, якостей, цінностей, що забезпечує організацію та реалізацію міжособистісної, міжкультурної та масової комунікації різними мовами в усній і письмовій формі та дозволяє майбутнім філологам виконувати завдання в професійній сфері. Професійні завдання розуміються як складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов [2].

У вдосконаленні іншомовної комунікативної компетентності майбутнього філолога значну роль, на нашу думку, відіграють активне та інтерактивне навчання. Будь-які різновиди такого навчання, де студенти активно залучені до практичної пізнавальної діяльності та отримують знання у процесі безпосередньої взаємодії, мають низку переваг порівняно з традиційними.

Ділові та рольові ігри, симуляція, драматизація спонукають до усвідомленої розумової й практичної діяльності, уможливають реалізацію творчого потенціалу, вмотивований розвиток іншомовної комунікативної компетентності.

Особливий інтерес викликає драматизація як різновид активного методу, що дозволяє розвивати розумові здібності та емоційну сферу студентів, комплексно реалізовувати вміння, набутий досвід, особистісний потенціал під час створення творчого продукту. Дослідниця С.Т. Ценг підкреслює важливість використання драматизації на засадах WLA (Whole Language Approach), який дозволяє розвивати всі мовленнєві вміння одночасно в певному значущому для студента контексті [3]. В іншомовній підготовці фахівців філологічного профілю вважаємо доречним використання драматизації творів художньої літератури та фільмів у оригіналі. Студенти отримують можливість інтерпретувати автентичну літературу, долучитися до соціокультурного контексту, набутти позитивного лінгвістичного досвіду. Такий вид активної діяльності характеризується значним ступенем самостійності виконання завдань, що відбувається за наступною логікою: вибір художнього твору чи фільму, спільний перегляд/прочитання,

обговорення сюжету, критичних відгуків, подальша мовна адаптація твору/фільму з написанням власного сценарію, низка репетицій та інсценізація. Важливою постає роль викладача, що полягає в здійсненні постійного моніторингу, надання порад, коректур щодо правильності англійської адаптації, релевантності вербальних та невербальних норм, вимови, окресленні чітких критеріїв оцінювання кінцевого продукту.

Серед навчальних переваг, що свідчать про ефективність методу драматизації, принагідно зазначимо комплексне вдосконалення всіх мовленнєвих умінь, а саме здатності читати та критично інтерпретувати тексти, краще розуміти на слух іноземну мову, продукувати усні та письмові повідомлення різних жанрів; швидке засвоєння відповідних зразків мовлення, моделей мовної поведінки, вимови, природність та невимушеність у спілкуванні іноземною мовою, краще розуміння соціокультурних особливостей, підвищення мотивації до навчання, подолання психологічних блоків тощо. До того ж варто зазначити, що спільна творча діяльність студентів стимулює когнітивну активність, що, у свою чергу, якісно позначається на процесі оволодіння іноземною мовою загалом.

Отже, драматизація постає інтерактивною, експресивною діяльністю, що може успішно застосовуватись у підготовці філологів, оскільки одночасне використання всіх мовленнєвих умінь у значущому для студентів контексті та творча, емоційно насичена навчальна взаємодія сприяють удосконаленню іншомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця.

Література

1. Національна рамка кваліфікацій. 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>.
2. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf>.
3. Tseng C. T. *Developing communicative competence through drama-based projects in an EFL classroom. International Journal of English Language Teaching*. 2018. Vol. 6, No.8. P. 60–71.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА МОВНОЇ ОСВІТИ СЬОГОДНІ ТА У МАЙБУТНЬОМУ

Нова реальність сьогодні – дистанційне навчання. Але набувши дистанційного формату, освіта зберігає свою логічну структуру, включаючи її невід'ємні складові – ціль, зміст, принципи, форми, засоби. Тобто, все те, що має сприяти успішності процесу передачі та отримання знань. І студентство, і викладацький склад усвідомлюють, що на даний час ми стоїмо перед викликом забезпечення максимально ефективного викладання та навчання в умовах, які ставлять до обох сторін цього процесу певні додаткові вимоги у порівнянні з традиційною формою навчання офлайн.

Звичайно, отримавши певний досвід дистанційного навчання за часів пандемії, студенти та викладачі не зіткнулися зараз із чимось новим у вигляді необхідності використання можливостей інтернету для досягнення цілей навчання. Але викладання та вивчення саме іноземної мови у такому форматі ставить перед учасниками особливі виклики. Достатньо згадати, що на початку вимушеного переведення викладання іноземної мови (як і всіх інших дисциплін) у дистанційну форму взагалі здавалося, що у такому форматі досягти бажаного рівня викладання та, як наслідок, відповідного рівня засвоєння знань студентами буде неможливо. Але досвід декількох попередніх років свідчить, що навіть у таких незвичних умовах виклику, враховуючи прогрес адаптації до нового формату та набуття викладачами досвіду у цій сфері, досягнення цілей освітнього процесу може відбуватися та відбувається.

Основний тягар відповідальності за успішність досягнення цілей, як при дистанційному навчанні, так і при традиційному, покладається на викладача. Адже відомо, що сучасним студентам – представникам покоління, яке майже з народження природно та комфортно почувається у світі комп'ютерних технологій, з їх надзвичайною інформативністю та мобільністю – нецікаво та

нудно тривало просто слухати викладача та виконувати завдання. Незалежно від того, відбувалося б це онлайн чи офлайн.

Саме від викладача залежить, чи вдасться йому створити відповідні умови для ефективного навчання іноземної мови, зацікавити студентів та викликати в них реальне бажання отримати знання. Йдеться про ті методи роботи з аудиторією, які будуть характеризуватися зручною структурою, сучасним змістом та формою, а також відповідати потребі студентів у активній співучасті у навчальному процесі.

Наразі застосування при навчанні сучасних інформаційних технологій стає одним з найосновніших критеріїв, що сприяють пробудженню у студентів зацікавленості, в тому числі й при вивченні іноземної мови. За таких умов від викладача вимагаються наполегливість у саморозвитку та творчий підхід до організації процесу навчання. Необхідно зробити багато – проаналізувавши різноманітні види засобів, визначити та обрати ті інформаційні технології, які будуть сприяти максимальній ефективності отриманого результату навчання. Відповідно, що наразі інформаційно-комунікаційна компетенція стала невід'ємною складовою професійної компетентності викладача. Аналіз світових тенденцій в освіті не залишає сумніву, що майбутнє освіти – це стрімкий розвиток інкорпорації інформаційних технологій у процес навчання в цілому, та іноземної мови зокрема. Хоча дистанційна форма навчання не здатна повністю замінити традиційну форму освіти, з її корисною можливістю особистого контакту студентів з викладачами, але вона, безумовно, повинна бути суттєвим ефективним доповненням до методів традиційної освіти. Оптимальним вбачається використання змішаної моделі навчання іноземної мови.

Як і будь-яке інше явище, навчання у дистанційному форматі має свої недоліки та переваги. До переваг, безумовно, можна віднести його доступність – можливість, знаходячись у будь-якому місці, мати доступ до процесу навчання за умови наявності носія з підключеним інтернетом (ubiquitous learning). Крім того, завдяки своїй гнучкості дистанційне навчання надає студенту можливість власного вибору часу та темпу роботи.

Щодо недоліків, то це, по-перше, відсутність особистого спілкування між викладачем та студентом, а також відсутність постійного контролю з боку викладача, що може призвести до несумлінного ставлення до навчання студента з браком самодисципліни. Крім того, досить вагомим фактором може виявитися залежність від технічних засобів та можливостей – справності комп'ютера, наявності інтернет-з'єднання та безперебійної роботи електромережі.

В якості окремої переваги дистанційного навчання або навчання з використанням інформаційних технологій варто зазначити віртуальне стирання просторових бар'єрів. Цей факт надає спектр різноманітних можливостей для спілкування з носіями мови з різних країн, відкриваючи простір для спільної творчості та взаємозбагачення знаннями.

Література

1. Сорокіна Г., & Краснова, Н. (2021). Викладання іноземної мови в умовах дистанційного та онлайн-навчання. *Interconf*, (50).

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/11605>

S. Mykytiuk

Yaroslav Mudryi National Law University

S. Mykytiuk

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

PROJECT MARKETPLACE MODEL FOR EFFICIENT COOPERATIVE LEARNING AND LINGUISTIC SKILLS DEVELOPMENT IN THE EFL CLASSROOM

Modern research shows that among the top in-demand soft skills important in 2023 are adaptability, communication, critical thinking, digital literacy, time management, taking initiative, teamwork, etc. [1], [2], [3]. The importance of creating a learning environment and instructional design for developing this essential professional skillset has been discussed by educationalists in numerous research. Frazier and Cheek [4] as well as Wang [5] considered that a collaborative learning environment able to

encourage professional behaviour, leadership, and critical thinking was vital for preparing students to work in the current business environment. Johnson and Johnson [6] in line with Kreie, Headrick and Steiner [7] stated that the main factors for successful cooperative learning were quality student interaction and positive peer interdependence. Later Johnson, Johnson and Smith studying Cooperative Learning Model distinguished 5 essential qualities that increase students' engagement in learning:

- *positive interdependence*: the understanding that you are linked with others;
- *individual accountability*: the evaluation of somebody's performance connected to the group;
- *promotive interaction*: the promotion of each other's success;
- *appropriate use of social skills* such as leadership, decision-making, trust-building, communication, and conflict-management skills;
- *group processing*: the study of the process to maximize learning [8].

Besides, it is found that cooperative learning leads to higher individual achievement than competitive or individualistic approaches. Its potential to increase knowledge acquisition, retention, accuracy, creativity in problem-solving, and higher-level reasoning is stressed [9]. Hsiung noticed that initially an individual can demonstrate underperformance but performance could improve gradually as soon as group members became more accustomed to the teamwork procedures [10]. Scholars also pay attention to teachers' continuous coordination and monitoring as important factors to ensure an equal contribution of group members [9].

In this vein, the group project activity conducted in a collaborative learning environment can engage students in active learning and prepare them for their future careers through the development of various important soft skills. Special attention should be paid to the project marketplace model that can be used as the lead-in to this activity. It is suggested that a careful team formation procedure is significant to create highly engaged student project groups to enable them to work productively on problems that participants are collectively interested in. Very often working on projects, students demonstrate social loafing, they work only with their friends or

students showing better knowledge and skills or increased interest in the topic. To make the process of project team formation more democratic and to provide a wider view of project topics the marketplace model was designed [11].

This approach presupposes that students suggest and self-select problem topics for their group projects in the following way.

1) At the initial stage, students are asked to consider a topic they are genuinely or passionately interested in. The teacher thoroughly describes the further process for students to be ready for the competition.

2) Then, students are to present the problems they want to work on to their groupmates. Their task is to try to get other people interested in the same area by providing a short (approximately 90-second) speech. The speech should be concise and persuasive. They have to find ideas to support the importance of their problem and possible ways of its solution. In the EFL classroom, it can be used efficiently to practice oral presentation skills. At this stage, no digital support can be applied. Due to the fact that students convey the problems they are passionate about, they try to find original ways to do it. It makes their groupmates listen to the presentations of others and not only concentrate on their work as it is observed with traditional presentations. Moreover, students are asked to analyse weak and strong points of peers' presentations as it is important for the next stage. On presenting, students have to place a post-it note including a name of a presenter and a short description of a problem and possible solutions. This task is a way to concentrate on developing writing skills, such as using various lexical and grammatical cohesive devices for the ideas to flow meaningfully and logically to produce an understandable and persuasive entity. In online classes, post-it notes can be created in Padlet or similar online collaboration tools and demonstrated by sharing the screen in Zoom. A teacher has to sum up the presented ideas.

3) Further, students have to vote to choose the most interesting problems presented. For this purpose, different online voting applications can be used. Voting can take several times, each time picking up ideas with the largest number of votes. A teacher can facilitate the process by suggesting combining similar topics. The final number of

chosen topics depends on the number of students participating in this activity and the number of participants in future project teams. Before each new voting students are allowed to reread post-it notes to recollect the information.

4) Team formation is the final stage of this model when students can decide in the group whether they are ready to work on the idea or want to change some of its aspects.

The experimental studies prove that the project marketplace model can be a highly successful way to organize self-motivated groups and to let students apply new concepts to the issues they care deeply about. It can encourage a high level of engagement. The project marketplace projects turn out to be not only student-driven but also student defined [11].

To bring this paper to a close, we may suggest that this model can be efficiently utilized to create a collaborative working environment and to develop several soft skills such as communication, critical thinking, time-management, teamwork, presentation making, etc. which are significant in the modern market. This approach may also be productive for developing speaking and writing skills in the EFL classroom.

References

1. Zay L. *The Top 18 In-Demand Soft Skills for 2023 You Need to Master*. URL: <https://www.hihello.me/blog/the-top-in-demand-soft-skills-you-need-to-master> (дата звернення 01.02.2023)
2. Marr B. *Top 16 Essential Soft Skills for The Future Of Work*. URL: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2022/09/12/top-16-essential-soft-skills-for-the-future-of-work/?sh=794bb4896151> (дата звернення 01.02.2023)
3. Brazzola M., Lausanne E. *Top 6 Soft Skills You Need in 2023 & How They'll Help You Get Ahead*. URL: <https://www.educations.com/articles-and-advice/soft-skills-you-need-to-get-ahead-14193> (дата звернення 01.02.2023)
4. Frazier B. J., Cheek, W. K. *An Industry View of Competencies for Entry-level Merchandising jobs: Application of the ITAA Meta-goals*. *Clothing and Textiles Research Journal*. 2016. Vol. 34, No. 2. P. 79–93.
5. Wang Q. *Design and Evaluation of a Collaborative Learning Environment*. *Computers & Education*. 2009. Vol. 53, No. 4. P. 1138–1146.
6. Johnson D. W., Johnson R. T. *An Educational Psychology Success Story: Social Interdependence Theory and Cooperative Learning*. *Educational Researcher*. 2009. Vol. 38, No. 5. P. 365–379.

7. Kreie J., Headrick R. W., Steiner R. *Using Team Learning to Improve Student Retention. College Teaching*. 2007. Vol. 55, No. 2. P. 51–56.
8. Johnson D. W., Johnson R. T., Smith, K. A. *Cooperative Learning: Improving University Instruction by Basing Practice on Validated Theory. Journal on Excellence in University Teaching*. 2014. Vol.25, No. 4. P. 1–26.
9. Johnson D. W., Johnson R. T. *Cooperation and competition: Theory and research*. Edina, MN: Interaction Book Company, 1989. 265 p.
10. Hsiung C. M. *The Effectiveness of Cooperative Learning. Journal of Engineering Education*. 2012. Vol. 101, No. 1. P. 119–137.
11. Walsh C. *The Project Marketplace: A Structured Method for Defining Passion Projects. Journal of Education for Business*. 2021. Vol. 96, No. 8. P. 539-544. URL: <https://doi.org/10.1080/08832323.2020.1862034>

В.М. Мирошниченко

Харківський національний університет

«Харківський політехнічний інститут»

ПРО СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

На сьогоднішній день фахівці використовують декілька способів перекладу термінів у галузі штучного інтелекту, якими є калькування, транскодування (транскрипція, транслітерація, змішане транскодування й адаптоване транскодування), експлікація і переклад на основі аналогів.

Розглянемо і проілюструємо основні способи перекладу англійських термінів у галузі штучного інтелекту українською мовою.

Калькування – це переклад лексичних одиниць оригіналу шляхом заміни їхніх складових частин лексичними відповідниками з мови перекладу. Калькування є виправданим при перекладі термінологічних словосполучень тоді, коли складові елементи цих словосполучень уже посіли певне місце в термінологічній системі мови перекладу й є доступними для розуміння у середовищі спеціалістів. У ряді випадків використання прийому калькування

супроводжується зміною послідовності елементів: computer network – комп'ютерна мережа, file system – файлова система, hot keys – гарячі ключі, laser printer – лазерний принтер, mailbox – поштова скринька тощо.

За транскодування звукова та графічна форма слова при перекладі передається засобами абетки мови перекладу. Цей спосіб використовується в тому випадку, якщо відсутні відповідне поняття і відповідний еквівалент у мові перекладу.

Існує чотири різновидності транскодування [1].

1. Транскрибування: backtracking – бектрекінг, cluster – кластер, wavelet – вейвлет тощо.

2. Транслітерація: descriptor – дескриптор, indicator – індикатор, pixel – піксель, slot – слот тощо.

3. Змішане транскодування як спосіб, що одночасно поєднує транскрипцію і транслітерацію: interface – інтерфейс, on-line – он-лайн тощо.

4. Адаптоване транскодування (літерами мови може передаватися вся форма або більша її частина): concatenation – конкатенація, matrix – матриця, induction – індукція, unification – уніфікація тощо.

Експлікація є лексично-граматичною трансформацією, за якої лексична одиниця мови-оригіналу замінюється словосполученням, яке дає пояснення цієї одиниці. Експлікація є надзвичайно плідним засобом перекладу комп'ютерних термінів, оскільки, незважаючи на бурхливий розвиток сфери інформаційних технологій, дозволяє своєчасно знайти багатьом англомовним термінам свої еквіваленти й закріпитися в мові: business application – програма комерційних розрахунків, magnetic bubble memory – запам'ятовувальний пристрій на циліндричних магнітних доменах, native module – режим роботи у власній системі команд, non-mouse program – програма, що не підтримує роботу з мишею, nucleus – ядро операційної системи, police module – модуль керування використанням ресурсів, processor-specific code – програма, прив'язана до певного процесора.

Продуктивність експлікації при перекладі українською мовою також пояснюється розбіжностями у способі творення слів і словосполучень. В англійській мові переважають багатоконпонентні, безприйменникові словосполучення, що не є притаманним українській мові, і це створює певні труднощі в процесі перекладу, які долаються за допомогою експлікації [2].

Перевагою калькування над експлікацією є те, що експлікація є багатослівною, а в калькуванні кожному елементу словосполучення на мові оригіналу відповідає один елемент словосполучення мовою перекладу, тобто реалізується принцип економії мовних засобів.

Якщо при перекладі значення англійського слова повністю співпадає зі значенням українського, то цей засіб перекладу називається еквівалентним. Цей вид перекладу є доволі поширеним при перекладі англійської комп'ютерної термінології, хоча в українській мові існує не так уже багато слів-відповідників: *desktop* – робочий стіл, *error* – помилка, *keyboard* – клавіатура, *lock* – блокування, *mode* – режим, *network* – мережа, *pitch* – рівень тощо.

Література

1. Кучман І. Переклад англійських термінів у галузі комп'ютерних технологій. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. № 23. С. 164–166.

2. Синдега Р. Є. Роль терміна у фаховому дискурсі з проблем комп'ютерних наук та інформаційних технологій. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2012. Вип. 28. 389с.

Nataliya Minyenkova

Narodowy lingwistyczny uniwersytet w Kijowie

FILMY ANIMOWANE PO POLSKU W NAUCZANIU JPJO

Szukając sposobu na urozmaicenie zajęć z języka i kultury polskiej dla obcokrajowców lektorzy często sięgają po wideo materiały, które w literaturze przedmiotu uznają się za cenne źródła nauczania [2, 3]. Razem z tym w praktyce owe materiały najczęściej wykorzystane na wyższych poziomach niż podstawowych, a

wśród ewentualnych przeszkód nazywane są skomplikowana leksyka, niezrozumiałość kontekstu, a także brak dostępu do legalnych źródeł tekstów kultury. Uwzględniając ten problem, zwłaszcza dla lektorów z poza Polski, w tym studium badawczym chcemy zaproponować, pięć seriali animowanych po polsku, które są dostępne na YouTube i mogą być świetnym narzędziem w nauczaniu języka polskiego jako obcego (jpjo) na różnych poziomach.

Pierwsza propozycja to polski serial animowany dla dzieci stworzony w technice lalkowej przez KAZstudio w Gdyni (dawniej Studio Trefl) „Rodzina Treflików” [6]. Reżyserem produkcji jest M. Skrobecki (współautor oskarowego filmu „Piotruś o wilk”), tytułową piosenkę zaśpiewała znana polska piosenkarka N. Kukulska, a głosów postaciom z serialu użyczyła plejada gwiazd, m.in. J. Jabłczyńska, J. Boberek czy M. Rózcza. Serial opowiada o rodzinie Treflików w której dorasta dwoje dzieci. Jednego razu do nich przybywa tajemniczy gość – Mały Wujcio niewidoczny dla dorosłych i mający magiczny dar. Każdy odcinek trwa do 8 minut i przedstawia samodzielną historię. Produkcja jest przepełniona pozytywną energią i opowiada o przyjaźni, szacunku, szczerości i tolerancji. Dostępne 5 pełnych sezonów i 5 odcinków z szóstego czyli razem 57 wspaniałych historii [7].

Drugi serial to polsko-słowacka produkcja „Pan Toti”. Tytułowy człowieczek Pan Toti jest bardzo dobry i mądry. Mieszka na wyspie, ma przyjaciół Hehela i Lule oraz złośliwych sąsiadów – bliźniaków. Odcinki serialu to odrębne historie w każdym Pan Toti chodzi do kopalni, którą ma pod swoim domkiem i wydostaje stąd różne ciekawe rzeczy. Odcinki są krótkie, trwają nie więcej niż 10 minut, rozpoczynają się piękną piosenką, a na końcu Pan Toti zawsze orzeka jakąś życiową mądrość. Cały serial także jest na YouTube, na razie dostępne są 2 sezony czyli 52 odcinki [5].

Kolejny serial animowany to „Marta mówi” jest produkcją amerykańsko-kanadyjsko-filipińską opartą na serii książek dla dzieci S. Meddaugh, ale ma wersję polską. Główna bohaterka ma na imię Marta, jest suczką i bardzo dobrze mówi po polsku. W każdym odcinku prezentowana jakaś historia, a także zestaw kluczowych słów, które Marta tłumaczy. Serial jest skoncentrowany wokół mowy, Marta cały czas

coś mówi i wyjaśnia, co nadaje mu cenne walory edukacyjne. Na YouTube jest 6 sezonów czyli 96 odcinków [4].

Warty uwagi także serial animowany dla dorosłych pt. „Tato! Tato! Tato!” w reżyserii B. Kędrzierskiego wyprodukowany w studio Kineskop. Serie są bardzo krótkie 2-3 minuty, dowcipne i przedstawiają krótkie rozmowy na różne tematy dwóch ptaków – ojca i synka. Na przykład filmiki pt. „Obiad”, „Restauracja”, „Brokuły” mogą być cennym materiałem na lekcjach o jedzeniu. Serial ma 52 odcinki [8].

Ciekawe i pożyteczne także krótkie, rysowane kreskówki na YouTube o Matyldzie i Franku [1]. Tytułowe myszy mówią dziecięcym głosem, ale poprawną polszczyzną. Tematy są bardzo różnorodne pogoda, jedzenie, plan dnia, zdrowy tryb życia ect. Kreskówki z Matyldą i Frankiem bardzo krótkie do 3 minut, leksyka zróżnicowana – zależy od konkretnego odcinka, a więc te filmiki mogą być wykorzystane jak na zajęciach z początkującymi, tak i z bardziej zaawansowanymi uczniami.

Podsumowując warto zaznaczyć, że filmy animowane dla dzieci i dorosłych po polsku na zajęciach z jppo mogą służyć cennym narzędziem jak z początkującymi uczniami tak i z bardziej zaawansowanymi. Atutem tych produkcji jest ich krótkość, co daje możliwość obudować wokół nie całe zajęcia razem z tym owe materiały mogą być i elementem lekcji, źródłem dla ćwiczeń rozwijających poszczególne umiejętności. Mogą one także służyć materiałem dla świetnych rozgrzewek do zajęć. Cenną cechą filmów animowanych co więcej jest łatwość, zrozumiałość języka – dziecięce oraz życiowe tematy, historie często znane w języku ojczystym, sprzyjają domyśleniu się, wyłonieniu wyrazów bliskoznacznych w brzmieniu, uczeniu się nowej leksyki, na dodatek tworzą dobrą atmosferę na zajęciach, a po nich słuchacze sami będą oglądać je z zadowoleniem.

Bibliografia

1. *Bajki edukacyjne dla dzieci* // <https://www.youtube.com/watch?v=0iidgRGF160&list=PL6prj1613Z-tg952UxVXIZTunOssG306d>.
Data dostępu 19.02.2023.
2. Budzik J., Tambor A. *Polska półka filmowa. Krótkometrażowe filmy aktorskie i animowane w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Katowice, 2018.
3. Górnicka-Zdziech I. *Polska mozika filmowa*, 2021.

4. *Marta mówi* // https://www.youtube.com/watch?v=nnkTkPgxAZQ&list=PLy4Rl5g-c94qD9cqO0sp3_jwCKs7b-bA. Data dostępu 19.02.2023.
5. *Pan Toti* // https://www.youtube.com/watch?v=WtzRzuO78FU&list=PLKFwt0_DMKt6QmUEtxIBS4O2phUPc4tSY. Data dostępu 19.02.2023.
6. *Rodzina Treflików* // <https://thetreflikfamily.com/>. Data dostępu 19.02.2023.
7. *Rodzinka Treflików na YouTubie* // <https://www.youtube.com/@RodzinaTreflikow/playlists>. Data dostępu 19.02.2023.
8. *Tato! Tato! Tato!* <https://www.youtube.com/@KineskopStudio>. Data dostępu 19.02.2023.

I. Mishchynska

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of State Border Guard Service of Ukraine

PECULIARITIES AND STAGES OF TEACHING STUDENTS ESSAY

WRITING

Nowadays writing skills are essential for developing one's communicative competence. Writing essays is an important sphere of academic writing that is widely used in academic environment. The goal of this paper is to highlight the peculiarities of teaching students essays writing.

The process begins with the analysis of the main steps that can help both beginners and advanced writers put their ideas on paper.

The first step is to organize the work on essay writing. Students are supposed to choose the topic and decide on the purpose of their writing. Then they should identify the prospective readers of their essays.

The second step includes collecting ideas for the topic and putting them down in their notes. Then students should organize these ideas. There exist some useful strategies for developing ideas (listing, clustering, using diagrams, etc.) that are useful for prewriting process. Students may need more information on the topic chosen. The useful technique of its finding is taking interviews. Reading special literature on the topic is one of important ways to find more information on the topic.

The third step is to organize all the ideas in sentences and paragraphs. It includes writing an outline of the essay. The outline usually consists of such points as introduction, the body that might have several points (usually three), and conclusion.

The following step for students is to write rough drafts of their essays, which they discuss in groups. Working on an introduction usually includes formulating the main idea of an essay that is the thesis statement. Writing the body of an essay requires specifying the major points to support the main idea. Students present these points in paragraphs. An essay usually includes two or three paragraphs. Each paragraph contains a topic sentence that contains one of the major points. The remainder of the paragraph explains or enlarges the point. The main function of an essay conclusion is to summarize the main idea of the essay. It is generally done either by means of restating it or disapproving it. Thus, students are supposed to develop their vision of problems posed in their essays and present their solution in the process of writing.

Such items of grammar are discussed as simple, compound, and complex sentences, adjective clauses, coordinators, subject verb agreement as well as verb tenses. It helps to advance students' capacity to become active, critical participants in their own learning process.

The first drafts should be revised by the students who wrote essays. As some researchers point out, "teachers do not need to correct grammar or vocabulary themselves. They have to point the errors so that the students themselves can make the corrections" [1, p. 102]. Then students should read their essays again to find out how they can improve them. It's possible for the students to reorganize certain parts to make them clearer. They should proofread their revised drafts and correct any mistakes in grammar, spelling, and punctuation that they find.

Finally, they write the final copy, which they also check for spelling and grammar errors.

All these steps involve discussion in the groups of students working on writing essays. Different exercises and activities are recommended to students such as to gather ideas for writing through observation and brainstorming, to organize ideas by identifying subtopics and creating an outline, to write the first draft of the essay, to

examine the example of the first draft, to revise the content, organization and style of the first draft, to work in pairs and revise each other's essays, to check the work for proper word choice and sentence structure.

Students should be taught to write paragraphs, to state their ideas clearly, and to follow the thesis statement throughout the essay. They should take into account that the thesis statement is restated in the conclusion of their essays, which also includes a summary, evaluation, opinions of the authors as well as the final statement that is the main idea of the essay.

The assessment of the students' essay writing becomes more meaningful as an opportunity to develop their writing skills. It gives us an opportunity to improve students' writing style, to improve writing and language skills, and to be involved into the process of self-learning.

Teaching writing is possible at any level. Teachers can help students choose the proper topics, instruct students at each step, plan the teaching process according to the students' abilities, their level of knowledge and skills.

References

1. M. R. Hajeid. *Developing Students Essay Writing. English Language Teaching. 11(12). 2018. – P. 101-105.*

Т.Ю. Мороз

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

АСИМЕТРИЧНЕ СПІВВІДНОШЕННЯ СЕМАНТИКИ ТА ГРАМАТИКИ НА ПРИКЛАДІ МОРФОЛОГІЧНИХ КАТЕГОРІЙ ІМЕННИКА

З часу входження в лінгвістичний обіг понять «асиметричність», «асиметрія», появу яких пов'язують із ім'ям С.О. Карцевського [5], їх смисловий діапазон значно розширився: ними часто означувалися різноманітні, часто протилежні явища у сфері мови та мовлення. Теоретичну чіткість поняттю асиметрії забезпечили праці Ш. Баллі та В.Г. Гака [1; 2], де викладена класифікація асиметричних виявів у мові. Одним із-поміж основних типів асиметрії була

визнана асиметрія між означуваним і означальним, яка реалізується на рівні мовного знака у вигляді таких явищ, як полісемія, омонімія, синонімія, існуванні «пустих» і синкретичних форм, аналітизмі тощо. Ці явища різною мірою характерні для всіх рівнів мовної організації, у тому числі й для морфологічного. Їх існування є прямим наслідком невідповідності мовної системи як знакової системі, якою є навколишній світ, та системі, яка існує в мисленні людини про цей світ. Відтак дослідження асиметричного – це своєрідне вивчення людини через межі її пізнання та мовне відображення різноманіття світу.

Семантико-граматична асиметрія є різновидом асиметрії між означуваним та означальним на рівні граматики й, зокрема, на рівні морфологічних одиниць, які структурують морфологічну категорію. Сутність семантико-граматичної асиметрії полягає в порушенні симетричного співвідношення семантики, яка структурує граматичну категорію, з формами її вираження. Отже, вивчення асиметрії на рівні граматичних категорій може відбуватися лише за умови чіткого розуміння того, що становить собою в межах певної морфологічної категорії симетрія між значенням та формою.

Окремі вияви семантико-граматичної асиметрії на рівні морфологічних категорій іменника в українській мові неодноразово ставали об'єктом вивчення вітчизняних лінгвістів: О.А. Дубової, А.П. Загнітка, В.В. Мерінова, В.М. Фурса [3; 4; 6; 7]. Однак через несистемність дослідження, неоднорідність уживаної термінології дані з цього питання не повною мірою виконують свою важливу функцію – репрезентують феномен асиметричного в системі морфологічних категорій іменника як обов'язковий складник поряд із симетрією, оскільки лише в їх поєднанні постає цілісна картина певної категорії як складного механізму відображення в мові осмисленого людиною світу.

Найпоказовішими для з'ясування виявів і характеру семантико-граматичної асиметрії є лише три морфологічні категорії іменника – числа, істоти / неістоти та роду. Установлення асиметричного співвідношення семантики та граматики на рівні категорії відмінка в її морфологічному вияві є фактично не розв'язним

завданням через багатозначність і багатофункціональність кожної з відмінкових граем, синтаксичну зумовленість значень відмінкових морфологічних форм.

Морфологічна категорія числа є основною в ієрархії морфологічних категорій іменника, оскільки саме вона забезпечує ґрунт для послідовної реалізації морфологічної категорії істоти / неістоти, яка у свою чергу слугує опорою для існування категорії роду як семантично мотивованої / немотивованої.

Симетричним у межах морфологічної категорії числа є співвідношення значень однини і множини, семантично навантажених протиставленням одного й більше, ніж одного предмета дійсності, що забезпечено власними засобами вираження в межах словоформи. Ця вимога найбільш послідовно реалізується змінюваними іменниками розряду конкретних. Частиною іменників вона не може бути виконана, результатом чого стає семантико-граматична асиметрія. До чинників, що формують асиметричне співвідношення, можна віднести семантичні та формальні ознаки іменників, а також їх функціонування. Асиметричне співвідношення семантики та граматики в межах морфологічної категорії числа репрезентоване омонімією, полісемією, «пустими» та аналітичними формами. Подолання асиметрії відбувається шляхом лексичного розвитку іменників деяких розрядів, активізацією аналітичних засобів вираження відповідної семантики, які виступають синонімічними засобами вираження категорійної семантики. Процеси подолання асиметрії проходять із паралельними процесами, що формують нові випадки асиметрії. Ці, здавалося б, взаємопротилежні процеси забезпечують, з одного боку, стійкість категорії числа, а з другого – розхитують її, роблячи потужним джерелом формування різноманітних актуальних для мовців комунікативно-прагматичних смислів.

Семантико-граматична асиметрія на рівні морфологічної категорії істоти / неістоти репрезентована синонімічними та омонімічними формами у сфері змінюваних та аналітичними у сфері незмінюваних іменників. Випадки порушення симетричного співвідношення значень істоти та неістоти з

морфологічними формами їх вираження не можуть слугувати достатньою підставою для заперечення морфологічного статусу категорії істоти / неістоти. Їх існування зумовлене тісною взаємодією досліджуваної категорії з категоріями відмінка, числа та роду та змінами в лексико-семантичній структурі іменників.

Симетрія в граматичній системі категорії роду полягає в існуванні трьох градем – чоловічого, жіночого і середнього роду, які охоплюють усі іменники української мови. Граматичне значення родів пов'язане з номінативним значенням статі, яке охоплює назви істот. Воно формувалося водночас із категорією роду і на сучасному рівні граматично репрезентується родовими формами чоловічого і жіночого роду. Більшості іменників притаманна симетрія у вираженні граматичного значення роду, що знаходить вияв у його формальній мотивації. Системна асиметрія у вираженні значень категорії роду полягає в існуванні іменників, рід яких визначається їх семантикою (номінативним значенням статі і недорослості), та іменників, де рід має формально-граматичне вираження («пусті» форми). Виявами семантико-граматичної асиметрії на рівні категорії роду є вживання іменників чоловічого роду на позначення осіб жіночої статі, омонімія форм іменників так званого спільного роду, невідповідність форми іменників подвійного роду на *-ище*, *-исько* їх граматичному значенню, незабезпеченість незмінюваних форм засобами вираження роду, порушення співвіднесеності значення роду за формальною ознакою зі значенням роду за опорним словом, характерне для ініціальних аббревіатур. Подолання асиметрії на рівні категорії роду відбувається шляхом залучення додаткових засобів лексичного, словотвірного та синтаксичного рівнів.

Існування семантико-граматичної асиметрії в системі досліджених морфологічних категорій іменника цілком закономірне явище, зумовлене неоднаковістю мисленнєвої та мовної категоризації людиною навколишньої дійсності. Симетрія між семантичним змістом і його граматичною репрезентацією на рівні форм слова, яка структурує морфологічні категорії й підтримує їх стійкість, у разі свого порушення може бути відновлена за допомогою інших способів і засобів. Характерна для морфологічних категорій

тенденція до встановлення абсолютної симетрії не досяжна, чому сприяють як лінгвальні, так і екстралінгвальні чинники.

Деякі процеси, що відбуваються на рівні морфологічних категорій іменника у зв'язку з намаганням системи досягти симетрії між семантикою та граматиною, носять спорадичний характер, інші ж можуть бути схарактеризовані як визначальні тенденції. До останніх передусім належить тенденція до аналітичного, розчленованого подання семантико-граматичної категорійної інформації в разі неможливості її репрезентації на рівні словоформи. Другою за значущістю може бути визнана тенденція до реалізації ознаки статі в грамеі роду іменника, а також тенденція до родового маркування іменників-аббревіатур відповідно до їх формально-звукових характеристик. Виявлений спосіб родового маркування аббревіатур розвивається поряд із традиційним – маркуванням за значенням роду опорного слова. Кожен зі способів займає свою лауну в мовному узусі: за формально-звуковими характеристиками – в усному та художньому мовленні, традиційний спосіб переважає в науковому та діловому мовленні.

Поряд із активізацією тенденції до аналітичного розгортання граматиної семантики зберігає свою чинність синтетичний спосіб її подання. В окремих випадках можна навіть говорити про посилення синтетичності української мови, зокрема це спостерігається на прикладі незмінюваних іменників, форма яких переосмислюється мовцями як така, що є членованою на основу й формальний показник граматиного значення.

Отримані в ході дослідження семантико-граматичної асиметрії морфологічних категорій іменника результати засвідчують, що невідповідність семантики граматиці – явище різнопланове й надзвичайно поширене. Його цілісне вивчення на рівні іменника поглиблює теоретичні уявлення про частиномовну специфіку іменника, сприяє уніфікації поглядів на явища, що в традиції розглядалися розрізнено, може стати лінгвістам у нагоді на шляху виявлення асиметричного у сфері категорій інших частин мови. Робота в цьому

напрямку сприятиме більш глибокому осягненню природи мови, її взаємозв'язку з мисленням і навколишнім світом.

Література

1. Балли Ш. *Общая лингвистика и вопросы французского языка / Пер. с третьего французского издания Е.В. и Т.В. Вентцель; Редакция, вступ. статья и примечания Р.А. Будагова. М.: Иностран. лит-ра, 1955. 416 с.*
2. Гак В.Г. *Теоретическая грамматика французского языка. Морфология: Для ин-тов и фак. иностр. яз. М.: Высшая шк., 1979. 304 с.*
3. Дубова О.А. *Синтетизм та аналітизм у морфологічних системах української та російської мов (типологічний аспект): Автореф. дис. ... доктора філол. наук / НАН України. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. К., 2004. 32 с.*
4. Загнітко А.П. *Категорія роду в системі граматичних категорій іменника // Мовознавство. 1987. № 2. С. 62 – 67.*
5. Карцевский С.О. *Об асимметрическом дуализме лингвистического знака // Звегинцев В.А. История языкознания XIX – XX веков в очерках и извлечениях. Ч. II. М.: Просвещение, 1965.*
6. Мерінов В.В. *Функціонально-категорійна аспектуальність граматичного роду іменника в українській мові. Монографія. Х., 2005. 211 с.*
7. Фурса В.М. *Семантико-граматичне та словотвірне освоєння невідмінюваних імен: Автореф. дис. ... канд. філол. наук / НАН України. Ін-т української мови. К., 2004. 20 с.*

O. Moshynska

Yaroslav Mudryi National Law University

WRITING AN ESSAY AS A METHOD TO DEVELOP CRITICAL THINKING

In today's fast-paced life, people often face unpredictable situations that require an immediate response. A huge digital flow, interaction with a multitude of information sources impose their own strain on thinking. In such conditions, it is the speed of action that largely determines a person's success in voluminous inter-communicative activities. In the age of globalisation and the emergence of an information culture concerning many aspects of human life, the problem of thinking is becoming ever more

topical. In this regard, the modern education system is focused on finding new ways to improve the quality of higher education. Not only professional knowledge and skills, but also special skills, which allow talking about the overall development of a personality, become determining factors in the labour market. The competitiveness of a future specialist directly depends on his/her personality traits, due to which an unconventional approach to solving personnel problems is carried out. Consequently, for a student who is in the process of professional self-realization, especially significant qualities are the ability to work in a team, moral stability, creativity, purposefulness, high culture of language and thinking. Speaking about the culture of thinking, its importance in the overall communication system should be noted. Thinking as a process of consciousness functioning determines a person's cognitive activity and his/her ability to identify representations, concepts, determine the possibilities of their change and application.

A person as an individual compares his behaviour with that of others, he can question incoming information, his own beliefs. This is how the foundations of critical thinking are laid, which is used to analyze events and draw valid conclusions. It is used to find original answers to the question posed, independent thoughtful solutions. Thus, critical thinking involves a process of reflection, i.e. self-reflection, reasoning skills, distinguishing between concepts and operating with those that contribute to the development of analytical thinking. It significantly expands learning and post-qualification opportunities as the body of knowledge, skills and abilities is supplemented by the ability to analyze, reason and solve problematic situations that arise in professional practice.

Critical thinking is especially important for students learning foreign languages in depth. It is a process that deals with important aspects of the subject's logical activity. In the course of learning there is a need for a flexible mind, active memory, planning, self-analysis of one's actions. A particular challenge in the educational process is the mastery of foreign language writing. This skill plays a major role in the work of the conceptual apparatus, because its development provides opportunities for further professional development. The basis of training of a foreign language student is essay

writing. An essay is a prose composition of a small volume and free composition, which expresses individual impressions and conclusions on a certain issue. It is distinguished by the presence of a definite theme, expression of the outlook, thought and feeling of the author. Writing an essay is an extremely effective process because it allows you to develop the ability to formulate your thoughts correctly, use various concepts, structure information, learn how to formulate thoughts clearly and competently, give examples from your own life experience, the ability to argue and draw appropriate conclusions. In other words, an essay is a creative expression of the individual in written form. The essay aims at improving analytical skills. It should teach students to read texts carefully, find weaknesses in both others' and personal judgements, work with concepts, and express their thoughts clearly and intelligently.

The basis of an essay is the ability to ask and answer the right questions. Essay writing is one of the best exercises for developing critical thinking skills. It helps to learn how to work effectively with information, structure it, filter out questionable data, draw conclusions, solve problems and make the right decisions in a new situation. Learning to write an essay is useful for the formation of critical thinking of an individual, because it implies expressing one's own point of view. Critical reflection on acquired information is effective as part of the work scheme in higher education classes. In them, students are introduced to literary texts by foreign authors. The study of each work concludes with the compulsory writing of an essay. First of all, the teacher holds an active discussion on achieving a full comprehension of the read literature. At this stage the students analyze the material studied. This format of the lesson is also closely connected with the development of the student's information and communication culture. Essay writing is subjective, i.e. implementation of personal evaluation, one's own self. The author's individual opinion, originality is of particular value. Another peculiarity of an essay is devoted to its subject - a single narrow topic. The student is able to fully penetrate into its essence, to analyze a specific problematic issue. In this type of written work he/she fully demonstrates the formed skills of critical thinking, self-analysis, linguistic knowledge. All this implies the ability to write various types of essays. The following essay types are distinguished: philosophical,

artistic, historical, scientific-publicistic, literary-critical. According to the form they are divided into notes, letters, lyric miniatures, reviews.

By the mode of presentation essays are divided into descriptive and narrative, analytical and critical. Characteristic features of essays are, first of all, a trusting tone, simplicity, ease of perception of what is written. Equally important is that the text created should be emotional, have artistic vividness and accuracy. Today, writing essays is not restricted by strict rules and is free in nature. It should also be remembered that the text should be harmonious, where all parts are interconnected by a common logic, style and a clear authorial position. The structure of the essay is determined by the requirements imposed on it: the author's thoughts on an issue are presented in the form of a brief thesis and supported by evidence. Therefore, the thesis is followed by arguments, which are expressed in the form of events, life situations, opinions of famous people and scientists, scientific evidence and proof. Two arguments are usually used for greater persuasiveness. The questions are usually arranged in ascending order, from the weakest argument to the strongest. This makes the argument convincing and logical. Thus, the essay has a ring structure depending on the topic, thesis, arguments and logical development of thought: - introduction, - thesis, - arguments, - conclusion. The introduction is characterised by the formulation of the problem and indication of different points of view on the problem. The main part is a logical part, which can go from complex to simple and vice versa. At the beginning of the essay, the author holds one point of view and states his/her own point of view in its favour. Then presents the opposing point of view and explains why he/she agrees or disagrees with it. Finally, two different views on the problem are noted. The author himself indicates the point of view he personally holds. A distinctive feature of essay writing is the fact that the introduction and conclusion should focus on the problem. Thus, in the introduction the problem is posed and in the conclusion it is analysed and summarised. The coherence of the paper is achieved by highlighting red lines and building a logical chain of statements. The style of essay writing may be different - artistic, emotional, expressive. Skillful use of turns of phrase, simple, clear and short phrases will create the desired effect. The proficiency of essay writing skills is expressed through the use of lexical

and grammatical constructions. It is this that develops students' critical thinking, forcing them to find new ways of proving their own point of view. Knowledge of language clichés, introductory phrases that give an emotional colouring and expressiveness to the text are a prerequisite for writing an essay in a foreign language. The technology of critical thinking helps to develop these skills, paying attention to such qualities as flexibility of mind and control over one's own thinking. Students are actively involved in a learning process that is as close to reality as possible.

Thus, essay writing is extremely important because it forms students' ability to systematise information, present their thoughts clearly and competently, be able to highlight cause-and-effect connections, argue their point of view, draw conclusions and inferences according to the laws of logic. A mature person with developed critical thinking is a person who is ready to admit mistakes, set new tasks and seek ways to solve them. In order to achieve their goals, the modern individual needs the ability to apply their findings to standard and non-standard issues. And critical thinking helps a student - a future specialist - to realise his/her personal and professional potential.

References

1. Valeeva R. R., Vasilieva M. A. *Development of Critical Thinking Skills in English Language Class. All-Russian scientific-practical conference. "Modern problems of philology, pedagogy and methodology of teaching languages". - Kazan, 2019 .- P. 5-9.*

2. Pavlova T. L., Zhelyabina A. G. *Formation of critical thinking in teaching essay writing // Modern Science-intensive Technologies. - 2016. - № 8-1. - C. 140-143.*

3. Raskhodova I. A. *Formation of critical thinking with "Self" concept as a condition for creative self-development of personality // Collection of articles of participants of the All-Russian scientific-practical conference with international participation "III Andreev readings: modern concepts and technologies of creative self-development of personality". - 2018. - C. 206-210.*

4. Paul R, Elder L. *Helping students assess their thinking CT events and resources for college & university educators, 1995.*

О. П. Невельська-Гордєєва

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

СЕМІОТИЧНЕ ПІДРУНТЯ СОФІЗМІВ

Софізм визначається в логіці як умовивід, побудований з порушенням логічних правил, але, оскільки помилку не відразу можна знайти, на перший погляд такий умовивід, й в першу чергу – силогізм, здається правильним.

Софізм, як прийомом інтелектуального шахрайства, має різні підстави: логічні помилки, граматичні (семіотичні) прийоми, психологічні фактори. Й хоча на практиці всі три види – логічні, граматичні (семіотичні) та психологічні підстави софізмів тісно пов'язані один з одним, мета даної роботи – висвітлити саме семіотичні прийоми, які дозволяють вводити співрозмовників або читачів в оману.

На відміну від софізмів з логічним підґрунтям – граматичні підстави софізмів не є однозначно забороненими прийомами, бо побудова умовиводу з порушенням логічних правил безумовно не припустима, а застосування ряду семіотичних прийомів, які не порушують літературні правила, виступає прийнятною можливістю.

Семіотичним підґрунтям софізмів виступає 1) метафоричність мови, застосування омонімії, використання полісемії слів, амфіболій та ін. При цьому порушується однозначність тексту, відбувається змішування значень понять.

Наприклад: «Хворому потрібні ліки для того, щоб одужати. Ліки для хворого є добро. Добро завжди корисно. Добра бажано мати більше, бо чим більше добра, тим, безумовно, краще. Отже: ліків треба вживати завжди й якнайбільше».

Або інший приклад: «Совість у мене чиста, бо я їй не користуюсь».

2). Прийом амфіболії – неясності виразу, завдяки якому припустимі різні тлумачення думки. Застосування амфіболій дуже часто приводить до появи анекдотичних текстів. Скажімо: «Усім відомо, що язик до Києва доведе. Богдан купив язика на сільському базарі та впевнено вирушив до Києва, бо тепер вже не заблукає».

Або інший приклад: «В родині відбувається сімейна рада. Усі разом вирішують, що кожен член родини спроможний відмовитися від деяких своїх шкідливих звичок. Батько вирішив перестати (кинути) курити, мати спробує

відмовитися від нічних прийомів їжі. Тепер батьки запитують сина: а що ти можеш кинути? Я можу кинути відвідування школи – каже кмітливий син.

3). Прийом супозиції – різне вживання одного поняття: змішення формальних та матеріальних аспектів. Слова, вживані у формальній супозиції, відносяться до виразів мови-об'єкта, а в матеріальній супозиції – до самих об'єктів. Наприклад: що знаходиться в центрі Полтави? Виходячи з матеріального плану люди починають згадувати про будівлі, пам'ятники, фонтани. Формальний підхід – в центрі міста Полтава знаходиться буква «т».

Або інший приклад: «Господиня: – Гості, а чи не бажаєте ви вчорашнього борщу? – Так, бажано. – Тоді приходьте завтра».

4). Прийом okazійності. Okазаціональні висловлювання – це такі судження, які змінюють своє значення залежно від обставин. Скажимо: при застосуванні слів "ми", "він", "там", "тут", "зараз", тощо. Наприклад: вчителька в школі розповідає еволюційну теорію виникнення людини й каже дітям – ми походимо від мавпи. Михайлик тягне руку: Як цікаво, вчителя походять від мавпи, а я та інші діти у класі походять від мам, тобто від жінок. Тут різні значення вислову: «походити від мавпи». «Ми» – людський рід або «ми» – конкретні люди, або «ми» – вчителі.

Або інший приклад: Бабуся бачить, що онук йде взимку по вулиці без шапки, й каже йому: «Сергійко, чому взимку не носиш шапку?». Онук дістає з кишені куртки шапку, демонструє цю шапку бабусі й відповідає: як це не ношу шапку? Ношу! Ось вона – в кишеню покладена!

5). Прийом метонімії, який полягає в заміні імені предмета іншим ім'ям, яке нерозривно пов'язане з ним у людській свідомості. При метонімії відбувається своєрідне скорочення мови: «я три тарілки з'їв» – посуд та їжа, яку з неї їдять, з'єднуються разом у свідомості, «я дві склянки випив» – посуд та напій з'єднуються разом, «за тиждень три пачки викурив» – пачка та сигарети з'єднуються разом у свідомості. Наприклад: в ресторані родина зробила заказ. Кельнер запитує: ще щось? Син каже: ще одну склянку. Що принесе офіціант: пусту склянку або ще один сік у склянці?

б). Прийом синекдохії. Синекдохія виступає різновидом метонімії: а) ціле ім'я замінюється назвою його частини, і навпаки: «ходою, що летить», «веселими ногами», «загадковим поглядом» – настрої людини перенесений на її частину тіла. Або мова йде про державу, а промовляють столицю: «Київ братиме участь», пишуть про уряд, а вказують країну: «Україна ратифікувала договір».

б). Назва населеного пункту, фізичного місця перебування, переноситься на його мешканців, наприклад: «Харків привітно зустрів гостей чемпіонату Європи з футболу Євро-2021», «Київ ухвалив рішення».

в). Заміна множини на одиничне число або навпаки: «все спить – і людина, і звір, і птах», «за еволюційною теорією Чарльза Дарвіна людина походить від мавпи».

7). Прийом іронії. При іронії застосовується використання слів у протилежному значенні. Іронія проявляється в тих випадках, коли людина із серйозним виглядом каже зовсім протилежне реальної ситуації. Син розбив чашку, бабуся каже: «Молодець!». На філософському факультеті викладач каже: «Ми тут всі об'єднані однією проблемою. Ми всі прийшли сюди, тому що в нас у школі були проблем з математикою».

Або інший приклад: викладач на іспиті каже студенту, який погано знає питання: «Чудова відповідь!».

8). Прийом осміяння. Осміяння застосовується в залежності від ситуації, цілей, можливостей, законів. Використання цієї техніки можливо як для фізичної, так й для юридичної особи, для поглядів, ідей, програм. Вибір об'єкта осміяння здійснюється в залежності від цілей та конкретної інформаційно-комунікативної ситуації. Ефект дії даного прийому заснований на тому, що при осміянні окремих висловлювань, елементів поведінки, програм, ідей, поглядів, виробів до суб'єкту (фізична або юридична особа) ініціюється жартівливе, несерйозне ставлення, й це іронічне відношення автоматично поширюється і на саму особу.

9). Прийом оксюморон. Оксюморон поєднує взаємовиключні ознаки, наприклад, людина одночасно є і працездатною, і непрацездатною; людина одночасно і здорова, і хвора. В художній літературі використання оксюморонів,

які поєднують несумісні ознаки, виправдано, бо художня література націлена на емоційно-образну уяву. Наприклад: живий труп, логічна алогічність, страшно смішно, сумна веселість, жахливо весело, нехрещений піп, людина з атеїстичними поглядами, що сповідає християнство.

10). Евфемізм – заміна буквального виразу фігуральним з метою або посилення, або пом'якшення нейтральної якості (державний чоловік – слуга народу – службовець – чиновник – бюрократ; злочинець – людина, яка не поважає закон – герой криміналу). Наприклад: «не спізнився, а – затримався»; «не посварилися, а – не зійшлися у думках»; «не дебатовали, а – лаялися»; «не пішов із роботи, а – вигнали»; «не вигнали з роботи, а відпустили відпочивати від роботи»; «не потворний, а – своєрідний»; «не співмешканка, а – громадянська дружина» тощо.

Висновок. Мета використання софізмів в аргументації різноманітна. Розглянуті семіотичні прийоми є підґрунтям, на якому будуються граматичні софізми.

Звичайно, не можна виправдовувати міркування, які мають на меті видати неправду за істину, використовуючи для цього семіотичні прийоми. Софізми з семіотичним підґрунтям можуть виступати як реалізація усвідомлених маніпулятивних прийомів. Вдосконалення процесу аргументації, оволодіння логічним знанням як необхідною компетенцією освіченої людини, забезпечить процес міркування за об'єктивними правилами та законами.

K. Nesterenko

Yaroslav Mudryi National Law University

SPEAKING SKILLS DEVELOPMENT IN ESP STUDENTS THROUGH ONLINE LEARNING IN EMERGENCY CONDITIONS

Common European Framework of Reference for Language skills defines the production of speech as one of the fundamental language acquisition skills [1]. Even a

phrase in many languages meaning the person's ability for speech production sounds like "Do you SPEAK English?" or "PARLEZ-vous français?"

The ability of a person to speak a foreign language means knowledge of the vocabulary and language structure, communicative awareness, cultural competence. All these are developed in the process of learning a language at all stages. This ability is recognized as the productive one instead of receptive and is based on all other important skills - reading, writing, listening, all of them are interdependent.

Speaking requires from a person accurate pronunciation, proper choice of vocabulary, technique in a sentence or a phrase constructing in different discourses and different settings. Other important elements of a foreign language speaking skill, like language behaviour, manners, form of politeness can be acquired through cultural competence development.

During the speaking practice it is essential for ESP students to imitate specific professional language environment, participate in discussions and produce monologue speeches. And this is usually implemented in the classrooms. Teachers organize role-plays, discussions for their students; students prepare reports and presentations, speeches on the topic. Personal interaction, immediate live reaction from the teacher and the peers is important for the speaking student. The evaluation of the students' speech, correction the mistakes also take place immediately, and this results positively on the students' speaking skills development.

Unfortunately due to the emergency circumstances because of 1) covid pandemic and foremost because of unprecedented russian aggression in Ukraine and full-scale war all participants of the educational process had to shift to exclusively online teaching and learning.

The dangers for Ukrainian people caused by occupation of some Ukrainian territories, constant shelling and shooting of the cities and towns, destruction of educational premises made the situation very bad. Moreover, russia started damaging Ukrainian critical infrastructure, electric power stations and lines, and that led to emergency and scheduled electricity cuts, prolonged interruptions of the Internet connection, absence of mobile connection. All these made the situation in the country,

including the educational sphere, even worse. But even in such conditions educational process is conducted.

The circumstances demanded flexible and individual approach to allow all the students, in spite of the circumstances, to continue their education. The educational goals and academic programs for each specialty remained the same, but the methods of teaching changed considerably.

Online classes through video-conferencing became unavailable for many students in the groups. Some of them had to study asynchronously and individually getting access to the Internet only when electricity supply and the connection are available. Thus, much time has to be devoted by the students to self-studies, while the teachers have to be flexible not only in reacting to the situations, conducting classes, organizing materials for such students, but also to evaluating their knowledge.

Testing is a good way to check the students' knowledge of vocabulary, grammar, comprehension of the professional texts, etc. But speaking is the activity which demands interaction. How can speaking be evaluated in the emergency conditions like those, stated above?

The way out of the situation is to give the students the task to record their speeches and then send the taped records to the teacher via messages. For example, the students can be given the task to script out a typical interaction of a lawyer with a client concerning a stated sphere of law or some legal relationship. The student creates the dialogue according to the situation and acts it considering different roles. During this activity he or she uses acquired knowledge of vocabulary, speech behaviour to construct a dialogue, chooses the best option and trains to pronounce the dialogue correctly to get a good grade from the teacher and to develop his or her own speaking competence.

For ESP students speaking competence is essential not only for using the language in professional situations, but in everyday situations also. Thus, the teacher of ESP students can give them the task to reproduce short dialogue or monologue speeches on everyday situations, like greetings, requests, offerings, manners, requests, praises, etc.

Monologue utterances can also be recorded in emergency conditions, asynchronous learning, and then, sent to the teacher for the evaluation.

A good way to hear the speaking student's voice is the reproduction of the presentation, video blog, a shot video created by him or her, as the sound there should be clear, accurate and well worked out by him or her previously.

There are some other ways to encourage students to develop their speaking skills in emergency learning conditions. It is up to the teacher who considers the situation with the absent student during online conferencing due to justifiable reason to choose the appropriate methods and forms to involve the student into speaking practice.

Література

1. *Common European Framework of Reference for Language skills. URL: <https://europa.eu/europass/en/common-european-framework-reference-language-skills>*

S. Nikiforova

Beketov National University of Municipal

Economy in Kharkiv, Ukraine

THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS

The last decades have been marked by the rapid development of informatization, the emergence of new generation information technologies that are actively penetrating into all spheres of life. Today it is impossible to imagine a higher education system without information technologies. In modern conditions of development, new opportunities are opening up for higher education to meet the educational needs of both students and teachers.

In connection with the growth trend in the share and importance of information technology in solving research, methodological and pedagogical problems, there is a problem of improving teaching methods. The creation of an information and

educational environment in an educational institution is one of the mandatory requirements for education, which includes technical equipment, the creation of an information infrastructure, information content, as well as ensuring access for all participants in the educational process to information resources of such an environment. The search for ways to create optimal conditions for the use of information resources in the educational process is the task for, first of all, university teachers.

When organizing the educational process, it should be taken into account that modern first-year students, as a rule, are confident users, have considerable experience in working in a virtual environment, are well versed in the global network, and quickly find the required information. Already during the period of schooling, the virtual information environment is gradually becoming the dominant environment of their "habitat". Possessing the skills of working with the information environment, young people prefer the methods of electronic mastering of knowledge of academic disciplines. Moreover, many of them consider the traditional methods of teaching in the classroom according to the formula "teacher-student" and at home - "student-book" to be outdated, especially if the book is published in a printing house on "paper". A new generation of students came to universities to study. Of course, innovation does not aim to replace the teacher completely. Face-to-face contact in the classroom is still the most important form of learning.

The problems associated with the increase in the volume of educational information in the disciplines that need to be mastered in the same time frame remain relevant. One of the ways to solve these problems can be the use of multimedia in the learning process, or the so-called multimedia learning.

The theory of multimedia learning includes several principles of learning with or through multimedia technologies, in particular, optimal learning occurs only when verbal and visual material is presented synchronously. Experience shows that visualization is a universal path, but it is not as simple as it seems. It all depends on the availability of appropriate information resources, as well as the skills to work with them necessary for effective work, both teachers and students. Studies show that it will

be much more effective to use a single, but well-executed fragment in instructional materials than the use of poorly executed multimedia software.

The greatest effectiveness of training is achieved if:

- educational information cannot be studied in real conditions;
- visualization of objects and phenomena is provided more fully in comparison with traditional media;
- it is possible to change the time scales of events, to interrupt and repeat the action of the computer model;
- tools have been developed that provide the solution and analysis of interactive tasks using analytical and graphical methods;
- electronic means of testing the results of educational activities have been created.

The main points that are currently being focused on in the development of multimedia courses and telecommunication tools are increasing the level of visualization, providing interactivity, the availability of virtual workshops, computer labs, as well as relevant guidelines for their use.

Thus, it is possible to propose the use of information technologies in various ways:

- 1) for the purpose of visual demonstration, training and testing;
- 2) as computer design environments;
- 3) for ready-made computer laboratory complexes during experiments, measurements of physical quantities, for laboratory work;
- 4) as independent design studies using a computer;
- 5) for telecommunications in the learning process.

The distinctive positive aspects of computer technologies that students get acquainted with are universality, visibility, accessibility and variability.

Thus, the use of information and communication technologies in the process of professional training of future specialists contributes to the development of creative abilities, professional skills and abilities of students, stimulates mental activity and activates cognitive interest in the material being studied, allows students to take an active position in comprehending professionally significant educational information,

to form professional competencies, to master new information technologies, to accumulate practical experience.

One of the ways to introduce information technologies into the learning process in higher education effectively is the creation and use in the educational process of teaching aids and didactic materials of a new generation - electronic teaching aids.

Studies show that when creating modern electronic textbooks, the task should be to create an information computer product that would be convenient for use by the teacher both in the classroom and in preparation for it, would contain the maximum of useful information in an accessible form, and would increase efficiency and visibility of learning.

When developing electronic educational complexes, accessible and well-known programs are used: Excel, PowerPoint, Word, Windows Media Player, Delphi. The complexes are designed as a set of web pages, which are viewed using the Internet Explorer browser. The use of an information product prepared with the help of an instrumental environment radically changes roles: the teacher ceases to be a source of information and acts as a tutor, accompanying the student in the information field, encouraging him to take active learning actions.

Such educational information complexes are flexible, i.e. the teacher can use its elements at his own discretion, modeling new classes and forms of work, taking into account the psychological characteristics of students and software features.

Electronic educational complexes can be used in the educational process to organize independent work of students (studying notes, watching videos, conducting practical work); when demonstrated by the teacher in class (showing videos, interactive models and animations), including the use of a multimedia projector on the screen or interactive whiteboard.

Electronic educational complexes can be used when conducting virtual laboratory work, independent practical work of students (solving examples from a database of questions and tasks); for conducting electronic certification of students (tests). Elements of electronic educational complexes are suitable for the development of test

materials and simulators, when preparing a teacher for a lesson or test, when students perform creative work under the guidance of a teacher, as well as independently.

Thus, an electronic educational and methodical complex is a software multimedia product for educational purposes that ensures the continuity and completeness of the didactic cycle of the learning process and contains organizational and systematized theoretical, practical, control materials built on the principles of interactivity, information openness, remoteness and formalization of knowledge assessment procedures.

References

1. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. № 1(15). [Електронний ресурс] URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em15/emg.html>.

2. Биков В.Ю. Відкрита освіта в Єдиному інформаційному просторі. Педагогічний дискурс : зб. наук. праць / В.Ю. Биков. Хмельницький: ХГПА, 2010. Вип. 7. С. 30-35.

I.M. Novak

Університет КРОК

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО

У сучасному суспільстві іноземні мови стають невід'ємною складовою професійної підготовки. Фахівці різних сфер зацікавлені у високому рівні володіння мовою, оскільки від цього залежить успішне вирішення професійних завдань і саме професійне зростання [1-3]. Особливо питання актуалізувалося на тлі розширення зв'язків України з близьким і далеким зарубіжжям у руслі процесів євроінтеграції. Глобалізаційний контекст так само ставить знання іноземної мови, насамперед англійської, не просто в становище рекомендації, як то було ще 10-20 років тому, а в становище жорсткої вимоги до фахової підготовки здобувача, який претендує на успішну кар'єру, надто з міжнародним вектором. У багатьох сферах існує потреба в налагодженні контактів із закордонними партнерами. Однак потрібне розуміння того, що на етапі

формальної освіти школа чи ЗВО надають, як правило, лише базовий набір знань, який допоможе вивчати іноземну мову надалі самостійно чи в межах інформальної освіти. Через те вкрай важливо сформуванати у здобувачів вищої освіти компетенції для подальшого самостійного вивчення мови.

У межах аудиторного навчання успіх і досягнення мети створити надійну базу знань з іноземної мови та закласти фундамент для подальшого розширення здобувачем своїх іншомовних компетентностей залежить від застосовуваних методів і кваліфікації вчителя, але також і від активності та свідомого ставлення до навчання здобувачів – повноцінних суб'єктів освітнього процесу. Так, уміння користуватися інформаційними технологіями та сучасними методами навчання сприяє швидкому розумінню нового матеріалу. Поєднуючи різні прийоми, викладач матиме змогу розв'язувати конкретні навчальні завдання та стимулювати пізнавальну активність студентів. Тому і викладачі, і студенти повинні бути знайомі з сучасними методиками викладання іноземних мов, що дасть змогу вибрати найбільш ефективні методи для досягнення поставлених цілей [3; 4, с. 265].

Відповідно до наукових розвідок вітчизняних і зарубіжних учених, термін «метод» має два основних значення: 1) певний шлях до мети, засіб досягнення результату; 2) цілісна методологічна система та фундаментальна спрямованість навчального процесу. Обидва значення актуальні для поточної розвідки. Сучасний етап характеризується ретельним відбором методів викладання іноземних мов. Особливий акцент робиться на сучасних інформаційних технологіях. Найважливішою метою, на думку вчених, є формування вторинної мовної особистості [5, с. 17; 6].

Передумови вибору інноваційних методів такі: 1) створення комфортної та сприятливої атмосфери для студента, сприяння природному інтересу та бажанню вивчати іноземну мову; 2) залучення емоцій, почуттів, переживань для стимулювання вербальних, письмових і творчих здібностей; 3) використання когнітивного підходу в навчальному процесі; 4) заклик працювати з мовою самостійно на рівні емоційних і фізичних можливостей. Практичний досвід дає

змогу зробити висновок, що особистість та інтереси студента безпосередньо впливають на якість розуміння іноземної мови, адже вони визначають спрямованість особистості, зокрема професійну, а також мотиваційні установки.

Інноваційні методики викладання іноземної мови базуються на таких підходах, як культурологічний, проблемний, комунікативний, інтерактивний.

Культурологічний підхід має на меті формування міжкультурної компетентності. На цьому базується конкретна модель навчання та ключові принципи. Учитель може підібрати комплекс вправ з урахуванням поставленого завдання. Принциповими для культурологічного підходу є такі положення, як вербальна спрямованість навчання, урахування особливостей мовленнєвої діяльності іноземною мовою, моделювання ситуацій міжкультурного спілкування в навчальному процесі; модульність; раціональне використання рідної та іноземної мови; урахування особистих потреб студентів; прагнення до системності в складанні комплексу вправ. Вправи вербального та умовно-вербального характеру завжди мають більший пріоритет. Про це свідчить принцип мовленнєвої спрямованості процесу викладання іноземної мови в культурологічному підході. Завдяки цьому ми можемо сформувати навички міжкультурного спілкування. Доречною вправою може бути діалог між здобувачами, обговорення різноманітних текстів і фільмів, порівняння особливостей рідної культури та культури цільової мови. Моделювання різних ситуацій дає змогу розширити мовні та відтренувати мовленнєві навички.

Особливістю *проблемного підходу* до викладання іноземної мови є залучення здобувачів освіти до процесу навчання в проблемному полі, коли їм не просто рекомендується відтворити мовленнєву ситуацію чи репродукувати знання з мови, а натомість створюється проблемна ситуація, розв'язати яку можна із коректним і активним застосуванням іншомовної комунікативної практики. Студенти роблять припущення, розмірковують, наводять аргументи на користь тих чи тих висновків, а не просто завчають надану інформацію. Відтак проблемне навчання стимулює самостійність і сприяє формуванню навичок навчально-дослідницької діяльності. Основні аспекти прийомів роботи в межах

проблемного підходу: розвиток логічного, творчого та діалектного мислення; перетворення звичайного навчального матеріалу в більш демонстративний, увиразнений з погляду поставленого завдання, що потребує активної участі кожного члена академічної групи. Викладач навмисно створює проблемну ситуацію для розвитку, закріплення та контролю набутих знань. Завдання створення проблемних ситуацій: спонукання до теоретичного пояснення різноманітних фактів; розбір життєвих ситуацій; самостійний пошук практичного застосування знань; спонукання до узагальнення, порівняння нових та відомих фактів.

На практиці проблемний підхід використовується різними способами. Наприклад, викладач створює проблемну ситуацію, яку згодом вивчають студенти, шукаючи можливі протиріччя, нову інформацію та факти. Після цього вони самостійно працюють над систематизацією та аналізом. Студенти стикаються з різними проблемними комунікативними завданнями, що в ідеалі призводить до самовідкриття. Важливо увесь процес розв'язання поставленої проблеми супроводжувати комунікацією іноземною мовою.

Комунікативний підхід вбачає сам акт спілкування основною одиницею комунікативної діяльності, яка відіграє важливу роль у розвитку іншомовних компетенцій. Розвиток лексичних навичок усного мовлення виконується за допомогою спеціальних вправ. Доцільними є умовно-мовленнєві вправи: 1) наслідувальні (виклад думки за зразком); 2) підстановлювальні (добір відповідних за змістом висловлювань); 3) трансформаційні (зміна реплік для передачі видозміненої інформації); 4) самостійне відтворення (здобувач самостійно вносить пропозиції до висловлювань). Учні поступово проходять різні етапи розвитку власних навичок. Навчання відбувається в наскрізно діалогічній формі.

Інтерактивний підхід демонструє високу ефективність незалежно від вікової категорії. До методів організації роботи зазвичай належать: 1) мовленнєва розминка»; 2) групова робота в командах (круглі столи, дискусії, міні-конференції тощо); 3) ділові ігри; 4) використання аудіо- та відеоматеріалів.

Розминка передбачає певний типовий діалог між викладачем і студентами. Він також стимулює повторення словникового запасу та його закріплення в активному словниковому запасі здобувача. Інтерактивність забезпечує новизну комунікативної ситуації, оскільки кожен учасник визначає не сценарій, а учасники, що беруть участь в обговоренні. Окрім того, інтерактивний підхід сприяє розвитку творчих здібностей; а інформальний варіант комунікації звільняє від страху перед розмовою іноземною мовою.

Отже, сучасний стан викладання іноземної мови характеризується дедалі більшим відходом від репродуктивного граматико-перекладацького методу в бік практик активного навчання із застосуванням ІКТ. Усе це уможливорює адекватний для сьогодення розвиток іншомовної компетентності. У 21-му столітті здобувачеві вищої освіти важливо зробити іноземну мову своїм комунікативним інструментом, що означає якраз розвиток вторинної мовної особистості, подолання психологічних бар'єрів у комунікації, спонтанність мовлення (у різних контекстах: онлайн та офлайн, діловому й повсякденному, усному й письмовому форматах) та свідоме вивчення й удосконалення мови поза межами формального навчання. Власне, інноваційні методики якраз і орієнтовані на названі цілі.

Література

1. *Abdyhalykova A. M. Innovative methods of foreign languages teaching. Indian Journal of Science and Technology. 2016. Vol. 9. No 22. P. 1–7.*
2. *Bahromjon R. A. O. Innovative methods in teaching foreign languages for students of non-language universities. ResearchJet Journal of Analysis and Inventions. 2021. Vol. 2. No 5. P. 53–59.*
3. *Goria C., Speicher O., Stollhans S. (Eds.). Innovative language teaching and learning at university: enhancing participation and collaboration. Research-publishing. net, 2016. URL: <http://www.salimrazi.com/userfiles/Nottingham.pdf> (date of access: 29/01/23)*
4. *Jaleniauskiene E. Revitalizing foreign language learning in higher education using a PBL curriculum. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2016. Vol. 232. P. 265–275.*
5. *Sharp A. Personality and second language learning. Asian social science. 2008. Vol. 4. No 11. P. 17–25.*

6. Tarnopolsky O., Kozhushko S., Kliuchnyk R., Storozhuk S. Secondary language personality and principled pragmatism in developing that personality in foreign language education at tertiary linguistic schools. *Cogent Education*. 2021. Vol. 8. No 1. Article 1898736.

І.Я. Ординська

*Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Підготовка кваліфікованого офіцера-прикордонника на сьогодні потребує від нього стати учасником міжкультурної комунікації та володіти усіма необхідними комунікативними компетентностями в професійному й ситуативному спілкуванні, навичками практичного використання іноземної мови в сфері діяльності, що зумовлена професійними потребами, а також ознайомлюватися з сучасною фаховою інформацією завдяки іноземним джерелам. Усе вищезазначене вказує на те, що в реаліях сьогодення кваліфікований випускник прикордонної служби повинен вільно володіти іноземними мовами, що в свою чергу обумовлює потребу вивчення практичного курсу «Іноземна мова за професійним спілкуванням». Саме діалогічну спрямованість має професійна взаємодія майбутніх офіцерів-прикордонників, а головною формою прояву мовленнєвого спілкування є мовленнєва поведінка співрозмовника.

У лінгвістичній літературі діалогічне мовлення трактується як особливий вид мовленнєвої діяльності, що характеризується ситуативністю, наявністю двох або більше комунікантів, швидкістю і безпосередністю процесу відображення явищ та ситуацій об'єктивного світу, активністю мовців щодо вираження свого індивідуального ставлення до фактів, великою кількістю емоційних реакцій,

персональною направленістю. А. Мирошніченко розглядає діалогічне мовлення як процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. [1, с.9].

Діалогічне мовлення завжди має двосторонній характер, оскільки спілкуючись, співрозмовник може виступати в ролі мовця або слухача, який реагує на репліку партнера, адже обмін репліками не може здійснюватися без взаємного розуміння, яке відбувається через аудіювання. Отже, володіння діалогічним мовленням передбачає володіння говорінням та аудіюванням, що вимагає від учасників спілкування двосторонньої мовленнєвої активності й ініціативності, тому курсантам необхідно постійно розвивати вміння розпочинати діалог, реагувати на репліки співрозмовника і спонукати його до продовження розмови.

Багатоаспектною інтеракцією можна вважати навчальний діалог, оскільки в ньому гармонійно поєднуються різні види спілкування (невербальне, вербальне, емоційне, інтелектуальне і тд.). Основа навчального діалогу – вербальна комунікація, тобто чергування двох взаємопов'язаних процесів: мовлення і слухання.

Література

1. *Мирошніченко А. Л. Навчання усного мовлення. Українська мова та література. 2004. № 31. С. 9–13.*

N. Orlova

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

THE ROLE OF THE «FLIPPED» TEACHING METHOD IN REDUCING THE STATE ANXIETY LEVEL AND FORMING STUDENTS' LANGUAGE COMPETENCE

Among first-year students of non-linguistic majors, a lack of interest in foreign language (hereinafter - FL) classes is frequently noticed. Among the reasons, low basic training with FL is established, due to which, consequently, expectations of failure,

fear of mistakes, anxiety due to the feeling of not being able to overcome psychological barriers appear.

Therefore, students' low level of FL gives rise to anxiety, which is generated due to the awareness of the insufficiency of their knowledge for active and effective work during classes, the expectation of negative evaluation and disapproving feedback from both the teacher and fellow students. Furthermore, it leads to passivity during the educational process, absenteeism, which, in turn, additionally reduces the level of students' knowledge, increases the level of state anxiety, which produces and gradually consolidates internal resistance to language learning. As a result, the process of mastering lexical material as an important component of the process of formation of foreign language competence falls under the harmful influence of a high level of state anxiety.

The use of activity forms that can connect a full-fledged foreign language environment with a subject, that is professionally oriented and relevant content [1, 7], will support the exit of education seekers beyond the limits of personal fixation and simplified functioning within the limits of the negative inhibitory experience of studying FL. Among the steps that FL teachers should take in order to help prevent or alleviate situational anxiety in students of higher education institutions, the following can be named.

1. Be attentive and observant in order to notice the attributes of state anxiety and use strategies to reduce its level in a timely manner.

2. Create a favourable academic environment for students during FL studies to prevent an increase in the level of situational anxiety.

3. Use cooperative, creative forms of work during classes to support collaboration rather than competition between students.

4. Encourage students not to be afraid of their mistakes.

5. Do not correct every student's mistake. E. Horvitz and others recommended that teachers choose error correction methods and implement them to reduce students' defensive reactions [2; 3; 1].

6. Teach students to feel successful and satisfied when using FL in the learning process, for which it is necessary to select such forms of activity and tasks that will not cause instant despair in students' own strengths and abilities.

It is the choice and application of methods and forms of work taking into account psychological features in foreign language classes that will contribute to reducing the level of anxiety, improving the memorisation and reproduction of lexical-grammatical thematic material, which will be the key to a more successful formation of the FL of students of non-linguistic fields of study of higher education institutions.

Taking into account the recommendations in the context of FL teaching and learning, students can use certain approaches, methods and forms of work to reduce the level of state anxiety. Creation of a constructive atmosphere in classes to reduce the inhibitory effect of state anxiety, which is characteristic of the FL learning process through the introduction of an individual and humanitarian approach (the Flipped learning method), creation of a friendly atmosphere of tolerance and acceptance, awareness of the right to make mistakes in the process of learning, as well as the thematic orientation towards professional disciplines, implementing the principle of professional orientation of learning, will contribute to increasing the interest of students in the study of IM.

The essence of the Flipped learning technique is the reversal of our traditional educational process. According to the classical teaching and learning model, the teacher's role is to explain the theoretical material during the class and leave the practical part for the students' independent study [4]. Within the framework of the Flipped learning process, students should study the theoretical material independently before FL classes, and during the class participate in such types of activities that are oriented to the consolidation of the material, the implementation of the opportunity to receive feedback and the activation of already mastered knowledge, which will remain "inactive baggage" without practical processing. That is, the lesson is preceded by processing the thematic video material at home to familiarise students with the vocabulary, its translation or equivalents and examples of use in speech [4].

Due to the application of modern technologies, the use of this approach increases the motivation and interest of students. Moreover, learning the theoretical material independently at home allows students to work at a convenient pace and review the information necessary for preparation as many times as possible, without being limited by time frames. The method of Flipped learning is based on the active involvement of students in the educational process, because after completing the task before the class, students have the opportunity to check the correctness of their understanding of the material, make sure of the correctness and appropriateness of the application of the acquired knowledge, practice communication while communicating with one another [4; 5] during the class. Perhaps the most important feature of such Flipped classes is the fact that all students without exception are involved in the educational process, which contributes to an increase in the overall percentage of success in the group [4].

At the same time, the implementation of Flipped learning also facilitates the work of the teacher, because the Internet contains a lot of both professional and general educational useful audio and video materials of different lengths and levels of complexity, recorded both by native speakers and those who represent speakers of various variants of a foreign language. An important aspect for students is that watching or listening to audio and video lectures takes much less time than doing practical exercises.

Thus, classes using Flipped learning create conditions for additional interaction between teachers and students, as well as provide all participants of the educational process with additional time for individual contact, which contributes to taking into account the personal needs of students. The approach described gives the students the opportunity to become responsible for their learning: they can study thematic materials on their own and keep up with the rest of the group, even if they missed classes for one reason or another. In addition, the materials for processing are always available for additional review, recap and summarising, if necessary, which also contributes to a calm and confident approach to work with and on the presented materials and tasks [5]. Despite the lack of a unified model for the method of Flipped learning, there is a certain algorithm of actions, such as watching and processing the video before the lesson at

the pace and frequency chosen by the students personally. Such an individualised approach promotes creation of a more balanced and calmer atmosphere during the performance of tasks, and, accordingly, to a decrease in the level of state anxiety in relation to independent work, without worrying about not meeting the deadline, not being on time, not understanding something, getting lost in new lexical information, and fall in the eyes of both your classmates and the teacher. Moreover, during the lesson, the teacher helps students according to their individual needs, providing additional explanations, correcting mistakes in pronunciation, interpretation or use of lexical items.

Thus, it can be concluded that being a component of foreign language communicative competence, FL is defined as a system of knowledge, which allows implementing FL communication, covering the correct use of lexical, grammatical, phonological and other competencies. Its important component is lexical competence, without the formation of which it is impossible to continue the formation of any component of foreign language communicative competence. For the effective formation of FL, the educational process must be organised in conditions of a favourable psychological climate, which is important for reducing the level of state anxiety. After all, state anxiety causes language barriers to arise among students, which gradually turn into internal resistance to FL learning. The implementation of a system-integrative approach combining personal-oriented, differentiated and professionally-oriented approaches will be an effective way to create conditions for the successful formation of FL in students of non-linguistic study fields of higher education institutions. This approach should include the implementation of the Flipped teaching and learning method in classes, which will contribute to better flexibility and mobility of students. In addition to the positive impact on the formation of FL, this technique changes the roles in the “active teacher-passive student” system that leads to students’ understanding of the need to make their own contributions to the educational process, their active participation in the processing of lexical material, responsibility for their own knowledge and skills, readiness for variability both in the form of presenting the material and in the methods and approaches to its processing.

References

1. Onufrieva I.L., Onufrieva L.A. *Psychological Peculiarities of Foreign Language Competence Formation in Students as Prospective Graduates of Non-Linguistic Study Fields of Higher Education Establishments// The Issues of Present-Day Psychology*. 2011. Issue 12. pp. 727-739.
2. Horwitz E. K., Young D. J. *Language anxiety: From theory and research to classroom implications*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall. – 1991.
3. Iurtseniuk J.S. *The Level of Anxiety in Medical Students*. *Clinical and Experimental Pathology*. 2015. Volume XIV. № 4(54). pp. 4-9.
4. Kovtun O.A., Krykun V.S. *The Methodology of Application of the Flipped Learning Technique in the Process of Training Prospective Foreign Language Teachers*. // *Open educational e-environment of modern university*. Special edition. 2019. pp. 153-160.
5. Brame C. *Flipping the classroom*. Vanderbilt University Center for Teaching [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/flipping-the-classroom>

Ольга Особова

Педагогічний коледж Державного університету
штату Джорджія, США

Ольга Долгушева

Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка, Україна

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТА COLLEGE OF EDUCATION,
GEORGIA COLLEGE & STATE UNIVERSITY:**

МІСТКИ СПІВПРАЦІ

Прагнення сучасних національних освітніх системи, України та США зокрема, стати частиною європейського та світового освітнього простору окреслює потребу в розширенні сфер спілкування та налагодженні міжнародних контактів. Така взаємодія передбачає, по-перше, подолання мовного бар'єру, та,

по-друге, формування готовності до міжкультурного діалогу, який сприяє розумінню культурної самобутності інших спільнот, усвідомленню існування іншого бачення реальності й «оволодіння новою концептуальною картиною світу, що вможливорює розуміння соціальної дійсності й культури» [1, с. 106].

У царині іншомовної педагогічної освіти основними завданням є формування комунікативної компетентності, що має забезпечити успішну крос-культурну взаємодію на рівні як особистих зв'язків, так і у сферах професійної, освітньої та публічної діяльності.

Сьогодні освітньо-професійні програми для підготовки вчителів англійської мови орієнтовані на те, щоб забезпечити здатність педагогів підготувати випускників шкіл до життя і роботи у полікультурному просторі. Набуття майбутніми вчителями компетентностей, які уможливляють розвиток особистісних та професійних якостей, формування спроможності самостійного опанування знань і умінь комунікувати засобами іноземної мови, постає основним завданням вчителя англійської мови і культури.

В умовах пандемії Covid-19 надання студентам-педагогам досвіду крос-культурної взаємодії можливо здійснювати шляхом сучасних засобів дистанційного зв'язку. Таку співпрацю було організовано й проведено між студентами Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький, Україна) та Педагогічним коледжем Державного університету штату Джорджія (США) у 2021-2022 навчальному році.

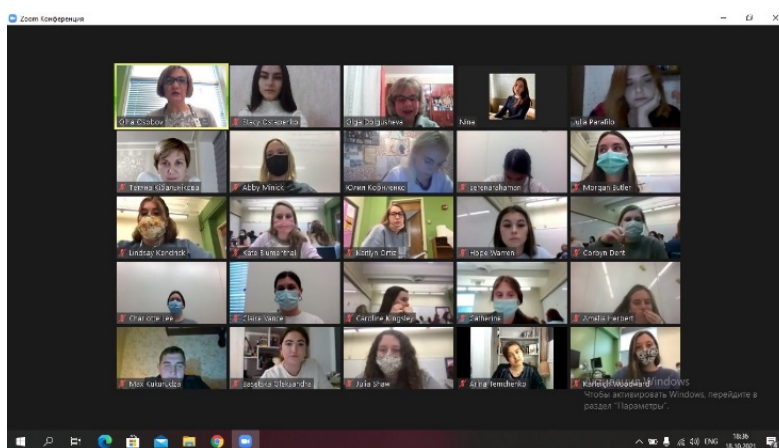
Педагогічний коледж Державного університету штату Джорджія (США)

Центральноукраїнський державний педагогічний університет (Україна)

Студенти 4 курсу та студенти магістратури спеціальності «Мова та література (англійська)» факультету філології провели низку віртуальних зустрічей зі своїми колегами-однолітками із Педагогічного коледжу Державного університету штату Джорджія, США. Така можливість з'явилась завдяки ініціативі доцента кафедри германських мов та методик їхнього навчання ЦДПУ Ользі Долгушевій та доценту кафедри початкової освіти (Early Childhood Education) Педагогічного коледжу Державного університету штату Джорджія Ользі Особовій. Студенти Педагогічного коледжу навчаються за програмою Early Childhood Education і після закінчення навчання отримають ступінь бакалавра.

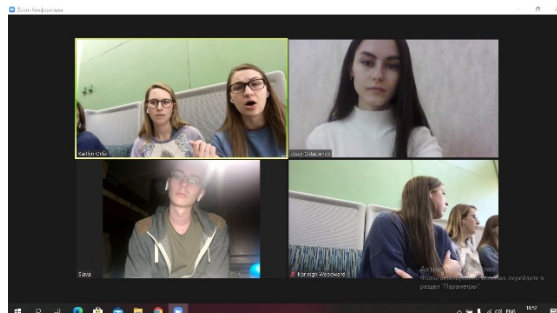
Формат співпраці було обрано як віртуальні зустрічі в реальному часі на платформі Zoom. Мовою спілкування було обрано англійську.

Після презентації відомостей про обидва навчальні заклади студенти мали можливість безпосередньо поспілкуватися один з одним у невеличких когортах, до складу яких входили представники обох країн. Саме це і було цікавинкою зустрічі, адже спілкування з носіями мови з питань, що цікавлять молодь усього світу, стало гарною нагодою для українських студентів удосконалити навички мовлення, подолати бар'єр невпевненості й отримати купу позитивних емоцій та вражень.

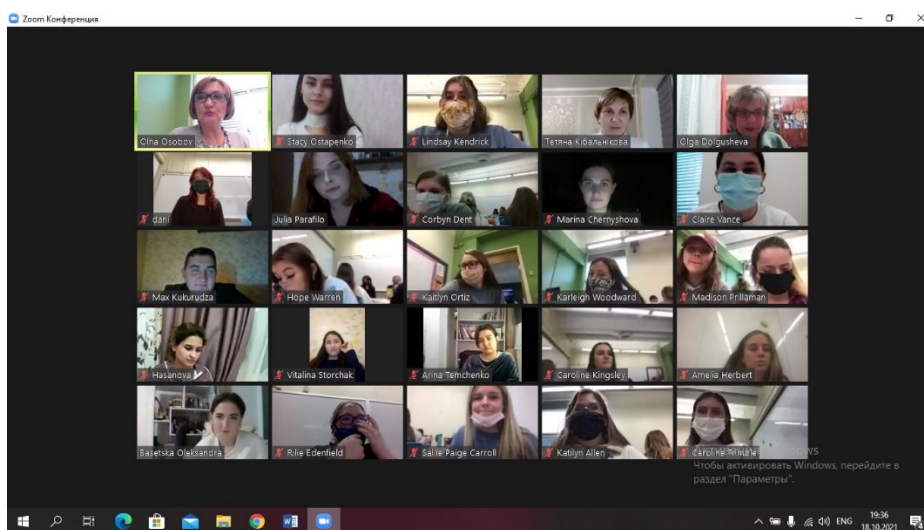

Другу сесію було присвячено спілкуванню на більш академічні теми. Американські майбутні педагоги початкової школи працювали над проєктом з питань надлишкової ваги серед школярів та правильного харчування молодших школярів у школах. Студенти Кропивницького університету опановували тему «Вища освіта в США». Тому і перелік питань для обговорення був узгоджений в межах зазначених тем. Зокрема, американських студентів цікавили гастрономічні звички українських школярів, а саме: чи харчуються вони у шкільних їдальнях, чи приносять їжу з дому, що саме міститься у ланч-боксах, чи розміщуються в стінах шкіл автомати з продажу морозива, фаст-фуду та інших продуктів, чи забезпечені шкільним харчуванням діти із сімей з низьким соціальним статусом, як багато часу українські школярі приділяють фізичній активності, чи люблять вони здорову їжу тощо. За результатами отриманих відповідей студенти виступили із доповідями і презентаціями на конференції з теми проєкту *Obesity in School Project* з акцентом на соціокультурний компонент, проводячи паралелі між США та Україною.

Студенти ЦДПУ цікавилися навчанням та повсякденним життям однолітків у Сполучених Штатах. Приміром, в центрі уваги під час он-лайн бесіди постали питання щодо тематики есе, які абітурієнти пишуть під час вступу до американських коледжів, функціонування сестринств й братерств (*sororities and fraternities*) та студентських організацій, що позначаються грецькими літерами (*Greek letter organizations*), системи оцінювання, підготовки до занять та іспитів, принципів обрання курсів за вибором, вивчення іноземних мов в коледжах, обсяг домашніх завдань, проведення педагогічної практики тощо.

Останній пункт викликав у студентів нашого навчального закладу особливу зацікавленість. Їхні американські колеги 2-3 дні у тиждень на постійній основі відвідують школи, де спостерігають за заняттями, проводять уроки, виконують доручення вчителів тощо. Зворотній зв'язок із студентами після закінчення Zoom-сесій засвідчив, що такого цінного практичного досвіду та систематичного зв'язку із виробництвом нашим майбутнім вчителям англійської мови вкрай бракує.

Відмітно, що безпосередня розмова зі студентами педагогічного коледжу надала можливість їхнім українським колегам зануритися у реалії студентського життя США, адже інформація, отримана з перших вуст і не заангажована будь-яким посередником, розширює кругозір студентської молоді, демонструє «живу» мову, підвищує рівень соціокультурної обізнаності і наповнює спілкування справжніми емоціями.

Узагальнюючи досвід організації і проведення віртуальних зустрічей українських та американських студентів, можна зробити наступні висновки щодо ролі такої співпраці в удосконаленні комунікативних умінь у міжкультурному контексті для формування професійних, соціокультурних та особистісних компетентностей майбутніх педагогів:

– професійні компетентності – майбутні вчителі *підвищили* рівень міжкультурної обізнаності (cross-cultural awareness), усвідомленості розмаїття поглядів і позицій, *удосконалили* навички і вміння комунікації, у т.ч. іноземною мовою, *посилили* розуміння важливості встановлення дружніх і продуктивних професійних контактів із колегами з інших лінгвокультурних спільнот, *набули* умінь порівнювати і зіставляти компоненти навчально-виховного процесу в різних країнах та їхній вплив на успішність навчання;

– соціокультурні компетентності – студенти *розширили* знання про соціокультурні спільноти України і США, їхні ціннісні орієнтири, специфіку систем освіти в обох країнах тощо, *удосконалили навички й уміння* знаходити подібності й відмінності між культурами в академічному і позаакадемічному контексті, *підвищили* рівень обізнаності із роллю вчителя в обох країнах, розуміння самотності студентського життя та процесу здобуття освіти;

– особистісні компетентності – студенти *набули* позитивного емоційно-забарвленого досвіду персонального спілкування з однолітками з іншої країни, завдяки чому *встановили* дружні зв'язки з колегами-студентами з іншої країни, *усвідомили* важливість поглядів, традицій і цінностей представників іншої культури та необхідність поважного ставлення до них.

Література

1. Козак А. Міжкультурна комунікація в контексті діалогу культур. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Випуск 118. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. С.106-110.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ ІНШОМОВНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРАВА

З огляду на полілінгвальність і полікультурність сучасного соціуму перед здобувачем професійної освіти ставиться вимога уміти адаптуватися до середовища соціально, психологічно, професійно і культурно, а також усебічно розвиватися. Не викликає сумніву необхідність його підготовки до іншомовного спілкування у межах фаху та інтегрування цієї компетентності до структури своєї професійної діяльності [1].

Саме навчальному курсу «Іноземна мова» належить провідна роль у набутті студентом системи відповідних знань, умінь і навичок. Інакше кажучи, йдеться про формування мотиваційного, когнітивного, діяльнісного й рефлексійного елементів готовності здобувача вищої юридичної освіти до професійно орієнтованого іншомовного спілкування.

Зазначимо, що пізнавальна діяльність на заняттях з іноземної мови в умовах освітнього простору юридичного університету націлена на розкриття аксіологічного та креативного потенціалу майбутніх правників, їхню самоактуалізацію й самоудосконалення, прищеплення їм як загальної культури спілкування, так і міжкультурної комунікаційної компетентності, притаманної саме обраній ними професії. Безперечно, виконання цього завдання було б значно складнішим без різних форм *позааудиторної роботи* – невіддільного елемента процесу здобуття ступеня бакалавра у галузі права. Регулярне залучення студентів до таких заходів сприяє задоволенню їхніх освітніх потреб, розвитку та реалізації творчого потенціалу. Вагомим у цьому контексті є систематичність роботи дискусійних груп, кіноклубів чи читацьких клубів, керівництво якими переважно здійснюють викладачі іноземної мови та

волонтери (як носії мови, так і студенти старших курсів, що мають належний рівень іншомовної компетентності).

Власний досвід дозволяє стверджувати, що, зважаючи на різноманітність попередньої іншомовної підготовки першокурсників і обмежену кількість контактних годин, відведених навчальним планом на опанування відповідної дисципліни, оптимальним видом позааудиторної роботи є діяльність дискусійної групи «Англійський клуб» (“*English Club*”). Зважаючи на важливість принципів міжпредметної інтеграції та професійного спрямування, варто підключити до дискусій викладачів спеціальних юридичних предметів («Теорії права», «Юридичної деонтології», «Прав людини», «Конституційного права зарубіжних країн» та ін.) і юристів-практиків, адже це додатково заохочує його учасників до опанування специфіки обраної професії. Без сумніву, надзвичайно сприятливим для усунення мовних бар’єрів і мотивувальним для поліпшення навичок усного мовлення є запрошення до обговорень носіїв мови, навіть у онлайн форматі.

На засіданнях клубу майбутні бакалаври права мають змогу розглядати питання, що певною мірою дотичні до тем аудиторних занять, як-от «Англійська мова права: історія і сьогодення», «Конституційне право у Великій Британії і США: спільні та відмінні риси», «Система стримувань і противаг у США», «Злочин і кара», «Вступ до ЄС: переваги та проблеми для України», «Гендерна рівність» та ін. Цікавими для цієї категорії здобувачів освіти є і країнознавчі теми: «Історія США», «Цикл осінніх свят у англійських країнах», «Історія англійської мови», «Інститут Президента США», «Історія формування американської нації», «Кумири Америки» тощо.

Студенти отримують завдання дослідити інформаційні ресурси й представити результати свого пошуку у вигляді мультимедійних презентацій, додавши до них тематичні відеоролики, а також розробити квізи чи мінівікторини. Роль керівника відповідного засідання (переважно ним є викладач) полягає у стимулюванні обговорення шляхом добору спірних питань для порівняння специфіки англо-американської та континентальної систем права чи культурних

і мовних особливостей, притаманних англомовним країнам й Україні.

Доцільними є і диспути з приводу художніх та науково-популярних творів. Як правило, деякі засідання дискусійного клубу стосуються фільмів на юридичну тематику (наприклад, “*12 Angry Men*”, “*Erin Brockovich*”, “*On the Basis of Sex*”), які студенти мають змогу переглянути попередньо. Розвиткові загальної культури й ерудиції сприяє аналіз трагедії «Гамлет» В. Шекспіра, зокрема відомого монологу головного героя, який не зайве поєднати із дискусією щодо можливостей і викликів, які стоять перед сучасною молоддю. Вивчення теми «Професійна підготовка юристів» може супроводжуватись характеристикою рис, притаманних здобувачеві вищої юридичної освіти, на основі аналізу уривку (“*The Right Stuff?*”) книги Н. Макбрайда «Листи до студента-юриста» (“*Letters to a Law Student*”) [2, с. 17-34].

Беручи до уваги прагнення до самоствердження, схильність до конкуренції, властиві особі цього віку, та з огляду на значний виховний потенціал, пропонуємо і організацію різних конкурсів. Діяльності видатних історичних діячів або ж виховим подіям, що справили вплив на формування державних інституцій, доречно присвятити й брейн-ринги та вікторини. Визначення найкращих знавців «Білу про права», особливостей роботи Верховного Суду США, історії руху за громадянські права в США у другій половині ХХ ст. може проводитися у вигляді змагання двох команд. Доцільними є і заходи на кшталт «Мрія Матріна Лютера Кінга», «Інтерв'ю Камали Харріс» або «Розмова з Рут Гінзбург».

Цікавим виявляється поєднання дискусійного клубу, приуроченого творчості В. Шекспіра із конкурсом на найкраще декламування сонетів автора. Логічним продовженням дискусії з приводу захисту прав і свобод людини є конкурс читців громадянської поезії. Він дозволяє студентству ознайомитись із творчістю класиків британської та американської літератури (Р. Бернса, Е. Дікінсон, В. Вітмена, В. Одена, Т.-С. Еліота) і сучасних митців слова (А. Горман, Л. Глік).

Відтак, проведення засідань дискусійної групи «Англійський клуб» та

різноманітних конкурсів, вікторин і брейн-рингів є цінним не тільки через створення сприятливого мікроклімату й неформальності інтеракції іноземною мовою суб'єктів освітньої діяльності, що призводить до подолання психологічних бар'єрів, але й тому, що таким чином студенти мають змогу порефлексувати з приводу свого рівня іншомовної компетентності та переконатися у важливості щоденної роботи над його підвищенням, що має позитивний вплив на процес формування їхньої готовності до професійно орієнтованої комунікації як на момент навчання в юридичному ЗВО, так і на удосконалення іншомовної компетентності у подальшому.

Література

1. Кончович К. Т. Структура готовності майбутніх учителів-філологів іноземної мови до педагогічного спілкування. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка. 2017. Вип. 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2017_5_9.

2. McBride N. J. *Letters to a Law Student. A Guide to Studying Law at University*. 4th edition. Pearson. 2017. 392 p.

O. Petrova,

M. Bogun

Kharkiv National Medical University

ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES IN THE CONTEXT OF ACADEMIC MOBILITY

Modern university practice involves academic mobility, which realizes the right of the university students and teachers to move abroad for exchange educational or scientific program according to a study plan or practice with guaranteed enrollment of study credits at a partner university or scientific organization under study program at the home university [1; 2].

It is important for every university to be interested in promoting its students and teachers on the world stage, demonstrating its achievements, on the one hand, and receiving knowledge from well-known higher educational centers, on the other, as

internationalization of Ukrainian universities is currently one of the most challenging tasks.

Kharkiv National Medical University widely uses the opportunities of academic mobility programs (physical and virtual mobility), which include internships or studies "in more than 20 partner medical institutions in Germany, Italy, Poland, Japan, Great Britain and other countries, where they thoroughly study the chosen disciplines" [3]. These are, in particular, the recently completed exchange projects at the Oxford Clinical Hospital, the Sachsenhausen Clinic, etc. For the seekers of higher education, this is a unique opportunity to gain new skills and knowledge in future job, especially, by implementing foreign language communication skills.

Such opportunities are offered on a competitive basis. To win the competition for the academic mobility program, it is necessary to demonstrate high academic performance, knowledge of a foreign language (mainly English), active participation in scientific activities (publications, conferences, etc.). Therefore, one of the aspects of this competition is that the students must demonstrate such a level of knowledge of a foreign language, English for Specific Purposes, that will allow them to fully and adequately participate in educational and professional life both at the national and international levels.

The department of foreign languages of the university plays a certain role in supporting ESP in the context of academic mobility. In the programs of the university foreign language disciplines, the department takes into account the subject of a professional field. For example, for education seekers in a specialty Medicine these are: body systems, diseases, history taking, filling out a medical history; for the specialty Physiotherapy and Ergotherapy: work of a physiotherapist and occupational therapist, physical therapy, diseases of the cardiovascular and nervous systems, injuries of the musculoskeletal system, types of pain, communication with patients, occupational therapy, massage, physical therapy; for the Technology of Medical Diagnosis and Treatment: emergency medicine, first aid, geriatrics, body systems, drugs and their administration, clinical blood tests, tests for various disorders, taking

history, liver function tests, diagnostic tests for infectious diseases, bacteriological tests, etc.

As needed, the department participates in interviewing and testing students while the selection process, depending on internship programs, scholarships offered by partner universities, summer schools, practice, training and teaching at partner institutions around the world, thematic courses, lectures and courses within the framework of formal and informal education.

The Department of Foreign Languages develops tests and an interview scope, which includes questions determined by the specifics of educational programs, which differ in the required educational goals and results, terms, tasks, country of study, etc. Internship programs typically have different language entry requirements, especially by country. The test and the interview conducted should confirm or not the ability of the candidates to participate in these internships, clinical practice, or other exchange programs. As a rule, interview in English involves proving the ability to maintain a conversation on general and intercultural competence (details about where you live, education, favorite subject, hobbies, friends, travel, what you know about the exchange program you apply to, etc.) and professional (ESP) topics [1; 4].

The features of the interview also apply to the professional goals of the offered program. In some programs, the ability of students to communicate with both staff and patients in the hospital in English is relevant.

Our students who have completed academic mobility programs publish feedback on the university site with a report, in particular, indicating how they used foreign language as the student-followers take into consideration the reports of their colleagues. According to their reports, for example, the communication in English in certain programs may concern the item of being prepared to visit different departments of the hospital, visiting patients who are preparing for surgery and undergoing rehabilitation after surgery, presenting new cases and analyzing X-rays/CT when discussing with doctors of other specialties, being involved in laparoscopic and open surgeries, even surgeries using 3D technologies, trauma surgeries, discussion of the

advantages of new technologies, study of procedure algorithms, approaches to therapy, complications and ways to prevent them, etc. [3].

The university and the department of foreign languages create conditions for ensuring the ESP needs of students studying in various educational programs, increasing their academic mobility and competitiveness at the national and international levels. The department advises students who wish to take part in the selection competition for exchange programs on the aspects of their self-training aimed at improvement the level of ESP and general English proficiency.

Modern requirements for the educational and professional component of the university training, defined by the standards of higher education, are based on international requirements for relevant professional and general competencies. Therefore, foreign language, namely ESP, is included in compulsory components of educational programs of the university, thus supporting ESP level of the education seekers that provides their exchange opportunities ground in the context of academic mobility.

References

1. De Wit H. *Trends, issues and challenges in internationalisation of higher education*. Centre for Applied Research on Economics and Management, School of Economics and Management of the Hogeschool van Amsterdam, 2011, 131 p. [online]: <https://bit.ly/3Xrffml>
2. Coleman J. A. *Language learning and study abroad: The European perspective* *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 1998. [online]: <https://frontiersjournal.org/index.php/Frontiers/article/view/67>
3. *Academic Mobility // Kharkiv National Medical University*. [online]: <https://knmu.edu.ua/en/universytet-na-mizhnarodnij-areni/akademichna-mobilnist/>
4. Dudley-Evans T. et al. *Developments in English for specific purposes. A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998, 301 p.

N. Plotnikova

Université nationale d'économie urbaine de O. M. Beketov à Kharkiv

**CONCEPTOLOGIE LINGUISTIQUE, LINGUOCULTUROLOGIE ET
LINGUISTIQUE COGNITIVE : CONNEXION ET DIFFÉRENCES**

Les linguistes considèrent l'histoire de la linguistique comme un changement successif de paradigmes scientifiques : 1) génétique (comparative-historique), qui fut le premier paradigme scientifique en linguistique du XIXe siècle, visant à rechercher la parenté génétique des langues du monde ; 2) taxonomique (systémique-structurel), qui a acquis une importance particulière dans la première moitié du XXe siècle, dont l'objet de recherche était le sujet, la nomination, le nom, donc l'accent était mis sur le mot; 3) anthropocentrique, base de la linguistique de la seconde moitié du XXe siècle, qui repose sur la connaissance du monde par la conscience de soi. Le changement de paradigme de la recherche linguistique vers une vision et une compréhension anthropocentriques des phénomènes linguistiques est une caractéristique déterminante de la linguistique moderne.

Aujourd'hui, comme le souligne à juste titre I. Golubovska, « une instruction a été établie pour étudier la langue dans un lien inextricable avec la pensée, la conscience, la cognition, la culture, la vision du monde à la fois d'un individu et du collectif linguistique auquel il appartient" [2, c. 5]. Les principaux domaines de connaissance, qui reposent sur des principes théoriques et méthodologiques communs et se forment dans le cadre de ce paradigme, sont la théorie de la communication langagière, la psycholinguistique, la philosophie linguistique, la théorie des actes de langage, la linguistique du texte, ethno-linguistique, sociolinguistique, linguistique cognitive et études linguoculturelles.

La tendance à l'interpénétration des diverses branches du savoir scientifique est l'une des principales caractéristiques de la science à la fin du XXe siècle. Dans le domaine des disciplines humanitaires, ce désir de synthèse s'est traduit par la formation dans les années 90 du XXe siècle. nouveaux paradigmes, parmi lesquels les paradigmes linguistique-cognitif et linguistique-culturel présentent un intérêt particulier (compte tenu de l'objet de cette étude). Partageant l'opinion de V. Karasyk et H. Slyshkin selon laquelle « toute recherche linguistique et culturelle est simultanément cognitive » [3, p. 12], nous jugeons opportun de considérer les outils théoriques des études linguistiques et culturelles et de la linguistique cognitive.

La linguistique cognitive considère le langage comme un moyen d'obtenir, de stocker, de traiter et d'utiliser des connaissances, visant à rechercher des moyens de conceptualiser et de catégoriser la réalité intériorisée et l'expérience réflexive interne dans une certaine langue. La principale différence entre la linguocognitologie et les autres sciences cognitives réside dans son matériel - elle étudie la conscience sur la base du langage (d'autres sciences cognitives étudient la conscience sur son propre matériel), ainsi que dans ses méthodes - elle étudie les concepts et les processus cognitifs, tire des conclusions sur les types et le contenu des concepts dans la conscience humaine basés sur l'application au langage des méthodes d'analyse linguistique avec une interprétation cognitive plus poussée des résultats de la recherche.

Le sujet d'étude de la linguistique cognitive est : 1) la sémantique cognitive ; 2) la théorie des schèmes figuratifs (métaphore cognitive, métonymie) ; 3) recherche de discours à partir de positions cognitives ; 4) différentes formes de présentation des connaissances (cadres, scripts, scénarios, etc.) ; 5) concepts et modélisation du monde avec leur aide. Aujourd'hui, on peut retracer l'intérêt croissant pour les problèmes de linguistique cognitive dans l'espace scientifique post-soviétique (O. Babushkin, V. Demyankov, S. Zhabotynska, V. Ivashchenko, O. Karpenko, O. Kubryakova, M. Pimenova, Z. Popova, O. Rakhilina, O. Selivanova, Y. Sternin). Les principaux problèmes de la linguistique cognitive sont devenus les problèmes de catégorisation et de conceptualisation, qui sont pris en compte dans de nombreuses publications ; problèmes de l'image linguistique du monde; problèmes de corrélation des structures linguistiques avec les structures cognitives ; problèmes de parties du discours, etc.

À tout moment, la langue est restée la caractéristique la plus frappante qui identifiait le groupe ethnique. Pythagore conseillait également d'apprendre la nature d'un peuple particulier avant tout d'étudier sa langue. Mais un autre identifiant du groupe ethnique est la culture, et par conséquent, le lien entre la langue et la culture est indéniable. La question des rapports entre langue et culture depuis le XVIIIe siècle a constamment attiré l'attention des savants dans le cadre de la linguistique historique comparée, de la

direction psychologique de la linguistique, du néo-humboldtianisme, de l'école autrichienne des mots et des choses, de la néo-linguistique italienne, des études linguo-régionales, de l'ethnopsycholinguistique (O. Akhmanova, M Bakhtine, R. Budagov, Zh. Vandries, A. Vezhbytska, V. Humboldt, V. Kostomarov, O. Potebnia, E. Sepir, I. Sreznevskyi, G. Tomakhin, B. Whorf, B. Uspenskyi, K. Hale, L. Scherba). Dans la linguistique moderne, la langue est considérée comme une composante de la culture, le principal moyen de son assimilation; la culture et la langue sont parfois assimilées ou incluses dans la première. Compte tenu de la relation entre langue et culture dans la linguistique moderne, un nouveau domaine scientifique s'est formé - la linguoculturalologie, qui est liée à la fois à la culture et à la langue, mais il ne serait guère légitime de considérer le fonds catégorique de ce domaine de la connaissance comme la somme des catégories de deux sciences, unies par la relation problématique entre langue et culture.

La linguoculturologie est l'un des domaines scientifiques de pointe et relativement nouveau. Dans la linguistique mondiale, le terme linguoculturologie reste encore indéfini. Dans la tradition linguistique post-soviétique, certains savants considèrent la linguoculturologie comme une composante structurelle de la linguistique cognitive moderne [6, p. 27] ; d'autres chercheurs (S. Vorkachev, V. Telia) reconnaissent les études linguoculturelles comme une branche de l'ethnolinguistique. Il y a aussi une opinion complètement opposée exprimée par O. Khrolenko: « Le but de linguoculturologie est la généralisation des informations accumulées par l'ethnolinguistique. L'ethnolinguistique et la linguoculturologie sont liées de la même manière que la linguistique partielle et générale » [5, p. 30-31]. Cependant, le point de vue de V. Vorobyov semble correct, qui considère que « la linguoculturologie est liée et, dans certains cas, étroitement liée à l'ethnolinguistique », mais contrairement à la linguoculturologie, « qui est orientée vers la modernité et les normes généralement acceptées, l'ethnolinguistique étudie la langue des tribus, les dialectes, la famille linguistique et le groupe culturel, la protolangue et la protoculture" [1, p. 46-47]. Ainsi, la linguoculturologie sont une branche distincte de la connaissance scientifique.

Selon V. Karasyk, l'attrait des philologues pour les « sujets culturels » est dû au fait que « étant une entité multidimensionnelle, le langage est organiquement inclus dans les phénomènes les plus généraux de l'existence : en tant que moyen de communication le plus important, le langage est considéré comme en tant que composante de l'activité communicative ; en tant que moyen le plus important de transformation du monde, d'information et de régulation interpersonnelle, le langage est analysé comme un moyen d'influence, d'incitation à certaines actions, de fixation des relations sociales ; en tant que contenant le plus important de l'expérience collective, la langue est une composante de la culture » [3, p. 106]. Selon cela, l'objet de la recherche en linguoculturologie est «la culture écrite comme ensemble de textes précédents» [7, p. 28], et V. Maslova considère comme objet de la linguoculturologie: 1) les mots et les expressions qui sont le sujet des études linguistiques et régionales - vocabulaire non équivalent et lacunes; 2) unités culturelles et linguistiques mythologisées : archétypes, mythologèmes, rites, rituels, coutumes fixés dans la langue ; 3) fondement parémiologique de la langue ; 4) fonds phraséologique de la langue; 5) normes, stéréotypes, symboles; 6) métaphores et figures de style ; 7) structure stylistique de la langue ; 8) comportement de la parole ; 9) étiquette de la parole [4, p. 36-37].

Après avoir analysé les grands principes de la linguoculturologie et de la linguistique cognitive, nous affirmons que le point unificateur dans le développement de ces branches linguistiques indépendantes est la présence de directions conceptuelles, dont l'une des tâches principales est l'analyse des concepts.

Les premiers chercheurs de concepts ont travaillé dans le domaine de la conceptologie, qui est née dans le cadre de la culturologie, en particulier Yu. Stepanov a noté que la conceptologie, et plus précisément la conceptologie culturelle, est « une nouvelle discipline qui étudie les soi-disant « concepts culturels », c'est-à-dire des concepts qui constituent une valeur culturelle » » [5, p.3]. Selon V. Karasyk et Y. Sternin, la conceptologie n'est pas seulement la science des concepts et de leur contenu, mais aussi des relations des concepts dans la conceptosphère, puisque « la conceptologie examine à la fois les conceptosphères nationales et de groupe, ainsi que les conceptosphères artistiques et individuelles » [3, p. 5]. Créée dans le cadre de

la culturologie, la conceptologie a attiré l'attention des psychologues, des sociologues, des politologues, des philosophes et des philologues. Selon S. Vorkachev, c'est précisément « ... à la jonction de la linguoculturologie et de la linguistique cognitive que l'on peut prédire le développement de la conceptologie linguistique ... », qui est parfois définie comme « conceptologie linguoculturelle » [cit. selon A. Khrolenko, 2004, p. 3], ou le conceptualisme philologique est une science qui vise à décrire tous les concepts qui existent dans le langage par des moyens linguistiques. En accord avec Z. Popova et Y. Sternin, nous considérons que les tâches principales de la conceptologie linguistique sont l'identification de l'ensemble le plus complet de moyens linguistiques qui représentent le concept à l'étude; une description de la sémantique de ces unités (mots, combinaisons de mots, champs associatifs, parémies, textes); modéliser le contenu du concept comme une unité mentale globale dans son originalité nationale (peut-être sociale, d'âge, de genre, territoriale) et déterminer la place de ce concept dans la conceptosphère.

Reconnaissant la conceptologie linguistique comme un domaine scientifique à part entière, les scientifiques n'ont pas un point de vue unique sur l'origine de cette science et son lien avec d'autres disciplines linguistiques. Mais comme le soulignent à juste titre V. Karasyk et Y. Sternin, à en juger par le nombre de publications dans des recueils linguistiques d'ouvrages scientifiques, la modélisation conceptuelle est devenue l'un des domaines les plus en développement de la philologie moderne [3, p. 5], il y a donc eu une nécessité de créer une branche linguistique distincte, dont le but principal serait l'analyse des concepts et des moyens de leur représentation linguistique. La conceptologie linguistique est devenue cette branche. Et si initialement l'absence d'une discipline scientifique spéciale obligeait les scientifiques à considérer les concepts dans les limites de domaines déjà existants, alors la création de cette discipline a posé le problème de son appartenance soit aux sciences de type intégral, soit aux directions d'autres domaines de la connaissance humanitaire.

Littérature

1. Воробьев В. В. О понятии лингвокультурологии и её компонентах // Язык и культура: вторая международная конференция: Доклады / Укр. ин-т. междунар. отношений при

Киевском ун-те им. Т. Г. Шевченка, каф. укр. и рус. яз.; [Сост. С. Б. Бураго]. К.: Журнал «Collegium», 1993. С. 42-48.

2. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу: Монографія. К.: Логос, 2004. 284 с.

3. Карасик В. И. Базовые характеристики лингвокультурных концептов // Антология концептов: В 5 т. М.: Генеза, 2007. Т. 1-2. 2007. С. 12-13.

4. Маслова В. А. Лингвокультурология: учебное пособие. М.: Издательский центр «Академия», 2001. 208 с.

5. Степанов Ю. С. «Интертекст», «Интернет», «Интерсубъект» (к основаниям сравнительной концептологии) // Известия РАН. Серия литературы и языка. 2001. Т. 60, № 1. С. 3-11.

6. Хроленко А. Т. Основы лингвокультурологии: учебное пособие [под ред. В. Д. Бондалетова]. М.: Флинта: Наука, 2004. 184 с.

7. Щербін В. К. Українська концептологія і концептографія: погляд із Білорусі // Українська мова. № 3. С. 26-40.

Н.М. Поліщук

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

УДОСКОНАЛЕННЯ СЛУХО-ВИМОВНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ- ГЕРМАНІСТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У процесі навчання німецької мови студентів-германістів важливу роль відіграє фонетика. На значущості бездоганного оволодіння стандартною вимовою у її нейтральному фоностилістичному варіанті наголошують як німецькі [4, с. 196; 5, с. 201; 6, с. 11], так і вітчизняні [1, с.5; 2; 7, с. 37] лінгвісти. Для досягнення цієї мети викладач практичної фонетики повинен організувати навчальний процес так, аби максимально розвинути у кожного студента стійкі слухо-вимовні навички, щоб забезпечити на належному рівні професійну підготовку майбутніх учителів німецької мови.

Із запровадженням Болонської системи у вітчизняному просторі освіти у вищій школі відбулось зменшення кількості аудиторних занять на користь

самостійної роботи. Так, останніми роками практична фонетика (у залежності від ЗВО) вивчається на першому і другому курсах протягом трьох семестрів. Навчальний час розподіляється у кожному семестрі у такій пропорції: 30 годин аудиторних і 60 годин – самостійна робота. За відсутності нових підручників з практичної фонетики вітчизняних авторів нині нелегко навчати студентів, тому створення сучасного, з оновленою актуальною лексикою, а також з урахуванням звукових властивостей неофіційного мовлення, є нагальною потребою для забезпечення високого рівня підготовки до професійної діяльності сьогоднішніх студентів. У нашій країні є талановиті вчені-фонетисти, представники Київської школи експериментальної фонетики професорки О.І. Стеріополо, яким під силу вирішити цю важливу проблему.

В останні роки виникли, на превеликий жаль, нові глобальні проблеми, що зашкодили традиційному освітньому процесу. Це зумовило перехід на дистанційну форму навчання учнівської і студентської молоді. Довготривалий процес віддаленого навчання покликав викладачів до пошуку ефективних шляхів подолання труднощів у забезпеченні студентів якісною освітою.

На заняттях з практичної фонетики доцільно використовувати електронні аудіокниги сучасних німецьких письменників, адресовані іноземному читачу. У другому семестрі ми пропонуємо студентам короткі оповідання Л. Тома [7] і оповідання Ш. Габерзак [3], що доступні в онлайн-форматі. Їх зміст відповідає віковим інтересам студентів і є цінним автентичним матеріалом для тренування сприйняття мовлення на слух і його відтворення при читанні вголос. В умовах дистанційного навчання студенти можуть працювати у зручний для них час з індивідуальною тривалістю виконання завдань.

Також цінним матеріалом для вдосконалення слухо-вимовних навичок в умовах дистанційного навчання, на наш погляд, є відеофільми на інтернет-каналах, кількість яких здається безмежною. Вони різняться за якістю, тому слід ретельно підходити до їх вибору. Найякіснішими ми вважаємо відеофільми, створені не просто носіями німецької мови, а носіями мови з вищою педагогічною освітою. Викладачі доступно і чітко пояснюють

фонетичні явища, артикуляцію звуків, пропонують ефективні вправи для тренування звуків, різних типів інтонації переважно в діалогічному мовленні. Німецькі викладачі приділяють багато уваги різним видам редуції, які мають засвоїти студенти для кращого розуміння особливо повсякденного мовлення. Саме таких вправ бракує у застарілих вітчизняних підручниках. Для інтенсифікації навчання практичної фонетики доцільно використовувати в першу чергу відеофільми таких каналів: *Deutsch mit Benjamin*, *Fröhlich Deutsch*, *Richtig Deutsch Sprechen*.

Виходячи з набутого досвіду в умовах дистанційного навчання фонетики, переконуємося у тому, що використання новітніх технологій сприяє удосконаленню слухо-вимовних навичок і компенсує у певній мірі зменшену кількість аудиторних занять.

Література

1. Євгененко Д. А., Артамоновська С.П., Білоус О.І. *Практична фонетика німецької мови*. Вінниця : Нова книга, 2004. 208 с.
2. Лысенко Э. И. *Вступительный курс фонетики немецкого языка*. К. : АСК, 2011. 96 с.
3. *Habersack, Ch. Jungs sind keine Regenschirme*. Ismaning : Hueber Verlag, 2009. 48 S.
4. *Hirschfeld, U., Reitbrecht, S. Phonetische Strukturierung gesprochener Sprache. Deutsch als Fremdsprache*. 2016. Heft 4. S. 195 – 202.
5. *Hollmach, U. Ausspracheideale heute. Miteinander sprechen – verantwortlich, kompetent, reflektiert*. Berlin : Frank&Timme Verlag für wissenschaftliche Literatur, 2021. Band 4. S. 193 – 205.
6. *Rausch, R. Rausch, I. Deutsche Phonetik für Ausländer. Ein Lehr- und Übungsbuch*. München : Langenscheidt / Enzyklopädie, 1991. 494 S.
7. *Steriopolo, O.I. Phonetik und Phonologie des Deutschen*. К. : Буд-во Ліпа-К, 2020. 395 с.
7. *Thoma, L. Eine Frau, ein Mann. Editorial Idiomias*, Hueber, 2011. 84 S.

Н.О. Полуїко

І.В. Горохова

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МОВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні світ розвивається з надзвичайно високою швидкістю, взаємодіючи з людством всієї земної кулі. Тому питання мовної освіти в кожній державі є одним з найважливіших в умовах глобалізації. Глобалізація – процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції (згуртування, об'єднання політичних, економічних, державних і громадських структур у межах регіону, країн, світу) й уніфікації (приведення до однаковості, єдиної форми чи системи) [1]. І саме мова є тим інструментом, що дає можливість бути одним із учасників у світі інтернаціоналізації, модернізації тощо.

Сучасне суспільство – надзвичайно мобільне, велика кількість людей перебуває у русі за рахунок міграції, роботи, навчання або відпочинку. Усе це спричиняє ще більшу потребу у знанні іноземної, передусім англійської, мови як для людей, що перебувають у русі, так і для тих, з ким вони зустрічаються по професійних чи особистих контактах. Новітні інформаційно-комунікаційні технології забезпечують відкритий доступ до навчальних матеріалів різними мовами, забезпечуючи тим, хто володіє іноземними мовами, ще більше переваг, та підкреслюючи функціональну обмеженість тих, хто володіє лише рідною мовою, що стає вагомим проблемою сучасного суспільства, оскільки знання та інформація набувають все більшої ваги з економічного погляду [2, с. 161].

Означені вище тенденції посилюються за рахунок євроінтеграційних процесів, які ставлять на меті подолання бар'єрів на шляху руху продуктів, послуг та людей між країнами, що входять або мають намір увійти до Європейського Союзу. Культурні та мовні бар'єри постають найактуальнішими, оскільки їх здолати найважче. Устаткування європейської єдності на політичному рівні багато в чому залежить від підтримки й забезпечення так званої "різноманітності", в контексті якої значення мови, як засобу комунікації, постає в один ряд з усвідомленням національної ідентичності. Саме тому Європейський Союз підтримує вивчення усіх без виключення мов, якими розмовляють люди на його території, зокрема й регіональних мов, а також і мов

країн-партнерів ЄС. Ряд рішень Ради Європи у напрямку підтримки вивчення громадянами країн-членів ЄС щонайменше двох мов, однією з яких традиційно є англійська, на доданок до рідної є вагомим підтвердженням означеного факту [2, с. 162]. Наприклад, всі без винятку рішення, ухвалені органами Євросоюзу, перекладаються всіма цими мовами. Громадяни ЄС мають право звертатися в певні органи і одержувати відповіді на свої звернення будь-якою з офіційних мов. На заходах значно вищого рівня, як правило, забезпечується переклад виступів учасників усіма офіційними мовами [3, с. 120].

Виклики міжкультурних наукових, освітніх та релігійних обмінів є ще одним проявом глобалізації як надзвичайно потужної рушійної сили економічних, політичних, соціокультурних, гуманітарних зрушень і змін. Її вплив особливо відчувається у сфері науки і освіти. Саме завдяки глобалізації освітні процеси в рамках усього світу стають більш відкритими й інтенсивними, збільшуючи кількісні параметри (кількість студентів неухильно зростає в усіх країнах Європи та за її межами), набуваючи якісно нового вигляду порівняно з попередньою добою. Відряджання студентів на навчання в інші країни, яке сьогодні називають академічною мобільністю, – явище не нове, і певні регіони стикаються з цим давно [3, с. 122]. І саме тому мовна освіта є важливою для для глобалізованого світу, особливо в освітній сфері.

Також слід зазначити, що завдяки розвитку інформаційних технологій світ став комунікативно тісним, доступним, проникним як ніколи раніше. Вплив глобалізації на мови, лінгвополітичну практику, мовну політику був предметом уваги різних вітчизняних і зарубіжних дослідників, зокрема Б. Ажнюка, В. Алпатова, А. Гальчинського, Е. Заграви, Л. Нагорної, Я. Радевича-Винницького. Дослідники вказують на ускладнення ідентифікаційних процесів в умовах глобалізації. З одного боку, формується щось на зразок глобальної ментальності, стандарт поведінки, ціннісні та мовні уподобання. З іншого боку, інтенсифікується процес утвердження народами групової, територіальної, етнічної ідентичності. Тому глобалізація, як наслідок революційних змін в інформаційній і комунікативній сферах, з обов'язковістю зачіпає мовне життя

країн, які зазнають її впливу. Також одні вчені вбачають у глобалізації обнадійливі перспективи, що відкривають інтелектуальні й освітні горизонти, пов'язані з поширенням спільної для всіх мови – засобу міжнародного спілкування і співробітництва. Інші вважають, що глобалізація становить загрозу багатомовності, культурній та етномовній багатоманітності світу [4, с. 367-368].

Також, на мою думку, варто відмітити, що лінгвістичне розмаїття дає багато переваг кожному в умовах глобалізації. Особи, які володіють кількома іноземними мовами, успішно спілкуються з широким колом людей. Доведено, що багатомовні особистості розвиваються швидше, ніж одномовні. Творчо використовуючи знання іноземних мов, вони налагоджують ділові та культурні зв'язки з різними країнами, що дає їм можливість глибоко ознайомитися з міжнародною економікою та багатою світовою культурою [5, с. 92].

Що стосується України, то сучасне становище міжнародної співпраці держави в різноманітних сферах життя та необхідність входу нашого суспільства у європейський і світовий простір, ми повинні розглядати іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Українські студенти починають отримувати можливість навчатися і працевлаштовуватися за кордоном. Усе це змушує переглянути цілі, завдання, зміст і технології вивчення іноземних мов у системі освіти нашої країни. Викладачів іноземної мови потрібно забезпечити доступом до всесвітньої мережі Інтернет, відповідними навчальними комплексами, інформаційно-довідковими друкованими та електронними виданнями, можливістю використання різних мультимедійних засобів тощо [5, с. 93].

Отже, мовна освіта в умовах глобалізації відіграє одну з найголовніших ролей, оскільки мова – це інструмент досягнення результату в усіх сферах сучасного світу. І ми, як суспільство, що тримає курс на євроінтеграцію, маємо звернути увагу на мовну освіту по-особливому.

Література

1. Велика українська енциклопедія: глобалізація. URL: <https://vue.gov.ua/Глобалізація> (дата звернення: 01.02.2023).

2. *Комар О. С. Євроінтеграційні процеси та концепція підготовки вчителя англійської мови нового покоління. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2017. Вип. 135 С. 161–162.*
3. *Дорошенко І. Принципи модернізації мовних стратегій: виклики глобалізації. Філософія. 2022. № 11 (88). С. 120 – 127. URL: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-11-88-12> (дата звернення: 01.02.2023).*
4. *Л. Шлеїна. Мова у контексті глобалізації. Українознавчий альманах. 2012. Вип. 9. С. 366-369. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2012_9_104 (дата звернення: 01.02.2023).*
5. *Шпильківська Л.С. Франкофонія в мовному розмаїтті в умовах глобалізації. Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів: збірник матеріалів V-ї Міжнародної наукової конференції II-го Міжнародного наукового конгресу smart society 2019. Київ, 2019. С. 91 – 96.*

L. Poplavska

Ivan Franko University of Lviv

EMI AS A TOOL TO INTERACT AND COMMUNICATE

Teaching English as a Medium of Instruction (EMI) has become an essential part of internationalization policies of universities due to globalization process.

In EMI, at university level, the lecturer typically does not think of themselves as a language teacher. Their aim is to teach the subject while speaking English.

EMI refers to “the use of the English language to teach academic subjects (other than English itself) in countries or jurisdiction where the first language of the majority of the population is not English.” [5, p. 37]; “an educational system where content is taught through English in contexts where English is not used as the primary, first or official language.” [6, p. 111]; “the use of English language to teach academic subjects in countries or jurisdiction where the first language (L1) of the majority of the population is not English.” [3]. In EMI courses English is the conduit through which content subjects are delivered: students acquire knowledge of content material while, ideally, also improving their English language proficiency. Key to distinguishing EMI from other methods is the ancillary role of English language development - a side effect of instruction rather than an explicit pedagogical target.” [2, p. 27-44].

Macaro, E. Curle, S. and Dearden, J. (2018) state that we need the following EMI research in order to better understand whether EMI outcomes are being achieved:

1.”We need to establish whether content teachers have the necessary linguistic competence to teach through the medium of an L2 and whether there is a difference between general English proficiency and the competence to teach academic subjects through English.

2.We need to have an understanding of the level of English proficiency EMI students in high education (HE), need to start, develop or attain and what are the consequences of students being admitted to courses/lecture rooms with different levels of English proficiency, or different types of linguistic knowledge.

3.We need to understand what kind of ‘accommodation’ needs to be made for EMI students, in comparison to first language medium of instruction (L1MO) students, for example, in the content testing system whereby they are given (perhaps) more time to sit their exams and assessments or additional support to ensure their successful following of the course content. Might that additional support come from an English language specialist working more closely with the content teacher.

4. We need to arrive at some sort of a consensus about what kind of English will be/ should be used in EMI HE (high education). Again, this needs further unpacking;

Are we talking a ‘native speaker English’, or indeed of English as a ‘lingua franca’ (ELF)? If it is ELF, then how does this affect international students from different geo-linguistic areas, including English - dominant ones? [7]

Furthermore, might the richness of the language be reduced when proficiency levels in English, on the part of both teachers and students, are not particularly high? Will ‘Englishisation’ of education lead to undermining the status of the home language and particularly to ‘domain loss’ where a number of lexical item (e.g. technical vocabulary) will drift into disuse and perhaps never be coined at all in the L1?” [7]

More and more non-English speaking universities teach courses using English at the medium (language) of instruction. One general way of defining EMI is to see it as a process of teaching a subject through the medium of English, in a generally non-English speaking environment. [7]

The introduction of EMI has been sustainably promoted by the British Council. The British Council's Dr. Nicola Galloway highlights in her research the practical reasons for EMI growth. She noted that most academic research is published in English (about 94 per cent of research in international, high-impact publications is in English.) So if students want to stay current with their field, it makes sense for them to learn in English. The scholar points that many governments believe that EMI programmes will improve students' English proficiency, and therefore result in a workforce that is more fluent in English. EMI is seen to give students a double benefit: knowledge of their subject, plus English language skills. Governments and students for that matter, think that this will make them more attractive in the global job market. Switching to English will not only improve their graduates' job prospects, but will make them more tempting to applicants drawn by well-paid future careers. Having a desire to find out more about EMI in higher education, Dr. Nicola Galloway used questionnaires, interviews, and focus group with staff and students at various universities, to shed light on different approaches and attitudes towards EMI. She was interested in the views of people with a vested interest in EMI and also wanted to compare the attitudes of students, teachers, and those providing English and academic skills support. According to Dr. Nicola Galloway, the staff and the students she surveyed believed EMI programmes should only use English, but many also said that students' mother tongue could be a useful pedagogical tool within an EMI course. Teachers seemed to regard EMI more as a tool for learning English. Because they saw their main goal as delivering the subject matter, they did not see the use of the students' mother tongue from time to time as being detrimental to their learning. [7]

Is EMI growing? According to the British Council's Ann Wisemann and Adrian Odell, the answers to this question can vary, depending on where you're coming from. Some universities choose English as the language of instruction as it is the 'lingua franca' of their country. Other universities see an opportunity to attract a wider range of students; or they feel that EMI strengthens their offer to those students who believe studying in English will make them more employable in a world where a quarter of the population speaks English. [7]

References

1. An J, Macro E Childs A. (2021) *Classroom interaction in EMI high schools. Do teachers who are native speakers of English make a difference? System*, <https://doi.org/10.1016/j.System.2021.102482>.
2. Briggs J. and Smith S. (2017) *English Medium Instruction and Idiomaticity in English as a Lingua Franca. Iranian journal of Language Teaching Research*, 5(3), 27- 44.
3. Dearden J., and Macaro E. (2016). *Higher education teachers' attitudes towards English medium instruction. A three-country comparison. Studies in Second Language Learning and Teaching*, 6(3) 455p.
4. Macaro, E. (2018). *English Medium Instruction. Content and language in policy and practice. Oxford: Oxford University Press*.
5. Macaro, E., Curle, S., Pun, J., An, J., and Dearden, J (2018). *A systematic review of English Medium Instruction in Higher Education Language Teaching*, 5(1), p.37.
6. Rose H., McKinkey J. (2018). *Japan's English-medium instruction initiatives and the globalization of higher education. Higher Education*, 75(1), p. 111.
7. URL: <http://www.britishcouncil.org.ua>

A. Posokhova,

V. Bondarenko

Lviv State University of Internal Affairs

THE CONCEPT OF "WOMAN" IN MODERN LINGUISTIC RESEARCH OF GENDER STEREOTYPES

For a variety of humanitarian disciplines, the issue of human equality and freedom—for both men and women—is complex and crucial. Studies on the current theory of gender have been conducted in Ukrainian science. Consideration of questions about the relationship between the individual and society, the freedom and equality of the individual, the freedom and subordination of women and men in world practice, analysis of the achievements of gender parity at the local and state levels, problems of gender education and gender upbringing, cultural issues of gender expression, linguistic aspects of gender dichotomy, gender stereotypes in the images of art and literature from the standpoint of gender theory - all these issues are raised and widely

covered on various scientific platforms. In our scholarly assessment we intend to concentrate on one of the most intriguing and promising areas of gender linguistics (or linguistic genderology), namely the examination of gender stereotypes.

One of the categories of the issue of the influence of gender relations on social relations is gender stereotyping in language. They convey ideas about the traits, characteristics, and social expectations of male and female role models, as well as how these ideas are reflected in language. Gender stereotyping influences the establishment of expectations from representatives of one or the other gender of a particular pattern of behavior because it is ingrained in language, directly tied to the expression of assessment. Gender stereotypes simplify the actual situation, yet they are firmly set and alter gradually in the collective social consciousness. Persistent beliefs hold that society assigns women a lower value than men. Every culture has ideas about gender roles and their inherent qualities. These ideas are given an important place in rituals, folklore, mythical consciousness, and the "image of the world." The following nominatives are the most popular and usual among them: "berehynya," "breadwinner," "strong sex," "weak sex," and "beautiful sex."

In order to reveal the figurative component of the **WOMAN** concept, it is important to define typified figurative paradigms, in the structure of which certain characteristics and evaluations are attributed to a woman. At the same time, an important role is played by gender concepts formed under the influence of new objectivity, which are called new stereotypical images. Let's consider some of them. So, for instance, the outdated stereotypical notion of "beauty" evolves and is enhanced by bright and appropriate new traits, which:

- a) idealize women's beauty by comparing it to fairytale-doll, artificially created standards, reproducing in the stereotypical image of "Barbie";
- b) focus on the sexual attractiveness of the girl in the most recent notions of "sex symbol" and "sex bomb".

Another traditional picture of a successful woman is the "iron lady," a "business woman" who progressively sheds the stereotype of Berehynya, the homemaker and

mother, and adopts traits more associated with men: "Ukrainian woman is businesslike and self-confident."

The emotional appeal is prevalent in advertising aimed at women, and the product has an expressive emotional quality. The majority is devoted to visual elements. Advertising frequently features images of a beach, a tranquil sea, the outdoors, and flourishing flora. If the commercial is for a home product, an image of the home is used, such as a kitchen or upholstered chair. Typically, images of stores, congested city streets in the daytime, and the prevalence of light and bright tones over dark ones are chosen. If a specific product (such as perfume, food, or accessories) is promoted in women's advertising, a photo of it must be included, along with a description of its advantages for women. Contrarily, a typical female image in advertising comprises a number of characteristics linked to passivity, excessive emotionality, social and communication skills, a lower level of cognition, claims, etc. Women present themselves as people who are interested in the motions they make and the clothes they are wearing. But, the character that the commercial costume conjures up makes it possible to take women less seriously in social contexts. The expression of individuality through clothing is a frivolous concept. As a result, the representation of women in advertising is frequently passive and geared on serving the needs of males and the family. Women typically have friendlier facial expressions and are depicted grinning.

Women frequently appear in newspaper articles only as the victims of violence or accidents, or as someone's wife or daughter. Almost all available types of writings that have been checked for sexism contain gender preconceptions. These changes have led to the recognition that practically all categories and subgenres of texts from the fields of institutional religion, law, business, mass media, and institutional education are biased against women [1].

Professional communication is very interested in gender study. Hence, it was determined that women do not always grasp the slowness, excessively meticulous examination, and argumentation of men's opinions as a consequence of the long-term work of linguists on the study of the gender specificity of professional communication.

Women tend to communicate more quietly, emotionally, broadly, and metaphorically [3].

In light of the foregoing, we can conclude that gender stereotypes serve the following purposes as complex social phenomena: support for both individual and group identification is a regulatory function; broadcast function – transfer of experience regarding the interaction of representatives of different genders from generation to generation; socialization function – assimilation and preservation of knowledge, experience, norms, values regarding members of one's own or another gender, inclusion of an individual in the system of social connections and relations determined by the gender division accepted in society; stratifying function – contributes to the formation of a hierarchical structure of social relations; communicative function – gender stereotype regulates the process of transmission and exchange of information between representatives of different genders and the social system in general [2].

References

1. Marushevs'ka O., Shapoval K. *Obraz zhinky v ukrayins'kiy presi. Filososfs'ko-antropolohichni studiyi 2001. Spetsvyпуск. K.: Stylos, 2001. 235 s.*
2. Mel'nyk YU. *Ob'yektyvatsiya hendernykh stereotypiv u suchasnyy linhvistychniy nauksi. Visnyk Zhytomyrs'koho derzh. un-tu. Filolohichni nauky. Vyp. 45. 2009. S. 110–114.*
3. Pchelintseva O. *Komunikatyvna povedinka lyudyny: Gendernyy aspekt. Gender: Realiyi ta perspektyvy v ukrayins'komu suspil'stvi: Materialy Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (Kyiv, 11-13 hrudnya 2003r.). K.: Foliant, 2003. S. 218-222.*

О.В. Радчук

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ВПЛИВ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ЧИСЛОМ *НУЛЬ* НА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНОЗЕМЦІВ

Вивчення як рідної, так і іноземної мови передбачає формування і вдосконалення комунікативної компетентності, що є найважливішою для сучасної людини в глобалізованому світі. Студент-іноземець повинен не лише

засвоїти теоретичні знання з граматики та розширити свій словниковий запас, уміти правильно оцінювати мовленнєву ситуацію та вживати відповідні стилістичні нормативні мовні елементи, але й впевнено почуватись у мовному середовищі, сприймати інформацію і розуміти її, вдало і влучно обирати мовні засоби для зворотнього зв'язку, тобто успішно комунікувати.

Комунікативна компетентність набувається в процесі спілкування з педагогом та одногрупниками на заняттях з вивчення української мови як іноземної та інших навчальних дисциплін, що викладаються українською мовою, а також поза межами університетських аудиторій. Передусім іноземці хочуть з'ясувати для себе назви найнеобхідніших їм речей, зрозуміти позначення основних понять, щоб почуватись комфортно в чужій країні. Саме до таких понять належить «відсутність».

Пояснення семантики поняття «відсутність» і передавання її мовними засобами викликає зацікавленість іноземних здобувачів, вони порівнюють трансляцію цього поняття з вираженням мовними засобами в рідній мові, а також в англійській, що в багатьох випадках є посередником у пізнанні української мови. Наприклад, авторка навчального посібника для іноземних студентів філологічних спеціальностей Л.С. Крючкова в окремий розділ винесла тему «Вираження наявності, відсутності», у якому виділяє семантичну категорію відсутності й указує на те, що ця категорія протиставлена категоріям буття, наявності, існування, і пов'язана з категорією заперечення [1, с. 233–234]. Зауважмо, що до основних мовних засобів вираження відсутності належать найбільш яскраві та зрозумілі для іноземців одиниці: слово *немає*, дієслова з часткою *не* [2]. Але синтаксичні конструкції з подвійним запереченням часто видаються незрозумілими іноземцям та потребують пояснення і закріплення на практиці тренувальними вправами. Зазначені мовні засоби є основними мовними ресурсами для передавання поняття «відсутність» в українській мові. Такі засоби мовної репрезентації поняття «відсутність» є в слов'янських мовах споконвічними й прадавними, вони не зазнали відчутних змін і в сучасній мові інтенсивно використовуються в комунікації.

Відзначмо, що позначення поняття «відсутність» може відбуватись не лише використанням наведених мовних засобів. Вони можуть бути замінені фразеологічними одиницями, до яких належать і фрази з числом *нуль*. Наведемо приклади таких сталих висловів: *абсолютний нуль, все це нуль, з нуля, звести до нуля, круглий нуль, логічний нуль, нуль без палички, нуль на масу, нуль-нуль, нуль уваги, нуль ціна, перетворити в нуль, працювати в нуль, побритий під нуль, повний нуль, помножити на нуль, спрацювати в нуль, стрижений під нуль, чистий нуль*.

Засвоєння саме фразеологізмів з числовим компонентом *нуль* сприяє отриманню комунікативних навичок та досвіду. Вивчення цих фразеологізмів у межах програми курсу української мови повинно бути системним, послідовним. Увага вивченню фразеології потрібна приділяється педагогом не лише під час вдосконалення лексики, а й у процесі ознайомлення з такими розділами мови як фонетика, морфеміка, морфологія, синтаксис, орфографія і пунктуація. Одним із методів є розгляд фразеологізму в аспекті цих підрозділів мови. Фразеологізм, який неодноразово буде повторений на занятті для пояснення нового матеріалу, швидко запам'ятається. Для закріплення можливо укладання зв'язного тексту на певну тему з використанням конкретного фразеологізму. Зазначмо, що саме фразеологія та фразеологічно пов'язані значення слів займають особливе місце у формуванні усного та писемного мовлення студентів-іноземців. Знайомство з фразеологічними одиницями потрібно для глибшого пізнання мови, оскільки це сприяє розширенню кругозору здобувачів, розвиває їхні комунікативні навички та робить їхню мову більш виразною, образною, емоційною.

Роль фразеологізмів дуже помітна в підвищенні культури мови і загальної культури студентів-іноземців. Зауважмо, що комунікативний досвід може відрізнятися або навіть може контрастувати з менталітетом мовця. Фразеологія сприяє вирішенню такого найважливішого завдання, як оволодіння грамотною та виразною українською мовою. Саме тому перед викладачами вищих навчальних закладів існує складне завдання – формування та розвиток

комунікативної компетенції мовної особистості, що виникає внаслідок оволодіння певною «чужою» мовою як засобом спілкування.

Для успішного оволодіння комунікаційними навичками використання фразеологізмів у мовленні в навчанні потрібна бути наступність між різними ступенями освітнього процесу, яка здійснюється відповідно до загальнодидактичних вимог: забезпечення в процесі навчання переходу від простого до складного, від легкого до важкого, опора в освоєнні нового матеріалу на раніше вивчений матеріал, необхідність врахування логіки предмета. Для вдосконалення усного та писемного мовлення потрібна проводитись робота з розвитку виразності мовлення на усіх заняттях. Така діяльність розвиває індивідуальність та креативність мислення студентів.

Засвоєння сталих виразів з числовим компонентом *нуль* є одним із засобів розвитку комунікативної компетентності іноземних студентів. Цей спосіб є важливим, тому що зазначені фразеологічні одиниці культурно значущі для слов'ян, мають етнологічне і аксіологічне підґрунтя. Фразеологізми з числом *нуль* безпосередньо пов'язані з розумінням поняття «відсутність», що надає змоги адаптуватись до навколишнього мовного середовища та влучно застосовувати колоритні українські фраземи в певних мовленнєвих ситуаціях.

У методиці навчання фразеології, зокрема вивченню фразеологізмів з числовим компонентом *нуль*, використовуються також інші загальнодидактичні принципи: науковості, наочності, систематичності, доступності, індивідуального підходу, спадкоємності та послідовності набуття знань, зв'язку теорії з практикою. Основними принципами методики фразеології на заняттях з української мови як іноземної є: екстралінгвальний (порівняння фраземи та реалії, що представлена малюнком); лексико-граматичний (з'ясування лексичного значення та граматичної будови фразеологізмів); парадигматичний (встановлення синонімічних, антонімічних та інших мовних зв'язків); функціонально-стилістичний (встановлення сфери вживання фразеологізмів з числом *нуль*); історичний (пояснення походження компонентів

фразеологізму); культурологічний (визначення вагомості аналізованих фразеологізмів для слов'янської етнічної спільноти).

Вивчення фразеологічного фонду передбачає творчий підхід викладача, продуману роботу над стійкими висловлюваннями. Так, наприклад, можливо використання різних прийомів пояснення семантики фразеологічних одиниць. Вправи можна добирати так, щоб стимулювати самостійний пошук студентів. Наприклад, цікавим є прийом визначення семантики фразеологізму за картинками. Завдання з порівняння фразеологізмів з числовим компонентом *нуль* української та своєї рідної мови також сприяє засвоєнню аналізованих фразем. Міркування, чи є такі сталі вислови еквівалентними та чому їх значення може бути розбіжним, спонукає до креативного мислення та вдосконалення другої мовної особистості.

Отже, на сьогодні педагогами-філологами розроблені методики збагачення мовлення студентів-іноземців фразеологічними одиницями, зокрема з числовим компонентом *нуль*. Фразеологія як розділ української мови містить у собі величезний освітній, розвиваючий та виховний потенціал.

Література

1. Крючкова, Л.С. *Русский язык как иностранный. Синтаксис простого и сложного предложения: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2004. 464 с.*
2. Радчук О.В. *Лингвокогнитивная репрезентация понятия «отсутствие» в русском языке: монография. Харьков: Юрайт, 2019. 288 с.*

О.В. Рачковський

Харківський національний університет міського господарства

ім. О.М. Бекетова

NEUE ANSÄTZE BEI DER KLASSIFIZIERUNG VON MODALPARTIKELN

In den letzten Jahrzehnten werden neue Ansätze und Trends in der Linguistik bei der Untersuchung der Funktionsweise von den sprachlichen Einheiten und Strukturen festgestellt. In Übereinstimmung mit diesem Ansatz haben sich die führenden

Richtungen der modernen Linguistik herausgebildet, unter denen die diskursive Analyse einen wichtigen Platz einnimmt.

In der modernen Linguistik ist der Begriff "Diskurs" zu einem der am häufigsten verwendeten Fachworte geworden. Die Einführung dieses Wortes in den Alltag der Linguisten markiert einen neuen Blick auf sprachliche Einheiten und Phänomene. Im Lichte des diskursiven Ansatzes rücken bislang im Schatten liegende Aspekte und Einheiten in das Blickfeld der Forschenden. Das Produkt der verbalen Aktivität wird als ein Prozess betrachtet, der in bestimmten zeitlichen und räumlichen Koordinaten stattfindet.

Die Analyse der verbalen Aktivität zeigt die Originalität einiger Spracheinheiten. Ihre Originalität zeigt sich in bestimmten Kommunikationssituationen. Solche sprachlichen Einheiten werden als funktionale Wörter definiert, die die diskursive Ebene bedienen. Das sind Modalwörter, Partikeln und Interjektionen [1].

Im Ukrainischen ist die Klasse der modalen Wörter und Partikeln das Produkt komplexer Änderungen einer grammatikalischen Struktur. Dieses Produkt ist in seiner lexikalischen Zusammensetzung sehr bunt. Es ist auch vielfältig in der etymologischen Natur der lexikalischen Elemente, die damit in Verbindung stehen und dazu tendieren. Eine Analyse von den Studien zu literarischen Texten aus verschiedenen Jahren zeigt, dass eine klare Grenze in Bezug auf Wortarten von Modalpartikeln im Ukrainischen und im Deutschen nicht definiert ist. Schließlich enthalten die sogenannten einleitenden Wörter die Phraseologiekombinationen, vollständige Wörter, Partikeln und sogar Interjektionen.

Darüber hinaus schließen sich, vielen Studien zufolge, heterogene syntaktische Konstruktionen an oder nähern sich ihnen funktional an, wobei sie sich frei in verschiedene Wortarten differenzieren. Es gibt ein Phänomen, bei dem in der Kategorie der Modalität die Wörter und Ausdrücke unterschiedlicher Struktur und unterschiedlicher Bedeutung zusammenkommen und sich nach unterschiedlichen Funktionen kombinieren. Viele Autoren kommen zu dem Schluss, dass die Trennung der Modalpartikeln von einleitenden Wörtern manchmal äußerst schwierig ist.

Während der syntaktischen, morphologischen und semantischen Analyse, um die Zugehörigkeit von modalen Wörtern und Partikeln zu dem einen oder anderen Mitglied des Satzes festzustellen, wird das Fehlen ihrer Verbindung mit einer bestimmten Wortart festgestellt. Die Modalpartikeln drücken die Modalität der Äußerung als Ganzes oder ihrer einzelnen Komponente aus. Manchmal fungieren sie als stilistischer Schlüssel, der die Modalität eines Satzes eröffnet. Manchmal fertigen sie recht, motivieren die Wahl oder Verwendung einzelner Wörter und betonen ihren emotionalen Ton. In all diesen Fällen liegen Modalwörter im Vergleich zu allen anderen Elementen der Äußerung sozusagen auf einer anderen grammatikalischen Ebene. Die Modalwörter nähern sich oft den Sprachpartikeln.

In der theoretischen Grammatik stehen Modalwörter und -partikel außerhalb des Satzes, sondern nur neben ihm. Ohne sich in andere Wörter einzumischen, sind sie keine Mitglieder des Satzes, einschließlich sogar Dienstmitglieder des Satzes.

Die Modalwörter und -partikeln bestimmen die Einstellung des Sprechenden zum Subjekt zur Realität, sie betonen die Wahl und Funktionen einzelner Ausdrücke in der Sprachkomposition. Sie drücken eine Einschätzung des ausgedrückten Gedankens aus, grenzen einerseits an Sprachpartikel, an Beziehungswörter, unterscheiden sich jedoch in ihren syntaktischen Funktionen stark von den Hauptkategorien oder ihren Klassen (Präpositionen und Konjunktionen) [2].

Gleichzeitig gibt es in der Grammatik der ukrainischen und deutschen Sprache eine klare Definition von Partikeln und ihre Klassifizierung. Die Partikel ist ein dienstlicher Teil der Rede, die dazu dient, die Bedeutungsnuancen von Wörtern, Phrasen, Sätzen auszudrücken und Wortformen zu bilden. In diesem Paradigma werden Partikel in zwei Kategorien eingeteilt – modal (semantisch) und formend. Die Modalpartikeln sind insbesondere als Partikeln definiert, die die Bedeutungen, Gefühle und Einstellungen des Sprechers ausdrücken.

In der neueren Germanistik finden sich unter den Arbeiten zur historischen Grammatik und Syntax der deutschen Sprache keine speziellen Untersuchungen zur Beschreibung der lexikalischen und syntaktischen Modalitätsmittel in alten Perioden

der deutschen Sprachentwicklung. Die Identifizierung solcher Mittel ist meist zufällig und lückenhaft. Diese Tatsache mindert ihren wissenschaftlichen Wert erheblich [3].

In der deutschen Grammatik koexistieren zwei parallele terminologische Systeme zur Bezeichnung der entsprechenden grammatikalischen Phänomene. Einige Grammatiker gehen von einer allgemeinen Klasse unveränderlicher Wörter (Undeklinierbare) aus und unterteilen sie weiter in Adverbien, Konjunktionen, Präpositionen und Partikel. Andere Forscher fassen alle unveränderlichen Wörter zu einer breiten Klasse von Partikeln mit der Zuordnung ihrer verschiedenen Subtypen zusammen: Adverbialpartikeln, Präpositionalpartikeln, Verbündete Konjunkionalpartikel usw. [4].

Somit wird die Ähnlichkeit der problematischen Aspekte und Wege ihrer Forschung in der ukrainischen und deutschen Grammatik bestätigt.

Um die Suche nach grammatikalischen Entsprechungen zu verbessern, empfiehlt es sich, bei der Einordnung und Interpretation einzelner Klassen von Modalpartikeln auf wissenschaftliche Erfahrungen zurückzugreifen, die die interlinguale Gemeinsamkeit und eine gewisse sprachliche Ähnlichkeit bestätigen.

Quellen

- 1. Babayeva R. I. Neznamenatel'naya leksika v nemetskom obikhodnom diskurse. Avtoreferat dissertatsii na soiskaniye uchenoy stepeni doktora filologicheskikh nauk. M.: MPG.U. - 2008. s. 2-4.*
- 2. Istrina Ye. S., Bubrikh D. V., Meshchaninov I. I. Chleny predlozheniya i chasti rechi. Vestnik Akademii nauk, - 1946, № 4, s. 102.*
- 3. Vostokov A. X. Russkaya grammatika. Spb., - 1859, s. 139 - 140.*
- 4. Paul H. Mittelhochdeutsche Grammatik: 24. Aufl. Tübingen, - 1998. - S. 298.*

Л.В. Рибалка

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ-ІСТОРИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ**

У зв'язку з умовами воєнного стану в Україні набрав прискорення процес більш широкого використання засад академічної мобільності як внутрішньої, коли студент тимчасово переходить на навчання, стажування або здійснення наукової роботи в інший український ЗВО (наукову установу), так і зовнішньої, коли обраний студентом університет чи наукова установа знаходяться за кордоном. Академічна мобільність є одним із пріоритетів Болонського процесу й ефективним інструментом підвищення якості освіти. Приєднавшись до Болонського процесу в 2005 році і визнавши таким чином сприяння мобільності як однієї із цілей на шляху до створення європейського простору вищої освіти, Україна підтримує і виконує завдання з реформування національної системи освіти. Основними перешкодами для академічної мобільності є культурні, соціально-економічні та академічні бар'єри.

Метою статті є дослідження процесу формування самостійної пізнавальної діяльності студентів-істориків при вивченні навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» з тим, щоб навчитися долати культурні та академічні бар'єри на шляху навчання в умовах академічної мобільності. Об'єктом дослідження є організація навчальної діяльності студентів у рамках даного курсу, а предметом дослідження – формування самостійної пізнавальної діяльності студентів-істориків у процесі роботи з англійськими історичними текстами, яка б забезпечувала достатній рівень здатності й готовності розв'язувати лінгвосоціокультурні завдання, вибудовувати стратегію їх досягнення та критично й адекватно оцінювати отриманий результат.

Організація самостійної пізнавальної діяльності студентів представляє собою динамічний процес, у якому є діяльність студента, керування викладача, утворення відповідних стосунків між ними. Сьогодні ми говоримо про створення системи «суб'єкт-суб'єктних» відносин, де здійснюється керування групами і роль організації зростає, адже не існує готових схем. Їх слід створювати з урахуванням конкретних умов і корегувати у процесі функціонування. Тому постає необхідність у диференціації понять «організація» і «управління». Під організацією С.Г. Заскалета розуміє структуру, в рамках якої відбуваються

необхідні заходи. Управління – це сукупність скоординованих заходів, які направлені на досягнення мети [2, с. 27].

Організація самостійної пізнавальної діяльності магістрантів полягає в розробці особливої організації процесу навчання, коли студент є не стільки об'єктом педагогічного впливу, скільки активним суб'єктом взаємопов'язаної високо результативної діяльності, з поступовим зростанням частки самостійності. Здійснюючи педагогічну організацію процесу учіння, викладач створює орієнтовну основу дій, надає допомогу студенту: підбирає автентичні англomовні матеріали, дозує завдання, регулює кількість часу, необхідного для їхнього виконання, знайомить із прийомами самостійної роботи, самоконтролю, самооцінки [1, с. 38].

Особливого значення уміння організації та управління навчальним процесом набуває сьогодні в умовах використання комбінованого, або гібридного навчання (Blended Learning), яке можна віднести до методик навчання іноземних мов професійного спрямування, що опираються на комунікативний підхід [3, с. 161]. Методика вдало поєднує процес безпосереднього особистого спілкування у системах «викладач-студент» – «студент-викладач» із взаємодією он-лайн завдяки інструментам інтерактивного навчання мов у синхронному та асинхронному режимах, які допомагають створити віртуальне навчальне середовище збагачене соціокультурними реаліями. До таких інструментів відносимо такі ресурси як Moodle, Google classroom, Oxford University Press, National Geographic Learning, Kahoot!, Nearpod, Wordwall та інші.

В основі організації самостійної пізнавальної діяльності студентів лежить система мотивів. Ця система спирається на пізнавальну потребу, що в свою чергу є суб'єктивним відображенням потреби суспільства в знаннях, потреби людини у функціонуванні тих сторін психіки, завдяки яким відбувається пізнання. Саме культ пізнання є мотиваційним підґрунтям, що породжує пізнавальну активність. Дослідницькі знання та вміння потрібні кожному студенту як інструмент його діяльності [1, с. 38]. Тому сьогодні головним завданням вищої школи є перехід

до способів організації та управління пізнавальним процесом, які розвивають, активізують до системи стимуляції і підтримки самостійності студентів, створення умов для творчості, володіння таким рівнем іншомовної комунікативної компетенції, який забезпечить доступ майбутнього науковця до іншомовної інформації: друкованої, електронної, аудіовізуальної.

Висока позитивна мотивація має місце у разі, коли мовленнєва діяльність набуває особистісної значимості. Тому програма курсу «Іноземна мова професійного спрямування» для студентів-істориків побудована таким чином, що від опрацювання загально-історичних тем у першому змістовому модулі «Student's Environment» (робота з текстами та вправами, що знайомлять студентів із загальними історичними термінами, поняттями вивчення історії як університетської дисципліни), де головним чином увага приділяється розвитку вміння ознайомлювального, вивчаючого та пошукового читання оригінальної літератури. Далі ми переходимо до другого змістового модуля «Milestones of History of Ukraine», який включає роботу з історичними джерелами (англомовні статті, лекції, монографії таких авторів як Тімоті Снайдер, Ендрю Вільсон, Сергій Палій) виданими останніми роками іноземними видавництвами.

Побудова навчально-пізнавальних завдань, які б розвивали особистісне самовираження студентів, є основою формування мотивації. Це спонукало нас побудувати роботу таким чином, щоб студент на практиці долучився до опрацювання іншомовних джерел, які готують його в подальшому до сприйняття фахових лекційних курсів з історії, які подаватимуться англійською мовою, що є обов'язковим для академічної мобільності.

Історики мають завдання сьогодні презентувати світу нашу автентичну історію. Таким чином, навчання іноземної мови фахівців-істориків є на сучасному етапі одним з найважливіших у підвищенні якості їх професійної підготовки. Іноземна мова виходить за межі загальноосвітньої дисципліни і стає складовою професійної підготовки поряд зі спеціальними дисциплінами. Складовою комунікативної компетенції стає володіння професійною лексикою та термінологією на фоні соціокультурних норм і реалій.

Література

1. Гур'єва В.В., Рибалка Л.В. Формування соціокультурної компетенції студентів-істориків на заняттях з англійської мови. - [Романо-германські мови у контексті неперервної освіти матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції \(Черкаси, 18 квітня 2019 р.\)](#) – Черкаси: Видавець ФОП Нечитайло О.Ф., 2019, – с. 37-41
2. Заскалета С.Г. Основи організації самостійної пізнавальної діяльності студентів при навчанні іноземної мови / С.Г. Заскалета // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова / Укл. П.В. Дмитренко, І.М. Ковчина, Н.М. Скоробогатько. – К. : НПУ, 1999. – Ч. I. – С. 26–32.
3. Микитенко Н.О. Ефективні методики формування інішомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей/ Н.О. Микитенко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія :Педагогіка . – 2011. – No 2. – С.157-166.

Ya. Romantsova

Yaroslav Mudryi National Law University

FOREIGN LANGUAGE LEARNING MOTIVATION BY MEANS OF PORTFOLIO

Professionally oriented foreign language education is well known to enhance student's professional competence and be a factor of successful development in professional sphere if there is a system of foreign language education taking into account certain society's social and economic needs for a specialist using a foreign language successfully in his/her professional activities [1, p.20]. According to O.H. Miroshnikova, «there is a need to search such universal technique of foreign language education, which will fit Bolonskyi context greatly and guarantee language and universal professional education integration, encouragement of student's activities on this basis, and the development of their professional-languages and personal-professional competencies» [2, p.326]. So, we must create a certain system of joint educator's and student's activities which shares their responsibility for education process and guarantees proficiency in using language. To have better results we must motivate students in foreign language learning.

A portfolio is a compilation of works and revisions collected by a foreign language learner over a given period of time. It is a document in which those who are learning or have learned a language can record and reflect on their language learning and cultural experiences. A portfolio enhances development of learner's productive activities as well as his/her personal development as a participant of an educational process.

European Language Portfolio was developed by the Council of Europe and launched into different countries in 1998-2000. It is a 3-part document in which language learners can record their language learning progress and cultural experiences. There is an adult version, with standard presentation of the passport across Europe, and a junior version for younger learners. The portfolio belongs to the learner and can be added to and up-dated as needed. European Language Portfolio contains a language passport which its owner regularly updates. A grid is provided where his/her language competences can be described according to common criteria accepted throughout Europe and which can serve as a complement to customary certificates. The document also contains a detailed language biography describing the learner's experiences in a target language including cultural experiences and which is designed to guide the learner in planning and assessing progress. Finally, there is a dossier where examples of personal work can be kept to illustrate one's language competences. The language portfolio is a part of compulsory foreign language education program in many European universities.

There is a *working portfolio* and a *presentation or assessment portfolio*. The working portfolio is a neat collection of worksheets and assignments the learners work on during a course. What makes a working portfolio differ from a regular notebook or file is that the learners are requested to revise their first version of the assignment, so there are at least two versions of each assignment included in the portfolio; the first draft and the revised version. A second difference is the reflection attached to each assignment. The learners are requested to reflect on the learning process as well as on the product of learning. The presentation portfolio, on the other hand, is a selective file which includes assignments used for assessment and not only for feedback. The teacher

might want to include some core assignments in the presentation portfolio, to make sure that there is some standardization in the assessment. The learners are invited to choose a fixed number of assignments they find best represent their present stage of learning. The learners choose what evidence of their competence will be presented and assessed.

There is not necessarily one correct framework of the portfolio, so we will propose a framework that includes the basic portfolio elements:

- *An introduction* in which the learners introduce themselves and the content of their portfolio.
- *A core part* of the portfolio which includes the assignments on which the teacher wants all the learners to be assessed.
- *A self-chosen part* which includes a fixed number of assignments. The assignments might differ from learner to learner as the learners choose the evidence of learning they believe present their knowledge, skills and effort in the best way. The learners are requested to explain why they chose the artifacts in this part.
- *A conclusion* in which the learners briefly discuss the message they want to pass on to the reader.

The general aim is to encourage language learners to assess their proficiency in languages within the Common European Framework of Reference and to produce their own Language Portfolio. The aims of European Language Portfolio are: to motivate learners in foreign language learning and to provide a record of the linguistic and cultural skills. Its functions are: to enhance the motivation of the learners, incite and help learners to reflect, plan and learn autonomously, encourage learners to improve their plurilingual language proficiency, enrich intercultural experience and carry out reflective and developmental independent work, enable them to inform others in a detailed and internationally comparable manner.

Portfolios have attracted a great notice due to the teachers pioneering in using them. The teachers have integrated portfolios into instruction and assessment, gained administrative support, and answered their own and students' questions about portfolio assessment. Portfolio is a tool that allows students to show their best works. Portfolios

include a range of work samples and experiences reflected through essays, poetry, projects, audio or video tapes, pictures and awards. Anything else that demonstrates who they are academically and professionally can be included in a portfolio. Teaching portfolio classroom management requires careful consideration of these portfolio outcomes and the end products that result.

The main interest is focused on reliability, validity, process, evaluation and time. The concern applies equally to other assessment instruments. Portfolio is an assessment instrument that conforms every teacher's purpose perfectly, is entirely valid and reliable, takes little time to prepare, administer, or grade, and meets each student's learning abilities. Portfolio assessment is the systematic, longitudinal collection of student's works created in response to specific, known instructional objectives and evaluated in relation to the same criteria. Assessment is carried out by measuring the individual works and the portfolio as a whole against specified criteria. Portfolio deals with the responsibility of the learner, with teacher's guidance and support.

There are some benefits of portfolio assessment seen in contrast to traditional forms of assessment. There are many advantages for teachers and learners:

- They enhance learners' motivation by providing something personal and tangible which they can build up and develop over the course.
- They help learners to reflect on their own learning and achievement by asking them to make choices, review, compare and organize their own work.
- They enable learners to look for new cultural experiences by opening their eyes to the possibilities available to them. Part of portfolio work involves 'show and tell' sessions where learners talk about their experiences and look at other portfolios.
- From a teacher's point of view, portfolios lead to greater learner autonomy since they involve self-assessment, learner responsibility and parent involvement.
- Learners can work in their own time on different sections of the language portfolio.

In foreign-language learning, oral skills are typically considered more important than reading and writing skills. Since oral language use of a target language system in both controlled and spontaneous situations cannot be captured through written means, the use of audiotapes and videotapes, takes on increased importance. So, all teachers

can include audio and video tapes in the portfolios. There may be spontaneous speech samples which show the student's ability to use the language communicatively. In other cases, the audio or video tapes may be dialogues that the students had to memorize. The audio or video tapes are also useful in assessing accuracy of pronunciation in the target language. In those portfolios where there are at least two audio or video tapes and where the first was done early in the school year and the second late in the year, it is possible to assess the student's growing oral skill in the target language.

While this is true the written samples in the portfolios also provide important information regarding the growth in the target language. Depending on the emphasis given to the development of reading skills and the ability to compose written products in the foreign language, the use of written products is a part of the student's portfolio. Portfolios which contain numerous and dated writing samples prove to be very useful in assessing growth in writing ability in the target language. Some teachers include in the portfolio various drafts of students' writing assignments. These are especially valuable since they show the developmental stages of writing in the foreign language in response to their teacher's comments regarding their attempts to complete the written assignment. As part of the process of examining the contents of each portfolio the teacher prepare written commentaries on the contents. The comments are useful in aiding learners to formulate guidelines for foreign-language portfolio assessment. In addition, the commentaries are useful in planning for the following year's student portfolios.

We believe these comments illustrate the strengths and weaknesses of a particular portfolio and may be a great benefit. The material in the portfolio helps to determine both the level of proficiency attained by the student in the foreign language classroom and the strategies used by the teacher of a foreign language to assess her students' acquisition of the language. The commentary also enables the teacher for improving the assessment process that will be useful for the multiple audiences for which the portfolio is prepared; that is, the teacher, the student, and the student's parents.

In the field of foreign-language education, the advantages of using portfolios are obvious. They provide students with opportunities to display good works, serve as

means for critical self-analysis, and demonstrate mastery of a foreign language. Nevertheless, an important distinction between a content area such as math or science and learning a new language is that the learner's ability to use the language is the primary object of study. It becomes important that a student portfolio captures as many ways as possible the learner uses while mastering the target language. Thus, portfolio enables students to describe their level of proficiency, think about goals and how long it will take to achieve them, reflects on partial competence and plurilingualism. The language portfolio technique helps students to maintain optimum level of motivation in mastering foreign language. All the authors working with language portfolio emphasize the advancement of motivation level and success in foreign language education as a result of its implementation [3]. We clearly recognize that the portfolio is a useful teaching, learning and motivating technological technique in foreign language classroom and it can give students the opportunity to demonstrate their knowledge in a supportive way that takes into account their individual needs and empowers future specialists to live in the 21st century.

References

- 1. Ivanchenko, T.U. Foreign Language as Means of Person's Adaptation in Professional Field // VII International Scientific Practical Conference «Strategic Questions of World Science – 2011». Poland. 2011. -V. 9. Pedagogical Sciences, p.20*
- 2. Miroshnikova, O.H. Professional Language Portfolio as Means of Realization of Professional Component in a non - Native Language Education Process at non - Language Educational Establishment // Tutor of a High School in the 21st Century P. 1. V.6: Works of an International Scientific Practical Internet – Conference. Rostov - on - Don: RSUMT (PFVHC), 2008. - p. 326-331.*
- 3. Onal, E.O. Language Portfolio as Means of Motivation in Foreign Language Learning by Non-language Specialties Students / E.O. Onal // Mode of access: www.t21.rgups.ru/doc2010/4/18.doc.*

H.B. Саєнко

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Г.С. Созикіна

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ТРАНСЛІНГВІЗМ ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Останнім часом посилилася критика монолінгвального підходу до навчання студентів іноземних мов, за якого їх власні лінгвістичні ресурси ігноруються системою освіти [1]. Виник новий підхід до навчання, який отримав назву «педагогіка транслінгвізму» (від англ. *translanguaging*) Згідно з цим підходом, викладачі намагаються використовувати можливості рідної мови тих, хто навчається, для підвищення ефективності вивчення іноземної мови, оскільки, згідно з дослідженнями, використання вже наявних лінгвістичних ресурсів призводить до більш глибокого розуміння іншої мови [2].

Під транслінгвальністю розуміють плавний синергетичний перехід від однієї лінгвокультури до іншої, внаслідок чого відбувається деяке їхнє злиття, при цьому відсутня повна асиміляція та зберігається лінгвокультурна ідентичність користувачів мов, а також створюється змішаний дискурс [3]. Транслінгвальність означає проникність мов, їх взаємовплив, унаслідок чого виникає нова якість збагаченої лінгвокультури. Транслінгвальна область характеризується розмитістю, нечіткістю, невизначеністю, «плинністю» («*linguistic fluidity*») [4].

Внаслідок посилення міграційного процесу в сучасному світі зростають, за словами А. Пеннікука, транскультурні та транслінгвальні «потoki» («*transcultural flows*») [5], які незмінно змінюють і мови, і культури.

Концепція транслінгвальності виникла в лінгводидактиці наприкінці 1990-х рр., а транслінгвальний підхід у дослідженні мови робить акцент не на мову як систему, а на мову як практику, тобто, діяльність [4]. За визначенням А. Пеннікука, транслінгвізм – це використання всього комунікативного репертуару мовця, внаслідок чого мови та культури плавно перетікають одна в одну, десь допомагаючи, а десь заважаючи (звідси уявлення про трансференцію та інтерференцію).

На думку З. Прошиної, транслінгвізм має яскраво виражений діяльнісний та мово утворюючий характер, являючи собою нове, творче, трансформуюче та

інтегруюче використання всіх наявних у розпорядженні білінгва мовних ресурсів [6]. Транслінгви, як зауважує С. Канагараджа, здатні успішно використовувати мови, що перебувають у їхньому білінгвальному репертуарі, часом порушуючи норми, лавіруючи між ними та пристосовуючи мовні коди до своїх цілей та специфічних контекстів [7]. Внаслідок свого діяльнісного характеру транслінгвізм знаходить застосування в лінгвістиці, викладанні, створенні транслінгвальної літератури, в рекламі та перекладі.

Репертуар стратегій транслінгвізму, які можна використовувати для навчання іноземної мови, дуже великий і різноманітний.

До комунікативних стратегій у транслінгвальній ситуації спілкування можна віднести змішання та перемикання мовних кодів; запозичення; гібридизацію мов, піджинізацію; спрощення; використання міжнародних слів; перепитування; перифраз; використання невербальних засобів (жестів, міміки, звуконаслідування); активізацію металінгвістичних знань тощо. Завдання викладача іноземної мови – по можливості максимально використати потенціал цих стратегій для навчання комунікативної діяльності в умовах транслінгвізму [6].

Поняття транслінгвізм тісно пов'язане з поняттям транскультуралізм, що передбачає не просто взаємодію кількох мов та культур, а скоріше плавне перетікання з однієї лінгвокультури в іншу, при якій комунікант має можливість використовувати весь свій мовний репертуар та культурний потенціал. Цей взаємозв'язок викликає все більший інтерес як теоретиків, так і практиків мови [8], оскільки ці терміни виявляють нові перехідні грані та синергетично розвивають нові напрями мовознавства, літературознавства, педагогіки, перекладознавства, рекламознавства та, можливо, інших дисциплін та реальної практики.

Транслінгвальний підхід пропонує новий погляд на традиційні для методики викладання іноземних мов завдання, що дозволяє більш ефективно формувати компетентність у спілкуванні мовою, що вивчається; гармонізувати процеси симультанного чи послідовного формування у когнітивній системі учня

підсистем, які «відповідають» за мовні та лінгвокультурні аспекти спілкування; оптимізувати моделі бі- та полілінгвальної культурно-мовної освіти [9, с. 30].

Ефективною комунікативною стратегією іншомовної підготовки в умовах транслінгвізму вважаємо перемикання мовних кодів.

Ця продуктивна стратегія є однією із найважливіших не тільки для формування умінь спілкування у транслінгвальної ситуації, а й у цілому для повноцінного розвитку компетенції у спілкуванні іноземною мовою. Обмежене за часом, уповільнене перемикання призводить до помилок, викликаних недостатнім урахуванням норм і правил іншомовного спілкування. У системах комунікативно-мовленнєвої підготовки перекладачів існують спеціальні вправи, спрямовані на формування навичок та умінь з перемикання кодів, досягнення необхідних автоматизмів, наприклад, переклад «білінгвальних» монологічних та діалогічних текстів, до структури яких входять фрагменти текстів двома мовами. На жаль, у сучасних практичних курсах навчання іноземних мов подібні види завдань представлені вкрай недостатньо і, як наслідок, необхідні автоматизми не формуються. Поділяємо думку авторів [9] про вагому лінгводидактичну значимість стратегії перемикання, і той факт, що її слід вивчати в більш широкому контексті. Важливо формувати в студентів вміння швидкого та коректного переходу не тільки від одного мовного коду на інший, а й від однієї системи невербальних засобів спілкування (жестів, звуконаслідування, міміки, проксеміки тощо) до іншої, від одного культурного коду до іншого тощо.

Література

1. Otheguy R., García O., Reid W. *Clarifying Translanguaging and Deconstructing Named Languages: A Perspective from Linguistics. Applied Linguistics Review. 2015. № 6 (3). P. 281–307.*
2. Creese A., Blackledge A. *Translanguaging in the Bilingual Classroom: A Pedagogy for Learning and Teaching. Modern Language Journal. 2010. № 94. P. 103–115.*
3. Canagarajah S. *Multilingual writers and the academic community: towards a critical relationship. Journal of English for Academic Purposes. 2002. № 1. P. 29–44.*
4. Lee J. W. *Transnational linguistic landscapes and the transgression of metadiscursive regimes of language. Critical Inquiry in Language Studies. 2014. Vol. 11. № 1. P. 50–74.*
5. Pennycook A. *Global Englishes and transcultural flows. London and New York: Routledge, 2007. 189 p.*

6. Прошина З.Г. Транслингвизм и его прикладное значение. *RUDN Journal of Language Education and Translingual Practices*. 2017. Vol. 14. №. 2. P. 155–170.

7. Canagarajah S. *Translingual Practice: Global Englishes and Cosmopolitan Relations*. London, New York: Routledge, 2013. 224 p.

8. Pennycook A. *Translingual English*. *Australian Review of Applied Linguistics, International Forum on English as an International Language, special forum issue* / Ed. by Farzad Sharifian and Michael Clyne. 2008. Vol. 32. No. 3. P. 30.1–30.9.

9. Куриленко В. Б., Бирюкова Ю. Н., Цотова Д. Транслингвальный подход в обучении иностранным языкам: сущность, специфика, лингводидактический потенциал. *Технологии, образование, наука: стратегия прорыва: сборник научных трудов по материалам Международной научно-практической конференции (6 марта 2020 г.). Агентство перспективных научных исследований (АПНИ), 2020. С. 28–33*

Г.А. Сергеева

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗАЛУЧЕНОСТІ СТУДЕНТІВ

Події останніх років та перехід на дистанційне навчання онлайн в синхронному та асинхронному режимах, змішану форму навчання, спричинили значні зміни в організації освітнього процесу, трансформації методики та підходів до викладання навчальних дисциплін, у тому числі іноземної мови. Слід зазначити, що інформаційні технології у викладанні іноземної мови застосовуються давно, є практичний досвід та напрацьовані методики їх застосування, однак зміни формату навчання зумовили потребу в нових та корегуванні традиційних форм та методів викладання, а отже виник запит на нові цифрові продукти, які б дозволили ефективно реалізовувати навчальні цілі.

Означені зміни стали драйвером створення та розвитку цифрового освітнього середовища, за короткий час було створено безліч нових застосунків, а існуючі трансформуються та удосконалюються для потреб освіти. В цьому є, безумовно, позитивна сторона, оскільки у викладача є широкий вибір інструментів для навчання та оцінювання. Цифрові навчальні матеріали надають студентам

можливості, які виходять за рамки того, що їм може запропонувати навчання за допомогою підручника. Проте, ключ до використання цих можливостей полягає в усвідомленні того, що вони собою уявляють і як їх можна найкраще використовувати в аудиторії. Отже, з іншого боку, це стало серйозним викликом, оскільки необхідно ознайомитись із пропонованими продуктами, вивчити їх функціональні можливості, визначити для яких навчальних цілей їх можна застосовувати, з якою метою, оцінити їх потенційну ефективність, зокрема й у порівнянні з традиційними засобами навчання, тощо. Все це потребує від викладача значних витрат часу та сил, що часто не є виправданим з огляду на досягнуті результати. При цьому, зазначимо, що велика кількість застосунків є функціонально схожими, тому логічно виникає питання, як обрати потрібний інструмент, щоб досягти поставлених цілей з найменшими витратами як часу, так і здоров'я, а також, щоб кількість не переважала якість. Важливо також зауважити, що з часом у студентів може виникати звикання та навіть певна втома від різноманітних застосунків, за допомогою яких викладач намагається їх зацікавити та залучити до активної участі в навчальній діяльності та підвищити мотивацію до вивчення іноземної мови, особливо, якщо технології застосовуються заради самих технологій і не дають очікуваного ефекту та прогресу у навчанні. Організація навчальної діяльності на занятті з використанням таких популярних застосунків, як, наприклад, Kahoot, Padlet, або іншої гри чи вправи з використанням цифрових інструментів, займає багато аудиторного часу і часто є невиправданою втратою можливостей, які може дати безпосередня робота викладача зі студентами. У досвідченого викладача завжди є багато творчих ідей як організувати ефективну роботу студентів в аудиторії, реалізація яких не передбачає використання технологій, або їх використання обмежене.

У зв'язку з цим, слушною є думка про доцільність виокремлення навчальної діяльності, яку студенти можуть здійснювати в асинхронному режимі, самостійної роботи, та тих видів роботи, які повинні відбуватись в синхронному режимі навчання за безпосередньої участі викладача. Виходячи з цього,

зацікавленість в технологіях в першу чергу пов'язана з впливом, який вони можуть мати за межами аудиторії. Використання цифрових технологій для реалізації цієї складової навчального процесу, безперечно, має великий потенціал, який дозволяє перетворити виконання традиційних домашніх завдань, яке є малоефективним і погано контрольованим, на ефективний автономний процес самостійного здобуття знань студентами. Хмарні технології дозволяють студентам переглядати відео, слухати подкасти, досліджувати теми, вивчати лексику (Quizlet), записувати свої виступи та, навіть, співпрацювати в парах чи в групах над певним видом діяльності.

З огляду на висловлені вище міркування та застереження, стає зрозумілим, чому в дослідженнях, присвячених тематиці застосування інформаційних технологій у викладанні іноземної мови, у тому числі й онлайн, останнім часом ставиться питання про те, чи технології збагачують заняття чи руйнують, чи пропонують цифрові технології та додатки щось, окрім розваг, естетичного задоволення та відчуття новизни, наскільки певна технологія може розглядатись як освітня технологія, чи є цифрові технології єдиним засобом, який можна застосувати для досягнення означених цілей, коли мова йде про заняття з іноземної мови. Нижче розглянемо деякі з існуючих підходів до цієї проблеми, що треба враховувати, та які інструменти є у викладача, щоб мотивувати та залучити студентів до активного навчання.

Якщо говорити про участь студентів в навчальній діяльності на занятті, то проблема недостатньої залученості та взаємодії, яка існує і на традиційному занятті, на онлайн-занятті, де студенти працюють не так активно, як хотілося б, і часто важко навіть зрозуміти чи вони повністю залучені в навчальну діяльність, стає ще більш відчутною. Вважається, що застосування на онлайн-занятті цифрових, насамперед ігрових технологій, які роблять заняття більш захоплюючим чи розважальним, підвищує вмотивованість та бажання студентів брати активну участь в навчальній діяльності. Це дійсно так, однак, це не визначає рівень залученості і відображає дещо спрощений погляд на поняття залученості. На думку дослідників, активність студентів у виконанні навчальних

завдань на занятті – це поведінкова залученість, яка є лише одним із видів залученості, яку можна легко спостерігати, в той час як інші види залученості, когнітивна, соціальна та емоційна, не є очевидними та можуть бути задіяні при виконанні певних видів завдань [1]. Отже, потрібно задіяти засоби, за допомогою яких можна покращити викладання, заохочуючи більшу залученість та взаємодію учасників навчального процесу. Робити це можна у тому числі й з використанням різноманітних цифрових інструментів, віддаючи перевагу тим, які не вимагають значного часу на підготовку та під час їх застосування на занятті.

Беручи участь в груповій роботі, студент демонструє поведінкову залученість, однак в той же час він може бути недостатньо сконцентрованим та уважним, а отже, рівень когнітивної залученості є низьким. Підвищити рівень когнітивної залученості можна запропонувавши завдання, які потребують пильності та уваги, які будуть вимагати від студента більше розумових зусиль. В онлайн-режимі це можна робити «тримаючи студентів у тонусі», наприклад ставити запитання в різний час, а не лише тоді, коли вони цього очікують, запитувати різних учнів, залучаючи всіх, а не лише тих, хто висловлюється найактивніше, поєднувати більш легкі, можливо, більш «веселі» завдання з тими, що вимагають глибшої концентрації, заохочувати використання вікна чату, щоб дати більше часу на роздуми перед тим, як формулювати свої відповіді.

Під соціальним залученням мають на увазі те, наскільки студенти взаємодіють один з одним, чи є в відчуття приналежності до групи, оскільки, можна виконувати поставлені завдання, але, якщо немає відчуття, що ти працюєш з іншими, що ти є частиною спільноти, то користь від виконання завдання буде значно нижчою. Вирішити цю проблему можна запропонувавши завдання, які вимагають від студентів співпраці, знайомства один з одним, запропонувати працювати з ввімкненими камерами, створити можливості для комунікації та обміну думками як під час занять, так і після занять. Для цього дуже добре підходять завдання на заповнення інформаційних прогалін або

розбіжностей у думках, використання для парної та групової роботи кімнат в ЗУМ.

Емоційне залучення пов'язане з наявністю у студентів відчуття залученості у процес навчання, впливу на нього та розуміння мети та доцільності навчання. Щоб досягти цього, на початку курсу можна дізнатись, які у студентів очікування, яких результатів вони сподіваються досягти, дати певний контроль над процесом навчання, запитуючи про їхні ідеї та вподобання, використовувати самооцінювання та взаємооцінювання. Важливим є також розуміння студентами, чого від них очікує викладач, отже важливо чітко формулювати, якою саме повинна бути їх участь у роботі на занятті, замість того, щоб просто попросити всіх працювати активно, які критерії оцінювання, тощо.

Отже, важливими чинниками підвищення рівня вмотивованості та залученості студентів в навчальний процес під час онлайн-навчання є розумне застосування цифрових інструментів у поєднанні з традиційними технологіями навчання, які дозволяють створити умови для активізації, не лише поведінкового, а й усіх інших видів залучення, що має безпосередній вплив на результати навчання.

Література

1. *Hayo Reinders. Engagement tips: from “zoomed out” to “tuned in” adult learners.*

URL: www.cambridge.org/elt/blog/2020/12/17/engagement-tips-from-zoomed-out-to-tuned-in-adult-learners/

Я.С. Скрипник

Т.В. Глазунова

Вінницький державний педагогічний університет

Імені Михайла Коцюбинського

ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що українське суспільство розвивається шаленими темпами. Стрімкий розвиток суспільства поставив перед

освітньою системою України проблему ґрунтового оновлення методів та запровадження інноваційних підходів до викладання іноземних мов у сучасних школах.

Вступ. За умов раціонального поєднання сучасних інформаційних комп'ютерних технологій із традиційними освітніми засобами відбувається процес модернізації освіти. У нас час освіта в Україні з кожним днем набуває нових ознак, серцевиною яких є студентоцентрований підхід, за якого учні перетворюються на активних суб'єктів навчального процесу. При цьому процес навчання має інтерактивний, активний та індуктивний характер, що спонукає освітян запроваджувати сучасні підходи та використовувати технології у викладанні іноземних мов (ігрова діяльність, використання мультимедійних засобів а також засобів для дистанційного навчання та ін.).

Виклад основного матеріалу. Важливим вектором розвитку сучасної освіти є застосування інформаційно-комунікаційних технологій, продиктоване освітнім контекстом та характером сучасного покоління школярів, яких називають 'digitally natives' (цифрове покоління).

Розглянемо **принципи** комп'ютеризованого навчання:

- 1) Індивідуалізація (можливість для учителя навчати персонально кожного учня).
- 2) Диференціація (можливість запропонувати або ж обрати для учнів саме такий варіант навчальних завдань, який буде оптимальним для їхнього рівня знань та умінь).

Головними **функціями** такого навчання є:

- 1) Розвиваюча - сприяє розвитку пам'яті, уваги, сприйняття та логічного мислення.
- 2) Пізнавальна- позитивно впливає на пізнавальну активність учнів
- 3) Тренувальна-дає можливість учням автоматизувати мовленнєві навички та перевірити свій рівень знань з кожної теми.
- 4) Діагностична-можливість для вчителя швидко та без зайвих зусиль здійснити контроль навчальних досягнень учнів.

5) Комунікативна- ідеально підходить для подолання бар'єру боязливості в учнів та розвитку мовленнєвих умінь.

Використання комп'ютера у процесі вивчення англійської мови дозволяє виконувати такі **завдання**:

- розвиток в учнів інтересу до англійської мови;
- забезпечення вербального та невербального унаочнення навчального матеріалу;
- розширення знань учнів з певної освітньої теми.

Технології не стоять на місці. На сьогоднішній день комп'ютерні системи можуть запропонувати чималу кількість ігор та додатків. А, враховуючи обізнаність сучасних школярів у гаджетах, можна припустити, що їхнє застосування не складе жодної перешкоди на уроці. Відповідно, їх застосування на уроці та з метою організації самостійної роботи має певні переваги.

Переваги комп'ютеризованого навчання:

- Скорочення часу для формування мовних та мовленнєвих навичок в учнів
- Досягнення оптимального темпу роботи учнів
- Діалог з комп'ютерною програмою у формі навчальної гри підвищує мотивацію в учня до навчання
- Перетворення учня на суб'єкт навчання

Водночас, не слід забувати і про ***недоліки комп'ютеризованого навчання***:

- Недостатній рівень сформованості спеціальних навичок роботи з комп'ютером у вчителя
- Відсутність емоційної забарвлення під час діалогу з програмою
- Обмеження контролю знань тестами або ж програмованим опитуванням
- Майже завжди повна відсутність розвитку продуктивних умінь усного мовлення

Висновки. Комп'ютеризоване навчання іноземної мови є суттєвим компонентом сучасної освіти, для якого властиві різні форми і прийоми. Використовуючи інформаційно-комунікаційні технології у навчальній практиці, вчителі

іноземних мов повинні враховувати переваги й недоліки цих засобів. Необхідною умовою є також володіння вчителями цифровою компетентністю.

Література

1. Крючков Г. Болонський процес – як гармонізація Європейської системи вищої освіти / Г. Крючков. — Педагогічна преса, 2004.

2. Капітонов П.В. Використання нових інформаційних технологій у середній школі в процесі навчання. // журнал «Англійська мова та література». – 2006 - № 32

3. Інноваційні методи та прийоми у викладанні іноземних мов/Електронний ресурс/URL: <http://interconf.fl.kpi.ua/uk/node/1208>

4. Нові технології навчання [Текст] : наук.-метод. збірник. – К. : Наук.- метод. центр вищої освіти, 2000. – Вип. 25. – 212 с.

5. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.

6. Морозов В. Філософія впровадження інновацій у педагогічний процес. / В. Морозов // Вища освіта України. – 2014. – № 2. – С. 36-39.

7. Переваги і недоліки використання комп'ютера/Електронний ресурс/URL: https://studwood.net/1963607/pedagogika/perevagi_nedoliki_vikoristannya_kompyutera

8. Методична система навчання інформатики/Електронний ресурс/URL: https://osvitagorodenka.at.ua/Informatika/Metoduka_inform/_i.pdf

9. Психічний розвиток та формування особистості молодшого школяра/Електронний ресурс/URL:

http://pidruchniki.ws/14090122/psihologiya/psihichniy_rozvitok_formuvannya_osobistosti_molodshogo_shkolyara

Н.К. Солошенко-Задніпровська

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Формування аудитивного складника іншомовної компетенції вважається найбільш складним аспектом сучасної методики викладання та навчання іноземної мови. Ця складність пов'язана з низкою чинників, таких як особливості

самої мови та характер мовного матеріалу, умови реалізації мовленнєвих актів, смисловий зміст та навантаження висловлювання загалом, джерела інформації, а також як з індивідуальними особливостями мовця, наприклад, темпом мовлення, наявністю акценту, використанням неформальних лексичних елементів, так і з особливостями реципієнта мовлення – рівнем володіння мовою, рівнем сформованості аудитивних навичок, досвіду комунікації іноземною мовою та ін.

Зазначимо, що аудіювання є важливим та дієвим засобом формування іншомовної компетенції, оскільки сприяє якісному засвоєнню лексичного складу мови та її граматичної структури, надає можливості для розвитку розуміння мови, опануванню звукової сторони мови, її фонемного складу, інтонації, ритму, акцентам, наголосам, мелодики загалом та екстралінгвістичною інформацією. Дослідник M. Rost, характеризуючи аудіювання, вказує, що аудіювання є необхідним видом мовленнєвої діяльності, оскільки забезпечує мовлення реципієнта інформацією, а без розуміння інформації жодне навчання не може функціонувати повноцінно [5].

Аудіювання як і говоріння забезпечує можливість якісної комунікації іноземною мовою, тому відсутність сформованої аудитивної компетенції ускладнює сприймання іншомовного мовлення на слух (особливо з носіями мов та представниками інших культур), може спричинити значні труднощі при розуміння інформації закладеної в мовленні або висловленні (комунікативному акті).

У контексті репрезентованого аналізу проблеми варто зазначити, що в сучасних реаліях обмеженої кількості годин, які відведені на вивчення іноземної мови здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти, та умов дистанційного (або змішаного) навчання [1], практично відсутні можливості для розвитку в здобувачів відповідних навичок іншомовного аудіювання. Тому основний акцент варто робити саме на самостійну роботу здобувачів, яка може бути організована за допомогою Інтернет-ресурсів різного спрямування.

Розглянемо, для прикладу, деякі із можливих інструментів для самостійної роботи здобувачів, зокрема, у формуванні навички аудіювання, більш детально:

1. Сайт *TED.com* (*Technology, Entertainment, Design*) – <https://www.ted.com/> – унікальна онлайн платформа, на якій розміщено широкий спектр відеозаписів різнотематичних конференцій та виступів провідних фахівців у галузі науки, мистецтва, політики, культури, бізнесу, глобальних проблем, дизайну, сучасних технологій та розваг. Метою таких конференцій та самої платформи є поширення знань та унікальних ідей, що власне й зазначено в слогані конференції «*ideas worth spreading*». Відеозаписи конференцій, виступів та їхніх фрагментів представлені для безоплатного перегляду на сайті організації та відео-сервісі [youtube.com](https://www.youtube.com) (матеріали надані за ліцензією Creative Commons BY-NC-ND, що дає змогу вільного їхнього використання). Особливістю таких відеоматеріалів є те, що вони представлені як в оригіналі, так із субтитрами з перекладом на різні мови. Такі матеріали можна використовувати для розвитку аудитивної іншомовної компетенції здобувачів, оскільки з ними доволі зручно працювати, можна з легкістю повернутися до прослуховування незрозумілих фрагментів виступу, використовувати субтитри, а також на основі тайпскрипту запису викладач може розробити вправи, тести і т. ін. для перевірки загального розуміння прослуханого матеріалу.

Алгоритм роботи з таким сервісом побудований на традиційній схемі роботи з аудіоматеріалами «звук – текст – звук». На першому етапі здобувачам пропонується до перегляду відео без субтитрів, потім пропонується повторний перегляд із субтитрами та коментуванням змісту висловлювання (поясненням важких для розуміння моментів), на наступному етапі можна запропонувати тест або вправи лексико-граматичного характеру. На останньому етапі відбувається повторний перегляд відео, під час якого відбувається слуховий та зоровий синтез – одночасне сприйняття звуку та зображення (із субтитрами або запропонованими вправами). Такий вид роботи сприяє розвитку навичок та умінь сприйняття мови на слух та стимулює усно-мовленнєву діяльність здобувачів при подальшому обговоренні почутого. Варто також зазначити, що

завдяки широкому спектру тематики матеріалів, які представлені на платформі, вони можуть зацікавити здобувачів різних галузей підготовки, підтримати мотивацію до вивчення мови на основі підбору відеоматеріалів, які близькі до сфери підготовки здобувачів і т. ін.; а також матеріали та ознайомлення з ними можуть бути використані також і при підготовці здобувачів до власних виступів наукової тематики англійською мовою [2; 3], оскільки знайомлять не тільки з мовними аспектами, а й із структурою англомовних аутентичних промов.

2. Розділ *Podcasts* на сайті *BBC SOUNDS* – <https://www.bbc.co.uk/sounds> – представлені англомовні підкасти та радіостанції тематики широкого діапазону, що дає змогу підібрати матеріалу відповідно до галузі та спеціальності тих чи тих здобувачів. Такі матеріали за умови відсутності субтитрів дають змогу створити атмосферу повного занурення в автентичне англомовне середовище. Прослуховування такого мовлення дає змогу мимоволі активізувати знання граматики та лексичного матеріалу, знайомить слухачів із просодичними елементами мови, що також є важливим при вивченні мови, зокрема, для формування навички сприймання усного мовлення. Варто також зазначити, що такі матеріали, озвучені носіями мови, репрезентують можливість прослуховувати та вивчати «живу» мову в тій формі, яка використовується у повсякденному мовленні в англомовному оточенні. Особливістю ресурсу та підкастів є те, що вони, зазвичай, поділяються на три рівні: для початківців (*elementary*), другий – для середнього рівня знання мови (*pre-intermediate and intermediate*), третій – для високого (*upper-intermediate* або *advance*). Перевагою також є і те, що в залежності від рівня темп мовлення в таких аудіоматеріалах різний, а нові та складні лексичні одиниці пояснюються або містять детальні англомовні дефініції; до більшості підкастів можуть бути додані їхні текстові варіанти, що буде корисним при детальному опрацюванні таких матеріалів, розробці вправ та тестів до них.

Доцільно зазначити, що, на думку низки дослідників, сприйняття мовлення відбувається не тільки на основі розуміння певних одиниць, з яких побудоване висловлювання, а також на тісному синтезі почутого з наявним досвідом у тій чи

тій сфері, загальними знаннями, які пов'язані з тематикою почутого, культурою та історією країни, мова якої вивчається. Так, наприклад, дослідники Faersch C. та Kasper G. [4] зазначають, що абсолютне розуміння аудіотексту є помилковим уявленням того, у який спосіб відбувається процес сприйняття інформації (навіть у рідній мові). Спроба зрозуміти всі почуті структурні елементи висловлювання може не бути ефективною, спричинити втому від такого виду діяльності та привести до невдачі. Тому при підборі матеріалів для такої роботи варто враховувати низку чинників, а саме: рівень знань здобувачів, їхні інтереси, галузь їхньої фахової підготовки. Такий підхід дасть змогу розвинути навички здогадки, навчитися передбачати про що може йти мова далі, що може говорити спікер далі. Це, зі свого боку, може допомогти нівелювати певні лакуни в знаннях мови та сприйнятті інформації, підтримати належний рівень мотивації до навчання серед здобувачів.

3. У межах розгляду аналізованої теми доцільним вбачається також зробити акцент на ефективності перегляду фільмів та серіалів (на стримінгових сервісах) у оригіналі в процесі навчання іноземній мові, оскільки в наш час такий контент став невід'ємною частиною життя багатьох людей. Зазначимо, що такий підхід базується на одному з основних методичних підходів – принципі наочності. Під час перегляду активізуються всі види мовленнєвої діяльності, що сприяє кращому сприйняттю та розумінню почутого.

Перегляд улюбленого фільму чи серіалу є також ефективним засобом підтримки зацікавленості та підвищення мотивації здобувачів до опанування іноземної мови, оскільки такі аутентичні матеріали наочно демонструють функціонування мови в реальному соціальному контексті, знайомлять із нормами та правилами спілкування та поведінки, представлені різними типами мовлення та показують як співвідносяться мовні елементи з мімікою та жестами. Фільми та серіали з автентичними звуковими доріжками в такому контексті є унікальним засобом для навчання мовленню та іншомовному спілкуванню.

Отже, можна з упевненістю говорити про те, що інтернет-ресурси є дієвим засобом організації в освітній площині, оскільки дає змогу здобувачам

використовувати такі матеріали в зручній час та формі, тренувати різноманітні види мовленнєвої діяльності. Аутентичні матеріали, які широко представлені на теренах Інтернету, при правильному доборі (у якості навчального матеріалу) можуть бути цікавими, інформативними та змістовними (для здобувачів різних спеціальностей), відповідати сучасним тенденціям суспільства, створювати сприятливу атмосферу для формування іншомовної комунікативної компетенції загалом, знайомити з мовленнєвими патернами носіїв мови, їхньою культурою, побутом, створювати атмосферу занурення в аутентичне мовне середовище, сприяти формуванню зацікавленості та підвищенню мотивації до вивчення мови.

Література

1. Гуліч О. О. Досвід впровадження дистанційного навчання при вивченні іноземної мови у закладах вищої освіти. *Іноземні мови у вищій освіті: лінгвістичні, психолого-педагогічні та методичні перспективи: матеріали V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків : НЮУ, 2021. С. 254–258.*

<http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/6475>

2. Солошенко-Задніпровська Н. К. Англомовна аргументована публічна промова як засіб впливу на аудиторію (на основі матеріалів конференції TED). *Аргументи сучасної філології: «нестача» і «бажання» у тексті: матеріали Міжнар. наук. конф., Харків, 2–3 квіт. 2021 р. Харків: ХНПУ, 2021. С. 235–239.* <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/6455>

3. Солошенко-Задніпровська Н. К. Навчання студентів немовних галузей усним публічним промовам наукової тематики. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка; [редкол.: Пантук М. П. (голов. ред.) та ін.]. Дрогобич : Гельветика, 2021. Вип. 41, Т. 3. – С. 224–231.* <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-3-33>

4. Faerch C., Kasper G. *The role of comprehension in second language learning. Applied Linguistics. 1986. № 7/3. P. 257–274.*

5. Rost M. *Introducing listening. Penguin, 1994. P. 94.*

Н.А. Сорока

Т.М. Щокіна

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

РОЛЬ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Володіння іноземними мовами за умов глобалізації сучасного суспільства усвідомлюється як одна із невід'ємних професійних компетенцій фахівця у будь-якій галузі знань. Сьогодні під впливом всесвітніх інтеграційних процесів, разом з ініціативністю, підприємництвом, професійною та академічною мобільністю та вмінням адаптуватися до умов, які постійно змінюються, виникла необхідність розвивати у майбутніх фахівців такі якості, як здатність створювати міжкультурні контакти у соціальній та професійній сферах. Задля цього, окрім опанування спеціальними мовними знаннями за напрямками обраної спеціальності, випускник університету повинен уміти розпізнавати лексико-граматичні конструкції, володіти комунікативними навичками, навичками читання літератури за фахом, а також вмінням вести ділове листування іноземною мовою. Заклади вищої освіти все частіше використовують у своїй практиці дистанційну форму навчання, яка базується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій із застосуванням різних освітніх інтернет-ресурсів.

Використання новітніх інформаційних комунікаційних технологій у навчанні іноземної мови нині виграє значущої ролі, оскільки дозволяє втілювати особистісно-орієнтований, комунікативно-когнітивний та соціокультурний діяльнісний підходи до навчання іноземних мов. Крім того, поряд з іншими засобами навчання інтернет-ресурси допомагають вирішувати низку дидактичних завдань, серед яких можна виділити: 1) формування у студентів навичок та умінь комунікації іноземною мовою у професійній сфері; 2) розвиток у студентів здібності ділового спілкування іноземною мовою в усній та письмовій формах; 3) самостійне розширення професійних знань у процесі природного спілкування з носієм іноземної мови.

Комп'ютерні навчальні ресурси мають низку переваг. До головних можна віднести наступні: ресурси, які орієнтовані переважним чином на демонстрацію під час викладання нового мовного матеріалу, закріплення на етапах формування

та вдосконалення мовної компетенції і контроль вивченого матеріалу; ті ресурси, які надають умови для того, щоб можна було отримати необхідну кількість автентичної інформації іноземною мовою та брати участь у тестуваннях, конкурсах, олімпіадах, які проводяться в Інтернеті для здійснення комунікації іноземною мовою (електронна пошта, конференції, форуми, чати тощо). Таким чином, комп'ютерні навчальні ресурси можуть використовуватися як засіб спілкування, отримання інформації, навчання, розваги та виховання [1]. Під час викладання і опанування професійно-орієнтованої лексики комп'ютерні навчальні ресурси можуть бути незамінними, оскільки дозволяють використовувати безперекладні засоби семантизації лексики. При цьому, за необхідності, студент у будь-який момент може скористатися підказками, як рідною мовою, так і мовою, що вивчається. Під час тренування та удосконалення лексичного матеріалу студенту надається ціла низка різноманітних тренувальних вправ. На цьому етапі студент може використовувати допомогу у вигляді коментарів-підказок, роз'яснень типових помилок.

В умовах дистанційної форми навчання широко застосовуються такі дистанційні технології як модульна технологія, спрямована на організацію самостійної пізнавальної діяльності студентів, розробку навчальних модулів того чи іншого курсу, і Веб-квест технологія (webquest), яка передбачає проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якого потрібне застосування освітніх інтернет-ресурсів. Ця технологія орієнтована на максимально високу практичну діяльність студентів. Модульна технологія навчання займає особливу нішу серед інноваційних освітніх технологій. Основними характеристиками модульного навчання є випереджаюче вивчення матеріалу укрупненими блоками-модулями, поетапність процесу навчання, завершеність та узгодженість циклів навчальної діяльності. До складу модульної програми входять блоки, сформовані з набору модулів, які у свою чергу складаються з тематично спрямованого навчального матеріалу, призначеного для вивчення студентами з різнорівневими знаннями [2]. Модулі кожного етапу

необхідно впроваджувати поступово, у відповідності до підвищення складності самого матеріалу та через призму вивчення студентами профільних дисциплін. Ключовою умовою функціонування кожного модуля є забезпеченість його дидактичним матеріалом, який складається з таких компонентів, як набір актуальних автентичних текстів/навчального посібника; дидактичні матеріали до роботи з ТСО; робочий зошит для учня; словник-мінімум; комп'ютерні бази даних інтернет ресурсів; навчально-методичні мультимедійні розробки для самостійної роботи студентів [3]. Вивчення іноземної мови за модульною технологією дозволяє знаходити рішення для таких важливих педагогічних завдань, як забезпечення індивідуального темпу навчання, облік можливостей, інтересів та потреб студентів, навчання вмінням самостійної роботи з різними джерелами інформації, самостійного опанованого та засвоєного матеріалу і, таким чином, набуття якісних знань та умінь [4]. У рамках модульної технології хотілося б зупинитися докладніше на інтернет-ресурсах. Користуючись ресурсами мережі Інтернет, студенти можуть спілкуватися з носіями мови в чатах, на форумах, брати участь у відеоконференціях, слухати лекції на теми, що їх цікавлять, знаходити автентичні тексти і працювати з ними, перевіряти свій рівень володіння мовою за допомогою різних тестів, виконувати різноманітні комунікативні вправи як під керівництвом викладача, так і самостійно.

На деяких платформах, наприклад, Facebook, організуються тематичні трансляції у прямому ефірі, про що повідомляються всі учасники групи. Таким чином, навчання іноземним мовам переноситься у новий вимір, у викладачів з'являється можливість транслювати свій курс на велику аудиторію. У контексті навчання іноземної мови використання соціальних мереж може сприяти впровадженню гібридної формули навчання, трансформуючи позааудиторне навчання у самоосвіту. Технічні аспекти цього програмного забезпечення та його простота полегшують обмін досвідом між членами групи, тим самим сприяючи обміну інформації та ресурсами для подальшого вдосконалення процесу навчання. З усього наведеного вище можна чітко визначити значущість, яку

отримують соціальні мережі у викладанні іноземних мов, і перспективу їх використання.

Отже, медійні колективні простори надають змогу обмінюватися мовною та міжкультурною інформацією, реалізуючи принцип комунікативності навчання, а також спонукають студентів ставати активнішими та відповідальнішими за своє власне навчання. З соціальними мережами викладачам легше розповсюджувати необхідну навчальну інформацію: всього за кілька кліків, відкрито і доступно взаємодіяти з усіма студентами в режимі реального часу, тим самим усуваючи академічні бар'єри, що сприяє просуванню спілкування на якісно інший рівень між викладачем і тим, хто навчається. Але в той же час викладачі самі повинні почуватися впевнено у віртуальному просторі та мати доступ до спеціалізованих професійних соціальних мереж для постійного інтерактивного взаємообміну педагогічною та лінгвістичною практикою.

Охопити весь перелік інтернет-ресурсів у рамках одних тез неможливо, оскільки він є досить великим і постійно поповнюється. Ми розмежували інтернет-ресурси за принципом визначення принципово необхідних компетенцій, які формуються у студентів під час навчання іноземних мов:

4. Інтернет-ресурси, які застосовуються під час навчання письмових видів мовної діяльності (читання та лист). Читання – важливий рецептивний вид мовної діяльності. Опановуючи компетенцією читання «студенти можуть використовувати інформацію з автентичних текстів, представлених у різних ситуаціях іншомовного спілкування, у тому числі у сфері майбутньої професійної діяльності, що сприятиме розвитку міжкультурної комунікації»[5, с. 212]. Лист - це продуктивний вид мовної діяльності, метою якого є виклад думок у письмовій формі. Під час опанування компетенцією письмового спілкування іноземною мовою, а саме при навчанні листуванню, як приватному, так і офіційному, студенти навчаються готувати повідомлення на задану тему в письмовій формі, писати есе, вчаться стисло викладати зміст прочитаного тексту, прослуханого аудіоматеріалу, переглянутого відеофрагменту, а також опановують прийоми ведення ділового листування. В інтернеті є величезна

кількість ресурсів з текстовими, аудіо- та відеоматеріалами з різних тем. Крім того, в соціальних мережах студенти можуть спілкуватися з носіями мови, удосконалюючи свої види компетентності спілкування іноземною мовою, тим самим підвищується рівень їхньої мотивації до навчання.

5. Інтернет-ресурси, які застосовуються при навчанні усних видів мовної діяльності (говоріння та аудіювання), а також граматиці. Відтворення іноземної мови на слух та її розуміння - аудіювання - один з видів мовної діяльності і для деяких учнів найскладніший. Успішність розвитку навичок аудіювання залежить від таких факторів, як «індивідуально-вікові особливості слухача, умови сприйняття, лінгвістичні труднощі змістовного сприйняття, налаштованість сприйняття мови» [6, с. 419].

Компетентція аудіювання вимагає постійної практики, при цьому надзвичайно важливо пропонувати студентам автентичний матеріал для прослуховування. На наш погляд, на особливу увагу заслуговують ресурси соціальної мережі – TikTok, Facebook та інших найпопулярніших серед молоді, в яких викладач може знайти якісний та цікавий автентичний дидактичний матеріал для планування практичних занять з іноземної мови за темами модулів, а також матеріали для студентів, що дозволяють самостійно вдосконалювати навички іншомовної комунікації. Безперечно, інтернет-ресурси сприяють підвищенню ефективності всього процесу навчання іноземним мовам у дистанційному форматі. З одного боку, перебуваючи за місцем свого проживання, студенти мають доступ до освітніх ресурсів мережі, тим самим залучаючись до глобального міжмовного простору. З іншого боку, не можна недооцінювати важливість сучасних освітніх веб-сайтів, оскільки вони є тим цінним джерелом, з якого викладач черпає безліч цікавих ідей для планування практичних занять.

У сучасному освітньому процесі завдання викладача полягає не тільки в тому, щоб забезпечити студентів актуальними знаннями, а й навчити їх здобувати ці знання самостійно, уміти засвоювати їх, спираючись на вивчений матеріал. Широке застосування знаходять також такі дистанційні технології навчання

іноземних мов, як кейс-технологія, за якої студент отримує певний набір навчально-методичних матеріалів (кейсів) для самостійного навчання, відеолекції та консультації у викладачів.

Отже, педагогічні технології, які забезпечують ефективну підготовку конкурентоспроможних фахівців, є невід'ємною частиною сучасної педагогічної освіти. Успішність і якість дистанційного навчання іноземних мов великою мірою залежить від ефективної організації навчального процесу та від якості використовуваних методичних матеріалів, і навіть від професіоналізму викладача, який залучений до цього процесу. Дистанційне навчання мови з використанням сучасних підходів та інноваційних технологій у викладанні робить акцент на важливості розвитку здатності студентів до опанування як мовними, так і професійно-орієнтованими компетентностями під час навчання у закладах вищої освіти.

Література

1. Елисеєва Ю.В., Шацкая А.В. *Применение интернет-ресурсов в преподавании иностранных языков в условиях дистанционного обучения. Иностранные языки в высшей школе в период цифровой трансформации образования. Материалы региональной конференции 28 мая 2021. Ставрополь: СКРУ, 2021. С.88-94.*

2. Суворова А.В. *К вопросу о модульном обучении иностранному языку в вузе. Молодой ученый. №7.2014.С.561-563.*

3. Щербань І.Ю. *Застосування комп'ютерних технологій у викладанні іноземної мови у ВНЗ. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. №22(9). 2012. С.159-164. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_22%289%29_25*

4. Barfield A., Brown S. *Reconstructing Autonomy in Language Education. Inquiry and Innovation. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007. 264 p.*

5. Holubnycha L., Kostikova I., Soroka N., Shchokina T., Golopych I. *Intercultural competence development at universities. Postmodern Openings. 2021. Vol. 12. №1 Sup.1. P. 200-214.*

6. Kostikova I., Holubnycha L., Shchokina T., Soroka N., Budianska V., Marykivska H. *A role-playing game as a means of effective professional English teaching. Amazonia Investiga. 2019. Vol. 8. №24. P.414-425.*

ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Історичні події XXI століття (COVID 19, війна в Україні) та наявність технологій змінили уявлення фахівців та суспільства в цілому про дистанційну освіту і її практичне втілення. Політика модернізації освітніх систем розвинених країн усе більше орієнтується на розвиток дистанційної освіти. Популярність і затребуваність дистанційного навчання на основі інтернет-технологій (e-learning), особливо в системі вищої й додаткової професійної освіти, зростають із кожним роком [1]. Сьогодні, коли велика кількість студентів українських вищих навчальних закладів вимушена була емігрувати за кордон, дистанційне навчання стало єдиною можливістю продовжувати освіту. Два провідні харківських університети (ХНУ ім. В. Н. Каразіна, ХНЕУ ім. Семена Кузнеця) весь період COVID 19 і під час воєнних дій продовжували працювати онлайн переважно в синхронному режимі згідно з розкладом, використовуючи платформи Zoom (ХНЕУ ім. Семена Кузнеця) та Classroom. У зазначений у розкладі час, маючи посилання, студенти долучались до занять. Заняття проводились з групами з різною кількістю учасників (від 5 до 30 осіб). Обидві платформи мають досить зручний спосіб обміну файлами між студентом та викладачем. Викладачі іноземної мови демонстрували високий рівень своєї педагогічної майстерності: проводили заняття в групах, розбивали групи для парної роботи в сесійних залах, готували змістовні, виважені завдання з точки зору методики викладання іноземних мов.

В Харківському національному економічному університеті імені С. Кузнеця чотирнадцять років (з 2009 року) працює сайт персональних навчальних систем (ПНС) ХНЕУ ім. С. Кузнеця, який визначається як самоутворюючий елемент дистанційного освітнього процесу [2]. Відділ електронних засобів навчання працює під керівництвом Романа Миколайовича Яценка, особистий внесок якого у розвиток ПНС досить вагомий. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ

ім. С. Кузнеця є платформою, що охоплює усі електронні навчальні курси ХНЕУ ім. С. Кузнеця, він призначений для створення та управління віртуальним навчальним середовищем з метою обміну навчальними матеріалами, проведення занять у режимі онлайн та оцінювання знань студентів. Сьогодні в освітньому процесі університету активно функціонують понад 1500 ПНС, а загальна середньодобова відвідуваність сягає 5000 користувачів. В кінці кожного семестру сайт перевіряється працівниками відділу електронних засобів навчання і викладачі отримують сертифікат, який свідчить про якість курсу та кількість годин, які викладач витратив на його створення або оновлення.

Метою впровадження персональних навчальних систем в ХНЕУ ім. С. Кузнеця є забезпечення якості освіти шляхом змістового наповнення освітнього середовища, забезпечення однакового доступу учасників навчального процесу до якісних навчальних і методичних матеріалів незалежно від місця їх проживання та форми навчання, створення умов для персоналізації навчання, використання інформаційно-комунікаційних технологій [2]. Така система дозволила ХНЕУ імені С. Кузнеця зберегти контингент іноземних студентів навіть під час воєнних дій.

Автор даної роботи є також розробником п'яти мовних курсів для іноземних студентів, які навчаються в ХНЕУ ім. С. Кузнеця [3].

Для розширення досвіду про дистанційну освіту далі буде представлено зміст статті ірландських вчених [4]. У травні 2021 року група ірландських дослідників у складі шести вчених, серед них професор педагогіки Джері Мак Руайр, доктор Ніам Флін, викладач педагогічної психології, доктор Елейн Кін, викладач соціології та методів дослідження, Емер Давітт, викладач педагогіки, доктор Вероніка Макколі, проводить дослідження в сфері наукової комунікації та доктор Мануела Хайнц, науковий інтерес якої зосереджений на педагогічній освіті, опублікувала статтю, яка називалась «Освіта в Ірландії під час COVID - 19: погляди батьків та учнів (студентів) на загальний вплив на навчання та

підтримку інтересів». Вчені повідомляли, що це було анонімне онлайн опитування, яке проводилось з 17 червня по 20 серпня 2020 року.

У опитуванні взяло участь близько трьох тисяч батьків і двох тисяч учнів студентів школи другого рівня. Переважна більшість батьків, які брали участь у дослідженні, представляли біло-ірландське населення. Це були родини з високим соціально-економічним статусом, де жінка мала кваліфікацію третього рівня, тобто вищу освіту. Батьки були обрані через базу даних національних батьківських рад, соціальні канали засобів масової інформації та мережу дослідницької групи. Для залучення учнів до участі в експерименті вчені отримували дозвіл від їхніх батьків.

Питання для опитування були зосереджені на демографічних факторах, на організації навчального процесу вдома, на дослідженні когнітивної складової, на питаннях взаємодії зі школою, на позитивних і негативних аспектах навчання вдома, а також на впливі навчання вдома на психологічний стан учнів та батьків. Питання тестів були закритого типу і побудовані так, що опитувані мали відповісти «Так» або «Ні». Тож і в узагальненій таблиці, яка приводилась у статті і відтворювала відповіді дітей і батьків, відмічались: аспекти життя дітей (навчання, розпорядок дня, впевненість, незалежність, поведінка, психологічне здоров'я, соціальні уміння); рівень школи, тобто вік дітей та відчули чи не відчули вони вплив на вище означені аспекти від навчання вдома. 94, 4% опитуваних студентів школи другого рівня повідомили, що вони відчули негативний вплив домашньої освіти на їх життя.

Результати дослідження показали, що залученість до навчання, когнітивна активність та загальний інтерес до школи вдома (Schooling at home) були значно нижчі у школярів початкової школи. Хоча більшість студентів школи другого рівня також повідомляли батькам, що їх інтерес до навчання вдома зменшився через відсутність мотивації, відсутність спілкування та підтримки з боку вчителя. Крім того дослідники зазначають, що більшість опитуваних відповідали, що кількість отриманих знань вдома значно зменшилась у порівнянні з об'ємом знань, які вони отримували в школі.

Ірландські вчені висловлювались дуже обережно та все ж узагальнили відповіді батьків та констатували, що школа вдома мала *помірний* негативний вплив на академічні та соціально-емоціональні аспекти життя їх дітей. Особливо батьки відзначали негативний вплив на повсякденне життя. В своїх відповідях батьки висловлювали стурбованість з приводу психологічного здоров'я і соціально-емоційних наслідків школи вдома. Особливо, підкреслюють автори статті, батьки були стурбовані академічною успішністю тих дітей, які мали перейти в школу другого рівня або отримати атестат про середню освіту.

Другий аспект, яким були стурбовані батьки, стосувався негативних наслідків відсутності соціальної взаємодії, самотності, викликаною ізоляцією.

Стосовно ж впливу школи вдома на батьків, то автори статті підкреслюють, що відповіді свідчили про несприятливі психологічні наслідки. Було встановлено, що матері, які працюють повний робочий день, не могли належним чином допомагати своїм дітям у навчанні, особливо це стосувалося школи другого рівня. У надзвичайно складній ситуації опинилися родини, які мали декількох дітей, де мати і батько працювали або, якщо це були неповні сім'ї. Їх відповіді демонстрували високий рівень емоціонального виснаження.

Тільки незначна кількість батьків говорила про позитивний вплив школи вдома. Що це дало їм можливість краще впізнати своїх дітей та їх потреби, більше часу спілкуватися з ними та розвивати нові уміння своїх дітей.

Міністерство освіти Ірландії прагнуло забезпечити послідовність навчання, а для цього потрібно було організувати рівний доступ до освітніх програм як в межах однієї школи, так і між школами.

Найбільш поширений підхід для організації школи вдома, який прийняла ірландська школа, були електронні листи з інструкціями стосовно роботи та посилення на онлайн-платформи. Електронні листи з інструкціями переважно використовувалися для початкової школи (75,3%).

Ще одна характерна ознака відмічена ірландськими вченими: превалювали асинхронні входи. Безпосередньо з викладачем працювало 19% учнів початкової школи та 58,5 % школи другого рівня.

Навіть враховуючи те, що матеріали статті стосуються першого періоду COVID- 19 і були опубліковані в 2021 році, ми можемо констатувати високий рівень дистанційної освіти і професійної підготовки викладачів в Україні сьогодні.

Література

1. Карпенко М. М. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті. Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/svitoviy-dosvid-rozvitku-distanciynikh-form-osviti-u>

2. Методичне забезпечення розробки персональних навчальних систем: навчально-методичний посібник. URL: <https://cdn.hneu.edu.ua/ebook/metod-zabez/index.html>.

3. Соценко Н. Ф. Дистанційна освіта: історія та сучасність // Тези доповідей міжвузівської науково-методичної заочної конференції «Методика та специфіка викладання іноземних мов у закладах вищої освіти». Харків: Національна академія Національної гвардії України, 2022. – С. 73–77.

4. Niamh Flynn, Elaine Keane, Emer Davitt, Veronica McCauley, Manuela Heeinz, Gerry Mac Ruairc ‘Schooling at Home’ in Ireland during COVID 19’: Parents’ and Students’ Perspectives on Overall Impact, Continuity of Interest, and Impact on Learning, *Irish Education Studies*, 40:2, 217–226. URL: <https://doi.org/10.1080/03323315.2021.1916558>

I. Stavytska

N. Kutsenok

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

EFFECTIVE STRATEGIES FOR TEACHING ADULT LEARNERS

Higher education in the information society depends on human potential, educational level and professionalism of future specialists. The search for new learning strategies and methods that would satisfy students of a new generation is necessary for the rapid development of society, the growing interest in self-knowledge, and the development of information and communication technologies. In recent years, the search for new learning strategies has become increasingly popular as students and teachers demand more innovative and technological methods.

Modern research is focused on the principles of andragogy as a science of adult education and their theoretical rethinking and further implementation in the educational process. Understanding and realizing what is being studied, why and how has a great impact on success. Andragogy is a theory of adult education, which is based on the fact that the goal of the modern approach to education is to promote personality development, growth of abilities and creativity [3].

M. Knowles based his theory for teaching adults on six principles: the importance of experience, self-awareness, the learner's need to know, readiness to learn, orientation to learning and motivation [1]. Andragogy principles are the most general ideas and theoretical bases for organizing the process of adult learning.

The primary task of andragogy is to create conditions and use methods, forms and principles that would satisfy the learning process of adult students. M. Knowles emphasized that the basis of such learning is that they are aware of their actions and are responsible for their decisions therefore, their learning requires special principles and methods. Thus, this point must be taken into account when creating educational programs for adults. Students need to be explained why certain topics are taught (especially theoretical ones, such as certain commands, functions, operations, etc.). Learning should be focused on practical implementation instead of memorization. When studying, it is important to consider the previous experience of students regarding their skills and abilities, for example, students may have different levels of computer skills.

Certain factors must also be taken into account when instructing adults. For example, adults already have their own experiences that they use in learning. S. Sysoieva proposed active adult learning strategies, such as creative contexts, educational and creative tasks, collaborative learning (learning in small groups), project-based learning, discussion method, game method, brainstorming, the Delphi method, case methods, etc. To diversify the learning process, teachers use these formats and techniques when instructing students [4].

During the research, adult students defined the most effective interactive methods and technologies that involve active communication and cooperation among students.

Group discussions, project-based learning, task-based learning, technology use, and blended learning were among the mentioned methods [2, p. 72].

It is possible to define such strategies and methods for teaching adults as [3]:

- task-based learning;
- project-based learning;
- Dogme method;
- brainstorming method;
- self-study;
- the use of information and communication technologies;
- blended learning;
- other methods and forms.

The rapid development of society is changing the opinion of students and teachers regarding effective learning strategies. Students are first aware of the need for the skills they will acquire during their studies. They already have a full understanding of their responsibility for the choice and life path. Moreover, even without life experience, students can sometimes become quite knowledgeable about certain aspects of everyday life due to their ability to absorb large amounts of information.

The research demonstrated the need for new, effective learning strategies for today's adult learners, so a variety of methods and approaches were considered. Task-based learning, self-study, project-based learning, and other methods are easy to put into practice. As a result, applying the principles of andragogy can help in solving the problems faced by teachers. Using these techniques, the acquisition of new information and skills is enhanced when they are presented in the context of real-world circumstances. The teacher takes on the role of facilitator, guiding students through the process and helping to develop their professional skills, creativity and uniqueness.

References

1. Knowles M. *Andragogy in action: Applying modern principles of adult learning*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 1984. 444 p.
2. Lytovchenko I., Ogienko O., Sbruieva A., Sotska H. *Teaching English for specific purposes to adult learners at university: methods that work*. *Advanced Education*, 5(10), 2018. Pp. 69–75.

3. *Stavytska I.V. Principles of andragogy and new effective strategies for teaching master's students. / Stavytska I.V., Kutsenok N.M., Yamshinska N.V., Kryukova Ye.S. // Pedagogical sciences: theory and practice, No. 1(41), 2022. Pp. 304-310.*
4. *Sysoieva S.O. Interactive adult learning technologies. Kyiv: VD «EKMO», 2011. 324 p.*

A-A.W. Stepanenko

Zentralukrainische V. Vynnychenko Staatliche Universität

INTERKULTURELLE KOMMUNIKATION UND SPRACHERWERB VON UKRAINISCHEN GEFLÜCHTETEN IM RAHMEN DER INTEGRATIONSPROZESSE

Die Frage nach der Integration ukrainischer Geflüchteter in Deutschland ist seit Beginn des russischen Angriffskrieges gegen die Ukraine aktueller denn je. Damit einher geht auch die Zielsetzung, die Lebensqualität der Geflüchteten zu steigern. Ein elementarer Aspekt der Lebensqualität und Integrationsmöglichkeiten ukrainischer Geflüchteter ist der Spracherwerb der deutschen Sprache, wobei interkulturelle Kommunikation nicht die letzte Rolle spielt.

Laut der Ende 2022 gewonnenen Erkenntnisse des deutschen Forschungsprojekts werden die zentralen Ergebnisse im Folgenden dargestellt:

- Zum Befragungszeitpunkt haben bereits 51 % der erwachsenen Geflüchteten einen Deutschkurs besucht oder abgeschlossen; 36 % davon haben einen kostenlosen Integrationskurs oder ein anderes (Sprach-) Kursangebot des BMF genutzt.
- 18% der Geflüchteten im erwerbsfähigen Alter (18 bis 64 Jahre) waren zum Befragungszeitpunkt bereits in Deutschland erwerbstätig, weitere 78 % gaben an, „ganz sicher“ (56 %) oder „wahrscheinlich“ (22 %) eine Erwerbstätigkeit in Deutschland aufnehmen zu wollen. 78 % der erwerbslosen Geflüchteten waren zum Befragungszeitpunkt arbeitssuchend gemeldet und damit in die Förder- und Vermittlungsinfrastruktur der Jobcenter eingebunden.
- Die Bleibe- und Rückkehrabsichten der ukrainischen Geflüchteten sind gemischt: Etwa ein Drittel der Geflüchteten wollen bis Kriegsende in Deutschland

bleiben, wovon die Mehrheit im Anschluss in die Ukraine zurückkehren möchte (81 %). Weitere 27 % wissen noch nicht, ob und wie lange sie in Deutschland bleiben wollen. Demgegenüber möchten 26 % auf jeden Fall in Deutschland bleiben.

- Insbesondere beim Erlernen der deutschen Sprache, bei der Arbeitssuche, bei der Gesundheitsversorgung sowie der Wohnungssuche geben die Geflüchteten Hilfsbedarf an [5].

Die Umfrage umfasst keine Daten über die Schulkinder, die vorwiegend mit ihren Müttern nach Deutschland flohen und unterschiedliche Klassen der deutschen Schule besuchen. Die sozio-demografischen Informationen können die Erträge ergeben, dass Ukrainer:innen mit sowohl kurz- als auch langfristigen Aufenthaltsplänen durch die Vermittlung von Sprachkenntnissen und Kommunikationskompetenzen unterstützt werden müssen.

Laut der Umfrage besuchten 9 % der befragten Ukrainer:innen bereits nach 2 Monaten einen Sprachkurs, 33 % nach vier Monaten und 49 % nach sechs Monaten Aufenthalt in Deutschland [5]. Die Mehrheit der Geflüchteten erlernt dabei grundlegende Sprachkenntnisse. Doch neben der Sprache stehen auch der Erwerb von kulturellem Wissen und die Fortentwicklung der Kommunikationskompetenzen im Vordergrund, da diese Komponenten sind von großer Bedeutung für den Integrationsprozess sind und viel Potenzial für diesen Prozess schaffen, der bestimmte soziodemografische und kulturelle Bedeutung hat.

Die Schwierigkeiten bei dem Spracherwerb und der folgenden Kommunikation können auf unterschiedlichen Ebenen entstehen:

- grafische / visuelle Ebene, der zugrunde Unterschied zwischen dem kyrillischen bzw. lateinischen Alphabet liegt, dazu gehören Transliterationen, Abkürzungen, Rechtschreib- und Leseregeln;
- phonetische / akustische Ebene, die auf obengenannten Aspekten vom Standpunkt der Aussprache und des Hörverstehens gründet;
- einzelne lexikalische Einheiten, die keine direkten Entsprechungen in der Muttersprache haben, Sprachcodeumschalten und Formtransformation brauchen. Hier wird von der denotativen, konnotativen Äquivalenz erwähnt;

- Kollokationen als stehende Redewendungen, deren außer obengenannten Merkmalen auch textnormative und pragmatische Äquivalenz gehört. Besonders wesentlich entsteht dabei die linguistische Frage von Phraseologismen und stehenden Redewendungen kommunikativen und nominativen Charakters, die zu Ethnophrasemen gehören und in der deutschen und ukrainischen Sprache keine direkte Äquivalenz finden [1; 2, c. 92]. Dazu gehören zum Beispiel Somatismen, Kolorative sowie Phraseologismen mit zoonymischen, floronymischen und haushaltlichen Komponenten, die eigentlich nationalkulturelle Komponente sind.

Die Unterschiede zwischen den Sprachen und Kulturen, die sich während der Herausbildung der jeweiligen ethnischen Kultur entwickelt haben, sind die objektive Grundlage für interkulturelle Kommunikation. Beziehungen und Lebensaktivitäten von Menschen unterliegen Normen, die nahezu alle Bereiche des menschlichen Verhaltens und Denkens regeln [3, c. 84]. Sie beeinflussen zwischenmenschliche Beziehungen, Bewertungen und die Art der Wahrnehmung. Das historische Gedächtnis, die Sprache, aber auch Erziehung, Bildung, Bräuche und Traditionen – all diese Aspekte bilden ein Orientierungssystem, das den Menschen hilft, Probleme und unterschiedlichste Lebenssituationen erfolgreich zu meistern. Daher ist die Frage der interkulturellen Kommunikation als Dialog der Kulturen von höchster Dringlichkeit sowie gesellschaftlicher Relevanz und erfordert angemessene Thematisierungs- und Lösungsansätze.

Literatur

1. Caspari D. *Stereotype, Klischees, Vorurteile // Praxis Fremdsprachenunterricht. 9/2012/3. S. 15-16.*
2. Koller W. *Einführung in die Übersetzungswissenschaft. 4. völlig neu bearbeitete Auflage. Heidelberg: Quelle & Meyer.1997, S. 354*
3. Stepanenko A., Taranukha T. *Conceptual sphere in German and Ukrainian language world pictures and dialogue of cultures // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія. 2002. №57, с. 82-86*
4. <https://www.bib.bund.de/DE/Forschung/Migration/Projekte/gefluechtete-aus-der-ukraine-in-deutschland.html> (letzter Aufruf am 30.01.2023).

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК МОТИВАТОР ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Інтеграційні процеси, що відбуваються у світовому співтоваристві в усіх сферах людської діяльності, безпосередньо впливають і на систему вищої освіти. Нині формується єдиний світовий освітній простір, який передбачає зростання мобільності студентів та співпраці викладачів університетів різних країн, що сприятиме досягненню успіхів в обраній професії, покращенню системи працевлаштування випускників університетів, підвищенню статусу цих країн у сфері освіти.

Відповідно, однією з основних умов організації мобільності студентів поряд із навчально-організаційними заходами, партнерськими вишами, здійсненням інформаційної підтримки є забезпечення адекватної мовної підтримки. При цьому в рамках інтенсифікації міжкультурних зв'язків особливого значення набуває розвиток міжкультурної комунікативної компетенції, що включає не тільки базові мовні навички, але й знайомство зі звичаями та особливостями країни, мова якої вивчається.

Університети України ставлять перед собою великі цілі щодо розвитку міжнародного співробітництва. Так, планується збільшення студентів, які братимуть участь у програмах академічної мобільності протягом курсу навчання, збільшення кількості викладачів та адміністративних працівників, які володіють іноземними мовами. Спрямованість досягнення таких серйозних цілей підтверджує зацікавленість університетів в інтернаціоналізації освіти.

Під інтернаціоналізацією освіти розуміється включення різних міжнародних аспектів до науково-дослідної, викладацької та адміністративної діяльності освітніх установ різних рівнів.

Процес інтернаціоналізації стосується:

– студентів: набір іноземних студентів, організація обмінних програм, а також індивідуальна студентська мобільність;

– професорсько-викладацького складу: обмін викладачами, спільні науково-дослідні програми, стажування у зарубіжних університетах, створення спільних навчальних програм;

– питань сертифікації, визнання та оцінки: отримання подвійних дипломів, системи залікових одиниць, міжнародного визнання документів про освіту, оцінка якості освіти;

– міжнародного співробітництва: укладання двосторонніх договорів про співпрацю у сфері освіти, науки та інноваційної діяльності, реалізація спільних науково-дослідних проектів у співпраці із зарубіжними партнерами, участь студентів, професорсько-викладацького складу та адміністрації університетів у міжнародних проектах у рамках програм Erasmus+, DAAD, Baltic Sea Region, Cross-Border Cooperation Programmes тощо, консультативна та інформаційна підтримка.

За останні роки, а особливо з початком збройної агресії Російської федерації на території України 24 лютого 2022 року зросла кількість студентів, які активно беруть участь в програмах академічної мобільності.

Міжнародна мобільність професорсько-викладацького складу забезпечується за рахунок того, що відбувається обмін викладачами для читання лекцій та проведення семінарських занять. Для проведення лекційних та практичних занять приїжджають професори провідних закордонних вишів. Крім того, здійснюються поїздки з метою участі у міжнародних науково-технічних заходах (форуми, конференції, семінари, симпозіуми, круглі столи), для обміну досвідом, проведення консультацій, проходження стажувань, участі у культурно-освітніх заходах тощо.

Однією з найсерйозніших причин, що гальмують інтернаціоналізацію освіти в цілому та розвиток академічної мобільності зокрема, визнається недостатній рівень іншомовної комунікативної компетенції: велика кількість студентів та викладачів мають досить високий рівень володіння іноземною мовою для участі в програмах академічної мобільності та інших міжнародних проектах, але спостерігається недостатня кількість дисциплін та освітніх програм, що

реалізуються іноземними мовами. І саме на це потрібно звернути увагу першочергово.

Студенти можуть підвищувати рівень володіння іноземною мовою відвідуючи мовні курси для загальних та спеціальних цілей. Мотивація молоді до вивчення іноземної мови різко зростає у процесі залучення в різні міжкультурні заходи. Зустрічі з іноземними студентами на молодіжних науково-практичних конференціях у процесі реалізації соціально значущих проєктів, які розширюють кругозір і відкривають світ по-новому, розкривають потенціал впливу інтернаціоналізації у розвиток професійних компетенцій.

Викладачі, у свою чергу, покращують рівень володіння іноземною мовою відвідуючи мовні курси для загальних та спеціальних цілей та працюючи з консультантами, які допомагають їм розробляти курс вивчення предмету англійською мовою.

Слід зауважити, що процес навчання іноземній мові пропонується будувати з урахуванням інтеграційної моделі курсу мовної підготовки та мотивації цільової аудиторії.

Існують первинна та вторинна мотивації при вивченні іноземної мови, тож необхідно проводити оцінку рівнів мотивації та аналізувати комплекс факторів, що підвищують мотивацію учасників програм академічної мобільності до вивчення іноземної мови. Академічна мобільність має різні короткострокові та довгострокові форми, і, як наслідок, на практиці потрібні різні за інтенсивністю, тривалістю та змістом програми навчання іноземної мови.

Однією з найважливіших стресових чи деструктивних ознак на заняттях з іноземної мови є відсутність мотивації та інтересу до заняття. Причина, як правило, криється без мотивованої напруги уваги під час заняття. Традиційно під мотивацією розуміють процес дії мотивів, де мотив є спонуканням до діяльності, пов'язаної із задоволенням потреб людини; сукупність зовнішніх та внутрішніх умов, що викликають активність суб'єкта та визначають її спрямованість до певних цінностей, інтересів та ідеалів.

Мотивацію до освоєння предмета, зокрема іноземної мови, визначимо як успішну реалізацію / активацію внутрішніх мотивів учня до освоєння знань та отримання мовних компетенцій. При вивченні іноземної мови дуже показовою є різниця між оперативною мотивацією (первинною) та функціональною (вторинною) мотивацією. Дані різновиду мотивації по-різному виявляються у кожного конкретного учня і мають бути проаналізовані індивідуально.

Розглянемо далі фактори, що створюють чи підвищують мотивацію, а також фактори, які однаково можуть стати причиною втрати мотивації на заняттях з вивчення іноземної мови.

Крім здатності до вивчення іноземної мови, ключовою складовою під час навчання є мотивація, яка за своєю суттю завжди цілеспрямована. Термін її дії закінчується, коли мета буде досягнута, або зменшується, коли мета стає умовно «недосяжною». Отже, навчальні цілі у вивченні іноземної мови повинні бути прозорими та практично здійсненними, до того ж, при частих переживаннях невдачі спочатку наявна оперативна мотивація буде зведена до нуля. Занижені чи підвищені вимоги можуть негативно вплинути на мотивацію, аж до її знищення.

Для освоєння певних мовних конструкцій часто потрібний тривалий період. Допускається, що граматичні (структурні) та лексичні компоненти навчальних курсів не повинні бути надто складними. Рідко вживані структури можуть бути пропущені взагалі. Заняття з іноземної мови повинні бути розбиті на замкнуті у собі окремі навчальні цілі (завдання), які легко досягти у короткий термін. Частіший успіх у навчанні підвищує мотивацію.

Ефективність навчальної діяльності учнів тим вище, що більше місце у структурі мотивів займає пізнавальний інтерес і практична значущість навчального матеріалу. У зв'язку з цим для підвищення та збереження мотивації навчання в умовах мовної підготовки до іншомовної комунікації для участі у програмах академічної мобільності визначено такі фактори: постановка реалістичних навчальних цілей, використання навчального матеріалу на вибір учня, впровадження інтерактивних методів навчання, активне використання

інформаційних технологій, створення раціональних педагогічних умов. Врахування факторів, що підвищують вторинну (функціональну) мотивацію, що дозволяє досягти позитивних результатів та ефективності мовної підготовки учасників академічної мобільності при навчанні іноземної мови.

Отже, академічна мобільність є невід'ємною частиною інтернаціоналізації освіти в сучасних умовах та важливим аспектом розвитку міжнародної діяльності університетів та підвищення їх конкурентоспроможності у міжнародному освітньому та науковому просторі. Участь у програмах академічної мобільності та міжнародних проектах потребує мовної підготовки, тому на вузівському рівні повинні організовуватися курси іноземної мови, які сприяють покращенню мовних умінь та подоланню мовного бар'єру як у студентів, так і у викладачів, а також розвитку мотивації до вивчення іноземної мови та мовних компетенцій на професійно орієнтованому рівні.

Література

1. Бондар Л. В., Литвинчук Н. Б. Мотивація навчальної діяльності студентів як провідний чинник підготовки майбутніх фахівців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, червень 2020. № 11. С. 67-71/*

2. Rafika Nurhidayah. *THE ROLE OF MOTIVATION IN SECOND LANGUAGE ACQUISITION/*

URL: https://www.researchgate.net/publication/345968801_The_Role_of_Motivation_in_Second_Language_Acquisition (Дата звернення 16.02.2023)

M. Tykhonova

National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”

SOME INTERESTING METHODS AND TECHNIQUES OF LEARNING THEMATIC VOCABULARY

Studying a dictionary is not an interesting activity. And effective learning, of course, should be interesting! Mind Map is a productive tool for learning English vocabulary, which allows you not to spend a lot of time learning by heart.

The Mind Map format introduces thematic vocabulary and allows it to be learned in mnemonics, which involves the use of technologies for distance learning. This technique is based on taking into account the psychological laws of processing and memorizing information, and it helps to solve several important questions at the level of not only physiology, but also psychology.

The vocabulary is organized around the topic and subtopics of the chapter, making it easier to understand its meaning. This article will provide a copy of Mind Map on the topic: "People in computing".

Mnemonics is the process of assimilating new information using special methods and techniques. This is a new educational technology that helps students comfortably and easily acquires lexical knowledge. This technique successfully uses the brain's natural memory mechanisms and allows you to fully control the process of memorizing, saving and recalling information.

It expands creative possibilities. The human brain contains the left hemisphere of the brain and the right. The right hemisphere is responsible for creativity, imaginative thinking, images, color, space, music, and the left hemisphere is responsible for logic, language, judgment. The functions are different, and in the case of using mnemonics, we get the harmonious work of both hemispheres.

Most adults are used to logical thinking in the learning process. Thus, the capabilities of the right hemisphere of the brain are not fully exploited. A mind map is a visual map consisting of lines, color and graphics that activates the right hemisphere, which creates a synergy between both hemispheres and can significantly improve the effectiveness of learning, because a structure of knowledge is created for each target word, connecting it with others words or concepts in combination with visuals.

The ability to learn effectively and independently is formed and self-esteem increases due to academic performance, which leads to a reduction in stress, and educational motivation increasing.

Moreover the techniques of mnemonics lead not only to the enrichment of the vocabulary, but also to the formation of speaking comprehension.

The basis of a mental map is the classification of information in a certain hierarchy. It forms subdivisions from the central section with certain associations.

The key task in creating a Mind Map is finding an idea for the main section of the map. It will be placed in the center. Each related idea is mapped to it by a subdivision line and so on to other related ideas. This method can help form dictionaries in the form of a logical and connected matrix.

A mental map allows you to process information at a deep level related to keywords and associates pieces of knowledge, helping to store them in memory [2]. In addition, organized material improves memory due to the systematic connection of elements with each other, and the echo of one element leads to the recall of associations with related elements [2].

Visualization allows you to realize complex information easily and quickly and is able to transfer abstract information into concrete content, combining graphic tools that are used to construct and convey complex ideas [1].

Another tool for enriching vocabulary is an interactive dictionary. Dictionaries are traditionally the object and result of lexicographic research. Lexicographic work is a witness of a certain level of civilization; it shows the state and level of production and industrial relations in society, the development of scientific and technical, political, philosophical, and religious thought of the people as a speaker of the language.

Interactive dictionaries can be used to support a variety of educational activities: contribute to the formation of users' knowledge, comprehensively and compactly present, in particular, visualize the conceptual structure of knowledge of the subject area, include new concepts and knowledge in the language to achieve professional and other personal goals. Interactive dictionaries differ in many aspects and parameters: purpose, equipment, technological environment of functioning, levels of structuring of input and output interfaces, access inputs, used illustrative environment etc. [3]

Interactive means something to communicate and interact with while putting information and getting other information back.

The main point of interactive dictionaries is that they give the user the opportunity to perform one or another task, because ordinary paper dictionaries have a very limited

resource from this point of view. Using interactive service aimed at learning vocabulary in different languages by using and creating sets of cards or tables with words and definitions that are combined into modules.

S. Tsymbal

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

FEATURES OF THE ELECTRICAL TERMINOLOGY TRANSLATION FROM ENGLISH TO UKRAINIAN

Translation has played a significant role in communication between nations and cultures. Without translation, modern technology could never have been transferred worldwide. The act of expressing scientific concepts is extremely challenging as it requires accuracy, knowledge and understanding of the ideas behind the terms. Difficulties can arise from the fact that the language of science and technology has its own distinguished terminology. Terms are the key concept in the translation of any kind of technical text. In translating technical terms, one is often faced with the problem of neologism and non-equivalence. Such problems arise due to the rapid development of science and technology around the world which make it difficult for terminologists and specialists to keep pace with the huge numbers of terms that continually enter the language. Like many occupations, electricians have their own professional terminology and jargon. As a hands-on industry, these terms play an important role, allowing for precision and ease of communication between contractors and customers, teams and individuals. The job of an electrician is extremely varied. Spanning both domestic and commercial, the range of tasks required may include full electrical testing, re-wiring, fuse board upgrades, lighting systems, designed and installed, lighting repairs, emergency lighting, heating controls, boiler wiring, fire detection, home alarm systems, data cabling, maintenance and repairs, CCTV and access controls, testing and certification. Each and every job calls for the use of different tools, equipment and

expertise, which is why electricians have their specific jargon with the extensive list of electrical terminology.

Technical translation as a sensitive subject demands a high degree of consistency and accuracy in transferring the source text to the target language. The translation of technical terms generally throws up many challenges. Although some terms can be translated without any difficulty, others are extremely difficult to translate. In technical and scientific translation, problems of terminology occupy a central position. The quality of scientific and technical translation hinges upon the accurate rendering of concepts and their terms. Judging from data in dictionaries of technical terms, the majority of terminology consists of more than one word; among these, the vast majorities are noun phrases, which constitute the central part of multi-word terminological units in probably all fields [1; 2].

In the discussion from the point of view of the science of translation the term “equivalence” plays a central role. It expresses the correspondence of pairs of terms from the source and target language as far as their contents are concerned. The functional equivalence of terms is aimed for. So the act of translation doesn't mean carrying out a word-for-word translation of terms from the source language into the target language; rather the contents of the terms must be transferred. The translation process is concerned with achieving functional equivalence between two terms. There are various degrees of equivalence. Ideally, the four levels of equivalence can be represented as follows:

1. Complete conceptual equivalence
2. Partial equivalence, overlapping
3. Inclusion; a term merges into another
4. No conceptual equivalence

Technical translation often includes translations performed in such diverse fields as law, business, religion, politics, etc. In scientific literature, technical translation and specialized translation are sometimes treated as synonymous. Aguado de Cea & Álvarez de Mon y Rego state that “technical translation refers to the process of translating those texts belonging to what are called specialized languages and is usually

classified along with other varieties such as legal translation, scientific translation or the translation of medical texts” [3, p. 289].

The success of technical communication in an international context depends on translation. Increasing internationalization raises the question of the status of the transfer of meaning and the act of translating with a new urgency. Technical terminology is extremely rich, and is constantly updated. Technical translation is far more than just translating any specialist language and key terminologies accurately. In fact, dealing with terminology in specialized translation is quite often a challenging task and may require much effort and creativity from the translator. The most important in technical translation is achieving functional equivalence between two terms. It requires an astute translation of technical terms to develop much specialized terminology, and to accomplish this task, technical translators must be equipped with the profound knowledge of the specialized terms of the particular field, both in the source and in the target languages to give meaning to the text.

References

1. Chaban V. *Anghlo-ukrajinsjkyj elektrotekhnichnyj slovnyk*. L. : Vyd-vo Derzh. un-tu "Ljviv. Politekhnik", 1996. 256 s.
2. Savruk M. P. *Ukrajinsjko-anghlijsjkyj naukovo-tekhnichnyj slovnyk*. K. : Nauk. dumka, 2008. 912 s.
3. Aguado de Cea G., Álvarez de Mon y Rego I. *Cultural Aspects in the Translation of Texts in the Domain of Information Technologies // Rogers A. and Rogers M. (eds.), Proceedings of the 14th European Symposium on Language for Special Purposes 2003, Khurshid, University of Surrey, Surrey, 2004. P. 289-295.*

О.С. Частник

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ-ЮРИСТАМ В УМОВАХ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Ухвалення 2015 року постанови КМУ «Про затвердження Порядку реалізації права на академічну мобільність» [1] створило законодавче підґрунтя для реалізації студентами можливостей повноцінно розвиватися особистісно й

професійно у світлі тенденцій глобалізації. Окрім того, дедалі більша нестача кваліфікованих працівників та робочої сили в усьому світі в теперішньому економічно нестабільному середовищі створила простір для імміграційної політики, яка допомагає вирішити ці проблеми в прогресивних країнах. Протягом останніх років, коли світ спершу сколихнула пандемія COVID-19, а пізніше російсько-українська війна, пом'якшена імміграційна політика в різних сферах суспільного буття взяла верх над обмежувальною політикою, щоб допомогти країнам стабілізувати економічні наслідки об'єктивних історичних процесів [4]. До того ж наявні тепер програми академічної мобільності для українських студентів, з одного боку, мають благородну гуманітарну місію, а з іншого, якраз і слугують заповненню прогалін із нестачею робочих кадрів, про що йдеться в останній версії Worldwide Immigration Trends Report [4]. Глобально відбувається запекла боротьба за таланти, що супроводжується явищем «відтоку мізків», або «відтоку людського капіталу» (англ. *brain drain / human capital flight*). Під впливом цього створюється ситуація конкурентності між країнами в змаганні за найкращих працівників. Хоч Україна під час воєнного стану поки що не може забезпечити конкурентних переваг, програми академічної мобільності наразі є ефективним рішенням для, по-перше, забезпечення базових людських прав, по-друге, підтримки можливостей переймання українцями кращого світового досвіду для подальшої цілісної відбудови країни. Згідно зі згаданою постановою КМУ, академічна мобільність не обов'язково передбачає виїзд за кордон [1]. Однак якщо говорити саме про навчання українських здобувачів у закордонних вишах (а з 2015 року навчання студента за кордоном офіційно стало складником програми навчання в українських ЗВО через зарахування оцінок, отриманих там, як виконання освітньо-професійних програм в Україні – за системою ЄКТС), то обов'язковим інструментом для якісного здобуття знань і досвіду в умовах академічної мобільності є знання іноземної мови. Насамперед англійської як *lingua franca* міжнародної формальної та інформальної комунікації.

Англійська є мовою юриспруденції та комерції в парадигмі глобальної економіки. Це універсальна мова для угод з юристами по всьому світу. І мова юридичної освіти провідних країн світу. Знання загальної англійської мови та її правничого виміру є важливим для академічного, а надалі й професійного успіху в міжнародній юридичній практиці – незалежно від того, відбуватиметься ця практика в Україні, яка дедалі поглиблює та розширює свої глобальні зв'язки в річищі євроінтеграції, чи ж студент вирішить залишитися за кордоном і працювати надалі там. Знання іноземної мови є однозначною умовою, а не просто перевагою, побудови успішної юридичної кар'єри у 21-му столітті. Низка університетів світу пропонує спеціальні навчання. Наприклад, School of Law при Бостонському університеті надає можливість отримати Legal English Certificate Program під гаслом «Вивчайте мову загального права». Усе це ставить іноземну мову за професійним спрямуванням у пріоритетне становище – як єдиний ключ до міжнародної юридичної освіти.

Для навчання студентів-юристів у контексті трендів академічної мобільності (за умов міжнародної мобільності) принципове значення матимуть такі особливості викладання іноземної мови:

- вивчення універсальної термінологічної юридичної бази англійською мовою;
- типова комунікативна практика, акцент на веденні усної та письмової ділової комунікації в юридичній ніші;
- акцент на методах активного навчання, діловій грі, проєктних і групових методах роботи, проблемному навчанні, case-методу;
- взаємодія є роботодавцями: очна та дистанційна співпраця з агентствами юридичних послуг, які мають міжнародну практику, з метою переймання активного й пасивного досвіду співпраці в умовах іншомовної ділової комунікації;
- залучення міжнародних платформ з вивчення іноземної мови, широке використання сучасного програмно-комп'ютерного забезпечення, котре забезпечить неперервність навчання;

- наголос на самостійній роботі здобувача освіти.

Викладання іноземної мови в умовах внутрішньої академічної мобільності теж має свої особливості й залежить від численних додаткових факторів: року навчання переміщеного студента, внутрішньоуніверситетських особливостей викладання, наявності додаткових можливостей вивчати іноземну мову (курси при ЗВО – на кшталт лінгвістичних центрів), індивідуальних установок здобувача, що впливають на процес опанування іноземної мови тощо.

Принциповою особливістю викладання студентам-юристам в умовах академічної мобільності вважаємо важливість самостійної роботи. Саме вона зрештою орієнтується на те, що австралійський науковець Марк Орландо називає символічною «смертю викладача» [3]. Це означає, що навчальні компетенції здобувача досягли такого рівня, коли він може самостійно продовжити вивчення дисципліни поза академічним планом та без обов'язкової сторонньої допомоги чи вимог щодо виконання навчального плану – тобто із широко обговорюваною сьогодні проєкцією на навчання впродовж життя. Для цього на етапі викладання іноземної мови у ЗВО потрібен викладач-інструктор і фасилітатор, який здатен мотивувати студента на серйозне й планомірне вивчення іноземної мови за фаховим (юридичним спрямуванням), залучивши механізми мотивації та дбаючи про належний рівень професійної спрямованості здобувача. Важливо наголошувати на предметних перевагах знання англійської мови юристами. Цьому сприятиме вивчення міжнародного ринку працевлаштування в правовій сфері.

Так, на сайті British Legal Centre у циклі аналітичних статей *Building a successful Law Career* інструментом до розвитку юридичної кар'єри названо не що інше, як *mastering legal English* [2]. Констатовано, що студент, який не розмовляє англійською та не володіє достатньо юридичною англійською, має вкрай мало шансів стати юристом-міжнародником. Це означає неможливість продовжити навчання чи пройти стажування в межах академічної мобільності. До того ж клієнти майже напевно не захочуть мати справу з адвокатом, який може спілкуватися з ними лише через перекладача. Клієнти віддають перевагу

людському фактору та хочуть мати справу безпосередньо з юристом, який займається їхньою справою. Юристи, які працюють на міжнародному рівні, які спілкуються з клієнтами та іншими професіоналами в різних культурах, потребують як транснаціональної правової обізнаності, так і транскультурної мовної обізнаності. Незалежно від характеру юридичного тексту, правничі та мовні навички сукупно є фундаментальною частиною професійної підготовки юриста.

Проблема з юридичною англійською полягає в тому, що це окрема сфера функціонування англійської мови, фактично субмова, оскільки вона сильно відрізняється від звичайної розмовної англійської [2]. Юридичне спілкування досить відмінне від звичайних логічних правил будь-якої природної мови, але, оскільки походить від принаймні чотирьох різних мовних традицій (латинської, англосаксонської, стародавньої скандинавської мови та нормандської французької), має водночас надзвичайно складні граматичні правила та специфічні лінгвістичні конструкції. Це не звичайна англійська мова, яку вивчають у школі, а мова, розроблена юристами протягом останніх 1800 років, починаючи з третього століття нашої ери від латини, котра потім увійшла в англосаксонську, скандинавську, норманську французьку та архаїчні форми англійської з 17-го й 18-го століття. Тому серйозні вимоги для забезпечення якісного викладання іноземної мови студентам-юристам мають бути й до викладачів. Це мають бути саме ті, які пройшли відповідне навчання й мають в ідеалі юридичну практику. Компенсувати брак таких викладацьких кадрів можна через залучення до освітнього процесу юристів-практиків, які працюють на ринкові міжнародного права.

Отже, викладання іноземної мови студентам-юристам в умовах академічної мобільності має низку виражених особливостей. Викладання з орієнтацією на цю специфіку дасть змогу не тільки забезпечити якість освітньої складової юридичної професії, але і її подальшу практичну професійну реалізацію. Водночас це збільшує присутність українських спеціалістів у галузі права на

міжнародному ринку, що особливо актуально в контексті інтернаціоналізації зв'язків України.

Література

1. Про затвердження Порядку реалізації права на академічну мобільність : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 12.08.2015 № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.01.2023)
2. Brady R. *The key to moving ahead in your career – mastering legal English!* British Legal Centre. URL: <https://www.british-legal-centre.com/part10-build-successful-law-career-the-key-to-moving-ahead-in-your-career-mastering-legal-English> (дата звернення: 25.01.2023)
3. Orlando M. *Evaluation of Translations in the Training of Professional Translators. The Interpreter and Translator Trainer*. 2011. Vol. 5(2). P. 293–308.
4. *Worldwide Immigration Trends Report*. (2022). URL: [https://www.fragomen.com/trending/worldwide-immigration-tends-reports/index.html?gclid=CjwKCAiAioifBhAXEiwApzCztuZ7WjVd0Pxxm3a2W9BZJkHxbUxEZ9J4_LAXthXMSknW31HqnTeLPxoCkRoQAvD_BwE](https://www.fragomen.com/trending/worldwide-immigration-trends-reports/index.html?gclid=CjwKCAiAioifBhAXEiwApzCztuZ7WjVd0Pxxm3a2W9BZJkHxbUxEZ9J4_LAXthXMSknW31HqnTeLPxoCkRoQAvD_BwE) (дата звернення: 25.01.2023)

В.К. Четверик

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ЗАСТОСУНКІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Іншомовна підготовка на сучасному етапі є одним із ключових компонентів у парадигмі компетентнісної моделі підготовки фахівців різних галузей. З огляду на це суттєво підвищується роль вивчення іноземної мови в процесі підготовки фахівців у закладах вищої освіти, де курси іноземної мови мають професійно-орієнтоване спрямування. Сучасні умови вимагають від закладів вищої освіти не тільки оновлення та модернізації змістової частини навчальних дисциплін, але й імплементації в освітній процес сучасних методик навчання та технологій формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців (зокрема, немовних спеціальностей).

Оглядовий аналіз досліджень у площині інноваційних підходів та технологій навчання іноземним мовам свідчить, що актуальним напрямом є впровадження в освітній процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, пов'язаних із мобільністю в навчанні, які характеризуються зручністю використання в різних умовах, можуть забезпечити оптимізацію навчального процесу, є доступним та ефективним інструментом навчання, сприяють інтеграції здобувачів до інформаційного суспільства. Цей процес характеризується поступовою імплементацією в освітній процес ЗВО мобільних пристроїв на базі різних операційних систем (смартфонів, планшетів тощо) та мобільних застосунків.

Активне впровадження та використання в освітньому процесі мобільних пристроїв в освітніх цілях викликало формування концепції електронного навчання (e-Learning – Electronic learning) та його напрямку, який активно розвивається – мобільного навчання (M-Learning – Mobile learning), зокрема, і в галузі навчання та вивчення іноземної мови. Варто зазначити, що низка дослідників та освітян-практиків зазначають, що майбутнє освітньої галузі пов'язане з тісною інтеракцією з інформаційно-комп'ютерними технологіями, а саме з активним процесом розповсюдження мобільних пристроїв та засобів зв'язку, розробкою та появою широкого спектру навчальних застосунків та програм, нових технологій, які значно розширюють можливості навчання та підвищують рівень якості освіти.

Навчання з використанням мобільних пристроїв – мобільне навчання – це новий напрям в освітньому просторі, характерною особливістю якого є формування та імплементація нового навчального середовища. У методичних рекомендаціях, які розроблені експертами ЮНЕСКО, – «*UNESCO Policy Guidelines for Mobile Learning*» [4] – акцентується увага на розповсюдженості мобільних технологій, постійному розвитку їхньої функціональності та пропонується використовувати потенціал мобільних технологій для підвищення рівня якості та доступності освіти, а також як ефективний засіб для побудови індивідуального плану навчання. Варто також зазначити, що використання мобільного навчання є продуктивним складником реалізації концепту «*life-long learning*» (навчання впродовж життя),

оскільки раціональне використання таких засобів помітно підвищує доступ до освіти та начальних ресурсів незалежно від соціального та економічного статусу, вікової категорії, фізичних можливостей та особливостей тощо.

Про актуальність аналізованої теми свідчить і той факт, що теорія і практика активного використання потенціалу мобільних пристроїв, проблеми інтеграції мобільних технологій у навчання, створення та імплементація мобільного контенту активно обговорюються на наукових конференціях, симпозіумах та форумах; так, приміром, традиційними є конференції, які надають можливості для обговорення результатів і досягнень досліджень у галузі мобільного навчання.

Низка вітчизняних та зарубіжних дослідників наголошують, що актуальність використання мобільних пристроїв та додатків, у порівнянні з традиційними підходами та методами до формування іншомовної комунікативної компетенції базується на тому, що особи залучені до освітнього процесу не обмежені хронологічними рамками, що робить терміни навчання гнучкими, мають доступ до навчальних матеріалів у зручний час, можуть самостійно корегувати навчальний план тощо.

На основі цього можемо констатувати, що принциповою особливістю активної імплементації мобільного навчання є: 1) неформальний характер освітнього процесу, коли значно зростає частка самосійної роботи здобувачів; 2) формування континуального процесу навчання (відповідно до зручного графіку).

Мобільні пристрої активно використовуються в процесі опанування знань у тих чи тих галузях, іноземна мова в цьому контексті не є винятком. Зазначимо, що доцільність використання таких технологій у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності може бути підкріплена й тип фактом, що сучасне суспільство сприймає мобільні пристрої (смартфони, планшети, ноутбуки тощо) як невід'ємний складник життя, що дає змогу значно підвищити гнучкість навчального процесу та зберегти мотиваційний аспект навчання завдяки широкому спектру інтерактивних можливостей, які надають самі пристрої та додатки; доцільно буде зазначити й те, що інтернет значно

розширює можливості сучасної освітньої площини, оскільки дає змогу зручно організувати освітній процес, надає доступ до джерел інформації тощо.

На теперішньому етапі користувачам мобільних пристроїв доступна для користування ціла низка застосунків для вивчення іноземної мови. Зазвичай такі програми легкі в користуванні, мають зрозумілий інтерфейс та доступну логіку взаємодії з ними. Однак доволі часто проблема полягає в тому, що користувачі можуть недостатньо впевнено орієнтуватися серед широкого спектру пропонованих освітніх продуктів такого типу. Тому одним з основних та актуальних завдань сучасного викладача іноземної мови є допомога у виборі необхідного й корисного застосунку, який би міг максимально сприяти якісному формуванню одного зі складників іншомовної комунікативної компетентності (лексико-граматичного аспекту, читання, аудіювання тощо), індивідуалізувати процес навчання, а контент мав доцільний рівень мовного матеріалу.

Сучасний ринок мобільних освітніх застосунків пропонує продукти, орієнтовані на формування і розвиток різних аспектів іншомовної комунікативної компетенції. На основі аналізу низки наукових робіт, присвячених цій проблемі, та на основі досвіду використання та імплементації таких застосунків у навчальний процес зі здобувачами, мобільні програми можна підрозділити на декілька груп, які спрямовані на: 1) вдосконалення того чи того складника іншомовної комунікативної компетенції; 2) розвиток мовних навичок (наприклад, граматичних, лексичних тощо); 3) комплексний розвиток іншомовної комунікативної компетенції. Зазначимо, що такий поділ освітніх мобільних застосунків є доволі умовним, а більшість застосунків має комплексний підхід до роботи з мовним матеріалом.

Так, наприклад, застосунки, спрямовані на формування аудитивної іншомовної компетенції в принципах своєї роботи тісно поєднують сприйняття іншомовного мовлення на слух, роботу із читання, розвиток навичок іншомовного говоріння, розвиток лексико-морфологічного складника. Варто зазначити, що досвід імплементації мовних застосунків у практичну діяльність демонструє їхню ефективність у якості допоміжних навчальних інструментів,

засобів інтенсифікації та оптимізації навчального процесу, як матеріальна база для розробки тестових завдань тощо. Однак на сучасному етапі повноцінна імплементація в структуру практичних занять з іноземної мови може викликати певні труднощі, оскільки всі переваги таких ресурсів можуть бути використані доволі обмежено. У той же час подібні інтерактивні ресурси можуть бути плідно використані з метою організації та інтенсифікації самостійної роботи здобувачів, особливо в умовах дистанційного навчання та обмеженої кількості годин, які відведені на вивчення іноземної мови в сучасних реаліях ЗВО.

Мобільні застосунки можуть бути використані як домінуючий ресурс для формування та розвитку вміння аудіювання, оскільки мобільні пристрої мають широкі технічні можливості для реалізації процесу прослухування аудіоматеріалів, перегляду фрагментів відео, використання субтитрів та навіть запису мовленнєвих фрагментів. Серед освітніх ресурсів такого типу представлені застосунки, які націлені на удосконалення вимови, розпізнавання звуків на слух, співвіднесення почутого та зображеного тощо. Наприклад, для повторення фонетичного матеріалу (на будь-якому рівні вивчення мови) корисними можуть бути застосунки *Sounds Right* (розроблений British Council), та *Sounds: Pronunciation App* (від Macmillan Education). Подібні застосунки містять фонетичні таблиці та матеріали, вправи, ігрові форми роботи, тести тощо. Такі засоби будуть корисними як на початкових етапах вивчення іноземної мови, так і в подальшому під час актуалізації фонетичних знань та умінь.

На нашу думку, при організації самостійної роботи здобувачів особливої уваги заслуговують застосунки, які репрезентують аутентичні аудіоматеріали у вигляді підкастів, аудіокниг, фрагментів радіо передач тощо, які доповнені субтитрами або скриптами (наприклад, *TED*, *YouTube*, *Google Podcasts*, *LearnEnglish Podcasts*). Особливістю таких застосунків є те, що вони містять аутентичні матеріали, які дають змогу розвивати не лише вміння сприймати інформацію іноземною мовою на слух, але й можуть бути використані для розвитку цілого спектру лінгвістичних і лінгвокультурних компетенцій, оскільки в процесі роботи з такими матеріалами можна зробити акцент на особливостях

лексичного складу мови, граматичної компетентності [1], розвитку комунікативних навичок тощо [2; 3]. Зазначимо, що в деяких випадках ті чи ті застосунки були розроблені не з освітньою метою, проте їхній освітній потенціал ефективно проявляється в роботі з ними і в навчальному процесі. Подібні мультимедійні застосунки додають до навчального процесу розважальний елемент та сприяють розвитку загального світогляду здобувачів, матеріал може бути підібраний з урахуванням їхніх фахових інтересів. Такий підхід сприяє мимовільному сприйманню інформації, її осмисленню, формуванню мотивації до ознайомлення з матеріалами та подальшої самостійної роботи з формування іншомовної комунікативної компетенції. Додатково до розвитку сприймання усного мовлення, на основі наявних матеріалів здобувачам можуть бути запропоновані до виконання розроблені лексико-граматичні вправи та тести.

Проведений оглядовий аналіз мобільних застосунків, які можна ефективно використовувати для самостійної роботи при формуванні іншомовної комунікативної компетенції, та їхніх можливостей засвідчує, що досить широка парадигма подібних застосунків дає змогу обирати програми відповідно до освітніх цілей, індивідуальних потреб здобувачів, їхніх інтересів і рівня мовної підготовки. Імплементація таких застосунків в освітній процес має високий рівень потенціалу в підвищенні ефективності самостійної роботи і сприяє якісному удосконаленню іншомовної підготовки, трансформує складний процес вивчення мови в захоплюючий процес (на основі інтенсифікації та індивідуалізації самостійної роботи, підвищенню мотивації). Отже, доцільне та нормоване використання мобільних застосунків у процесі навчання іноземної мови сприяє як збагаченню освітнього процесу, так і полегшенню формування мовних навичок, умінь, процес формування яких при традиційних методах навчання може викликати певні труднощі в здобувачів.

Література

1. Веретюк Т. Формування іншомовної граматичної компетенції за допомогою відеоматеріалів (на прикладі відеохостингу YouTube). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного*

педагогічного університету імені Івана Франка. 2022. Вип 52, Т. 1. С. 199–204.
<https://doi.org/10.24919/2308-4863/52-1-29>

2. Гуліч О. О. Шляхи застосування інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання іноземної мови для студентів ВНЗ. *Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії : матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Кропивницький, 15 лют. 2018 р. : зб. тез доп. [Електронний ресурс] / Центральноукр. держ. пед. ун-т імені В. Винниченка. Кропивницький: ЦДПУ, 2018. С. 30–32.*
<http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/1806>

3. Солошенко-Задніпровська Н.К. Навчання студентів немовних галузей усним публічним промовам наукової тематики. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 41. Т. 3. С. 224–231. URL:*
<https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-3-33>

4. West M., Vosloo S. *UNESCO policy guidelines for mobile learning. UNESCO. 41 p.*
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000219641>

О.В. Шум

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

АЛЬТЕРНАТИВНІ ЗАСОБИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Історичні обставини вносять свої зміни у життєві плани. Останні роки були насичені викликами та мотивували вчених на пошук нових альтернатив у галузі освіти. Однак навіть ефективний попередній досвід не завжди виправданий в умовах війни, коли і викладачі, і студенти перебувають у різних екстремальних обставинах та навіть дистанційне навчання втрачає свою актуальність на постійній основі. Виникає потреба пошуку нових методів вивчення іноземних мов.

Погоджуємось із думкою А. Білякова, який наголошує, що повномасштабний військовий напад на територію суверенної України спричинив вимушене переміщення громадян не лише в межах держави, а й поза нею. Це спричинило собою часткову, а в деяких регіонах і повну передислокацію не лише студентів,

але й навчально-педагогічних колективів. За таких складних і непередбачуваних обставин дистанційне забезпечення навчального процесу залежить переважно від наявності онлайн доступу до мережі Інтернет, який зазвичай якісно забезпечується лише на території, де активні бойові дії не проводяться. На думку науковця, зазначений підхід дозволить зберегти кадровий потенціал, зв'язок зі студентами, а головне, максимально убезпечити учасників освітнього процесу [1; с. 30-31].

Досліджуючи вивчення студентами іноземних мов в обставинах вимушеного ускладнення освітнього процесу, В. Богуцький зауважує, що розвиток іншомовних навичок так само, як і процес опанування мови є надзвичайно цінними. Науковець вважає, що з цим пов'язано багато прямих і опосередкованих переваг, які яскраво проявляються під час складних умов навчання. Дослідник виокремлює економічні, соціальні, культурні та психологічні позитивні властивості вивчення та опанування мов у надзвичайних обставинах [2, с. 32].

Спираючись на нові виклики і потребу пошуку рішень, ми зосередили свою увагу на розгляді можливих варіантів альтернативних засобів навчання у рамках асинхронного формату освіти. Головною метою для нас було забезпечення високої якості іншомовної підготовки. Якщо говорити про платформи та ресурси, ми пропонуємо дослідити:

[iversity.org](https://www.iversity.org) – одним допоміжним, на нашу думку, може бути зазначений ресурс, який налічує безліч англомовних курсів із різних спеціальностей, що може бути цікавим для студентів різного фаху, а також має три мовні курси;

online.stanford.edu – це ресурс фахових англомовних онлайн освітніх програм і курсів від викладачів Стенфордського університету, серед яких переважна більшість зорієнтовані на вузькопрофільні дисципліни, але за бажанням можна знайти декілька курсів для студентів, які вивчають мови;

openuped.eu – це загальноєвропейська платформа, заснована за ініціативи Європейської комісії та Європейської асоціації університетів дистанційного навчання. Ресурс є спільнотою університетів, яка надає та розвиває відкриту

онлайн-освіту. Його експерти генерують знання, досвід, спільні дії і розширюють можливості академічних кіл через заходи та публікації.

vumonline.ua – це ресурс Відкритого університету Майдану, який спрямовано на громадянську освіту у понад 30 різних напрямках. Наразі на платформі лише 4 англомовні курси, але, на нашу думку, їх також можна використати у якості додаткових джерел для тренування іншомовних навичок;

www.canvas.net – це платформа з англомовними онлайн курсами для студентів і викладачів. Цей ресурс пропонує чимало фахових розвиваючих, а також вузькопрофільних програм, розроблених компетентними викладачами; для іншомовної підготовки цікавими будуть мовні курси і курс із перекладу;

www.ed-era.com – це студія онлайн освіти, курси якої створені українцями з метою забезпечення якісної і доступної освіти в Україні; наразі ресурс містить деякі англомовні курси, які можна використовувати як елемент дистанційного навчання;

www.edx.org – це онлайн платформа, на якій розміщені курси за різними напрямками (наразі 24 сфери). Оскільки навчальні курси розроблені англійською мовою, то цей ресурс може бути корисним додатковим джерелом для тренування та поглиблення іншомовних знань студентів;

www.futurelearn.com – це освітня платформа Відкритого університету, яка містить наразі понад 20 цікавих курсів з англійської мови для різних рівнів, а також англомовні програми з різних спеціальностей, які можуть бути використані для студентів немовних напрямів;

www.ted.com – цей ресурс може зацікавити студентів, яким важко з розумінням носіїв мови, ефективними можуть бути відео різної тематики, які містять україномовні субтитри. Такі ролики можна використовувати як для додаткової самостійної роботи студентів, так і в якості домашнього завдання;

www.udacity.com – також є онлайн платформою, на якій наразі розміщено понад 30 англомовних курсів, які можуть бути цікаві студентам технічних, економічних та природничих спеціальностей. Відповідно проходження такого курсу може бути і складовою курсу іноземної мови.

Усі вищеперераховані ресурси, на нашу думку, самостійно або у поєднанні з іншими творчими видами робіт можуть бути ефективним допоміжним або тимчасово альтернативним джерелом вивчення іноземних мов, але, на жаль, не можуть повністю замінити живе спілкування, яке є невід'ємною складовою високоякісної іншомовної підготовки студентів закладів вищої освіти.

Література

1. Біляков А. *Особливості викладання судової медицини в умовах воєнного стану. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні: матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 3 травня – 13 червня 2022 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 30-31.*
2. Богучький В. *Навчання іноземної мови в обставинах вимушеного ускладнення освітнього процесу. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні: матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 3 травня – 13 червня 2022 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 32-34.*
3. *Shum O. New challenges to distance learning in Ukraine: Foreign language training. Матеріали II Міжнародної науково-практичної онлайн конференції «Корпус та дискурс», 29-ого листопада 2022 р. К.: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2022. С. 152-153.*

Б.М. Юськів

Львівський державний університет внутрішніх справ

ФОРМУВНЯ ІНШОМОВНОГО ЮРИДИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ДЗЕРКАЛІ АНГЛІЙСЬКИХ ПРАВНИЧИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

В останні десятиліття основним об'єктом лінгвістичних досліджень є людина. Поєднуючи різні підходи (комунікативний, дискурсивний, когнітивний), антропологічна парадигма дозволяє досліджувати такі важливі явища мовленнєвої діяльності, як мовна свідомість, національний менталітет, культурні цінності та стереотипи. Як відомо, найбільш яскраво і відчутно культурно-національна своєрідність та особливості семантики будь-якої мови проявляються в галузі фразеології. Адже майже усі прояви життя людини – її

народження, і смерть, особливості характеру, віку, зовнішнього вигляду, розумової діяльності, професійні якості і т. п. – знаходять відображення в тематичному представленні фразеології будь-якої мови. Мовознавці вважають, що приналежність тих чи інших сполучень до фразеологічних явищ, або, навпаки, вилучення їх за межі фразеології обумовлюється тим, чи виводяться вони з пам'яті повністю чи відновлюються в процесі спілкування.

Фразеологічні одиниці з її образно-емоційним впливом спонукає мовця і слухача не тільки до обміну інформацією про події у світі, але перш за все до обміну культурними орієнтирами та установками. Національно-культурна специфіка фразеологічних одиниць може проявлятися: 1) імпліцитно: через сукупне значення фразеологічної одиниці; через слова-компоненти фразеологізму або через прототипи (вільні словосполучення, які відображають національну культуру; 2) імпліцитно і може бути обумовлена: а) ступенем розповсюдженості, роллю в житті народу та відношенням носіїв мови до того чи іншого явища, предмета; б) типовими для даного народу асоціаціями, які виникають у носіїв мови у зв'язку з певними предметами та явищами; в) національним сприйняттям оточуючого середовища. Відомий мовознавець Ужченко В. зазначає, що фразеологізми викликають у читача (слухача) певне ставлення до зображуваного, дають йому оцінку – позитивну чи негативну і наголошує, що у синхронному плані «мова спеціальності» передбачає специфічний склад фразеології в тому чи іншому підтипі мови й особливості функціонування відповідних фразеологізмів. У діахронічному аспекті професійна мова може інтерпретуватися як джерельна база тієї чи іншої групи фразеологізмів [2, с.25].

Проблема формування мовленнєвої компетенції на основі вивчення фразеології правового характеру є актуальною з позиції методики викладання англійської мови (за професійним спрямуванням), тому що знання, здобуті під час навчання у виші, формуватимуть підґрунтя для розвитку фахового запасу сталих зворотів мови. Юридичні норми закріплені словесно, тому поглиблені знання про властивості слова дають змогу осягнути логіку юридичного

мислення, більш глибоко розібратися у системній побудові права і механізмах його дії на свідомість і поведінку людей. На думку Ю. Прадіда, серед найважливіших завдань юридичної лінгвістики є вивчення правових питань мови, забезпечення юридичної практики спеціальними лінгвістичними знаннями, унормування лінгвістики та юриспруденції в юридичній термінології мови юридичної науки, підвищення культури мовлення працівників правничих інституцій, розв'язанню однієї з найактуальніших проблем сьогодення – підвищенню ефективності правоохоронної та судової діяльності [3, с.132-137].

Фразеологізми юридичної сфери є важливим експресивним засобом мови правників та правоохоронців, що потребують у перспективі подальшого дослідження та висвітлення. Вони з'являються там, де відчувається потреба в образному, емоційному зображенні реалій. Вони є своєрідним прикладом народних уявлень про право, справедливість, волю, моральність, почуття відповідальності перед законом та правосуддям, тобто вони є мовленнєвими конструкціями, що виконують низку функцій стосовно формування правового дискурсу, певного типу правосвідомості: *to go to law* (звернутися до суду); *to take the law into one's own hands* (взяти закон у свої руки); *to find/plead guilty/innocent* (визнати винним/невинуватим); *to try for a plea bargain, to enter a plea bargain* (укласти угоду про визнання провини); *to sue for money damages* (подати позов про відшкодування грошової шкоди); крилаті вирази: "*Circumstances alter cases*" / "Обставини визначають вчинки людини"; "*Confession is the first step to repentance*" / "Визнання провини — перший крок до розкаяння"; "*Act proves the intention*" / "Дія підтверджує намір"; "*Always tell your doctor and your lawyer the truth*" / "Завжди кажіть правду лікарю та адвокату". Такий ментальний параметр як "законослухняність" у носіїв англійської мови можна знайти у фразеологізмах щодо позначення свідка: *to bear/give witness to something / to declare, on the strength of personal observation, that something is true; to be a witness to something/ to show that something is true to sign as a witness* (свідчити правдивість чи неправдивість факту, засвідчувати істину), зізнання, підтверджене присягою; *to lead a/the witness / to ask a witness*

at a trial a question that is articulated in such a way as to suggest that a particular answer or piece of information is true or has been established. Викладені смисли даного терміну констатують високий ступінь моральності, свідченням гаранта безпеки і спокою у суспільстві, людської гідності, торжества істини, права.

Про особливе прагнення англійців до справедливості виражене у низці фразеологізмів, в яких вони репрезентують розуміння того, що за скоєні злочини, неблагочинні вчинки людина мусить понести покарання: *to be held in custody* (тримати під вартою); *to place under judicial supervision* (встановити судовий нагляд); *to be sentenced to life-imprisonment* (покарати на довічне ув'язнення); *to release on bail* (звільнити під заставу); *to go to jail / to get sent to jail* (сісти у в'язницю); *be on bail* (брати на поруки); *to be put on probation* (призначити випробувальний термін); *Confession is good for the soul* (Щире зізнання полегшує душу); *Punishment is always two-edged sword* (Покарання- це завжди двосічна зброя); *Ignorance of the law is no excuse for breaking it* (Незнання закону не знімає відповідальності за його порушення).

Не будемо заперечувати, що фразеологічна система мови (ідіоматика, прислів'я, та приказки, крилаті слова в найбільшій мірі відображає дух народу, систему цінностей, специфіку національного менталітету щодо вираження правосвідомості, правда (право) протистоїть неправді, справедливість перемагає несправедливість: *“No man is above law”* (“Ніхто не є над законом”); *“Law governs man, reason the law”* (“Закон керує людиною, а здоровий глузд – законом”); *“Where law ends, tyranny begins”* (“Там, де закінчується закон, починається тиранія”); *“One law is for the rich and another for the poor”* (“Один закон для багаті, а інший для бідних»); *“Might before right”* (“Де гроші судять, там право в кут”); *“Petty crimes are punished, great ones are rewarded”* (“Великих злодіїв пускають, а малих вішають”). Як бачимо, останні фразеологізми вказують, що у свідомості комунікантів відбито концепт щодо нерівності людини перед законом, що суперечить загальновідомому гаслу «закон рівний для усіх».

Отже, дані мовленнєві конструкції є тими сигналами юридичного світогляду, що виражають духовно-етичні ідеали англійського суспільства та моральні принципи, усвідомлені людським розумом, вербалізовані в мові, сприйняті англійським етносом. Представлені нами правничі фразеологізми демонструють особливості асоціативних механізмів правового мислення англійців, вони навчають обачливості, шляхетності, справедливості, толерантності, об'єктивності, неупередженого ставлення до людини та її вчинків. Саме за допомогою мови громадяни, соціальні групи або суспільство загалом висловлюють своє бачення права, знання про існуючі закони та їх оцінку, переконання у правомірності чи неправомірності судових дій, у справедливості і несправедливості, формуючи тим самим своєрідний правовий дискурс у будь-якому суспільстві. Виникає потреба глибокого порівняльного дослідження системи правничих фразеологізмів англійської й української лінгвокультур з урахуванням дискурсивної практики їхнього використання в повсякденному мовленні з метою глибшого розуміння світосприйняття і світобачення відповідних народів у проекції на правову сферу.

Література

1. Дубенко О. Ю. *Англо-американські прислів'я та приказки. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова книга, 2004. 416 с.*
2. Ужченко В. Д. *Історико-лінгвістичний аспект формування української фразеології: дис. д-ра філол. наук. Луганськ, 1994. 453 с.*
3. Прадід Ю. *Юридична лінгвістика як окрема галузь знань. Сімферополь : Еліньо, 2006. С.132-139.*
4. *Law. Virginia Evans, Jenny Dooley, David J. Smith. Express Publishing, 2001. 39 p.*
5. *Longman Essential Activator @ Addison Wesley Longman Limited, 1997. 997 pages.*
6. *New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. Lexicon Publication. Inc. Danbury, 1993. 1248 pages.*
7. *The Oxford Dictionary of English proverbs. 3rd ed / Ed. by F. P. Wilson. Oxford University Press, 1992. 930 pages.*
8. *The Penguin Dictionary of Proverbs. 2nd ed. Ed. by R. Fergusson & J. Law. Penguin Books, 2000. P.152.*

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК ТРЕНД ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У сучасному педагогічному дискурсі спостерігається посилення наукового інтересу до вивчення специфіки іншомовної підготовки, яку асоціюють із невід'ємним компетентнісним складником загальної професійної підготовки майбутніх фахівців. Передусім, це зумовлено зовнішніми чинниками, в контексті яких формується розуміння, що здатність до повноцінної іншомовної комунікації збільшує можливості ефективної професійної реалізації в нашому сьогоденні. Досліджуючи дану проблематику, О. Матвієнко наголошує на значущості ключових тенденцій розвитку суспільства, що впливають на переосмислення змісту мовного компонента освіти і його пріоритезацію, а саме:

- глобалізації, що актуалізувала підготовку молоді до життя у багатонаціональному, багатомовному і мультикультурному середовищі, обумовила нагальну потребу наявності сформованих навичок спілкування з людьми, що належать до різних націй і народностей, мають відмінності у соціокультурному розвитку чи ментальності;
- інтернаціоналізації, що проявляється у посиленні світової взаємозалежності в галузі освіти і відкриває чимало можливостей міжнародного ринку праці;
- інтеграції України в Європейську систему освіти та світовий освітній простір;
- європейської політики багатомовності у вищій освіті [4, с. 383-384].

У площині наведених актуалітетів Б. Чернявський підкреслює, що іншомовна підготовка є об'єктом уваги в педагогічних студіях, “оскільки однією із стратегічних цілей в умовах інтеграції в світовий освітній простір стає розвиток активної особистості, здатної бути суб'єктом своєї діяльності, ефективно навчатися протягом усього життя і взаємодіяти в професійній діяльності в мультилінгвальному і полікультурному суспільстві” [8, с. 56].

Стійкі суспільні тенденції, які спричиняють до відповідних трансформацій у сфері освіти, що, в свою чергу, зумовлює появу нових освітніх актуалітетів, поширюються і на педагогічні студії. Зокрема царину дослідження іншомовної підготовки ми можемо віднести до тренду педагогічних пошукувань з огляду на зростаючий обсяг опублікованих наукових праць у межах даної тематики, а відповідно й практичну потребу щодо вдосконалення педагогічних умов і організаційних алгоритмів опанування іноземними мовами для подальшої ефективної комунікативної діяльності в мультиформаті професійної, суспільної, соціокультурної, індивідуальної сфер життя.

Як стверджує Н. Жданова, “іншомовна підготовка є одним із складників змісту освіти фахівців немовних спеціальностей” [2, с. 141]. Таке переконання засвідчується ґрунтовними науковими працями українських дослідників Н. Вовчатої, Г. Зеленіна, В. Краснопольського, К. Павелків, О. Хоменка та інших. Зважаючи на те, що інтеграційні процеси в освіті створюють передумови для аналізу європейського і світового досвіду, в галузі порівняльної педагогіки залишається актуальною проблематика вивчення іншомовної підготовки майбутніх фахівців на прикладі освіти інших країн, що, зокрема, відображено в дисертаційних роботах О. Нітенко “Іншомовна підготовка фахівців права в трицикловій системі вищої освіти: європейський досвід” (2015), В. Сіладі “Іншомовна підготовка майбутніх учителів із застосуванням навчальних стратегій у професійних школах Угорщини” (2021) [5], [6].

Беручи до уваги вищезазначені міркування, крізь призму яких окреслюється розуміння важливості іншомовної підготовки у сфері вищої професійної освіти, з’ясуємо змістові акценти цього поняття, оскільки існує проблема урівнювання іншомовної підготовки і навчання іноземних мов як ідентичних процесів оволодіння відповідними знаннями і вміннями. Таку симіляризацію спостерігаємо, наприклад, у деяких педагогічних розвідках (статтях, тезах), назви яких містять словосполучення “іншомовна підготовка”, що в контексті самої публікації не достатньо аргументовано й почасти мимовільно замінюється на “навчання іноземних мов”. Як слушно зауважує О. Хоменко, “нечіткість меж

терміну призводить до того, що під поняттям “іншомовна підготовка” розуміють просто навчання іноземних мов, оскільки іншомовну підготовку ототожнюють із іншомовною освітою, яка також зазвичай зводиться лише до характеристики процесу навчання іноземної мови” [7, с. 57]. Поділяючи цю думку, ми вважаємо, що смислове навантаження поняттєвого конструкту “іншомовна підготовка” чіткіше оприявнює цілі іншомовної комунікативної діяльності та умов і реалій, у яких вона може відбуватися. Такі змістові аспекти відображені в концептуальному, на наш погляд, визначенні дослідниці О. Нітенко, в якому сутність іншомовної підготовки сформульована як “системне оволодіння іноземними мовами на основі міждисциплінарної інтеграції з урахуванням індивідуальних якостей особистості, спрямоване на досягнення такого рівня професійної іншомовної комунікативної компетентності, що забезпечить міжкультурне та міжособистісне спілкування для вирішення професійних завдань у полікультурному, мультилінгвальному глобалізованому суспільстві” [5, с. 58]. Ми розуміємо, що в сучасному світі для фахівця практично в будь-якій сфері вміння послуговуватися іноземними мовами є суттєвою професійною перевагою, оскільки комунікація, зокрема, робоча, в різних формах її провадження, натепер часто виходить за межі спілкування лише однією, рідною мовою. Щодо цього Л. Задорожня зауважує, що через появу “різних типів мовленнєвої комунікації” здійснюється “перебудова комунікативного механізму професійної науково-технічної діяльності” [3, с. 48]. Підтримування закордонних професійних контактів у дистанційному або реальному форматах базується не лише на суто мовних знаннях, якими б якісними вони не були з граматичного і лексичного погляду, а й практичних умінь і досвіді взаємодії з людьми в контексті різних культур, особливостей менталітетів, країнознавчих аспектів. У цьому переконаний О. Шумський, стверджуючи, що “використання мови зумовлюється соціокультурними нормами суспільства, в якому вона функціонує”, і тому “важливо навчити здобувачів вищої освіти організовувати процес мовленнєвої взаємодії з урахуванням культурних і соціальних норм комунікативної поведінки,

прийнятих у тій чи іншій країні” [9, с. 345]. Суголосно зазначеній позиції О. Хоменко метою іншомовної підготовки визначає “формування якостей міжкультурно орієнтованої особистості” [7, с. 60]. Для порівняння, “метою навчання іноземної мови у вищій школі є досягнення рівня практичного володіння іноземною мовою для використання її у майбутній професійній діяльності, а також формування навичок розуміння, перекладу і текстової обробки іншомовних джерел” [1, с. 46]. Отже, розуміючи, що для чіткішого розмежування змісту, що вкладається в поняття “іншомовна підготовка” і “навчання іноземних мов” необхідно здійснити їхній детальніший і ретельніший аналіз, що перевищує обсяг наших тез і, разом з цим, базуючись на вищезазначених думках, ми переконуємося в недоцільності ототожнення даних конструкцій у методичних і педагогічних працях. Процес навчання в широкому сенсі спрямований на реалізацію мети оволодіння мовними знаннями і видами мовленнєвої діяльності для можливості правильно і грамотно послуговуватися іноземними мовами. Водночас, на чому зокрема було наголошено вище, при іншомовній підготовці майбутніх фахівців закладаються підвалини для іншомовної комунікації в практичній площині із фокусуванням не лише на іноземній мові як засобі передачі інформації і спілкування та інструменті для розуміння інших, але й соціалізаційній, міжкультурній, міжнаціональній, міжмовній, міжособистісній координатах, що разом формують розгалужений цілепокладальний вимір цього процесу.

Спираючись на викладені міркування, резюмуємо, що іншомовна підготовка – це мультиаспектна навчально-освітня діяльність, один із вагомих чинників ефективної професійної реалізації майбутнього фахівця в сучасному світі, а подальші науково-педагогічні пошукування в цьому напрямі з окресленням шляхів і способів ефективності її здійснення сприятимуть удосконаленню практичної організації даного актуального напрямку підготовки здобувачів освіти.

Література

1. Долапчі А. Ю. *Інноваційні технології навчання як метод ефективного формування іншомовних компетенцій. Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тренди : матеріали IV Всеукраїнської*

науково-практичної конференції з міжнародною участю. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. 2022. 212 с. С. 46–48.

2. Жданова Н. С. Стандартизація іншомовної підготовки економістів у системі вищої освіти України. Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. Кривий Ріг, 2015. Вип. 45. С. 141–144. URL: <https://journal.kdpu.edu.ua/ped/article/view/2604/2382>
3. Задорожня Л. В. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2017. 120 с. С. 48–49. URL: http://www-center.univer.kharkov.ua/ru/tezis/tezis_2017.pdf
4. Матвієнко О. В. Багатомовність у вищій освіті країн Європи. Edukacja dla współczesności : зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2015. Т. 2. 518 с. С. 383–390. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8261/2_Tom_Forum.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=383
5. Нітенко О. В. Іншомовна підготовка фахівців права в трицикловій системі вищої освіти: європейський досвід : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ : ІВО НАПН України, 2015. 446 с.
6. Сіладі В. В. Іншомовна підготовка майбутніх учителів із застосуванням навчальних стратегій у професійних школах Угорщини : дис. ... д-ра філософії: 015. Мукачево, 2021. 312 с.
7. Хоменко О. В. Іншомовна підготовка як невід'ємний складник вищої освіти в умовах глобалізації та інформатизації суспільства. Вища освіта України. 2012. № 2. С. 55–61.
8. Чернявський Б. Р. Формування іншомовної компетентності у майбутніх економістів у процесі інтегрованого навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2021. 260 с.
9. Шумський О. Л. Соціокультурний компонент іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти. Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті : міжнародний періодичний збірник наукових праць. Харків: Вид. ВННОТ, 2021. Вип. 3. 452 с. С. 344–347. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/8006/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%20%D0%94%D0%86%D0%92%D0%9D%202021.pdf#page=344>